

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЗНАК АННА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 721.014.04(477.83-25)"19/20"

ДИСЕРТАЦІЯ

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В АРХІТЕКТУРІ ЛЬВОВА
XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ**

18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

Подається на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури (доктора філософії)

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ А. В. Знак

Науковий керівник:
Лінда Світлана Миколаївна,
доктор архітектури, професор

Львів – 2020

АНОТАЦІЯ

Знак А. В. Інтерпретація класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури (доктора філософії) за спеціальністю 18.00.01 – «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури». – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України. Львів, 2020 р.

Дисертацію присвячено вивченню морфологічної зміни ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття. Удосконалено спеціальну методіку дослідження інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель. Здійснено типологію будівель та споруд з класичним ордером та класифікацію ордера, а також визначено принципи застосування ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття. Проведено морфологічний аналіз класичного ордера, який дає змогу виявити зміни будови ордерної системи впродовж досліджуваного періоду. У роботі визначено способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова та визначено їх основні характеристики у співставленні з вітчизняними та загальноєвропейськими тенденціями.

У першому розділі **«Теоретичні передумови дослідження класичного ордера в історії архітектури»** проаналізовано та систематизовано наукову літературу та матеріали за тематикою дослідження, визначено особливості використання класичного ордера та зміни його семантики, конструктивних та декоративних властивостей в різні історичні періоди та виділено основні етапи розвитку класичного ордера в історії архітектури.

У підрозділі 1.1. *«Аналіз досліджень з історії та теорії архітектури від античності до початку ХІХ століття»* здійснено аналіз архітектурних трактатів, присвячених ордеру та правилам його побудови. Визначено вплив трактату Вітрувія на подальший розвиток та формування теорії класичних ордерів в ХV – ХVІІІ ст. Встановлено зв'язок між теоріями та працями теоретиків архітектури, їх співпраця або полеміка, вплив творчості на послідовників.

Виявлено, що з XVIII століття відбуваються перші спроби архітекторів відійти від класичних канонів, в т.ч. від ордерної системи.

У підрозділі 1.2. «Особливості осмислення класичного ордера в архітектурній теорії XIX – початку XXI століття» проаналізовано роботи теоретиків архітектури починаючи від XIX століття, яке стало переломним етапом у переосмисленні використання ордера в архітектурі. У другій половині XVIII – на початку XIX ст. в багатьох європейських країнах були створені численні увражі, що представляли методи побудови п'яти ордерів, а також виникла нова архітектурна теорія, що лягла в основу архітектури функціоналізму XX ст. З XX ст. теоретики архітектури все більше уваги почали приділяти вивченню архітектурно-художніх характеристик ордера та його семантиці.

У підрозділі 1.3. «Особливості використання класичного ордера у розвитку архітектури» розглянуто зміну конструктивних та декоративних функцій ордера в різні історичні періоди. На основі існуючих формулювань і трактувань терміна «ордер» сформульовано такі визначення цього поняття.

Ордер – це композиційно осмислена і канонізована сукупність несучих і несених елементів стійково-балкової конструктивної системи, точно визначений їх порядок та художньо-декоративна обробка¹.

Класичний ордер – це стійково-балкова система, що відрізняється тектонічністю та має закономірні взаємозв'язки, систему пропорцій, що включає в себе обов'язковий набір та порядок розміщення основних елементів (п'єдестал, колона, антаблемент) та їх деталей – архітектурних обломів (полічка, вал, викружка, гусьок, каблучок, скоція, астрагал тощо) та встановлені правила їх пластичної та декоративної розробки².

У підрозділі 1.4. «Етапи розвитку ордера в історії архітектури» на основі дослідження зміни морфологічних та семантичних властивостей ордера протягом розвитку архітектури виділено основні етапи його розвитку: прототип

¹ Мардер, 1995, с. 197

² Гуляницький, 1984, с. 22

ордера (доісторична архітектура – до III тис. до н. е.); докласичний ордер (архітектура стародавніх деспотій – III тис. до н. е. – V ст. н.е.); класичний ордер (архітектура Стародавньої Греції XII ст. до н.е. – I ст. н.е.); зміна класичного ордера (архітектура Стародавнього Риму – VIII ст. до н.е. – V ст. н.е., Відродження – 1420-1650-ті рр., бароко – 1580-1750-ті рр.; використання класичного ордера (класицизм XVII – 1750-1830-ті рр., історизм – 1830-1890-ті рр., неокласицизм XX ст. – початок–середина XX ст., постмодернізм – 1960-дотепер); інтерпретація класичного ордера (постмодернізм – 1960-дотепер).

У другому розділі **«Методика проведення дослідження інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова XX – початку XXI століття»** відповідно до поставленої мети та завдань роботи розроблено алгоритм проведення дослідження, що передбачає використання загальнонаукових та загальних архітектурних методів дослідження, а також спеціальну методику дослідження інтерпретації ордера в архітектурі.

У підрозділі 2.1. *«Загальнонаукові та архітектурні методи дослідження використання ордера в архітектурі»* описано використані в процесі роботи теоретичні підходи, загальнонаукові методи дослідження, а також представлено професійні методи, використані для обробки первинної інформації та матеріалів за темою дослідження. Теоретичні методи дослідження використані у роботі: історичний, культурологічний, термінологічний та системний. За допомогою загальнонаукових методів було здійснено збір та огляд матеріалів за тематикою дослідження. В роботі використано наступні загальнонаукові методи дослідження: вивчення літератури та документів, вибірка, опис, опитування (інтерв'ю та анкетування), статистичний метод, вимірювання, аналіз та синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація, узагальнення, систематизація (класифікація та типологія), індукція та дедукція. Загальні архітектурні методи дослідження включають натурні дослідження – візуальне обстеження, фотофіксацію, замальовки, схематичні обміри та графічні методи дослідження – фотограмметричний метод, виконання креслень, картографічний метод.

У підрозділі 2.2. «Спеціальна методика дослідження інтерпретації класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття» представлено алгоритм виконання дослідження та послідовність проведення спеціальної методики дослідження ордеру на фасадах будівель Львова. Проведення дослідження застосування ордерної системи на фасадах будівель передбачає виконання алгоритму, що складається з шістьох послідовних етапів. Спеціальна методика дослідження інтерпретації ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття складається з трьох етапів: перший етап – систематизація, другий етап – морфологічний аналіз, третій етап – визначення способів інтерпретації ордеру.

У третьому розділі «**Типологія класичного ордеру та принципи його використання на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття**» висвітлено історико-ідеологічні передумови розвитку ордерної системи Львова ХХ – початку ХХІ століття, визначено особливості архітектурного вирішення будівель та споруд з використанням ордеру на фасаді, здійснено класифікацію ордерної системи та визначено принципи застосування ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття.

В підрозділі 3.1. «Історичні, ідеологічні та економічні передумови застосування класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття» визначено основні чинники, що вплинули на розвиток класичного ордеру в архітектурі Львова. Враховуючи геополітичні зміни у Львові протягом ХХ – початку ХХІ століття досліджуваний період поділено на п'ять етапів: початок ХХ ст. (1900 – 1914 рр.), міжвоєнний період (1918 – 1939 рр.), радянський період (І) (1940 – 1955 рр.), радянський період (ІІ) (1956 – 1991 рр.) та період незалежності (1991 р. – дотепер). В кожному з періодів виділено основні чинники, що вплинули на розвиток класичного ордеру в архітектурі Львова: наслідування архітектурних тенденцій Європи, політичні, економічні та соціально-ідеологічні чинники.

У підрозділі 3.2. «Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням класичного ордеру» на основі проведених натурних досліджень здійснено типологію будівель з використанням ордеру на фасадах. Будівлі класифіковано за такими характеристиками: 1) за способом розташування будівель та споруд з класичним ордером в містобудівній системі, 2) за типом композиційної схеми головного фасаду та 3) за видом функціонального призначення будівлі. На основі проведеної типології визначено залежність архітектурного вирішення та призначення будівель з ордером від періоду побудови.

У підрозділі 3.3. «Класичний ордер в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття» проаналізовано зміну будови ордерної системи на фасадах будівель Львова. Виділено наступні класифікаційні критерії: I) види класичного ордеру, II) види компонування класичного ордеру на фасаді та III) морфологія класичного ордеру. Види компонування класичного ордеру на фасаді поділено за такими класифікаційними ознаками: 1) спосіб розташування ордеру на фасаді, 2) місце розташування ордеру на фасаді, 3) кількість охоплених поверхів. До морфології класичного ордеру відносяться такі ознаки: 1.1) наявність п'єдестала, 1.2) поділ п'єдестала, 2.1) поділ колони, 2.2) наявність канелюр чи декору на колонах/ пілястрах, 2.3) переріз колони/ пілястри, 3.1) поділ антаблемента. За допомогою здійсненої класифікації було виявлено, що зміна характеристик ордеру залежить від зміни історичних періодів. Будова ордеру змінюється впродовж досліджуваного періоду, проте основні правила побудови ордерів дотримано – збережено поділ на три основні частини: п'єдестал, колону та антаблемент (повний ордер) або на дві частини: колону та антаблемент (неповного ордеру), а також збережено порядок розміщення основних елементів ордеру. Однак, поділ елементів ордеру на деталі не завжди дотримано.

У підрозділі 3.4. «Принципи застосування класичного ордеру на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття» на основі систематизації та аналізу даних, отриманих в результаті здійсненої типології будівель та споруд Львова

XX – початку XXI століття з класичним ордерам та класифікації ордерів, визначено загальні та спеціальні принципи його застосування. До загальних³ належать такі: принцип архітектурно-містобудівної залежності, принцип функціональної залежності, принцип об'ємно-просторової залежності, принцип композиційної організації фасаду, принцип стилістичної залежності, принцип залежності від контексту епохи. До спеціальних⁴: принципи трансформації ордерів (стилізації та редукції, варіабельності пропорцій, модульної залежності), принцип комбінування ордерів, принцип тектонічності, принцип семантичної функції ордерів. Визначено, що принципи застосування ордерної системи тісно пов'язані з історико-ідеологічними передумовами та змінюються впродовж досліджуваного періоду. Принципи застосування ордерної системи тісно пов'язані з історико-ідеологічними передумовами та змінюються впродовж досліджуваного періоду.

У четвертому розділі «Способи інтерпретації класичного ордеру в архітектурі Львова XX – початку XXI століття» здійснено морфологічний аналіз класичного ордеру, визначено основні способи його інтерпретації та здійснено порівняльний аналіз з вітчизняними європейськими та аналогами.

У підрозділі 4.1. «Морфологічний аналіз класичного ордеру в архітектурі Львова XX – початку XXI століття» здійснено трьохрівневий морфологічний аналіз класичного ордеру, який включає в себе пропорційний аналіз фасаду, аналіз розташування ордеру на фасаді, пропорційний і модульний аналіз ордеру, порівняльного аналізу в масах та аналіз інтерпретації ордерної деталі.

На першому рівні здійснено пропорційний аналіз фасадів будівель Львова з класичним ордерам та аналіз розташування ордеру на фасадах. На другому рівні морфологічного аналізу проведено модульний та пропорційний аналіз ордеру, а також порівняльний аналіз ордеру з канонічними взірцями Віньоли. На третьому

³ Під загальними принципами вважаємо такі, що характерні для використання не лише ордеру, але і будь-якого способу організації фасаду.

⁴ Спеціальні принципи – це принципи, що справедливі лише при використанні класичного ордеру на фасадах будівель.

рівні здійснено аналіз зміни будови ордерних деталей на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття.

У підрозділі 4.2. «Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття» визначено чотири способи інтерпретації ордера, що залежать від зміни кількості елементів, їх якості та відношень між ними: репродукція, академічна стилізація, модернізована стилізація та радикальна трансформація. Інтерпретація ордера відбувається на трьох рівнях інтерпретації: на рівні ордерної системи, на рівні елементів ордерної системи та рівні деталей ордерної системи. Отже, на одному фасаді на різних рівнях інтерпретації можливе використання різних способів інтерпретації класичного ордера.

У підрозділі 4.3. «Інтерпретація ордерної системи Львова ХХ – початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики» на основі порівняльного аналізу виявлено спільні та відмінні тенденції розвитку класичного ордера на фасадах будівель Львова та інших міст України і Європи. Львів впродовж ХХ століття декілька разів міняв своє геополітичне положення, що вплинуло на формування його архітектури. Архітектурні тенденції диктувалися з тогочасних політичних центрів, а тому архітектура Львова часто мала характерні особливості, притаманні архітектурі тих країн, під владою яких було місто.

Ключові слова: класичний ордер, інтерпретація, морфологічний аналіз, фасади будівель, класифікація, архітектура Львова.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. **Павлова, А.В.,**⁵ 2014. Семантика архітектурного ордеру. *Архітектурний вісник КНУБА*, 4, с. 84-91.

⁵ Прізвище Павлова змінено на Знак згідно свідоцтва про шлюб № 406911 від 30.11.2019 р.

2. Павлова, А.В., 2015b. Особливості архітектурного ордера епохи постмодернізму. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 40, с. 162-171.

3. Лінда, С.М. та Павлова, А.В., 2016. Особливості використання поняття «ордер» у розвитку архітектури. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 45, с. 269-281.

4. Павлова, А.В., 2017а. Ордер в архітектурних трактатах від античності до початку ХІХ століття. *Архітектурний вісник КНУБА*, 11, с. 111-120.

5. Павлова, А.В., 2017b. Ордер в європейській архітектурній теорії ХІХ – початку ХХІ століття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 878, с. 11-17.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних:

6. Pavlova, A., 2016. Order in Decoration of the Façades of Lviv Administrative Buildings of Historicism Period. *Przestrzeń i forma*, 28, pp. 255-270.

7. Pavlova, A., 2019. Structural Morphological Analysis of Order System in Lviv Architecture of Interwar Period. *Przestrzeń i forma*, 37, pp. 17-30.

Публікації матеріалів міжнародних конференцій:

8. Павлова, А.В., 2015а. Архітектурний ордер в громадських спорудах епохи тоталітаризму в забудові Львова. В: *Актуальні питання сучасної науки. ІІІ міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 16-17 жовтня 2015. Херсон: Видавничий дім «Гельветика».

9. Павлова, А.В., 2016. Ордер в архітектурі постмодернізму. In: *Scientific innovations theory and practice. Materials of the 1st International Scientific and Research Conference*. [online] Vienna, Austria, 10 March 2016. Available at: <https://www.confml.org/files/Conf_1_2016.pdf> [Accessed 03 April 2017].

10. Павлова, А.В., 2017с. Етапи еволюції архітектурного ордера. In: *Zbiór artykułów naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej*

«*Obiecujące osiągnięcia naukowe*». Warszawa, Polska, 30 września 2017. Warszawa: “Diamond trading tour”.

ABSTRACT

Znak, A. V. The Interpretation of Classical Order in Lviv Architecture of the Twentieth and Early Twenty-First Centuries – Manuscript copyright.

Dissertation for the academic degree of Candidate of Architecture (PhD in Architecture) in specialty 18.00.01 – Theory of Architecture, Restoration of Architectural Landmarks. Lviv Polytechnic National University. Ministry of Education and Science of Ukraine. Lviv, 2020.

The dissertation is dedicated to the study of morphological changes in architectural order applied to the facades of Lviv buildings of the twentieth and early twenty-first centuries. The paper outlines the ways of classical order interpretation in Lviv architecture and identifies their specific characteristics as compared to the European and domestic practices of the twentieth and early twenty-first centuries.

Characteristic features of architectural order development as described in treatises on architecture starting from the first use of the term "order" in ancient times until the beginning of the twenty-first century have been researched on the basis of relevant literary sources analysis. Upon the study of changes of order characteristics throughout the course of architecture development, the following key stages in the development of classical order have been put forward: order prototype, pre-classical order, classical order, change of classical order, use of classical order and interpretation of classical order.

Improvements have been introduced to the special methodology of architectural order interpretation, which is based on the typology of buildings and structures which apply classical order; order classification; determining the principles of order application; structural morphological analysis which consists of proportional analysis of the facade, analysis of order location on the facade, modular and proportional analysis of order and comparative analysis on the whole; identification of the methods

of classical order interpretation on the facades of Lviv buildings of the twentieth and early twenty-first centuries and their comparison with domestic and world analogs.

The paper relies on the suggested typology of Lviv buildings and structures of the twentieth and early twenty-first centuries which apply classical order to single out the key features of their architectural design. The developed order classification has been used to study the changes of the main characteristics of order. It has been established that during erection of said Lviv buildings of the twentieth and early twenty-first centuries the main rules of order organization have been followed, namely the division into three principal parts – pedestal, column and entablature (complete order) or two parts – column and entablature (incomplete order) as well as the sequence of those parts, while the division of order elements into smaller details has not necessarily been kept. General and specific principles of order application have been identified using the developed typology of Lviv buildings and structures with classical order of the twentieth and early twenty-first centuries and the suggested order classification.

Graphic models of buildings and facade drawings have been used to conduct morphological analysis of the classical order, which helps identify changes in order structure throughout the period under analysis. Proportional analysis of the facades of Lviv buildings of the twentieth and early twenty-first centuries have been used to outline the main methods of proportion creation and determine that the location of classical order on the facades normally coincides with the proportional schemes used, pointing to the fact that in the twentieth and twenty-first centuries order remains not only an important accent in facade composition but also one of the main ways of compositional design. Modular analysis of order has revealed that in the twentieth and early twenty-first centuries the ratio of column diameter to its height on the facades of Lviv buildings is quite often larger or smaller in comparison with Renaissance samples. The proportional analysis conducted has shown that the ratio of entablature height to pedestal changes in relation to column height and normally decreases if compared with classical samples. Thus, even though the main rules of order structure have been

followed, the order is not canonical and undergoes morphological interpretation, change of proportions and adjustment to the situation and specific building.

The dissertation singles out four methods for interpretation of classical order applied to the facades of Lviv buildings of the twentieth and early twenty-first centuries – reproduction, academic stylization, modernized stylization and radical transformation. Order interpretation takes place on three levels – level of system, level of elements and level of details. In view of the multilayer structure of classical order, different methods of interpretation can be used on different levels for one facade. Since order is highly predisposed to interpretation in accordance with the period or specific building, it emerges as a flexible way of creating different compositions which convey different ideas and artistic meaning.

Key peculiarities of classical order interpretation on the facades of Lviv buildings have been identified on the basis of comparative analysis with national and general European trends. It has been established that in the twentieth and early twenty-first centuries architectural trends prevalent in Lviv were governed by the political centres, thus Lviv architecture often had features characteristic for the countries that ruled the city at the time.

Key words: classical order, interpretation, morphological analysis, facades of buildings, classification, Lviv architecture.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	16
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	21
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В ІСТОРІЇ АРХІТЕКТУРИ	25
1.1. Аналіз досліджень з історії та теорії архітектури від античності до початку XIX століття.....	25
1.2. Особливості осмислення класичного ордера в архітектурній теорії XIX – початку XXI століття	32
1.3. Етапи розвитку ордера в історії архітектури	43
Висновки до розділу 1.....	60
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В АРХІТЕКТУРІ ЛЬВОВА XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ.....	62
2.1. Загальнонаукові та архітектурні методи дослідження використання ордера в архітектурі	62
2.2. Спеціальна методика дослідження інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова XX – початку XXI століття.....	78
Висновки до розділу 2	99
РОЗДІЛ 3. ТИПОЛОГІЯ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА ТА ПРИНЦИПИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ФАСАДАХ БУДІВЕЛЬ ЛЬВОВА XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ.....	101
3.1. Історичні, ідеологічні та економічні передумови застосування класичного ордера в архітектурі Львова XX – початку XXI століття	101
3.2. Типологія будівель та споруд Львова XX – початку XXI століття з використанням класичного ордера	109
3.3. Класичний ордер в архітектурі Львова XX – початку XXI століття	116

3.4. Принципи застосування класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття	131
Висновки до розділу 3.....	141
РОЗДІЛ 4. СПОСОБИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В АРХІТЕКТУРІ ЛЬВОВА ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	146
4.1. Морфологічний аналіз класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття	146
4.2. Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття	170
4.3. Інтерпретація класичного ордера Львова ХХ – початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики	186
Висновки до розділу 4.....	204
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	207
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	210
ДОДАТКИ.....	224
Додаток А. Джерела ілюстрацій	224
Додаток Б. Типологія будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням архітектурного ордера.....	254
Додаток В. Класифікація ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття.....	271
Додаток Г. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття	302
Додаток Д. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття та аналіз розташування ордера на фасаді (схеми)	316
Додаток Е. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття (схеми)	333
Додаток Ж. Перелік досліджених будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням ордера на фасаді	349
Додаток К. Фотофіксація об’єктів дослідження.....	408

Додаток Л. Анкета опитування.....	434
Додаток М. Перелік опублікованих праць, акти впроваджень та апробації результатів дисертації	436

ВСТУП

Класичний ордер завжди був одним із головних засобів художньої виразності в архітектурі, а історія осмислення ордерних форм налічує понад дві з половиною тисячі років. Проте і у наш час увага до цього ордера не тільки не знижується, а й зростає, що зумовлено його здатністю постійно змінюватися, доповнюватися та розвиватися, утворюючи нові морфологічно-семантичні системи.

Класичний ордер відіграв важливу роль у формуванні архітектурного образу історичних будівель різного призначення та типу. Архітектура міста всіх історичних періодів, зокрема, ХХ – початку ХХІ ст., змінювалася під впливом історико-політичних та інших чинників, відповідно змінювався й ордер. Проте на будову ордера, особливості його використання досі не звернено належної уваги, а отже, актуальним залишається проведення досліджень, спрямованих на вивчення інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Актуальність теми дослідження визначається такими положеннями:

1. У зв'язку з активним будівництвом останніми роками історичний образ Львова зазнає істотних змін, тому набуває особливої гостроти проблема застосування в архітектурі фасадів класичного ордера, який протягом століть був важливим засобом створення неповторного образу міста. Відповідно, виникла необхідність визначити способи використання та інтерпретацій класичного ордера в історично сформованому середовищі та в сучасній забудові Львова, що важливо сьогодні для проектної практики архітекторів.

2. Оpubліковано багато досліджень архітектури Львова, зокрема ордерів, але, як правило, вони стосуються періоду до ХХ ст. Натомість досі не вивчено використання класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст., а отже, виникає проблема комплексного дослідження еволюції ордера цього періоду.

3. Морфологія ордера змінювалася упродовж досліджуваного періоду, тому важливо виконати аналіз, спрямований на вивчення зміни його форми,

визначення пропорційних закономірностей та композиційних властивостей в архітектурі фасадів Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету “Львівська політехніка” – “Дизайн в системі природи, суспільства і архітектури” (номер державної реєстрації 0108U010396).

Мета дослідження – на основі аналізу практичного досвіду використання класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст. виявити закономірності та принципи його застосування та розробити методiku його інтерпретації.

Завдання дослідження:

Проаналізувати та систематизувати попередні дослідження ордерної системи в трактатах епохи Відродження, європейських архітектурних працях та у вітчизняній літературі.

Розробити методiku дослідження інтерпретації класичного ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Визначити типологію будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст. у контексті використання класичного ордера та розробити його класифікацію.

Виявити принципи застосування класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Визначити способи інтерпретації класичного ордера у практиці архітекторів Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Виконати порівняльний аналіз використання класичного ордера в архітектурі Львова у загальноєвропейському контексті.

Межі дослідження. Хронологічні межі охоплюють ХХ – початок ХХІ ст. Територіальні межі дослідження окреслено сучасною адміністративно-територіальною межею Львова. Вирішення фасадів будівель в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст. часто трактували як окреме творче завдання архітекторів, тому предметні межі дослідження визначено фасадами громадських і житлових будівель. У роботі основну увагу зосереджено на

морфологічних трансформаціях ордера. Семантичні трансформації трактуємо як важливі, розглядаючи за необхідності, оскільки усвідомлюємо, що семантичний аспект може бути темою окремого спеціального дослідження.

В роботі досліджено 100 будівель початку ХХ ст., 63 будівлі міжвоєнного періоду, 41 будівлю та споруду радянського періоду (І), 6 будівель радянського періоду (ІІ), 25 будівель періоду незалежності.

Об’єкт дослідження – архітектура фасадів громадських та житлових будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Предмет дослідження – будова та варіанти змін класичного ордера у вирішенні фасадів будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Пропорції класичного ордера у дослідженні відповідають вказаним у трактаті Дж. Віньоли .

Методи дослідження. Загальні методологічні підходи дослідження – історичний, термінологічний, системний та культурологічний, за допомогою яких вдалося здійснити критичний перегляд понятійного апарату, чинників, передумов і підходів до інтерпретації матеріалу за темою дослідження.

У роботі використано загальнонаукові методи дослідження та загальні архітектурні методи дослідження: натурні дослідження – візуальне обстеження, фотофіксація, замальовки, схематичні обмірювання; графічний метод: фотограмметричний метод, виконання креслень, картографічний метод.

Удосконалено спеціальну методику дослідження інтерпретації ордера в архітектурі, в основу якої покладено: розроблення типології будівель на підставі використання класичного ордера на фасадах, здійснення класифікації ордера; структурний морфологічний аналіз, який складається із пропорційного аналізу фасаду, аналізу розташування ордера на фасаді, модульного і пропорційного аналізу ордера та порівняльного аналізу в масах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

вперше:

– створено цілісну картину використання класичного ордера в забудові Львова ХХ – початку ХХІ ст.;

- встановлено принципи застосування класичного ордеру в архітектурі фасадів Львова ХХ – початку ХХІ ст.;

- визначено способи інтерпретації класичного ордеру в архітектурі фасадів Львова ХХ – початку ХХІ ст.;

удосконалено:

- спеціальну методика дослідження інтерпретації класичного ордеру на фасадах будівель Львова;

- виділення основних етапів розвитку ордеру в архітектурі відповідно до зміни його семантики та конструктивних і декоративних функцій у різні історичні періоди;

- типологію класичного ордеру в архітектурі фасадів Львова ХХ – початку ХХІ ст.

Набула подальшого розвитку систематизація досліджень класичного ордеру в історії архітектури.

Практичне значення одержаних результатів:

- запропоновані методики можна використовувати під час художнього та морфологічного оцінювання нових проєктованих споруд із застосуванням ордеру та ордерних пропорцій в історично сформованому середовищі та в сучасній забудові Львова;

- результати досліджень можуть бути використані в системі архітектурної освіти у навчальному процесі, у науковій і навчальній літературі з історії та теорії архітектури, а також у суміжних галузях: мистецтвознавстві, краєзнавстві, пам'яткоохоронній діяльності;

- результати досліджень доцільно застосовувати під час розроблення заходів щодо збереження будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ ст. із використанням класичного ордеру.

Особистий внесок здобувача. У праці [3], виконаній у співавторстві з доктором арх., проф. С. М. Ліндою, автор висвітлила зміну конструктивних та декоративних функцій ордеру у розвитку архітектури.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження обговорено на наукових семінарах кафедри архітектурного проектування Національного університету “Львівська політехніка” у 2014–2017 рр., а також висвітлено на трьох міжнародних наукових конференціях: III Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні питання сучасної науки” (Львів, 16–17 жовтня 2015 р.); 1st International Scientific and Research Conference “Scientific innovations theory and practice” (Відень, 10 березня 2016 р.); Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna (Варшава, 30 вересня 2017 р.).

Публікації. Результати дисертації опубліковано у 10 наукових працях [1–10]: 5 статей у наукових фахових виданнях України [1–5]; 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних [6-7] відповідно до міжнародного стандарту e-ISSN 2391-7725 | ISSN 1895-3247 та індексованого у: ARIANTA, BazTech, BazHum, BAZY BN, CEON, ICI Journals Master List, NUKAT, PBN; 3 публікації матеріалів міжнародних конференцій [8-10].

Упровадження результатів дослідження. Результати досліджень упроваджено в курсах лекцій “Історія світової архітектури” кафедри дизайну та основ архітектури, використано під час підготовки лекційної програми виставкового проєкту “Metropolis. Минулі утопії майбутнього” (львівська репрезентація) (2018), для проведення екскурсій під час міжнародного фестивалю архітектури та мистецтв “Вежа” (2019) та під час розроблення архітектурних квестів у межах “Року Івана Левинського” (2019).

Структура дисертації. Дисертація складається із термінологічного словника, вступу, чотирьох розділів основного дослідження із висновками до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, ілюстративної частини та додатків. Обсяг дисертації – 441 сторінка, з яких: 150 сторінок основного тексту, 48 сторінок з ілюстраціями та таблицями, 9 додатків на 218 сторінках, 14 сторінок списку використаних джерел із 159 позицій.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Антаблемент – верхня частина класичного архітектурного ордеру, яка спирається на колони (пілястри). Складається з архітрава, що безпосередньо перекриває прогін, фриза – стіни, на яку спираються плити і балки перекриття, і завершальної частини – карниза, який служить переходом до конструкцій покрівлі (Мардер, 1995, с.19).

Астілярний ордер (грецьк. — без колони) Членування стіни на цоколь, середню основну частину і вінчаючий антаблемент при відсутності колон або пілястр. Термін введений італійським архітектором, гравером і знавцем античної культури Дж.-Б. Піранезі (Тимофієнко, 2002).

Доричний ордер – один із трьох основних архітектурних ордерів. Стовбур колони безпосередньо (без бази) спирається на триступінчастий стереобат, має ентазис і розчленований канелюрами, які прилягають одна до одної. Капітель простої форми (ехін і абак). Фриз із тригліфами, розміщеними по осях колон, і метопами між ними. Модуль доричного ордеру – нижній діаметр колони (Мардер, 1995, с. 198).

Інтерпретація – тлумачення, пояснення, розкриття змісту чого-небудь; засноване на власному тлумаченні творче виконання якого-небудь витвору мистецтва (Ушаков, 1935-1940).

Іонічний ордер – система стійково-балкових конструкцій, що відзначається більш стрункими пропорціями порівняно з доричним ордером. Канелювані колони висотою до 9 діаметрів спиралась на профільовані бази, завершувалися капітелями зі складним абаксом, плавними завитками волют і прикрашеним іоніками ехіном. Вони підтримують антаблемент, де архітрав розчленований на три фасції, фриз часто збагачено орнаментом або скульптурним рельєфом, карниз спирається на сухарики чи стрічку іоніків (Тимофієнко, 2002).

Класичний ордер – це стійково-балкова система, що відрізняється тектонічністю та має закономірні взаємозв'язки, систему пропорцій, що включає в себе обов'язковий набір та порядок розміщення основних елементів (п'єдестал, колона, антаблемент) та їх деталей – архітектурних обломів (поличка, вал,

викружка, гусьок, каблучок, скоція, астрагал тощо) та встановлені правила їх пластичної та декоративної розробки (Гуляницький, 1984, с. 22).

Класичний стилізований ордер – стійково-балкова система, в якій відбувається зміна геометрії деталей, заміна елементів деталей чи рисунку при збереженні загальної будови канонічного ордера.

Колона – архітектурно оброблений опорний стовп, круглий (або багатокутний) у перерізі, несуча частина стояково-балкової конструкції. В класичних ордерах колона складається з капітелі, стовбура (фуста) і бази (окрім доричного ордера, в якому її немає) (Ивянская-Гессен, 2008, с. 298).

Колосальний ордер (великий ордер) – ордер, який тягнеться на всю висоту будівлі, незалежно від кількості поверхів (Ивянская-Гессен, 2008, с. 433).

Композитний ордер – система стояково-балкових конструкцій, що відзначається особливою пишнотою, помпезністю і виходить з елементів іонічного і коринфського. Стовбур колони розчленований канелюрами. Капітель складена з іонічних волют у верхній частині і коринфських листяних вінців внизу. До антаблемента входять архітрави, розділений на багато фасцій, т.зв. зоофорний фриз з рельєфними зображеннями, карниз великого виносу на модильйонах (Тимофієнко, 2002; Мардер, 1995, с.199).

Коринфський ордер – система стояково-балкових конструкцій, що відзначається вишуканими пропорціями, урочистим і багатим декором. Коринфський ордер склався на основі іонічного ордера, відрізняється від нього більшою стрункістю і формою капітелі – чотирибічною у формі оберненого дзвона, вкритого криволінійним у плані абаком. По кутах капітелі – чотири великі волюти, посередині кожного боку – по дві малі волюти й квітка. Знизу на дві третини капітель декорована двома рядами стилізованих акантових листків (Мардер, 1995, с.199).

Лопатка – вертикальний плоский виступ на стіні типу пілястри, без бази і капітелі. Лопатка є конструктивним потовщенням стіни або декоративним елементом, який розчленовує її площину (Мардер, 1995, с.152).

Модуль – умовна одиниця виміру, прийнята для визначення кратних співвідношень розмірів ордера. В античних архітектурних ордерах модулем був радіус (або діаметр) нижньої частини колони (Мардер, 1995, с.171).

Морфологічний аналіз – аналіз форми та побудови об'єкта. Передбачає метод визначення характеру та історії розвитку різних типів об'єктів та його частин (Петришин, 2006, с. 25).

Напівколона – колона, що виступає із стіни на половину діаметра (Тимофієнко, 2002).

Ордер (ордерна система) – це композиційно осмислена і канонізована сукупність несучих і несених елементів стійково-балкової конструктивної системи, точно визначений їх порядок та художньо-декоративна обробка (Мардер, 1995, с.197).

П'єдестал – підніжжя колони класичного ордера, що має три частини: базу, основну частину — стілець, карниз та підпорядковується принципам ордерної побудови (Тимофієнко, 2002).

Пілястра – плоский вертикальний прямокутний у плані виступ на поверхні стіни або стовпа, який повторює елементи (капітель, гладкий або з канелюрами стовбур, база або цоколь) і пропорції колони архітектурного ордера. Служить для підсилення або членування стіни, обрамлення прорізів тощо (Мардер, 1995, с.214).

Поповерховий ордер (дрібний ордер) – ордер на один поверх (Ивянская-Гессен, 2008, с. 435).

Порівняльний аналіз – аналіз, в якому об'єкт досліджують порівняно з аналогічними об'єктами цього історичного періоду або цього самого типологічного ряду (Петришин, 2006, с. 23)

Постмодернізм – напрям у зарубіжній архітектурі 2-ї пол. XX ст., пов'язаний з запереченням так званого «сучасного руху», побудованого на принципах функціоналізму і конструктивізму. Для постмодернізму характерні ускладнення архітектурних форм, метафоричність та символізм композиції. Звернення постмодернізму до традиційних класичних архітектурних форм

здебільшого супроводжується не тільки прямим використанням їх в нових композиціях, але й перебільшенням, викривленням, деформацією (Мардер, 1995, с. 228).

Редукований ордер – стійково-балкова система, в якій відбувається спрощення класичного ордера, при якому залишається лише його структура без архітектурних деталей.

Сецесія – одна із назв стилю модерн. Відмінна особливість сецесії – потяг до прямолінійної, геометризованої орнаментики (Мардер, 1995, с.266). Даний напрямок став спробою максимально відійти від принципів архітектури минулого та позбутися канонічної ордерної побудови фасаду, що призводило до трансформації його пластики, пошуку нових форм та засобів вираження (Прядко, 2012, с.322)

Системний аналіз – сукупність методів та засобів дослідження складних, багаторівневих і багатокомпонентних систем, об'єктів, процесів, що спираються на комплексний підхід, врахування взаємозв'язків і взаємодій між елементами системи (Петришин, 2006, с.26)

Стилізований ордер – стійково-балкова система, в якій відбувається заміна деталей при збереженні загальної структури ордера.

Тричетвертна колона — колона заглиблена на одну чверть діаметра у масив стіни і на три четверті виступаюча над площиною (Тимофієнко, 2002).

Тосканський ордер – архітектурний ордер, який сформувався у Стародавньому Римі часів республіки (2 ст. до н.е.) у результаті переробки форм грецького доричного ордера. Серед усіх ордерів античності найбільш масивний і приземистий. На відміну від греко-доричного ордера колона тосканського ордера має базу, стовбур без канелюр, антаблемент з гладким фризом. Капітель поділяється по висоті на 3 рівні частини: абак, ехін і шийку (Мардер, 1995, с. 200).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В ІСТОРІЇ АРХІТЕКТУРИ

1.1. Аналіз досліджень з історії та теорії архітектури від античності до початку XIX століття

Вперше термін «ордер» вжив теоретик архітектури другої половини I ст. до н. е. *Вітрувій* у своєму трактаті «Десять книг про архітектуру» (Вітрувій, 2006). В третій і четвертій книгах він надає правила побудови і співвідношення доричного, іонічного та коринфського ордерів, а також з'ясовує відмінності між ними та особливості кожного з них. Для визначення розмірів частин кожного ордера Вітрувій користується умовною одиницею вимірювання – модулем, що дорівнює нижньому діаметру колони. За допомогою певних правил на основі модулів встановлювалися всі пропорції ордера.

Трактат Вітрувія був відомий і в добу середньовіччя, проте в той час не використовувалися класичні ордерні системи і тому найбільшу популярність праця, все ж таки, здобула в епоху Ренесансу. Відкриття повної рукописної копії трактату Вітрувія у 1414 р. спричинило зростання інтересу до класичного минулого (Виппер и Ливанова ред., 1963, с. 100). Першою вдалою спробою інтерпретації видання Вітрувія вважається праця *Леона-Батісти Альберті* «Десять книг про зодчество» (1452 р.) (Альберті, 1935; 1937), де він узагальнив античний і сучасний досвід і сформулював цілісну ренесансну концепцію архітектури. Іншими важливими роботами, присвяченими ордеру, були праці *Антоніо Філарете* «Трактат про архітектуру» (бл. 1465 р.) (Філарете (Аверліно), 1999), *Франческо ді Джорджо Мартіні* «Громадянська і військова архітектура» (бл. 1482—1486 рр.), *Себастьяно Серліо* «Загальні правила архітектури для п'яти ордерів споруд» (1537 р.), *Джакомо да Віньоли* «Правило п'яти ордерів архітектури» (1562 р.) (Віньола, 2005), *Андреа Палладіо* «Чотири книги про архітектуру» (1570 р.) (Палладіо, 1938), *Віченцо Скамоцці* «Ідея

універсальної архітектури» (1615 р.) та ін. (Предко, 2003) (табл.1.1). Проте, головним чином, саме канони Віньоли отримали найбільш широке застосування не тільки в Італії, але й у Франції та решті Європи. Цими канонами для всіх архітектурних частин кожного з п'яти, прийнятих зодчими італійського Відродження, ордерів були встановлені числові співвідношення, виходячи з нижнього радіуса або діаметра колони (Гримм, 1935, с. 15).

Віньола, автор одного з найвідоміших трактатів епохи Ренесансу «Правило п'яти ордерів архітектури», розглядає ордер як абсолютно абстрактну систему, ніяк не зв'язуючи його з проблемами масштабності та абсолютних розмірів. Завдяки своїй стислості, чіткості та простоті його книга набула великої популярності. Вона перевидавалась нескінченну кількість разів багатьма мовами світу та мала великий вплив на розвиток архітектури багатьох країн. Цікавим є те, що сам Віньола не відтворював у своїх спорудах канонізованих ним же деталей та пропорцій, визначених у трактаті (Віньола, 2005, с. 9).

Альберті та Палладіо, на відміну від Віньоли, дуже ліберальні у відношенні канону, точніше, вони не настільки встановлюють деякий канон, наскільки дають взірці, що допускають незліченні варіанти і відхилення у зв'язку з конкретними умовами, що визначають структуру художнього образу (Віньола, 2005, с. 9). Одна з головних особливостей творчого методу Палладіо полягає в тому, що він створив нову систему пропорцій ордерів, використовуючи ордер не просто як декорацію фасаду, а як головний організуючий принцип конструкції, через що вона стає виразною, здається просто і чітко організованою, гармонічною (Павлова, 2017а).

Ордерні традиції ренесансних майстрів наслідували архітектори-теоретики в інших країнах Європи і вони стали основою практичної діяльності інших архітекторів. Так, найвідоміші з них, це праці таких європейських теоретиків XVI ст.: *Дієго да Сагредо* (1526 р.) – Іспанія; *Ганс Блум* (1550 р.) (1936), *Ганс Вредеман де Вріс* (1577 р.), *Вендель Діттерлін* (1598 р.), – Німеччина; *Даніеле Барбаро* (1556 р.), *Джованні Паоло Ломацио* (1584 р.) –

Італія; *Джон Шут* (1563 р.), *Жан Бюллан* (1564 р.) – Англія; *Філібер Делорм* (1567 р.) – Франція та ін. (табл. 1.1).

Сімнадцяте століття було століттям існування двох архітектурних стилів – бароко та класицизму, кращі та найхарактерніші зразки яких створювалися в папському Римі та королівському Парижі. *Андреа дель Поццо* – італійський архітектор та теоретик періоду пізнього бароко опублікував двотомну працю «Перспектива художників і архітекторів» (1693 р., 1698 р.) (Pozzo, 1693). В ній він пояснює основні принципи перспективи, пропонуючи практичне застосування у дедалі більш складних геометричних фігурах аж до представлення класичних ордерів, беручи за взірець Віньолу.

В області архітектурної теорії, обігнавши Італію, рішуче вийшла вперед теорія французького класицизму. Зайняте нею в XVII ст. місце вона утримувала впродовж всього наступного століття (Виппер и Ливанова ред., 1963, с. 176). *Ролан Флеар де Шамбре* у своїй фундаментальній антології «Порівняння давньої архітектури з новою» (1650 р.) порівнює давні споруди «з правилами десяти головних авторів, які писали про п'ять класичних ордерів». Найкращим ж представником з сучасних Шамбре вважає Палладіо, методи побудови ордера якого засновані на ясності, зручності та величі.

В період класицизму великий вклад у розвиток ордерної системи здійснив французький архітектор та теоретик архітектури *Клод Перро* (Perrault, 1993). Його переклад Вітрувія вважався кращим на той час. Метою перекладу було роз'яснення темних місць, що залишилися нерозшифрованими італійськими перекладачами і коментаторами, «щоб дати французьким архітекторам доступного та зрозумілого Вітрувія» (Виппер и Ливанова ред., 1963, с. 178).

Огюстен-Шарль д'Авіле – послідовник італійських архітекторів пізнього Відродження Скамоцці і Віньоли та їх ордерної системи. В своєму повному курсі архітектури у вигляді словника «Пояснення термінів» (1691 р.) він підводить підсумки архітектурної теорії та практики століття (Виппер и Ливанова ред., 1963, с. 179).

Таблиця 1.1

Ордер в працях теоретиків архітектури від античності до початку XIX століття

Ордер в працях теоретиків архітектури від античності до початку XIX століття			
Античність			
Вітрувій	«Десять книг про архітектуру»	друга пол. I ст. до н. е.	Стародавній Рим
Ренесанс			
Леон-Батіста Альберті	«Десять книг про зодчество»	1452 р.	
Антоніо Філарете	«Трактат про архітектуру»	бл. 1465 р.	Італія
Франческо ді Джорджо Мартіні	«Громадянська і військова архітектура»	бл. 1482-1486 рр.	
Себастьяно Серліо	«Загальні правила архітектури для п'яти ордерів споруд»	1537 р.	
Даніеле Барбаро	«Коментарі до десяти книг про архітектуру Вітрувія»	1556 р.	
Джакомо да Віньола	«Правило п'яти ордерів архітектури»	1562 р.	
Андреа Палладіо	«Чотири книги про архітектуру»	1570 р.	
Джованні Паоло Ломаццо	«Трактат про мистецтво живопису, скульптуру і архітектуру»	1584 р.	
Віченцо Скамоцці	«Ідея універсальної архітектури»	1615 р.	
Дієго да Сагредо	«Сутність античної архітектури»	1526 р.	Іспанія
Ганс Блюм	«V колон або опис і використання п'яти ордерів»	1550 р.	
Ганс Вредеман де Вріс	«Архітектура»	1577 р.	Німеччина
Вендель Діттерлін	«Трактат про архітектуру»	1598 р.	
Джон Шут	«Перші і головні основи архітектури»	1563 р.	Англія
Жан Бюллан	«Основне правило п'яти манер колон»	1564 р.	
Філібер Делорм	«Перший том архітектури»	1567 р.	Франція
Бароко			
Гваріно Гваріні	«Громадянська архітектура»	1737 р. (посмертно)	Італія
Андреа дель Поццо	«Перспектива художників і архітекторів»	1693 р., 1698 р.	

Таблиця 1.1 (продовження)

Ордер в працях теоретиків архітектури від античності до початку XIX століття

Класицизм XVII ст.			
Ролан Флеар де Шамбре	«Порівняння давньої архітектури з новою»	1650 р.	
Клод Перро	«Про порядок п'яти видів колон відповідно до методів древніх»	1683 р.	
Франсуа Блондель	«Курс архітектури»	1675-1683 рр.	Франція
Огюстен-Шарль д'Авіле	«Пояснення термінів»	1691 р.	
Андре Феліб'єн	«Принципи архітектури, скульптури, живопису»	1676-1690 рр.	
Алессандро Франчіні	«Архітектурна книга, яка містить кілька порталів різних винаходів, згідно п'яти ордерів колон»	1631 р.	
Оттавіо Ревес Брутто	«Новий і точний метод креслення всіх частин різних ордерів в архітектурі»	1627 р.	Італія
Ніколаус Голдман	«Повні вказівки до громадянської архітектури»	редагована і опублікована у 1696 р. його учнем Леонардом Штурмом	Німеччина
Класицизм XVIII ст.			
Луї-Жеро де Кордемуа	«Новий трактат про архітектуру»	1706 р.	Франція
Жермен Боффран	«Книга про архітектуру»	1745 р.	
Шарль-Етьєнн Брізе	«Трактат про сутність краси в мистецтві, зокрема в архітектурі»	1752 р.	
Марк-Антуан Ложьє	«Ессе про архітектуру»	1753 р.	
Жак-Жермен Суффло	«Сюїта планів трьох античних храмів Пестума»	1764 р.	
Жак-Франсуа Блондель	«Граці, або Зведення різних частин архітектури в двох томах»	1767 р.	
	«Курс архітектури»	1771 р.	
Йоганн Вінкельман	«Історії античного мистецтва»	1764 р.	Німеччина
	«Неопубліковані античні пам'ятники, з поясненнями та ілюстраціями»	1767 р.	
Йоган Вольфганг Гете	«Подорож до Італії»	1786-1788 рр.	
Джеймс Гіббс	«Правила побудови декількох частин архітектури»	1732 р.	Англія
Джованні Баттіста Піранезі	«Римські пам'ятки»	1756 р.	Італія
Карло Лодолі	власні роботи втрачені, проте його теорії відомі завдяки його учням та послідовникам»		
Франческо Міліціа	«Життєпис найвідоміших архітекторів»	1768 р.	
	«Принципи громадянської архітектури»	1781 р.	
Томмазо Теманцо	«Життя найвідоміших архітекторів і венеціанських письменників»	1778 р.	
Вільям Чемберс	«Громадянська архітектура»	1759 р.	Шотландія

Дослідженню ордерів, їх пропорцій, закономірностям побудови їх форми, порівнянню ордерних побудов також були присвячені роботи таких архітекторів XVII ст. як: *Андре Феліб'єна* «Принципи архітектури, скульптури, живопису» (1676—1690 рр.), *Алессандро Франчіні* «Архітектурна книга, яка містить кілька порталів різних винаходів, згідно п'яти ордерів колон» (1631 р.) – Франція; *Оттавіо Ревес Брутто* «Новий і точний метод креслення всіх частин різних ордерів в архітектурі» (1627 р.) – Італія; *Ніколауса Голдмана* «Повні вказівки до громадянської архітектури» (редагована і опублікована у 1696 р. його учнем Леонардом Штурмом) – Німеччина та ін. (табл. 1.1).

В центрі системи архітектурних понять класицизму розміщувалося поняття порядку. Порядок забезпечував красу, гармонію, витонченість і досягався за допомогою симетрії, ордерної і пропорціональної побудови. Оскільки слово «ордер» означає одночасно і порядок, і ордер, то саме ордер став головною категорією в системі понять класицизму, в центрі класичної теорії опинилася теорія ордерних побудов (Ремизова, 2009, с.146).

У XVIII ст. класицизм продовжує свій розвиток. Архітектурна теорія XVIII ст. була пов'язана з методом систематизації знань і практичного досвіду (раціональний метод класицизму). Краса була похідною геометричних компонентів, її математичне обґрунтування як об'єктивної закономірності доповнювало головну думку теоретиків про раціональність прекрасного в архітектурі, вираженого в поняттях регулярності, порядку, симетрії, єдності. Ці якості ідеальним чином втілювалися в класичному ордері, який був заснований на «досконалих взірцях» природи. (Кожар и Райчык, 2010, с.15).

В перші роки XVIII ст. вийшов у світ твір, що здійснив великий вплив на всю пізнішу архітектурну теорію століття. Це «Новий трактат про архітектуру» *Луї-Жеро де Кордемуа*, опублікований в 1706 р. у Парижі. Автор стисло і ясно викладає теорію ордерів, систематизуючи принципи Вітрувія. Він змінив його атрибути архітектури (користь, міцність, краса) власними поняттями: розміщення, розподіл і благопристойність, а також виступав за геометричну чистоту класичних елементів, піддаючи критиці барокові елементи (Блохина,

2014, с. 324). Кордемуа вимагає від архітектури правдивості і природності. Найвищим же суддею в питаннях мистецтва, на його думку, повинен бути розум.

Такі ідеї Кордемуа, що передвіщали раціоналізм епохи Просвітництва, безумовно мали вплив на теоретичні погляди видатного архітектора рококо *Жермена Боффрана*. У своїй «Книзі про архітектуру», надрукованій у Парижі в 1745 році, Боффран називає смаком «здатність відрізнити прекрасне від хорошого». У трактаті Боффрана класичні ордери представлені як «образи» з прихованим значенням в якості символічних джерел міри і краси. І хоча аналогія до пропорцій тіла людина продовжує використовуватися, однак акцент робиться на специфічній виразній властивості кожного класичного ордера (Pelletier, 2006, р.18).

Архітектор того ж часу *Шарль-Етьєн Брізе* у «Трактаті про сутність краси в мистецтві, зокрема в архітектурі», що була опублікована в 1752 році, виступає палким прихильником суворих догм класицизму. Він виступає за відновлення забутих правил Блонделя і проти безплідних пошуків нових форм фасадів будівель непотрібним орнаментом. (Pelletier, 2006, р.20).

Жак-Жермен Суффло – видатний французький архітектор-класицист, – захоплений поціновувач античної й ренесансної класики, намагався надати ордерній системі максимальної монументальної пластичної виразності й структурного реалізму.

Догматик і раціоналіст XVIII ст. *Марк-Антуан Ложьє* вважав, що «частини ордера мають застосовуватися таким чином, щоб вони не тільки прикрашали будівлю, але були його складовою частиною. Потрібно, щоб саме існування споруди точно залежало від їх єдності, щоб не можна було забрати ні одну з частин без того, щоб будівля не завалилася» (Pelletier, 2006, р.21). Беззаперечною заслугою Ложьє є те, що він, вірогідно в результаті знайомства з грецькою архітектурою, зрозумів і роз'яснив конструктивну сутність ордерної системи, про яку забували архітектори не тільки італійського бароко, а й французького класицизму (не говорячи вже про майстрів рококо). В другій

половині XVIII ст. багато авторів услід за французьким теоретиком М.-А. Ложье на перше місце висунули конструктивну значущість ордера.

Свій вклад в теорію класицизму та в ордерознавство, зокрема, внесли праці *Джеймса Гіббса* «Правила побудови декількох частин архітектури» (1732 р.) – Англія; *Франческо Міліція* «Життєпис найвідоміших архітекторів» (1768 р.), «Принципи громадянської архітектури» (1781), *Карло Лодолі* (власні роботи втрачені, проте його теорії відомі завдяки його учням та послідовникам), *Джованні Баттіста Піранезі*, *Томмазо Теманцо* «Життя найвідоміших архітекторів і венеціанських письменників» (1778 р.) – Італія, *Жак-Франсуа Блонделя* «Курс архітектури» (1771 р.) – Франція, *Йогана Вольфганга Гете* «Подорож до Італії» (1786–1788 рр.) – Німеччина; *Вільяма Чемберса* «Громадянська архітектура» (1759 р.) – Шотландія та ін. (табл. 1.1).

1.2. Особливості осмислення класичного ордера в архітектурній теорії XIX – початку XXI століття

Період XVIII – XIX ст. охоплює важкий переломний етап у розвитку архітектурної практики, теорії і навчання, що характеризується корінною зміною орієнтації архітектурного мислення, виявленням нових об'єктів вивчення і створенням нових предметів і змісту художньої діяльності, формуванням нових методів дослідження, проектування і навчання, а також появою у зв'язку з цим нової системи понять і уявлень (Ремизова, 2009). Із самого початку нового століття посилюються сумніви у непорушності вічних законів архітектури і в існуванні універсальної «краси», яка має єдине джерело: античну Грецію.

В той час, коли в Європі панував класицизм і міські архітектурні ансамблі підкорялися суворим канонам та чітким правилам, французький архітектор доби класицизму XVIII століття *Етьєн Луї Булле* закликає наслідувати природу (табл. 1.2). Головною особливістю зрілої творчості Булле було переосмислення геометричних елементів античних витворів, а також створення нової монументальної концепції будівництва, що відрізнялася умиротворенням

класичних форм. Ідеї Булле здійснили великий вплив на сучасних архітекторів. Е. Булле боровся за спрощення форми будівель, яка б мала більше відповідати змісту, боровся проти декору та прикрас – за чисту пластику. Етьєн Луї Булле та *Клод-Нікола Леду* зробили радикальний відхід від традиційних «класичних» ордерів архітектури, ставши пророками архітектури ХХ ст. з її безордерною концепцією, прагненням до простоти та функціональності (Павлова, 2017b).

Учень Булле *Жан Нікола Луї Дюран* вже повністю розвінчує класичні ордери, намагаючись знайти їм заміну в геометричних формах. Однак сама його позиція тверезого раціоналізму, що базується виключно на критеріях корисності, зручності та економії, приводить його до компромісу з класикою, оскільки чистий функціоналізм здається йому утопічним (Баранов ред., 1969, с. 190). Відкидаючи символічну роль архітектури та зосередивши увагу на її корисності і функціональності, він переглянув дисципліну як прикладну науку, і започаткував важливу зміну парадигми в теорії архітектури.

Однак, у ХІХ ст. — періоді історизму, інтерес до античності не згасав у Європі. В цей час відбуваються систематичні експедиції архітекторів та археологів до Греції, вслід за чим видаються численні праці та увражі, присвячені дослідженню античних пам'яток. Італійська античність не меншою мірою, аніж грецька, з давніх часів цікавила дослідників. Розкопки у Римі та інших містах Апеннінського півострова, що виконувалися приватними особами і раніше, стали більш систематичними і набули широких масштабів у другій половині ХІХ ст. (Пучков, 2013, с.89).

Видатний французький історик і теоретик архітектури ХІХ ст., реставратор низки середньовічних пам'яток архітектури, *Ежен Віолле-ле-Дюк* здійснив неоціненний вклад в теорію архітектури. У своїх «Бесідах про архітектуру» на підставі ґрунтовних доказів він приходить до висновку, що грецький храм є кам'яною конструкцією, а не відтворенням конструкції дерев'яної (Віолле-ле-Дюк, 1937, с. 42). Ордер, за його словами, – це завершеність архітектурної композиції (узгодження окремих опор з несеним елементом), до якої приходить грецький конструктор, будуючи храм, після

Таблиця 1.2

Ордер в працях теоретиків архітектури XIX – початку XXI століття

Ордер в працях теоретиків архітектури XIX - початку XXI століття			
Архітектура XIX ст.			
Етьєн Луї Булле	«Начерк мистецтва архітектури»	опублікована в 1953 р.	Франція
Клод-Нікола Леду	«Архітектура, розглянута у зв'язку з мистецтвами, звичаями і законодавством»	1804 р.	
Жан Нікола Луї Дюран	«Зібрання і порівняння будівель всіх видів, давніх і сучасних»	1799-1801 рр.	
Ежен Віолле-ле-Дюк	«Бесіди про архітектуру»	1858-1868 рр.	
Огюст Шуазі	«Історії архітектури»	1899 р.	
Карл Беттхіер	«Тектоніка еллінів»	1852 р.	Німеччина
Готфрід Земпер	«Стиль у технічних і теоретичних мистецтвах, або Практична естетика»	перший том - 1861 р., другий том - 1863 р.	
Отто Вагнер	«Сучасна архітектура»	1896 р.	Австро-Угорщина
Пауль Франкль	«Фази розвитку нової архітектури»	1913 р.	
Якоб Буркгардт	«Чічероне»	1855 р.	Швейцарія
	«Культура Ренесансу в Італії»	1860 р.	
Генріх фон Геймюллер	«Архітектура Ренесансу в Тоскані»	1885 - 1907 рр.	
Генріх Вельфлін	«Ренесанс і бароко»	1899 р.	
	«Класичне мистецтво»	1899 р.	
	«Основні поняття історії мистецтва»	1915 р.	
Архітектура XX ст.			
Мойсей Гінзбург	«Стиль і епоха»	1924 р.	СРСР
Герман Грімм	«Пропорційність в архітектурі»	1935 р.	
Микола Бруноє	«Нариси з історії архітектури»	1935-1937 рр.	
Йосиф Михаловський	«Теорія класичних архітектурних форм»	1937 р.	
Борис Михайлов	«Вітрувій у Еппада. Основи античної архітектоніки»	напис. кін. 1940-х рр., опубл. 1967 р.	
Олексій Некрасов	«Теорія архітектури»	напис. на поч. 1940-х рр., опубл. 1994 р.	
Василь Зубов	«Архітектурна теорія Альберті» (дисертація)	1946 р.	
Олександр Габричевський	«Морфологія мистецтва»	опубл. 2002 р.	
Володимир Маркузон	«Класична ордерна система та деякі питання теорії і творчої практики радянської архітектури» (дисертація)	1954 р.	
Микола Гуляницький	«Дослідження ордерних композицій творів майстрів російської архітектури» (дисертація)	1955 р.	
Іван Жолтовський	«Проекти та споруди»	1955 р.	
Дмитро Яблонський	«Портали в українській архітектурі»	1955 р.	
Борис Віппер	«Введення в історичне вивчення мистецтва»	1970 р.	
Володимир Хайт	статті про ордер		
Євгенія Кириченко	«Російська архітектура 1830-1910-х років»	1978 р.	

Таблиця 1.2 (продовження)

Ордер в працях теоретиків архітектури XIX – початку XXI століття

Архітектура XX ст.			
Олег Гур'єв	«Композиції Андреа Палладіо. Питання пропорційності»	1984 р.	
Андрій Іконніков	«Художня мова архітектури»	1985 р.	
	«Історизм в архітектурі»	1997 р.	
Олексій Гутнов	«Світ архітектури: Мова архітектури»	1985 р.	
Рудольф Вітквер	«Архітектурні принципи епохи гуманізму»	1949 р.	Німеччина
	«Мистецтво та архітектура в Італії: 1600-1750»	1958 р.	
Ерік Форсман	«Доричний, іонічний, коринфський: дослідження по використанню ордерів в архітектурі 16-18 ст.»	1961 р.	Швеція
Джон Саммерсон	«Класична мова архітектури»	1963 р.	Великобританія
Роберт Чітхем	«Класичні ордера архітектури»	1985 р.	
Роберт Вентури	«Складності та протиріччя в архітектурі»	1966 р.	Америка
Чарльз Дженкс	«Мова архітектури постмодернізму»	1977 р.	
Бруно Дзеві	«Сучасна мова архітектури»	1978 р.	Італія
Александр Тзоніс	«Класична архітектура. Поетика ордера»	1986 р.	Греція
Рікардо Бофілл	«Простори для життя»	1989 р.	Іспанія
Леонід Таруашвілі	«Естетика архітектурного ордера: Від Вітрувія до Катрмера де Кенсі»	1995 р.	
Генадій Скуратовський	«Мистецтво архітектурного пропорціювання»	1997 р.	Росія
Селім Хан-Магомедов	«Архітектура радянського авангарду» в 2-х книгах	1996, 2001 рр.	
Оксана Фоменко	«Сигнал і знак в аналізі архітектурної форми» (дисертація)	1997 р.	Україна
Архітектура XXI ст.			
Галина Веслополова	«Архітектурні ордера»	2000 р.	Росія
Андрій Іконніков	«Архітектура XX століття. Утопії та реальність» у 2-х томах	2001-2002 рр.	
Ірина Азіян	«Теорія композиції як поетика архітектури»	2002 р.	
Єлена Білінова	«Ордерні форми і ордерні композиції в архітектурі Петербурга XVIII століття» (дисертація)	2004 р.	
	«Нариси теорії архітектури Нового і новітнього часу»	2009 р.	
Селім Хан-Магомедов	«Іван Жолтовський»	2010 р.	
	«Художні принципи становлення і розвитку архітектурного ордера в Санкт-Петербурзі» (дисертація)	2012 р.	
Володимир Тимофієнко	«Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття»	2002 р.	
	«Історія архітектури Стародавнього світу»	2006 р.	Україна
Оксана Білінська	«Архітектурний ордер у забудові Львова XVI-XVII ст.» (дисертація)	2006 р.	
Олена Трошкіна	«Особливості семантики у формуванні образу представницької архітектури України» (дисертація)	2006 р.	
Олена Ремізова	«Логічні структури композиційної мови архітектури» (дисертація)	2006 р.	
Андрій Пучков	«Поетика античної архітектури»	2008 р.	
Наталія Новак	«Інтерпретації ордерної мови в архітектурі постмодернізму»	2019 р.	
Леон Кріє	«Архітектура суспільства»	2009 р.	Люксембурґ

цілого ряду логічних міркувань (Віолле-ле-Дюк, 1937, с. 72). Віолле-ле-Дюк не приймав запозичання форм з минулого, він підкреслював, що минуле може дати тільки принципи, але не форми і тому виступав проти псевдокласичних напрямків.

«Бесіди про архітектуру» справили значний вплив на розвиток історії архітектури, і в першу чергу на праці учня Віолле-ле-Дюка, інженера *Огюста Шуазі*. Шуазі, на противагу розповсюдженим раніше поверховим описам архітектурних форм, велику увагу приділив будівельній техніці, матеріалам, конструкціям, відповідно до доктрин Віолле-ле-Дюка, котрого слід визнати родоначальником особливої архітектурної науки суто технічного спрямування (Пучков, А. О., 2013, с. 78). В «Історії архітектури» автор детально описує будову різних ордерів, а також простежує їх еволюцію на прикладі різних будівель. Він описує дві теорії походження ордера: перша, і старіша, виводить ордер з наслідування системи дерев'яних конструкцій, а друга теорія твердить, що грецький храм одразу будувався в камені (Шуазі, 2012, с.143).

З надзвичайною систематичністю і скрупульозною точністю розглядає частини античного ордера, аж до його найдрібніших деталей, *Карл Беттіхер* у своїй праці «Тектоніка еллінів» (1852 р.). Визначення конкретного значення окремих форм на основі порівняльного аналізу він вважав суттєвим завданням своєї теорії. Грецькі храми для нього були «вираженням внутрішнього розуміння простору», їх вивчення не можна зводити до вчення про ордер, що походив від дерев'яної конструкції. Форми ордера, на його думку, виражають «вічну, законну для всіх поколінь правду» (Кожар, 2016).

Для таких архітекторів та теоретиків ХІХ ст., як Джон Рескін, Джордж Едмунд Стріт, Карл Беттіхер, Готфрід Земпер, Віолле-ле-Дюк та ін., ордер за простою декоративною системою містив певну закономірність. Більшість вважала, що ордер виражав конструкцію, якщо не безпосередньо виникав в конструкції (Ford, 2011, р.134). Типовою була позиція *Отто Вагнера*, що архітектурні мови розвивалися з конструктивної необхідності в мистецтво: «Кожна архітектурна форма виникла в конструкції і послідовно перетворилася у

форму мистецтва» (Wagner, 1988, p. 92). Це залишалося панівним поглядом на розвиток ордерів, і, таким чином, вищезгадані теоретики XIX ст. мали вплив аж на майбутній модернізм.

З початком XX ст. в архітектурний розвиток приходять нова й принципова риса: одночасне різноманіття творчих напрямів та концепцій, що становлять специфіку світової архітектури й нині. На зміну ретроспективній однорідності архітектурного розвитку XIX ст. надходить паралельний розвиток кількох альтернативних напрямів, кожний з яких, у свою чергу, розгортає ціле “віяло” нових або традиційних можливостей.

Великий вклад в теорію архітектури та у вивчення ордерів зробили радянські вчені. Так, робота «Теорія класичних архітектурних форм» *І. Б. Михаловського* (1937 р.) (Михаловский, 2006) про теорію класичних ордерів і зараз не втратила своєї актуальності і перевидається й сьогодні. Вона містить багато цінної інформації про елементи і прийоми композиції в архітектурі. За основу автор бере грецький ордер в його канонічних формах, а також його римські варіанти, вважаючи що цей ордер, як головний закон побудови архітектурної форми, є тим фундаментом, на якому побудована вся європейська архітектура. Проте, Михаловський вважає архітектурні форми Стародавньої Греції, Риму та Ренесансу канонізованими, такими, що потребують наслідування без внесення змін (Михаловский, 2006). Насправді ж це не так. Адже ордер це жива і багата мова, що постійно розвивається і вдосконалюється і саме тому на основі нього виникають нові системи що, використовується і в наш час.

Мистецтвознавець *Борис Віппер* у своєму курсі «Введення в історичне вивчення мистецтва» (1970 р.) в четвертому розділі під назвою «Архітектура» не забуває і про ордер. Проте, автор не дає детальних пропорцій ордера та вказівок його побудови, що було зроблено багатьма архітекторами до нього. Натомість, Віппер пояснює читачеві історію розвитку ордера, його природу, та принципи використання, не забуваючи про значення ордера в композиції та його тектоніку.

З II пол. XX ст. збільшується зацікавленість архітекторів семантикою архітектурних форм, в тому числі і семантикою класичного ордера. В

архітектурознавстві одним з перших серйозну увагу метафорі приділив учень А. Г. Габричевського *Володимир Маркузон* під час дослідження проблеми походження античного ордеру. Особливість точки зору В. Ф. Маркузона полягала в тому, що, не заперечуючи раціонально-конструктивних моментів в походженні ордеру, він висунув більш складну гіпотезу, згідно якої конструктивні причини були асимільовані художньою свідомістю. Перенесення конструктивної системи з дерева в камінь було, з точки зору В. Ф. Маркузона, образотворчою художньою метафорою (Раппапорт, 2000).

Еволюція стилів світової архітектури і, зокрема, роль ордерної системи в них, розглядаються у другому розділі «Греко-італійська «класична» система мислення та її сучасна спадщина» книги «Стиль і епоха» *Мойсея Гінзбурга* (1924 р.). Автор пише, що наш час це не тільки період зміни стилів, але й епоха відмови від «класичної» ордерної системи, що вичерпала себе, яка живила століттями європейську архітектуру. Створена греками, ця, на його думку, закінчена філософська система архітектури, завдяки своїй абстрактності, загальнообов'язковості та абстрагованості від конкретних місцевих і національних особливостей послужила основою цілого ряду стилів європейської архітектури (Хан-Магомедов, 2007).

Радянський історик архітектури *Микола Брунов* справедливо вважав, що «навіть чи можна назвати грамотним сучасного архітектора будь-якого напрямку, якщо він не знає античних грецьких ордерів та ордерної системи загалом» (Брунов, 1973). У своєму двотомнику «Нариси з історії архітектури» (1935—1937 рр.) він зазначає, що саме грецька архітектура лягла в основу усього наступного зодчества Європи, що будувалося аж до наших днів. При цьому грецький класичний ордер є тою системою, яка захоплює архітекторів усіх наступних епох і стилів, яка вивчається, досліджується, коментується, практично відтворюється і варіюється в нових спорудах. Навіть у конструктивізмі, здавалося б, надзвичайно далекому від грецьких колон та ордерів, архітектурна форма будується на основі несвідомого або свідомого відштовхування від основ грецької архітектури, яка таким чином і в цьому випадку бере участь у створенні

нового архітектурного стилю. Але, окрім цього, незважаючи на велику відмінність від грецької архітектури, навіть конструктивізм базується на її досягненнях, без яких він неможливий (Брунов, 2003).

Метою дослідження ордера у ХХ ст. стає не лише вивчення його формотворчої ролі в архітектурі, його методів побудови чи пропорцій, а його образне значення та семантика. Адже тепер вже не так важлива будова ордера, як його суть. В своїх дослідженнях теоретики ХХ-ХХІ ст. прагнуть розкрити до сих пір нерозгадану таємницю довговічності та досконалості ордерної системи.

Один з головних американських ідеологів постмодернізму *Чарльз Дженкс* у своїй книзі «Мова архітектури постмодернізму» (1977 р.) аналізує архітектуру другої половини ХХ століття та акцентує особливу увагу на поверненні постмодернізму до архітектури минулого (Дженкс, 1985). Італійський архітектор *Бруно Зеві*, навпаки, у своїй праці «Сучасна мова архітектури» (1978 р.) на протиположність класичній мові з її орієнтацією на ордер, пропорцію, симетрію сформулював сім принципів або «антиправил», щоб кодифікувати мову архітектури, створену *Ле Корбюзьє*, *В. Гропіусом*, *Міс Ван дер Рое* та *Ф. Райтом* (Zevi, 1978). Семіотичний підхід у формуванні об'єктів зодчества та використанні ордера використано у роботах *Джона Саммерсона* «Класична мова архітектури» (1963 р.) – Великобританія; *Роберта Вентури* «Складність та протиріччя в архітектурі» (1966 р.) (Venturi, 1966) – Америка; *Рікардо Бофільла* «Простори для життя» (1989 р.) (Бофилль, 1993) – Іспанія, *Леона Кріє* (2009 р.) (Krie and Thadani, 2009) – Люксембург та ін. (Павлова, 2015b; 2016) (табл. 1.2).

Значне місце у своїх працях приділив образній мові ордера й історик та теоретик архітектури *Андрій Іконников* (Иконников, 1982; 1985a; 1985b; 1986; 2002; 2006). Серед систем художньої форми, створених архітектурою, ближче всього до природньої мови він вважає є саме ті, що засновані на класичних ордерах. Тут норми, що визначають організацію структури цілого і його елементів, найбільш систематизовані та стійкі (системи засобів виразності архітектури античної Греції, Риму, Ренесансу, бароко, класицизму та різних версій неокласицизму).

Фундаментальною працею є монографія *Євгенії Кириченко* «Російська архітектура 1830-1910-х років» (1978 р.), де вона, окрім дослідження питання історизму, розглядає ордер як детально розроблену систему художніх засобів. Палітра виразних можливостей ордера надзвичайно широка. Ордер – основна, більше того, практично єдина стилеутворююча архітектурна форма, якою до початку XIX ст. оперує зодчество з часів Відродження. Він прекрасно відповідав вимогам цієї системи. Сам будучи системою з ретельно розробленою шкалою градацій і підпорядкування окремих елементів та канонізованими пропорціональними співвідношеннями, доволі абстрактний, не зв'язаний з визначеною конструкцією і просторово-планувальною структурою, він міг застосовуватися до споруд різного значення і величини (Кириченко, 1978, с.15).

Цікавою є теорія *Селіма Хан-Магомедова*, який вважає, що в архітектурі існує два суперстилі. Першим суперстилем він називає «античний класичний суперстиль», що зародився в Стародавній Греції. Другий суперстиль, на думку Хан-Магомедова, це авангард, що зародився тільки у XX ст. Формування першого суперстилю, на думку автора, тісно пов'язане з соціальними явищами, що відбувалися в Стародавній Греції в цілому. «Прошло більше двох з половиною тисячоліть, а античність, на відміну від культурної спадщини інших епох та регіонів, сприймається нами зараз як дещо сучасне... Класичний античний ордер найвищою мірою володіє якостями універсальної формоутворюючої системи. Можна сказати, що до XX ст. в історії світової архітектури не було іншої формоутворюючої системи, яка могла б скласти конкуренцію класичному (античному) ордеру за ступенем раціональної універсальності. Класичний ордер, спочатку в європейській культурі, а потім і в більш широкому регіоні, став сприйматися як певний еталон професійної архітектурної мови» (Хан-Магомедов, 2006).

Семантиці класичного ордера присвятила своє дослідження *Єлена Блінова*. Вона розглядає ордер як потужний засіб побудови образів простору, що формуються на основі фундаментальних властивостей ордера - конструктивних, тектонічних, пластичних, а також на основі фактурних якостей і декоративних

властивостей. У різних ордерних системах дані якості і властивості, по-різному поєднуючись між собою, протиставляються, створюючи тим самим гострохарактерний просторовий стиль часу (Блинова, 2014, с.6). Ордер – це архітектурно-художня впорядкована система, оперативний образ простору, розглянутий з позиції цілісності людини та середовища.

Окрім вищезгаданих теоретиків архітектури в ХХ-ХХІ ст. у своїх роботах підкреслювали естетичне значення ордера, розкривали його як глибоку систему художньо-виразних засобів такі історики архітектури, як *Б. П. Михайлов* (1967), *М. Ф. Гуляницький* (1978 р.) (Гуляницький, 1984), *О. Е. Гутнов* (1985), *Р. Чітхем* (1985 р.) (Chitham, 2005), *А. Тзоніс* (1986 р.) (Tzonis and Lefaivre, 1992), *В. Л. Хайт* (1987), *Г. І. Ревзін* (Ревзин, 1992; 2002), *О. І. Некрасов* (1994), *В. П. Зубов* (2001), *О. Г. Габричевський* (опубл. 2002 р.) (Габричевский, 2002), *В. Л. Глазичев* (2002), *Л. В. Нікіфорова* (Никифорова, 2005, 2011), *О. Ю. Грабовенко* (2010а, 2010б), *Е. А. Шірінян* (Ширинян, 2012а; 2012б), *Г. М. Веслополова* (2013; 2015), *Н. В. Кожар* (2013; 2016) та ін. (табл. 1.2).

Особливості архітектури Львова ХХ – початку ХХІ століття висвітлено у дослідженнях *Ю. О. Бірюльова* (2010), *Ю. Л. Богданової* (2006; 2008; 2012), *Я. Левицького* (Lewicki, 2005), *С. Лінди* (1999; 2008), *Р. Миха* (Трегубова та Мих, 1989), *Л. С. Онищенко* (Cielątkowska and Onyszczenko-Szwec, 2006), *Б. С. Посацького* (2008), *Я. В. Ракочого* (2011), *Т. Трегубової* (Трегубова та Мих, 1989), *Р. Б. Франківа* (2008), *Р. Целонтковської* (Cielątkowska, 1998; Cielątkowska and Onyszczenko-Szwec, 2006), *Б. С. Черкеса* (1999).

З кінця ХХ століття в Україні також починає приділятися увага класичному ордеру, його будові та смисловим значенням. Ґрунтовною роботою, що присвячена дослідженню застосування ордеру Львова періоду Ренесансу є дисертація *Оксани Білінської* «Архітектурний ордер у забудові Львова ХVІ-ХVІІ ст. (принципи застосування і методи реставрації)» (2006). У ній автор визначає прийоми та принципи застосування ордера у Львові цього періоду, визначає сукупність чинників, які вплинули на розвиток ордерних композицій, проводить структурний аналіз ордера, в основу якого входить рівневий,

модульний та метричний аналіз, а також пропонує методіку реставрації ордера в забудові Львова XVI-XVII ст. Загалом робота присвячена детальному вивченню будови ордера, визначенню його особливостей та принципів застосування в ренесансній архітектурі Львова.

Світлана Лінда третій розділ докторської дисертації «Історизм у розвитку архітектури» (2013) присвячує проблемі динамічного процесу смислоутворення в архітектурі історизму (смилогенез) та його зв'язку із перманентним перетвореннями архітектурної форми (морфогенез). Для дослідження смислового аспекту явища історизму вона використовує методи семіотичного аналізу, основою якого є модель-структура явища історизму, яка у семіотиці набирає форми знаку – базового компоненту структурно-семіотичного аналізу. Автор розглядає динаміку інтерпретації смислів та морфологічної структури ордера як візуалізацію процесу семіозу та простежує зміну смислових значень ордера в кожному з історичних періодів.

Оксана Фоменко у своїй дисертаційній роботі «Сигнал і знак в аналізі архітектурної форми» (1997 р.) один із розділів присвятила опису аналізу інформаційної насиченості зразків ордерної системи різних епох. На прикладі аналізу конкретного архітектурного «тексту» – ордерної системи автор простежила, яким чином архітектурні канони й норми впливають на розвиток архітектурної форми та сприйняття її морфологічних характеристик і семантичного змісту. Також вона провела аналіз зміни пластичних характеристик класичного ордера і, у зв'язку з цим, зміни його семантики на прикладі використання його в різні епохи, а також простежила зв'язок художнього образу ордера з ідеологією та канонами й нормами різних епох (Фоменко, 1997).

У своїй дисертації «Особливості семантики у формуванні образу представницької архітектури України» (2006 р.) *Олена Трошкіна* провела семіотичний аналіз формування образу об'єктів представницької архітектури та виявила прийоми використання знаків-символів, сформулювала загальні семантичні принципи формування образу представницької архітектури в тому

числі розглянула використання ордеру як символу офіційності (Трошкіна, 2006; 2008; 2009; 2012).

Ярослав Ракочий у другому розділі дисертаційної роботи «Розвиток тоталітаризму в архітектурі Львова ХХ століття» (2011) аналізує використання класичних форм та їх різновидів для утвердження світоглядних концепцій в радянській архітектурі 1932-1955 рр. У четвертому розділі визначено особливості тоталітарної архітектури Львова 1945-1955 рр. та роль архітектурної деталі у трактуванні стилістики тоталітаризму в контексті розвитку архітектури Львова.

Серед вітчизняних вчених, що займалися вивченням ордеру як художньо-конструктивної системи, варто відмітити таких дослідників як *Н. М. Кондель-Пермінова* (Кальницький та Кондель-Пермінова ред., 2012), *А. П. Мардер* (1988 р.), *А. О. Пучков* (2008), *О. І. Ремізова* (Ремізова, 2013; 2014; 2015), *Л. В. Стародубцева* (1998), *Н. В. Новак* (2016; 2017; 2019) та ін. (табл. 1.2).

Розглянуто наукові праці із суміжних дисциплін: методологія наукових досліджень описана у працях *Г. П. Петришин та ін.* (2006), *А. М. Новікова і Д. А. Новікова* (Новиков и Новиков, 2010), *Н. П. Овчиннікової* (2011) та ін., взаємозв'язок політики та мистецтва висвітлено у дисертаційній роботі *Є. Ю. Ланюка* (2015), архітектурні події радянського періоду у взаємозв'язку з політичними, економічними та культурними подіями того часу у монографіях *І. Н. Голомштока* (1994), *Д. С. Хмельницького* (Хмельницький, 2006) та ін. Світову історію ХХ століття висвітлено у праці *А. О. Чубарьяна* (2018), історію України – *Я. Й. Грицака* (2000), історію Львова – *Я. Д. Ісаєвича, М. Р. Литвина та Ф. І. Стебля* (2007) та ін.

1.3. Етапи розвитку ордеру в історії архітектури

На основі дослідження зміни властивостей класичного ордеру, його семантики, а також конструктивної та декоративної функції, запропоновано

класифікацію ордера за основними етапами розвитку в історії архітектури (Павлова, 2017с).

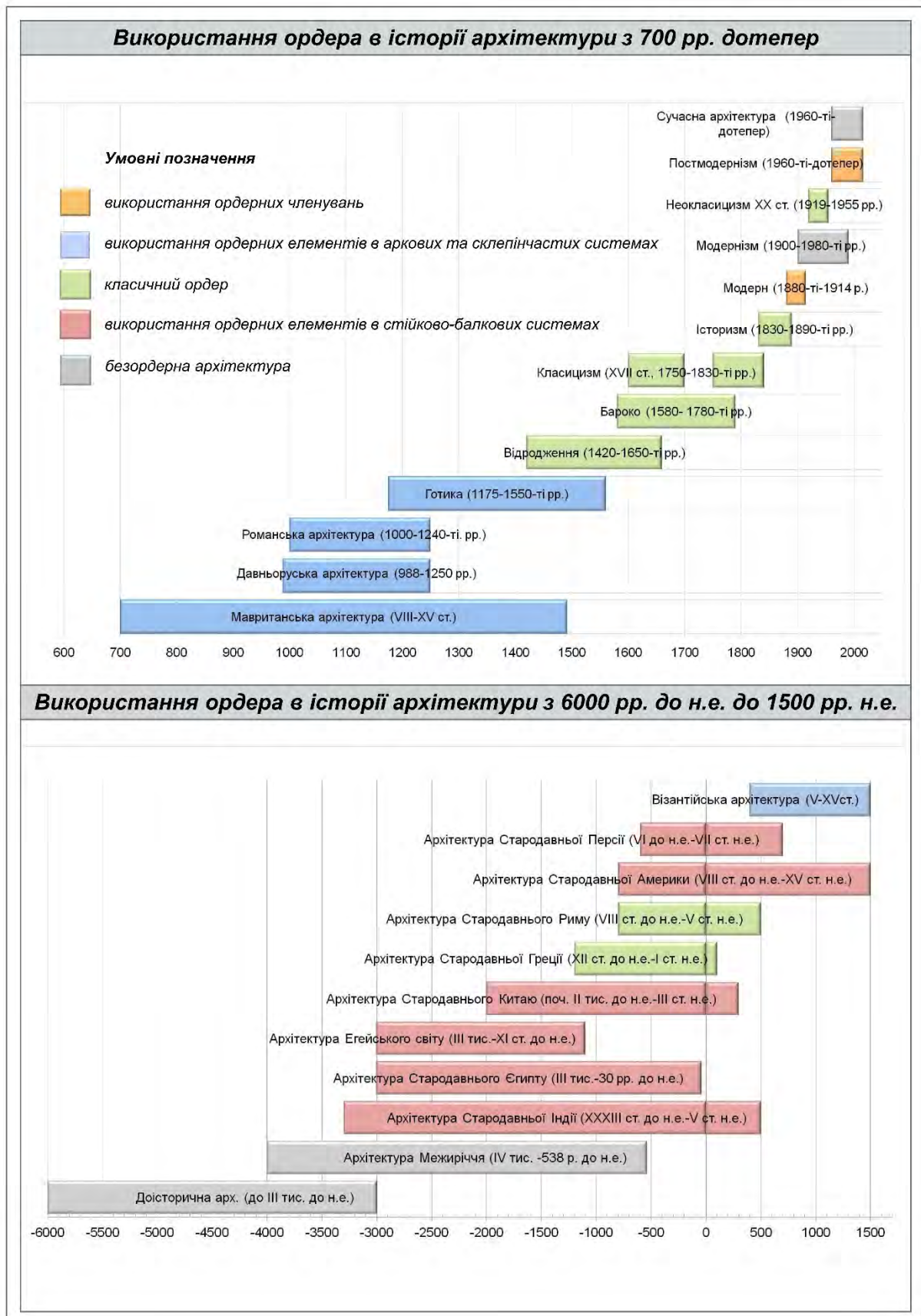
Основою семантичної мови архітектури, яка найбільш глибоко та яскраво характеризує її художньо-виразну сутність, є тектоніка. Ордер – один із найважливіших засобів виявлення тектоніки в архітектурній композиції. На основі ордера виникла універсальна мова архітектури. Він є знаковою системою, що містить в собі глибокий зміст. Порядок, тектоніка, смислове значення, все це робить його одним з найважливіших елементів формування архітектури. Пройшовши довгу історію та набуваючи з кожною епохою нових форм та значення, завдяки своїй універсальності та гнучкості ордер і досі не припиняє свого існування (Павлова, 2014).

Історія ордера розпочинається ще з доісторичного періоду (до III тис. до н. е.) (табл. 1.3). В цей час вже існували перші стійково-балкові системи – дольмени та кромлехи – різновиди мегалітів. Слово «ордер» походить від латинського слова «ordo» – ряд, порядок, послідовність і означає послідовність або деяку закономірність в чергуванні несучих та несомих частин архітравної системи. Послідовність або закономірність спостерігається всюди, де є ця система (Некрасов, 1994, с.323). Саме у дольменах і кромлехах епохи архаїки вперше спостерігається ця закономірність, отже їх можна вважати *прототипами класичного ордера* (табл. 1.4). З розвитком архітектури поступово змінювалися основні властивості ордерної системи (табл. 1.5).

Ордер – це композиційно осмислена і канонізована сукупність несучих і несених елементів стійково-балкової конструктивної системи, точно визначений їх порядок та художньо-декоративна обробка (табл. 1.6, рис. 1.1) (Мардер, 1995, с. 197). Вперше ордер з'явився в архітектурі стародавніх деспотій: Стародавнього Єгипту, Егейського світу, Передньої Азії, Стародавніх Індії, Китаю та Америки. Саме єгиптянам належить честь розробки першої цілісної ордерної системи (Тимофієнко, 2006, с. 73). Ордер архітектури стародавніх деспотій можна назвати *докласичним*, адже, *класичний ордер* – це стійково-

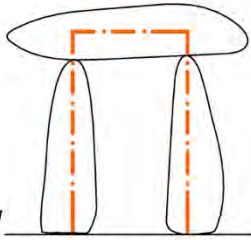
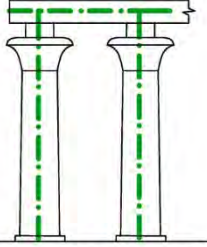
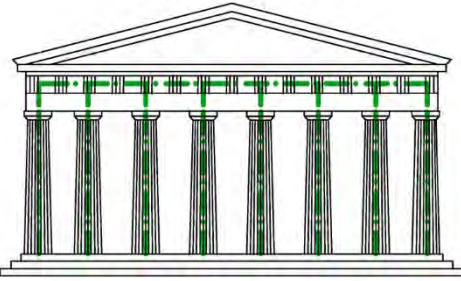
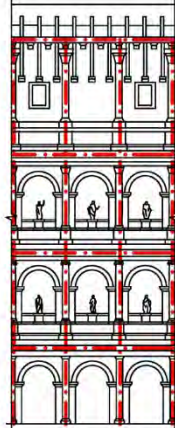
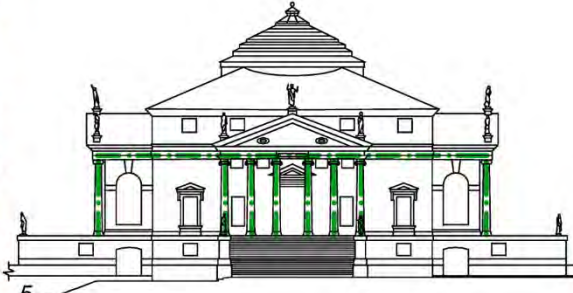
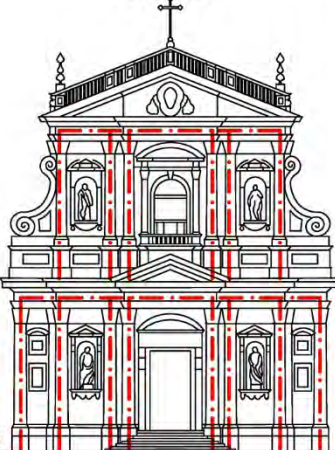
Таблиця 1.3

Використання ордера в історії архітектури (6 тис. рр. до н.е. – дотепер)

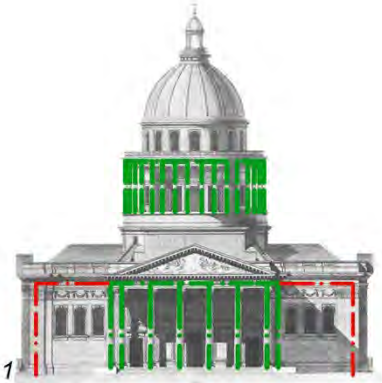
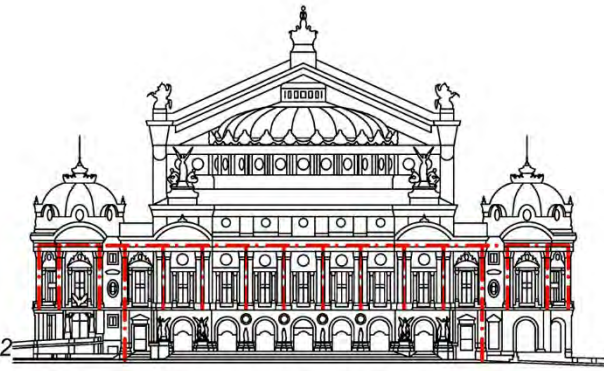
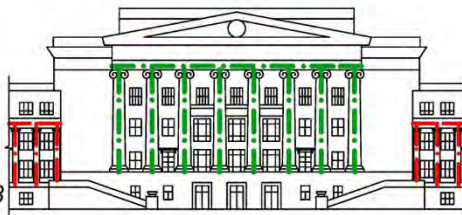

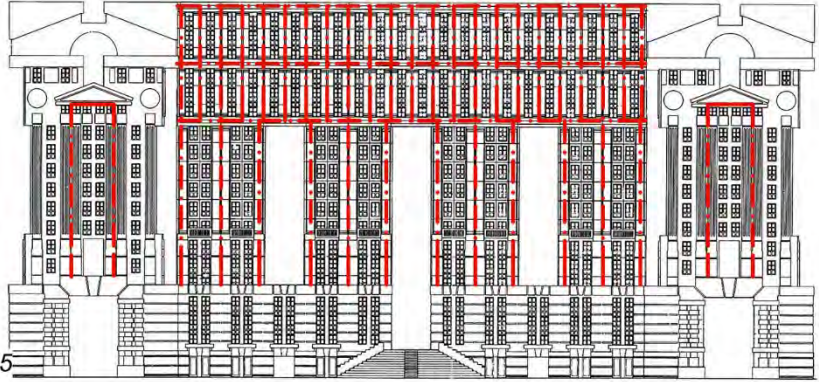
Таблиця 1.4

Зміна конструктивних та декоративних функцій ордеру на різних етапах розвитку архітектури

Зміна конструктивних та декоративних функцій ордеру на різних етапах розвитку архітектури		
Прототип ордеру	Докласичний ордер	
Архаїчний період 1 Дольмен Пендре-Іфан, Уельс, Великобританія (~ 3500 р. до н.е.)	Архітектура стародавніх деспотій 2 Храм Хора в Едфу, Стародавній Єгипет (III-I ст. до н.е.)	
Класичний ордер		
Стародавня Греція 3 Парфенон, головний храм Афінського акрополя, Греція (438 р. до н. е.)		
Зміна класичного ордеру		
Стародавній Рим 4 Колізей, Рим, Італія (72-80рр. н.е.)	Відродження 5 Вілла Ротонда біля Віченци, Італія (А. Палладіо, 1566-1585 рр.)	Бароко 6 Церква Санта-Сусанна, Рим, Італія (К. Мадерно, перебуд. 1603 р.)
Умовні позначення		
— — — конструктивна функція ордеру — — — конструктивно-декоративна функція ордеру - - - декоративна функція ордеру		
Примітка: 1 - 6 - схематичні креслення автора		

Таблиця 1.4 (продовження)

Зміна конструктивних та декоративних функцій ордера на різних етапах розвитку архітектури

Зміна конструктивних та декоративних функцій ордера на різних етапах розвитку архітектури (продовження)	
Використання класичного ордера	
<i>Класицизм</i> 1 Церква св. Женев'єви, Париж, Франція (арх. Ж.Ж. Суффло, 1755-1798 рр.)	<i>Історизм</i> 2 Опера Гарньє (Гранд опера) Париж, Франція (Ш. Гарньє, 1861-1875 рр.)
<i>Неокласицизм ХХ століття</i> 3 Головний корпус Уральського політехнічного інституту ім. С.М.Кірова (1928-1939 рр.)	<i>Постмодернізм</i> 4 Симфонічний центр, Нашвілл, США (Девід М. Шварц, 2006 р.)
Інтерпретація класичного ордера	
<i>Постмодернізм</i> 5 Житловий комплекс "Абракас", Марн-ла-Валле, Франція (Р. Бофілл, 1983 р.)	
Примітка: 1 - galkovsky.livejournal.com; 2, 3 - схематичні креслення автора; 4 - dmsas.com; 5 - artchist.blogspot.com	

балкова система, що відрізняється тектонічністю та має закономірні взаємозв'язки, систему пропорцій, що включає в себе обов'язковий набір та порядок розміщення основних елементів (п'єдестал, колона, антаблемент) та їх деталей – архітектурних обломів (поличка, вал, викружка, гусьок, каблучок, скоція, астрагал тощо) та встановлені правила їх пластичної та декоративної розробки (табл. 1.6, рис. 1.2) (Гуляницький, 1984, с. 22). Натомість, докласичний ордер ще не мав строго визначеної пропорційності та модульності, а замість обов'язкового набору архітектурних елементів часто мав зображальний характер, що імітував форми рослинного світу (папірусоподібні, пальмоподібні та лотосоподібні колони із капітелями у вигляді закритого бутона або чашечки квітки – в Стародавньому Єгипті), тваринного світу (капітелі з фігурами биків – в Стародавній Персії), а також зображення богині Гатор на капітелях колон та капітелі у формі перевернутих дзвонів (у Стародавньому Єгипті).

Класичний ордер зародився в Стародавній Греції як тектонічна система, що виникла в результаті прагнення до раціональної і художньо досконалої композиції. Саме в архаїчній Греції ордер є стійково-балковою системою, доведеною до вищої степені досконалості, яка виконує конструктивну функцію: він складається з колон (несучих елементів), що є стійками які сприймають на себе навантаження, і архітраву (несомого елементу), який виконує роль балки у цій системі. В ньому відобразилася залежність характеру пластики і пропорції від двох нерозривних сторін її тектонічного устрою – художньої та конструктивної (Гуляницький, 1984, с. 23).

Саме класичний ордер, що виник в епоху античності у Стародавній Греції, мав найбільший вплив на формування подальшої архітектури. Адже саме тут він був канонізованим, став міжнародним і використовується аж до наших днів (табл. 1.7, рис. 1.3).

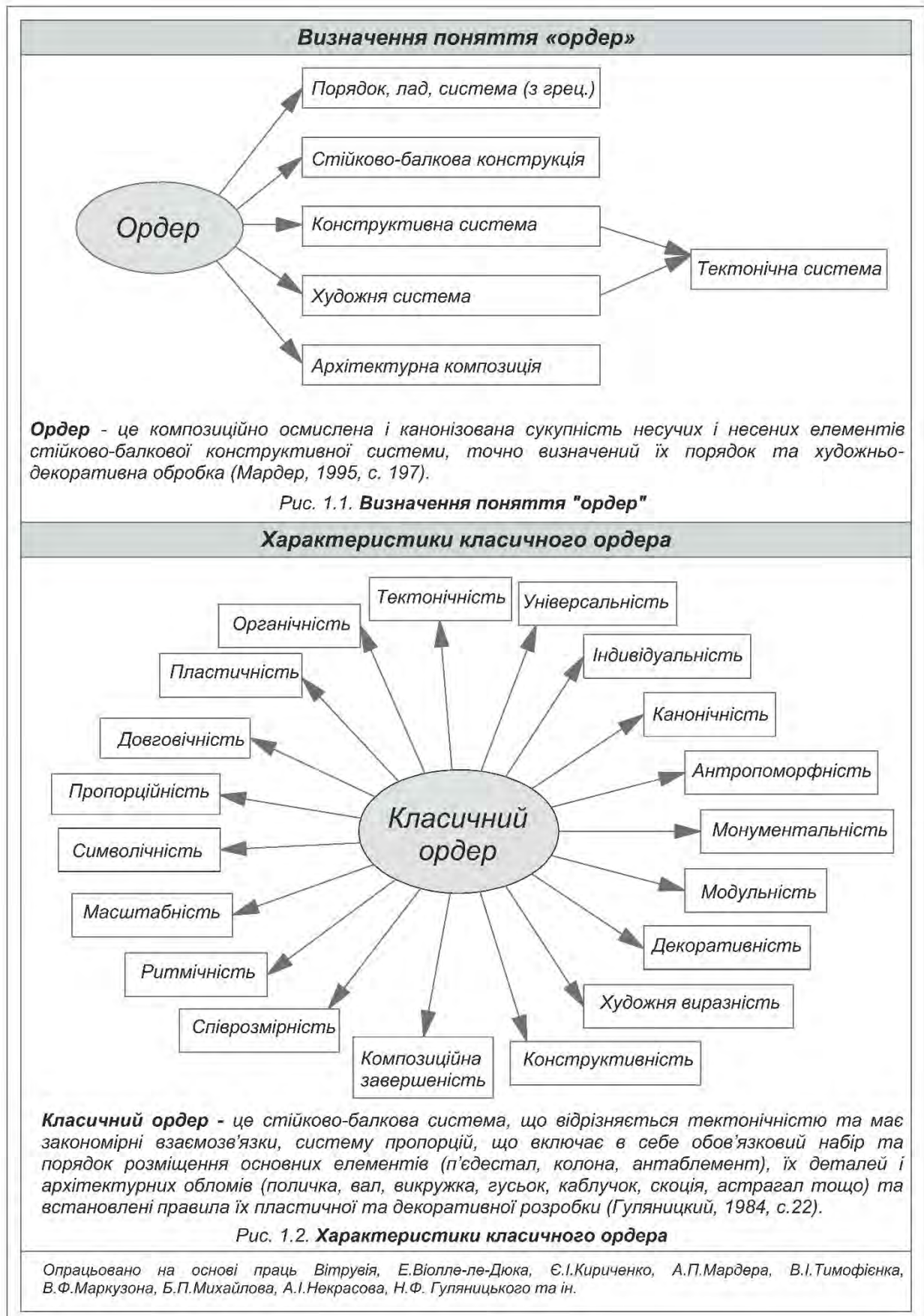
Проте з розвитком архітектури змінювалася морфологія ордера. Виникає низка питань: в яких історичних періодах ордер є стійково-балковою системою та виконує конструктивну функцію? Чи в період після античної Греції використовували ордер за своїм первісним призначенням, чи він втратив своє

Таблиця 1.5

Властивості ордеру на різних етапах розвитку архітектури

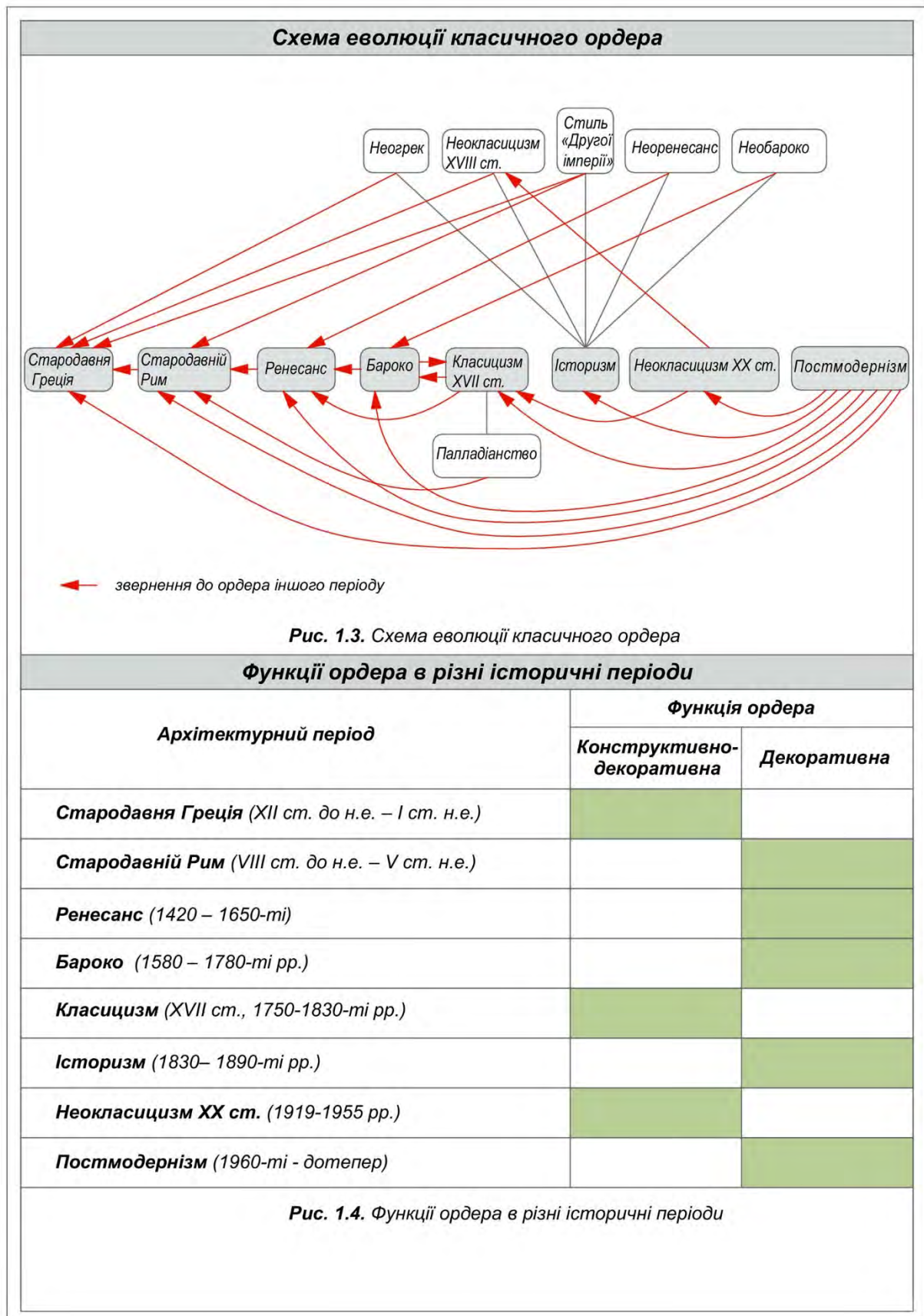
Властивості ордеру на різних етапах розвитку архітектури		
Прототип ордеру	Докласичний ордер	Класичний ордер
Архаїчний період	Архітектура стародавніх деспотій	Стародавня Греція
Композиційна завершеність Ритмічність Символічність		
Монументальність		Модульність Пропорційність Співрозмірність людині Органічність Антропоморфність Тектонічність
Відсутність декору	Зображальність	
	Художня виразність Масштабність Індивідуальність Поліхромія	
Розвиток класичного ордеру		
Стародавній Рим	Відродження	Бароко
Художня виразність Композиційна завершеність Ритмічність Масштабність Індивідуальність Пропорційність Символічність Органічність Декоративність Антропоморфність		
Співрозмірність Модульність Канонічність Універсальність		Пластичність
Використання класичного ордеру		
Класицизм	Історизм	Неокласицизм XX ст.
Композиційна завершеність Ритмічність Масштабність Пропорційність Символічність		
Органічність Антропоморфність Тектонічність Модульність Співрозмірність	Атектонічність	Монументальність Тектонічність
Використання класичного ордеру		Інтерпретація класичного ордеру
Постмодернізм		
Композиційна завершеність		
Антропоморфність Тектонічність Канонічність Універсальність Пластичність		Символічність Іронія Інтерпретація Алюзія Кіч

Визначення поняття «ордер» та «класичний ордер»

Таблиця 1.7

Схема еволюції класичного ордеру. Функції ордеру в різні історичні періоди

початкове значення? Яку роль в ордерній системі відіграє стінова конструкція поєднана з ордером? (табл. 1.7, рис. 1.4). (Павлова та Лінда, 2016)

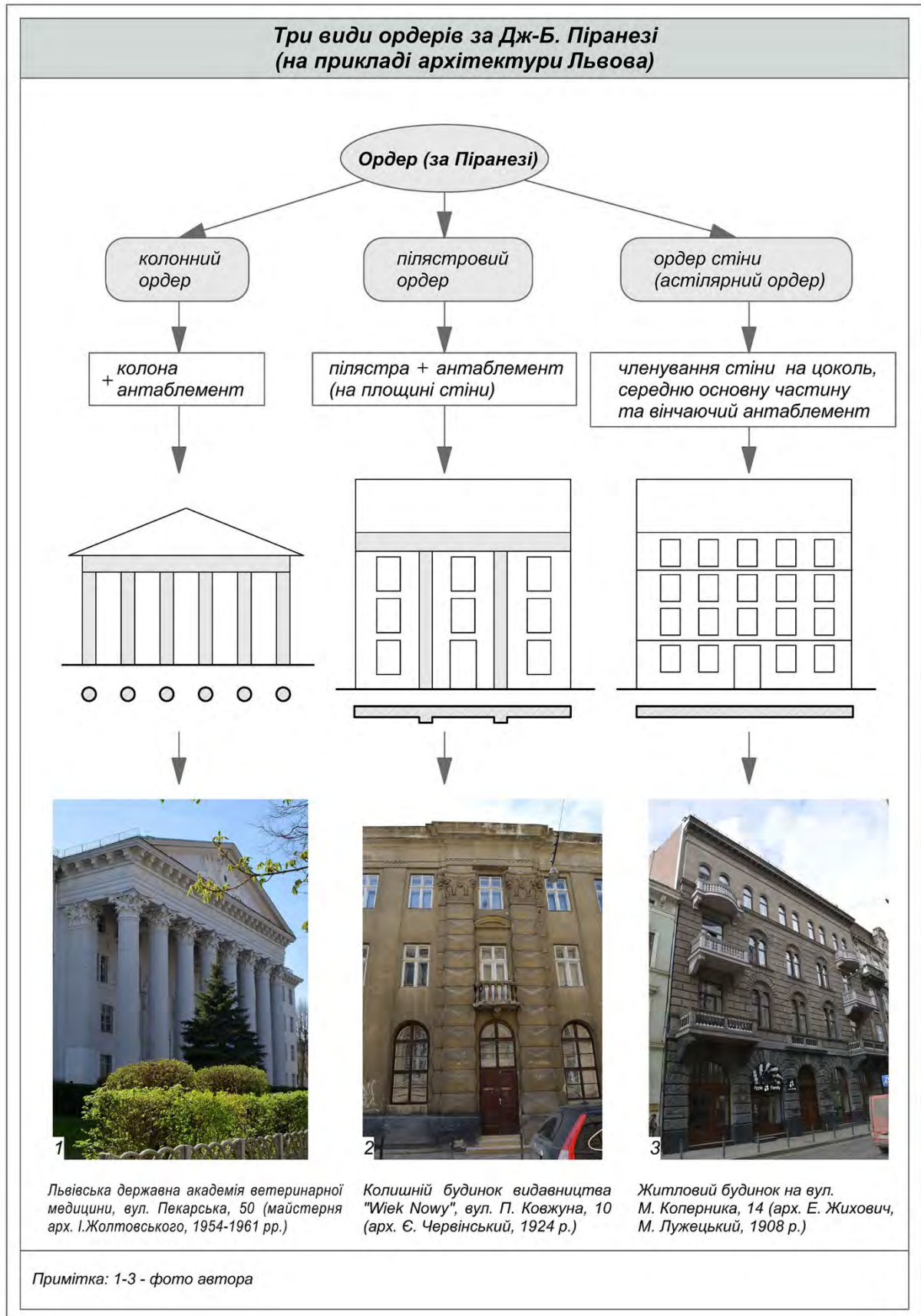
Поняття «ордер» є досить широке. Сама стіна може стати подібною на ордер, а, власне цоколь, середня частина стіни та її закінчення нагадують чергування в ордері знизу вверху п'єдестала, колони та антаблемента. Піранезі, палкий прихильник Палладіо, вважав, що існує всього три ордери: ордер колонний, ордер пілястровий та ордер стіни (табл. 1.8). Всі ж загальноприйняті ордери – тосканський, доричний, іонічний, коринфський і композитний – це не що інше, як варіанти колонного та пілястрового.

Наступним етапом у розвитку ордера є *розвиток класичного ордера*. До цього періоду відноситься ордер Стародавнього Риму, Відродження, а також бароко, так як саме в ці періоди він продовжує розвиватися та набувати нових форм та значень.

Нове уявлення про ордер, абстраговане від конкретності будівлі, яке запропонував Вітрувій, внесено в античну культуру римлянами. Зв'язок між пропорціями ордерів та їх абсолютними розмірами римляни ще зберегли, так само як і поправки, які компенсують оптичні спотворення. Однак усе це приведено до чітких правил, що не знімають універсальності норми. Ордер став абстрагованим символом раціональної впорядкованості і всепроникаючої єдності, виявленням єдиної культури, що не визнавала старих меж; в той же час він був достатньо гнучким, щоб асимілювати риси місцевої художньої традиції.

Закономірності ордера, зберігаючи естетико-конструктивну і символічну роль, взаємодіяли з техніко-конструктивними закономірностями іншої системи. Ордер став основою образу споруди, призначеної для величезних людських мас (як Колізей та інші амфітеатри, стадіони, базиліки, терми), засобом організації його просторової структури і його символом. Складні просторові структури, що утворюються повторенням первинних елементів, стали нововведенням римської архітектури. Відношення до ордера як до системи одиниць, що допускає незліченні комбінації, розширювало можливості його використання. Закономірності формування ордерів в Римській імперії підійшли до законів

Три види ордерів за Дж. Б. Піранезі

природної мови ближче, ніж будь-які інші системи архітектури (Иконников, 1986, с. 106).

Римляни вперше поєднують ордер зі стіною (табл. 1.9). Вони часто використовували ордер в декоративному значенні — як засіб створення чисто візуального враження про «конструктивність» ордерної системи шляхом механічного «накладення» його на масив стіни. В результаті ордерна система набуває нову виразну особливість, як чисто пластичний засіб розчленування стіни по законах ордерного порядку. У Стародавньому Римі починає широко використовуватися пілястровий ордер.

Архітектори епохи Відродження, зачаровані красою античного ордеру і не маючи можливості будувати храми-периптери (вони були практично не потрібні), ордером стали прикрашати свої споруди, де несучою конструкцією була стіна, а ордер лише «художньо» розчленовував її (Гуляницький, 1984, с.92). В епоху Відродження окрім пілястрового також застосовують астілярний ордер, з'являється великий ордер.

Важливою особливістю епохи являється відродження синтезу ордеру з арково-склепінчастими системами. Однак, наслідуючи давньоримський принцип розділення конструкції і декору, ордерна композиція в будівлях Відродження часто розвивалася незалежно. Але в рамках образотворчого методу вона підкорялася раціональним класичним закономірностям з чітким виявленням на фасадах основних елементів, їх ритму і співмасштабності, логічного зв'язку між собою. Своєрідна раціоналізація художніх засобів не виключала свободи і різноманіття в розробці ордерних форм, що стали найважливішими факторами індивідуалізації образу.(Гуляницький, 1984, с.95).

Архітектура італійського Ренесансу, спираючись на прообрази античного Риму, відтворила, використала і канонізувала в теоретичних трактатах мову класичного ордеру. Мова ця стала основним матеріалом для формування художніх систем, що склалися в XVII — XVIII століттях. В цей час об'єктом творчості стало місто як витвір мистецтва — ордер почав розглядатися як засіб впорядкування міських ансамблів. У відповідності з новими завданнями

«тектонічна метафора» ордера відступила на другий план. Його головною функцією стала ритміко-пластична організація мас і простору, що виявляє «великий порядок», якому підпорядковані стосунки будівлі та її оточення. Ордер служив для створення великомасштабної символічної форми, віднесеної до ансамблю. Відповідно в його мові посилювався універсалізм, єдині кодифіковані стереотипи використовувалися вже в незалежності від конкретної ситуації і величин, що нею визначаються.

В період бароко відбувається подальший *розвиток класичного ордера*, де він, залишаючись головним засобом членування, майже повністю втрачає конструктивність: його трактування підкреслено декоративне і пластичне. Ордер в епоху бароко став декорацією, прикрасою, втрачаючи зв'язок із складними метафорами, які прочитуються через відсилання до античної культури. На відміну від художньої культури Ренесансу, проникнення в образи якої вимагало певного рівня книжкового знання, бароко оперувало образами та асоціаціями, що зверталися до актуальної культури, використовуючи загальнозрозумілу мову і сюжети, популярні серед сучасників. Епоха бароко висунула утопічну ідею міста як витвору мистецтва. В той же час розрив між художнім і нехудожньою повсякденністю продовжував розширюватися (Иконников, 1986, с. 124). Бароко – це протиставлення людини і світу, людина займає не головне місце, вона розчинена в його різноманітті, підпорядкована середовищу, суспільству, державі. Основним вираженням цього послужила класична основа з ордерною системою. Ордер підкреслює зростання ролі емоційного початку в архітектурі. В архітектурі бароко ордер став універсальним засобом пластичної організації просторових мас в ансамблевій забудові (Лінда, 2013, с. 198). В цей період найчастіше використовувався пілястровий ордер.

В епоху бароко замість спокійної рівноваги ясно розчленованих, взаємно порівнянних мас і просторів починає переважати пластична монолітність та динаміка мас. Ордер, залишаючись головним засобом членування, майже повністю втрачає конструктивність: його трактовка підкреслено декоративна і пластична. Ніби виростаючий зсередини стіни, ордер стає невід'ємною частиною

самого масиву, засобом його «скульптурної» пластики. Замість порівнянної з людиною масштабністю часто з'являється навмисне перебільшення розмірів ордерних форм (Гуляницький, 1984, с. 109).

В період класицизму відбувається *використання класичного ордера*. Архітектори класицизму повертаються до основних античних ордерів, насамперед Греції, намагаючись надати тектонічного вираження стійково-балкової конструкції навіть чисто декоративним архітектурним елементам, таким як пілястри на масивній стіні. Класицизм – послідовно ретроспективний. Його змістовність замикається на знаннях про чужу, античну культуру. Класицизм успадкував театральність бароко. В межах цього стилю барокова афектація знімалася, форма була підпорядкована догмам нормативної естетики та правилам теорії композиції. Виділяють класицизм XVII ст. та неокласицизм XVIII – поч. XIX ст. В класицизмі XVII ст. в якості референта для ордерної архітектури виступають ордер та пропорції Ренесансу. (Иконников, 1986, с.125).

Композиція споруди підпорядковувалася канону класичних ордерів. Навіть якщо ордер не був присутнім фізично – у вигляді портиків чи колонад, до його звичних пропорцій приводилися розчленування об'єму (на основу, «тіло» і вінчання) і ритм вертикальних осей. Від ордерного канону походили і деталі – карниз, профілі тяг, портал, обрамлення вікон (Иконников, 1986, с.44).

Після відкриття у XVIII столітті Греції з Парфеноном та інших істинно класичних пам'ятників архітектури, саме давньогрецький ордер, як найбільш яскравий і незаперечний носій античних цінностей, став у центрі уваги. Головною рисою архітектури класицизму було звернення до форм античного зодчества як до еталону гармонії, простоти, строгості, логічної ясності та монументальності. Класицизм був вираженням філософського раціоналізму, ідеологією і мистецтвом нового класу – буржуазії. Концепція класицизму полягала у використанні в архітектурі античних систем формоутворення, які, однак, наповнювалися новим змістом. Естетика простих античних форм і строгий ордер ставилися на протиположність випадковості, нестрогості архітектурних і художніх проявів світогляду відживаючої аристократії. На відміну від бароко, в

якому переважно використовувався пілястровий ордер, в архітектурі класицизму застосовується колонний ордер, що підкреслює тектоніку споруди. (Гуляницький, 1984, с. 119).

Використання класичного ордера продовжується і в період *історизму*. В історизмі XIX століття існували численні неостилі, в кожному з яких архітектура зверталася до іншого історичного періоду в залежності від того, яку ідею мала виразити в собі та чи інша споруда. Так, наприклад, референтом для неогреку і неокласицизму XVIII ст. є архітектура Стародавньої Греції, для стилю «Другої імперії» – архітектура Стародавньої Греції, Стародавнього Риму та Єгипту, неоренесанс повертається до архітектури Відродження, а необароко до архітектури періоду бароко.

Ні в один з кризових моментів, що передували історизму, не ставилося під сумнів головне – сам ідеал, що матеріалізувався в ордері як єдиний, вічний канон краси. Ордер незмінно залишався організуючим початком архітектури. В історизмі відбувається дещо, до сих пір абсолютно немислиме. Ордер вже не сприймається як уособлення абсолютної істини, втіленої в ідеальній красі запозичених з античності форм. Переставши бути мірилом краси і видимим втіленням істини, він, звичайно, втрачає значення формоутворюючого елемента архітектурної системи. Його заміняє традиція використання ордерних форм. В спадщині минулого шукали форми, які асоціювалися зі світоглядом сучасності. Для цієї цілі починають залучати архітектурні елементи всіх відомих епох. Ордер в історизмі навіть візуально не виглядає як конструктивний елемент. Він тепер відверто декоративний. Це не єдиний і не головний акцент фасаду, що виділяє його центральну вісь, він розчиняється серед безлічі акцентів (Кириченко, 1978, с.27).

У період історизму була опрацьована свого роду символічна система архітектурних форм, які дозволяли у зовнішньому вигляді споруди виразити ті поняття, що були пов'язані з уявленнями про функціональне призначення та соціальне значення споруди у системі громадського життя міста. Враховувалася доцільність стилістичних асоціацій: для храму обирався стиль, який би нагадував

про час виникнення або розквіту конфесії, для банку підходили форми раннього флорентійського ренесансу, пов'язаного із початком банківської справи, для освітніх споруд обиралися форми зрілого ренесансу, що асоціювався з часами розквіту гуманізму та просвітництва, видовищність бароко підходила для його використання у театральних спорудах та казино (Лінда, 2008, с. 244). Архітектура історизму дозволила відобразити з достатньою повнотою складність і різноманіття духовного життя століття, у всякому разі соціально-політичну домінанту світогляду нового часу – ретроспективні сподівання самодержавства, честолюбні задуми буржуазії, демократичні прагнення передової частини суспільства, освітні ідеї та багато іншого (Кириченко, 1978, с.98)

У ХХ столітті поряд зі зверненням до класичного ордера, відбувається використання ордера, який тепер набуває нових смислових значень та перестає використовуватися у традиційному розумінні. Починається нова точка відліку. Ордер стає засобом пропорціонування фасадів. Архітектори прагнуть виявити загальні закони, які визначають цілісність та образність класичної архітектури. Наприклад, архітектора Голосова І. О. цікавило питання – до яких меж ордер може бути спрощений, не втрачаючи своєї художньої структури (Иконников, 1997, с.414).

Незважаючи на те, що у більшості архітектурних напрямках ХХ століття переважає архітектура, для якої притаманна відмова від канонів попередніх епох та радикальний пошук нових форм, все ж таки застосовуються ордерні закономірності. І, навіть, якщо ордер не використовується в своїй канонічній формі, то використовується його система пропорцій та членувань. Ордер допомагає підкреслити суворість, строгість, лаконізм та геометризм зовнішнього вигляду будівель.

Для *неокласицизму ХХ ст.* також характерним є використання класичного ордера. Проте, на відміну від попередніх стилів, він, використовуючи його форми та «мотиви», не намагався відтворити початкове значення ордера, а прагнув пристосувати його до потреб свого часу заради задоволення власних

цілей. Він вже не міг використати ордер як універсальну мову, придатну для втілення різноманітних завдань. Ордер вже не зберігав ні набору загальнозрозумілих «знаків», ні стійких правил їх поєднання. Композиція кожної будівлі заснована на власному прийомі використання «цитат» або ознак класичної композиції. Класичні ордери в розумінні, яке належить античності і Ренесансу, пішли в минуле (Иконников, 1986, с. 108). В архітектурі міжвоєнного періоду в багатьох європейських країнах можна відзначити подібне прагнення поєднати принципи формоутворення класицистичної архітектури з новими суспільними завданнями. Приклади дослівного «цитування» класичних ордерів супроводжувались спробами геометризації і спрощення їх форм (Кожар, 2013). В період тоталітаризму знову повертаються до використання класичних ордерів, що апелювали до класичної спадщини. Класична морфологічна система ордера в період тоталітаризму використовувалася для символізації урочистості, тріумфальності, успішності та демонстрації сили (Ракочий, 2011, с.78). Для вираження соціальної міфології широко використовувалися також спрощені класичні принципи композиції, звільнені від пишного декору, капітелей, складних профілів, традиційної порізки форми, але, безумовно, зберігаючи відчутний внутрішній зв'язок з ордерною тектонічною першоосновою (Кожар, 2013).

В період постмодернізму відбувається як *використання класичного ордера* так і *його інтерпретація*. Так, наприклад, пряме відтворення – напрям в архітектурі постмодернізму, що використовує ордер для відродження класичної традиції за допомогою прямих цитувань, посилань на архітектурні деталі, мотиви, фрагменти (Черкес та Лінда, 2010, с. 15). Архітектура постмодернізму складається з комплексу стилів та напрямів. Деякі з них звертаються до класичної архітектури. Характерним стало звертання до базових елементів ордерної системи. Проте, відтворення класичних форм – це еволюція багатовікового досвіду ордерної класики, а не її канонічна реставрація. Ордер виступає засобом метафоричного та алегоричного вираження ідейного задуму автора.

В іншому напрямі постмодернізму – неоісторизмі – відбувається інтерпретація класичного ордера. Звертаючись до класичного ордера, класика цитується через призму іронії і гротеска. Ордер в архітектурі постмодернізму часто стає засобом досягнення нових образно-символічних рішень. Для архітектури постмодернізму характерна відмова від використання ордера в традиційному розумінні. Архітектоніка класичного ордера піддається вільному трактуванню. Ордер вже не є певним каноном чи засобом впорядкування фасадів. Він використовується в якості метафори і символу в перекладі на сучасний формат життя, що призводить до нових нестандартних архітектурних експериментів. Постмодерністи часто іронічно та пародійно використовували класичні форми, свідомо порушуючи їх правила.

Висновки до розділу 1

1. У першому розділі проаналізовано та систематизовано наукову літературу та матеріали за тематикою дослідження. На основі аналізу літературних джерел розглянуто особливості розвитку ордера в архітектурних трактатах від моменту першого використання терміну «ордер» в період античності і до початку XXI століття.

2. Визначено вплив трактату Вітрувія на подальший розвиток та формування теорії класичних ордерів в XV-XVIII ст. Встановлено зв'язок між теоріями та працями теоретиків архітектури, їх співпраця або полеміка, вплив творчості на послідовників. Виявлено, що з XVIII століття відбуваються перші спроби архітекторів відійти від класичних канонів, в т.ч. від ордерної системи, що стало поштовхом для зародження модернізму у XX столітті.

3. До середини XX ст. головна увага при вивченні ордерних форм приділялася його побудові, реальній матеріальній формі та параметрам. І лише з другої половини XX ст. архітектори починають досліджувати художній образ ордера та його семантику.

4. Розглянуто праці українських теоретиків архітектури, присвячені вивченню ордерної системи та виявлено, що інтерпретацію ордерної системи Львова ХХ – початку ХХІ століття ще не досліджено, а, отже це питання потребує детального вивчення.

5. Визначено особливості використання класичного ордера та зміни його конструктивних та декоративних властивостей в різні історичні періоди. На основі поділу ордера на колонний, пілястровий та астілярний визначено специфіку використання кожного з них у розвитку архітектури.

6. На основі дослідження зміни властивостей класичного ордера, його семантики, а також конструктивної та декоративної функції запропоновано виділити такі основні етапи розвитку класичного ордера: прототип ордера (доісторична архітектура – до III тис. до н. е.), докласичний ордер (архітектура стародавніх деспотій – III тис. до н. е. – V ст. н.е.), класичний ордер (архітектура Стародавньої Греції XII ст. до н.е. – I ст. н.е.), зміна класичного ордера (архітектура Стародавнього Риму – VIII ст. до н.е. – V ст. н.е., Відродження – 1420-1650-ті рр., бароко – 1580-1750-ті рр.), використання класичного ордера (класицизм XVII – 1750-1830-ті рр., історизм – 1830-1890-ті рр., неокласицизм ХХ ст. – початок–середина ХХ ст., постмодернізм – 1960-дотепер) та інтерпретація класичного ордера (постмодернізм – 1960-дотепер).

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОРДЕРНОЇ СИСТЕМИ В АРХІТЕКТУРІ ЛЬВОВА XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

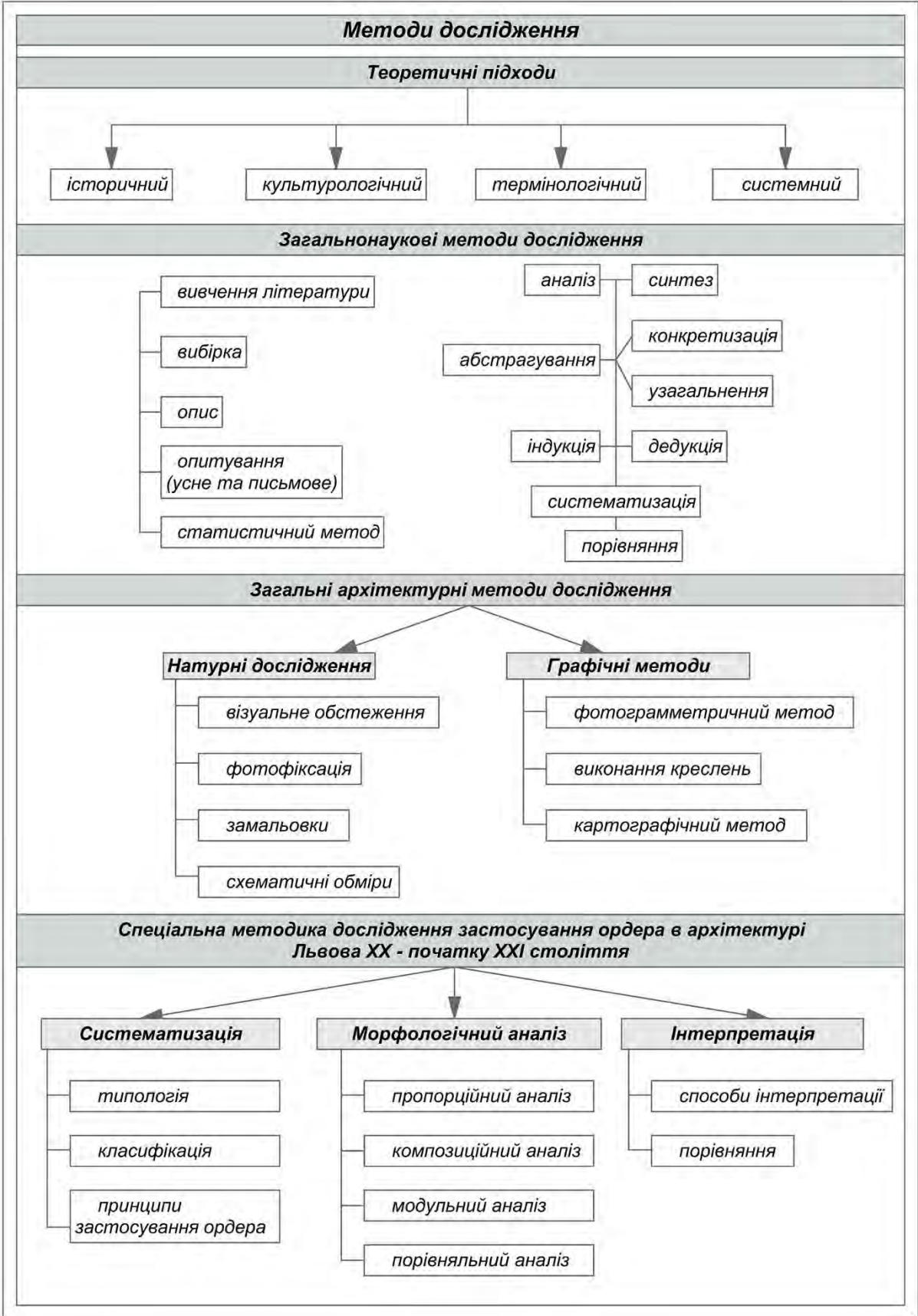
Процес дослідження передбачає обрання методів та підходів для дослідження інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова XX – початку XXI століття. Загальними **методологічними підходами** дослідження стали історичний, культурологічний, термінологічний та системний. У роботі використано такі **загальнонаукові методи дослідження**: вивчення літератури та документів, вибірка, опис, опитування (інтерв'ю та анкетування), статистичний метод, аналіз та синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація та узагальнення, систематизація (класифікація та типологія), індукція та дедукція, а також **загальні архітектурні методи дослідження**: натурні дослідження – візуальне обстеження, фотофіксація, замальовки, схематичні обміри; графічний метод – фотограмметричний метод, виконання креслень, картографічний метод та **спеціальну методику дослідження інтерпретації ордера в архітектурі**, в основу якої входять: типологія будівель та споруд з класичним ордером, класифікація ордера, визначення принципів застосування ордера; структурний морфологічний аналіз, який складається з пропорційного аналізу фасаду, аналізу розташування ордера на фасаді, модульного і пропорційного аналізу ордера та порівняльного аналізу в масах; визначення способів інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель Львова XX – початку XXI століття та порівняння з вітчизняними та світовими аналогами (табл. 2.1).

2.1. Загальнонаукові та архітектурні методи дослідження використання ордера в архітектурі

У роботі використано такі методологічні підходи: історичний, термінологічний, системний та культурологічний. *Історичний підхід* заснований на вивченні виникнення, формування та розвитку об'єктів у хронологічній

Таблиця 2.1

Методи дослідження, використані у роботі

послідовності. Завдяки використанню історичного підходу досягається поглиблене розуміння суті проблеми і з'являється можливість формулювати більш обґрунтовані рекомендації по новому об'єкту. В процесі дослідження було використано історичний підхід для вивчення еволюції ордера в розвитку архітектури та відстеження основних його властивостей та характеристик від моменту виникнення і до наших днів.

Культурологічний підхід спрямований на аналіз розвитку явищ та процесів через розгляд історичних типів культур. Культурологічний підхід в архітектурознавстві дозволяє спостерігати й досліджувати не лише результати певних соціально-економічних або художніх процесів, але й самі ці процеси в їх розвитку, взаємовиключеності тенденцій або взаємозумовленості просторових і часових дій (Беломєсяцев, 2012, с.64). Використання культурологічного підходу у роботі дало змогу розглянути зміну ордерної системи в контексті історико-культурологічних трансформацій впродовж досліджуваного періоду.

Термінологічний підхід передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження (Овчинникова, 2011). Термінологічний підхід використано з метою розгляду існуючих термінів та понять, а також формування словника з термінів для уточнення понятійного апарату. Було проаналізовано словники з архітектури, архітектурні трактати та літературу на архітектурну тематику для визначення особливостей використання поняття «ордер» у розвитку архітектури, а також для уточнення дефініції інших термінів дослідження.

Системний підхід полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин (Петришин та ін., 2006, с.9). З огляду на даний принцип, треба вивчити кожен елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявити вплив властивостей окремих частин

системи на її поведінку в цілому. Під час системного дослідження ордера, результати досліджень було розглянуто як цілісну структуру.

За допомогою загальнонаукових методів було здійснено вивчення літератури та матеріалів за тематикою дослідження. *Вивчення літератури, документів і результатів діяльності* – це метод, що дає змогу довідатися, які аспекти й проблеми вже досить добре вивчено, з яких ведуть наукові дискусії, що застаріло, а які питання ще не розв'язано.

В даній роботі було проведено огляд літератури за тематикою дослідження, а саме: наукові статті, книги, наукові дослідження, періодичні видання, словники, енциклопедії, історико-архітектурні нариси, путівники, інтернет-ресурси тощо. Зокрема було розглянуто літературу, присвячену архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття (табл. 2.2).

Опрацьовано роботи теоретиків архітектури, в яких було розглянуто ордерну систему та результати занесено до таблиці 1.1. В таблиці подано історичний період, в якому працювали автори, їх імена, найважливіші твори, в яких було розглянуто ордер, рік видання, а також країну походження автора.

Під час дослідження було здійснено огляд 339 фасадів будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття. *Методом вибірки* з них обрано 235 для детального дослідження (табл. 2.3). Вибірковим спостереженням називають несущільне спостереження, під час якого характеризують усю сукупність одиниць (генеральна сукупність) за певною частиною одиниць (вибіркова сукупність), відібраних у певній послідовності (Петришин та ін., 2006, с.164).

Методом вибірки обрано 100 об'єктів початку ХХ ст. (додаток Ж, табл. Ж.1), 63 міжвоєнного періоду (додаток Ж, табл. Ж.2), 41 об'єкт радянського періоду (І) (з них 2 проекти нереалізовані – новий учбовий корпус нафтового факультету Львівської політехніки на вул. Стрийській та театр Радянської армії; 2 проекти реалізовані, проте спрощені при будівництві – житловий будинок на вул. Героїв Майдану, 28а та гуртожиток Гірничого технікуму на вул. Тарнавського, 107; 1 об'єкт не зберігся до нашого часу – кінотеатр «Парк» в парку ім. І. Франка, 2 зазнали значної реконструкції під час якої втратили ордер

Таблиця 2.2

Вивчення наукової літератури та матеріалів за тематикою дослідження

Збір та систематизація наукової літератури та матеріалів за тематикою дослідження			
Вивчення літератури			
Наукові джерела		Періодичні видання	
<i>Виньола. Правило пяти орденов архитектуры</i>	<i>А.В.Иконников. Историзм в архитектуре</i>	<i>Архитектурный вестник</i>	<i>Архитектура і структура</i>
Словники, енциклопедії		Історико-архітектурні нариси, путівники	
<i>В.Кох. Энциклопедия архитектурных стилей</i>	<i>А.П. Мардер. Архитектура. Короткий словник-довідник</i>	<i>Т.О.Трегубова, Р.М. Мих. Львів: Архітектурно-історичний нарис за редакцією Ю.Бірюльова</i>	<i>Туристичний путівник Львів • LVIV</i>
Графічні джерела: креслення фасадів будівель з класичним орденом в різні періоди			
<i>Парфенон, Афіни, Греція (447-432 до н. е.)</i>	<i>Палаццо Ручеллаї, Флоренція, Італія (арх. Альберті, 1446 р.)</i>	<i>Первісний проект церкви Сен-Мадлен, Париж, Франція (арх. Е. Луї Булле, (1777-1781 рр.)</i>	<i>Портленд-Билдинг у Портленді, Орегона, США (арх. М. Грейвз, 1983 р.)</i>
<i>Примітка: 1 - Маркузон и Михайлов ред., 1973, с. 198; 2 - progetti.iisleviponti.it; 3 - commons.wikimedia.org; 4 - greatbuildings.com</i>			

– кінотеатр «Дружба» у Парку культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького та житловий будинок на перехресті вул. Стрийської і вул. Є. Лазаренка, 1) (додаток Ж, табл. Ж.3), 6 об'єктів радянського періоду (II) (1956-1991 рр.) (додаток Ж, табл. Ж.4) та 25 об'єктів періоду незалежності (додаток Ж, табл. Ж.5).

Перелік досліджених об'єктів поданий у табл. Ж.1 – Ж.2 додатку Ж. У першій колонці таблиці зазначено порядковий номер об'єкта, у другій колонці вказується адреса будівлі, у третій – найменування об'єкта, в четвертій зазначено архітектора або фірму, що проектувала його, в п'ятій – рік будівництва, у шостій – архітектурний стиль, в якому споруджений об'єкт і в сьомій колонці представлено фото автора досліджуваного об'єкту.

Опис – метод, спрямований на закріплення і передачу результатів дослідження за допомогою визначених знакових засобів.

Методом опису було зафіксовано дані, отримані за допомогою інших наукових методів: спостереження, вимірювання, порівняння, вивчення літератури і документів та ін.

Опитування (усне та письмове) – це метод збору інформації про об'єкт в ході безпосереднього (*інтерв'ю*) або опосередкованого (*анкетування*) спілкування інтерв'юера і того, кого опитують (респондента) шляхом реєстрації відповідей респондента.

Інтерв'ю — це бесіда, що проводиться за певним планом і передбачає безпосередній контакт інтерв'юера з респондентом. За формою проведення воно може бути прямим, опосередкованим (наприклад, по телефону).

Анкетування – метод, в основі якого – одержання письмових відповідей на поставлені запитання. Від змісту анкети, форми запитань, що їх задають, кількості заповнених анкет, умілого добору респондентів значною мірою залежить імовірність результатів дослідження.

В процесі дослідження було проведено опитування двох типів: інтерв'ю та анкетування. Загалом методом анкетування було опитано 42 респондента, які мали дати відповідь на запитання, що стосуються актуальності класичного

Таблиця 2.3

Досліджені будівлі Львова з орденом ХХ – початку ХХІ століття

Досліджені будівлі Львова з орденом ХХ - початку ХХІ століття					
	Початок ХХ століття (1900-1914)	Міжвоєнний період (1918-1939)	Радянський період (період тоталітаризму) (1940-1955)	Радянський період (пост-тоталітарний) (1956-1991)	Період незалежності (1991-дотепер)
Громадські будівлі					
Адміністративні	6	5	1	3	1
Освітні	6	5	8	1	1
Культурно-видовищні	3	11	7	-	-
Сакральні	1	2	-	-	3
Транспортні	-	-	2	1	-
Фінансово-кредитні	6	-	-	-	4
Лікувальні	1	-	-	-	-
Торгівельні	2	-	-	-	-
Багатофункціональні	-	-	-	-	6
Готелі, ресторани	-	-	-	1	3
Загальна кількість досліджених громадських будівель	25	23	18	6	18
Житлові будівлі					
	74	36	19	-	7
Промислові будівлі					
	1	4	1	-	-
Паркові споруди					
	-	-	3	-	-
Загальна кількість досліджених будівель	100	63	41	6	25
Проведено натурні дослідження 339 будівель м.Львова ХХ - початку ХХІ століття, з яких на підставі вибірки було обрано та проаналізовано 235 будівель за критерієм наявності ордеру на фасаді.					

ордера в сучасній архітектурі та перспектив його розвитку (табл. 2.4). Анкета складається із семи розгорнутих запитань (додаток К). У першому пункті потрібно вказати прізвище, ім'я та по батькові опитуваного. У другому пункті потрібно написати чи автор використовує ордер/ ордерні співвідношення (членування) в своїх роботах. Якщо використовує, то потрібно назвати приклади своїх робіт, а якщо ні, пояснити чому. У третьому пункті потрібно відповісти на запитання: чому ордер так довго залишався актуальним та в чому секрет його довголіття? У четвертому пункті респондент відповідає, чи на його думку ордер є актуальним в наш час та чому. П'яте питання: чому в сучасній архітектурі Львова практично не використовується ордер? Шосте питання спрямоване на виявлення точки зору опитуваного: як Ви вважаєте, чи потрібно використовувати ордер/ ордерні співвідношення (членування) в сучасній забудові Львова? І в останньому, сьомому пункті респондент пише, яка, на його думку, подальша доля ордера, зокрема, в Україні та у Львові. Більшість опитуваних виразили свою думку про те, що ордер і в наш час залишається актуальним засобом впорядкування міських ансамблів, але були й такі, що вважають ордер таким, що вижив себе та потребує певної заміни сучасними формами. В якості опитуваних було обрано викладачів-теоретиків архітектури, а також архітекторів-практиків.

Статистичний метод – метод, заснований на статистичній обробці кількісного матеріалу, зібраного у результаті інших досліджень (спостережень, моделювань та ін.), що дозволяє його всебічно проаналізувати та встановити певні закономірності (Новиков и Новиков, 2010, с. 225).

За допомогою статистичного методу було:

- визначено кількість і обсяг публікацій в межах даної тематики та їх зміну по роках;
- компактно та інформативно описано результати дослідження;
- виявлено інформативні показники;
- класифіковано досліджувані об'єкти.

Таблиця 2.4

Метод анкетування

Метод анкетування

Зразок заповненої анкети

Анкета
Ордер і його значення в сучасній архітектурі Львова

1. Прізвище, ім'я, по батькові: Гоя Б.В.

2. Чи використовуєте Ви ордер/ордерні співвідношення (членування) в своїх роботах? Якщо так, навіть прикладі своїх робіт: домик на вул. Шейна у Львові, 1. Ордерні співвідношення у сучасній архітектурі

Якщо не використовуєте, то чому? —

3. Чому ордер так довго залишався актуальним? В чому, на Вашу думку, секрет його довголіття? Він координує в собі всі види мистецтва: скульптуру та графіку, архітектуру, журналістику, зокрема зображення

4. Чи, на Вашу думку, ордер є актуальним в наш час? так
Чому? Він зберігає естетику та зручність оформлення і з огляду архітектурних традицій

5. Чому в сучасній архітектурі Львова практично не використовується ордер? В той же час в інших містах України, таких як Дніпро, Київ та ін. досить широко використовується ордер в неокласичістській архітектурі. Сучасні архітектори вважали б це за старомодне та неактуальне, хоча в сучасній архітектурі це може бути використано як елемент стилю

методі сканування (рекогніції зображень)

6. Як Ви вважаєте, чи потрібно використовувати ордер/ордерні співвідношення (членування) в сучасній забудові Львова? так, напевно

7. Як Ви вважаєте, яка подальша доля ордеру, зокрема в Україні та у Львові? В Україні ордер має бути використаний як елемент стилю в сучасній архітектурі, зокрема в неокласичістській архітектурі, а в Львові він має бути використаний як елемент стилю в сучасній архітектурі

Гоя Б.В.

Анкета Голови правління Львівської обласної організації Національної спілки архітекторів України, доцента кафедри ДАС Національного університету "Львівська політехніка" Гоя Б.В.

Результати анкетування архітекторів Львова

Опитані архітектори

Категорія	Відсоток
Практикуючі архітектори	86%
Непрактикуючі архітектори	14%

Використання ордеру практикуючими архітекторами

Категорія	Відсоток
Використовують ордер	59%
Не використовують ордер	41%

Актуальність ордеру в наш час

Категорія	Відсоток
Актуальний	76%
Важко сказати	19%
Не актуальний	5%

Доцільність використання ордеру в сучасній забудові Львова

Категорія	Відсоток
Варто використовувати	86%
Не варто використовувати	14%

За допомогою теоретичних методів дослідження, що спираються на раціональне пізнання (поняття, судження, умовивід) і логічні процедури виведення, було здійснено обробку та аналіз первинної інформації.

Аналіз – це розкладання досліджуваного цілого на частини, виділення окремих ознак і якостей явища, процесу або відносин явищ, процесів. *Синтез* – з'єднання різних елементів, сторін предмета в єдине ціле (систему). Синтез це не просте підсумовування, а смислове з'єднання. Синтез протилежний аналізу, з яким він нерозривно пов'язаний. Первинні дані, одержані в дослідженні, синтезуються при їх теоретичному узагальненні (Новиков и Новиков, 2010, с. 80).

Методи аналізу та синтезу застосовувалися на першій фазі дослідження класичного ордеру для дослідження його будови, а також для визначення основних його властивостей. За допомогою цих методів було розроблено періодизацію ордерів та їх класифікацію.

Порівняння – це пізнавальна операція, що лежить в основі суджень про подібність або відмінність об'єктів. З допомогою порівняння виявляються кількісні та якісні характеристики об'єктів, здійснюється їх класифікація, впорядкування і оцінка.

Складовою частиною порівняння завжди є аналіз, так як для будь-якого порівняння в явищах слід виокремити відповідні ознаки порівняння. Оскільки порівняння – це встановлення певних відносин між явищами, то, відповідно, в ході порівняння використовується і синтез.

Метод порівняння був використаний для зіставлення фасадів будівель Львова ХХ – поч. ХХІ століття з класичними прототипами з метою визначення змін, що відбулися при використанні класичного ордеру. Окрім того, цей метод застосовано для виявлення морфологічної трансформації ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття.

Абстрагування – одна з основних розумових операцій, що дозволяє подумки вичленувати і перетворити в самостійний об'єкт розгляду окремі сторони, властивості або стан об'єкта в чистому вигляді, виділивши загальні

властивості деякої множини об'єктів. Абстрагування полягає у виокремленні таких властивостей об'єкта, які самі по собі і незалежно від нього не існують.

В дослідженні метод абстрагування застосовується разом із методом порівняння для виокремлення певних властивостей ордера, що співставляються між собою і при цьому нехтуючи другорядні властивості. Так, наприклад, при порівнянні ордерів в масах, відкидаються усі деталі і ордери порівнюються між собою в загальних об'ємах.

Конкретизація – процес, протилежний абстрагуванню, тобто знаходження цілісного, взаємопов'язаного, багатостороннього та складного. Спочатку утворюються різні абстракції, а потім на їх основі за допомогою конкретизації відтворюється ця цілісність (уявне конкретне), але вже на якісно іншому рівні пізнання конкретного.

Метод конкретизації в роботі використовується паралельно з методом абстрагування, що дозволяє впевнитись у достовірності отриманих даних. Спочатку властивості ордера абстрагуються для вирішення конкретної задачі, а потім, навпаки, відбувається процес конкретизації, при якому абстрагованому об'єкту надаються конкретні властивості з метою розкриття змісту.

Узагальнення – одна з основних пізнавальних розумових операцій, що полягає у виділенні і фіксації відносно стійких, інваріантних властивостей об'єктів і їх відносин. Узагальнення дозволяє відобразити властивості і відносини об'єктів незалежно від поодиноких і випадкових умов їх спостереження. Функція узагальнення полягає в упорядкуванні різноманіття об'єктів, їх класифікації.

На цьому етапі дослідження було виділено характерні властивості ордера та відділено загальні властивості від поодиноких, що дозволило об'єднати ордери в певні групи та пізніше за допомогою абстракцій оперувати поняттями без безпосереднього звернення до окремих ордерів.

Систематизація – методичний засіб, пов'язаний із розподілом досліджуваних явищ відповідно до мети дослідження і до вибраних критеріїв на такі сукупності, які, маючи певну спільність, разом з тим відрізняються один від

одного стійкими ознаками. В роботі використано такі засоби систематизації, як класифікація та типологія.

Класифікація – це групування досліджуваних об’єктів за сукупностями (класами), які відрізняються між собою переважно кількісними ознаками.

Типологія – це групування досліджуваних об’єктів на сукупності (типи), що відрізняються між собою якісними ознаками (Петришин та ін., 2006, с. 37- 38).

На основі натурних досліджень здійснено типологію будівель Львова з використанням класичного ордеру (додаток Б, табл. Б.1.1 – Б.1.5 та Б.2.1 – Б.2.5), а також класифікацію ордеру на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття (додаток В, табл. В.1.1 – В.1.5 та В.2.1 – В.2.5).

Індукція – це умовивід від окремих об’єктів, явищ до спільного висновку, від окремих фактів до узагальнень.

Дедукція - це умовивід від загального до конкретного, від загальних суджень до окремих висновків. Дедукція та індукція є взаємопротилежними методами пізнання.

В даній роботі були використані обидва методи. Метод індукції був використаний тоді, коли необхідно було на основі дослідження окремих характерних фасадів з класичним ордером певного періоду зробити загальний висновок про тенденцію розвитку ордерів даного періоду. І, навпаки, під час методу дедукції висновок щодо одного конкретного ордеру було зроблено на підставі загальних властивостей всіх досліджуваних ордерів. Так, метод індукції застосовується для підбору відповідного аналога для порівняння його з фасадами Львова, коли необхідно з великої множини фасадів вибрати один характерний. А за допомогою методу дедукції після порівняння фасадів в масах та їх узагальнення вибирається один ордер, що характеризує всі досліджувані ордери.

Під час дослідження застосування ордеру в архітектурній композиції було застосовано **спеціальні професійні архітектурні методи** дослідження які включають в себе: *натурні дослідження* – візуальне обстеження, фотофіксацію, замальовки, *схематичні обміри*, *графічні методи дослідження* –

фотограмметричний метод, виконання креслень, картографічний метод (табл. 2.5).

В процесі *натурних досліджень* було здійснено *візуальне обстеження* фасадів будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст. під час якого було встановлено кількість та локації об'єктів, що містять ордер.

Візуальне обстеження передбачало детальний огляд фасадів будівель Львова і виявлення класичного ордера з метою подальшого детального дослідження.

Обстеження складалося з наступних процедур:

1. Вибір мети обстеження: визначити принципи використання класичного ордера в забудові Львова ХХ – початку ХХІ ст.
2. Вибір об'єкта обстеження: фасади Львова ХХ – початку ХХІ ст.
3. Вибір способу обстеження: натурні дослідження.
4. Вибір способу реєстрації об'єкта, що досліджується: фотографування фасадів, що відповідають вибору мети спостереження.
5. Опрацювання та інтерпретація одержаної інформації.

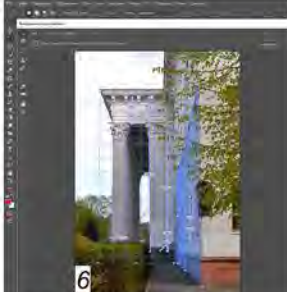
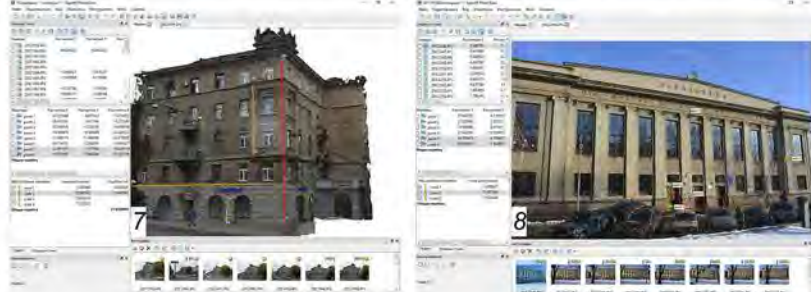
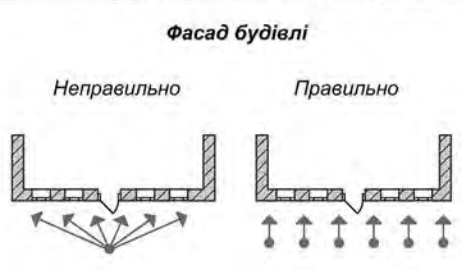
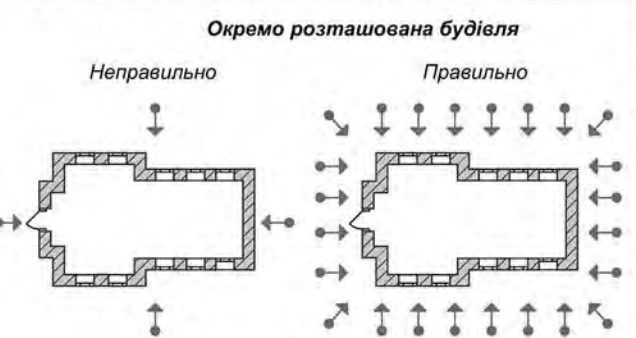
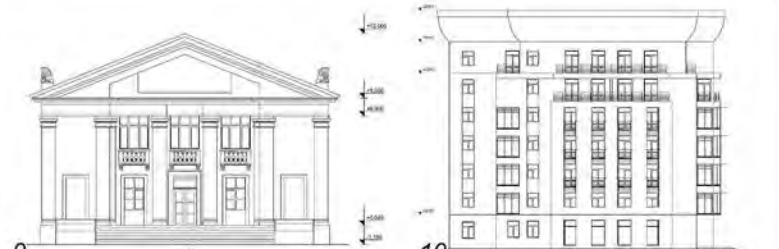

Далі проводилася *фотофіксація* всіх виявлених об'єктів. Фотофіксація здійснювалася спочатку на значній відстані від об'єкту для фіксації його в середовищі. Потім здійснювалася фіксація фасадів. І останнім етапом було фотографування ордерних елементів на близькій відстані з метою виявлення їх характерних особливостей.

Наступним етапом були *замальовки* об'єктів для фіксації існуючого стану фасаду та сприйняття характеру ордера, кращого його аналізу та розуміння.

Схематичні обміри проводилися для визначення основних розмірів фасадів будівель для подальшого їх викреслення за допомогою таких інструментів як: рулетка, мірна лінійка, фотоапарат. Рейка висотою 2,7 м з поділками по 10 см (чорне/ біле) приставлялася асистентом до фасаду будівлі. Автор фотографував фасад з мірною лінійкою для подальшого визначення розмірів фасаду за допомогою комп'ютерних програм (Adobe Photoshop та Agisoft PhotoScan). Для точнішого обміру деталей фасаду застосовувалася

Таблиця 2.5

Загальні архітектурні методи дослідження

Загальні архітектурні методи дослідження		
Натурні дослідження		
Фотофіксація	Замальовки	Схематичні обміри
1 вул. І. Рутковича, 11а 2 вул. Ю. Словацького, 1	3 вул. Дж. Дудаєва, 19	4 просп. Свободи, 18 5 вул. О. Степанівни, 52
Графічний метод		
Визначення розмірів в програмі Adobe Photoshop 6 вул. Пекарська, 50	Метод фотограмметрії - побудова моделі об'єкту в програмі Agisoft Photoscan та експорт ортофото для виконання креслення фасаду 7 вул. Городоцька, 48 8 вул. Професорська, 1	
Схема здійснення фотофіксації для фотограмметричного методу дослідження		
Фасад будівлі Неправильно Правильно		Окремо розташована будівля Неправильно Правильно
Виконання креслень		Картографічний метод
9 Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131 10 Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66		карта Львова з дослідженими об'єктами
Примітка: 1, 2, 4-8 - фото автора; 3 - зарисовка автора; 9-10 - креслення автора		

рулетка. Визначення розмірів відбувалося також в програмі Adobe Photoshop з допомогою фільтру «виправлення перспективи». Спочатку будується модульна сітка на площині фасаду. Далі за допомогою інструменту «лінійка» задається відомий розмір, який видно на мірній лінійці, і усі невідомі величини знаходяться виходячи з цих даних.

Проведені натурні дослідження лягли в основу виконання *графічного методу* досліджень, який складається з фотограмметричного методу, виконання креслень та картографічного методу.

Фотограмметричний метод – метод за допомогою якого визначається форма і положення різних предметів у просторі, об'єкти та їх розміри шляхом вимірювань їх фотографічного зображення. За допомогою методу фотограмметрії було створено моделі об'єктів для подальшого проведення обмірів та здійснення креслення фасадів.

Послідовність фотограмметричного методу:

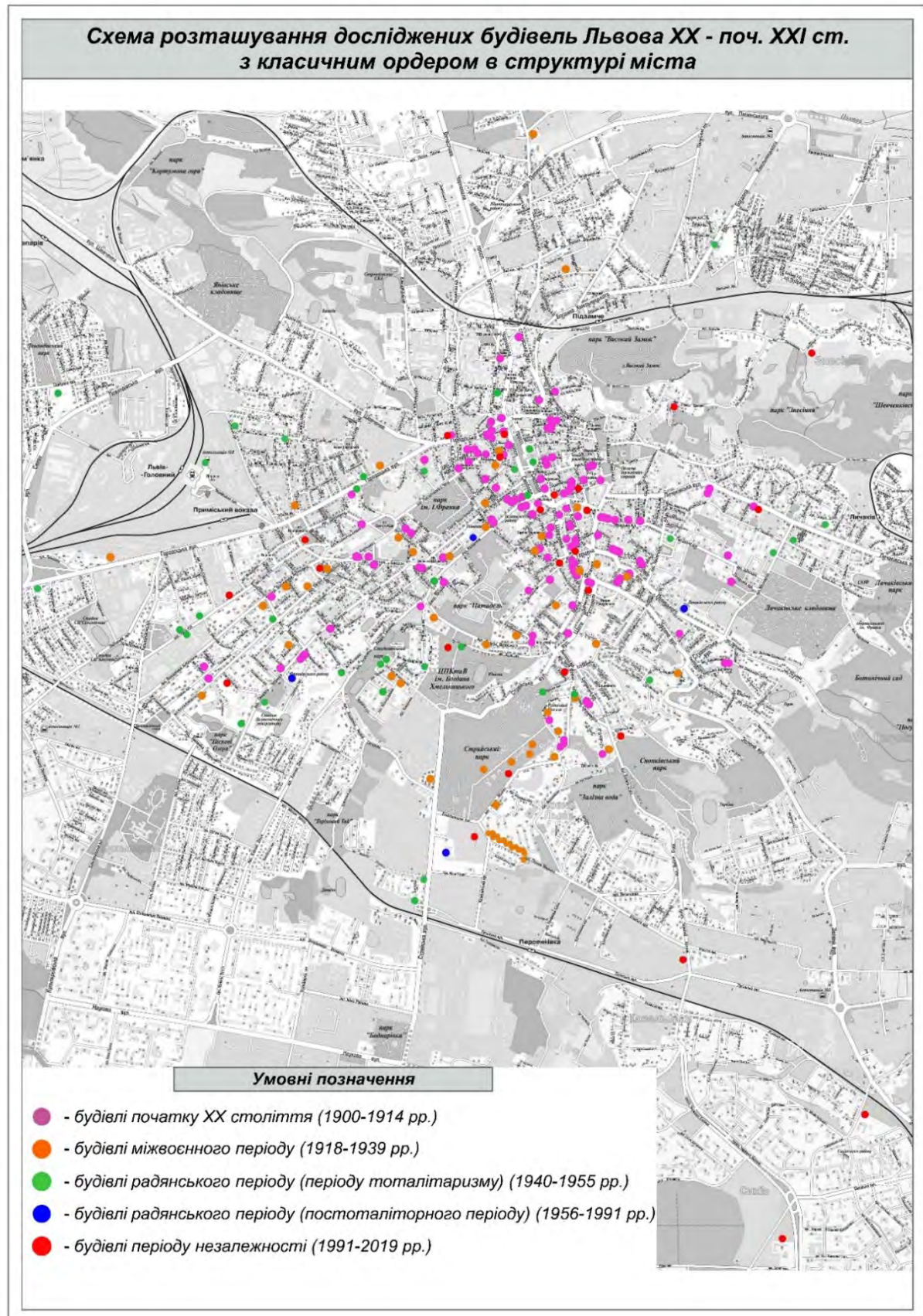
1. Завантаження фотографій в Agisoft PhotoScan.
2. Огляд завантажених зображень і видалення непотрібних кадрів.
3. Вирівнювання фотографій.
4. Побудова щільної хмари точок.
5. Редагування щільної хмари точок.
6. Побудова тривимірної полігональної моделі.
7. Редагування тривимірної полігональної моделі.
8. Текстурування об'єкта.
9. Експорт результатів.

Виконання креслення фасадів на основі схематичних обмірів, 3D моделей фасадів, створених за допомогою фотограмметричного методу та визначення розмірів в програмі Adobe Photoshop здійснювалося в програмі ArchiCad з метою подальшого проведення пропорційного, порівняльного та модульного аналізу.

Картографічний метод – метод наукового дослідження, у якому карта виступає як модель досліджуваного об'єкта і проміжна ланка між об'єктом і дослідником. За допомогою картографічного методу на карту Львова було

Таблиця 2.6

Схема розташування досліджених будівель Львова ХХ - поч. ХХІ ст.
з класичним ордером в структурі міста

нанесено об'єкти різних періодів: ХХ – початку ХХІ ст. (початку ХХ ст., міжвоєнного періоду, радянського періоду та періоду незалежності) з класичним ордерам (табл. 2.6). Це дало змогу відобразити їх взаєморозташування і взаємозв'язки, а також дослідити зміну їх локації у взаємозв'язку зі зміною часу.

2.2. Спеціальна методика дослідження інтерпретації ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття

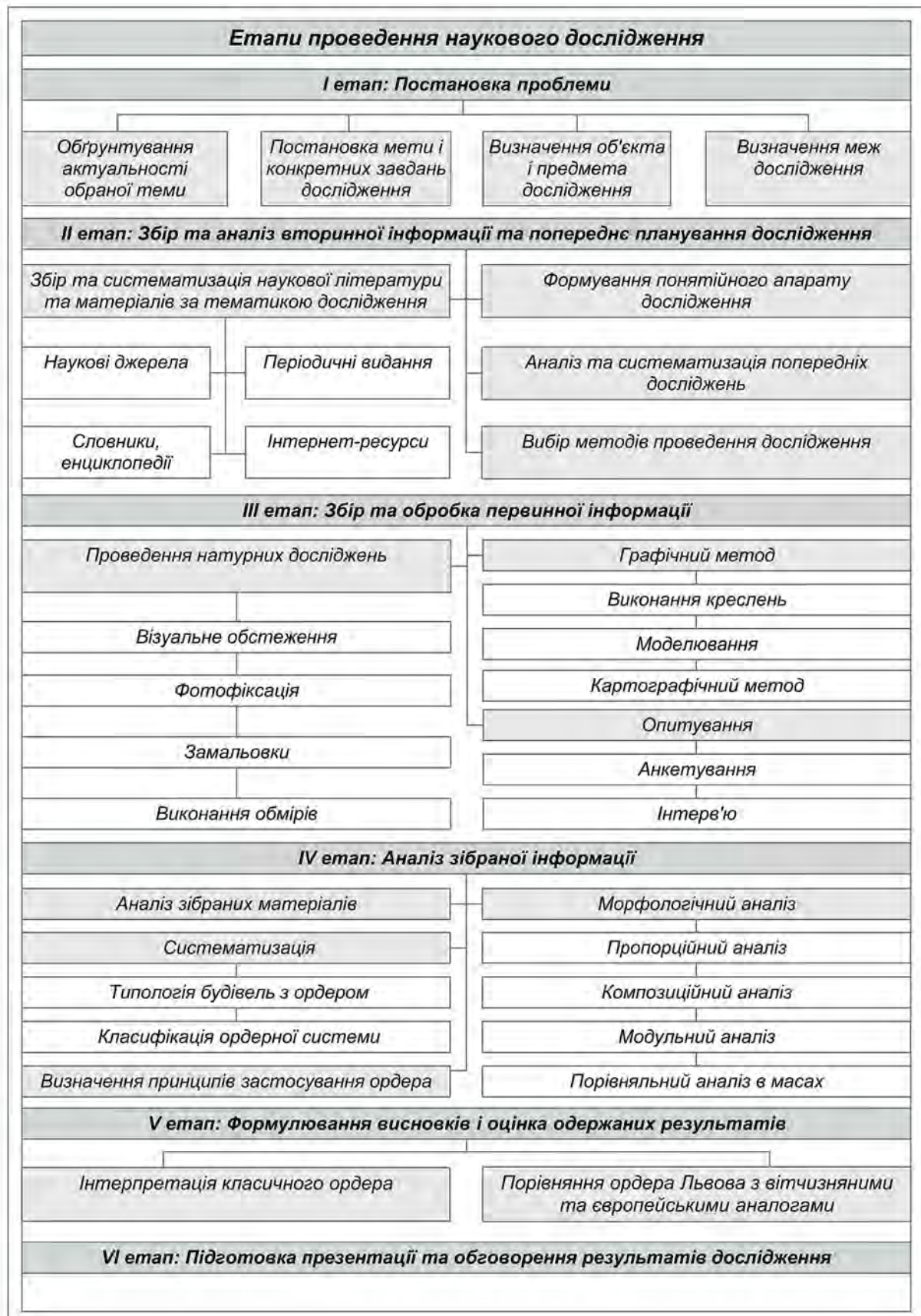
Методика дослідження інтерпретації ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття складається з шести етапів: I етап – постановка проблеми, II етап – збір та аналіз вторинної інформації та попереднє планування дослідження, III етап – збір та обробка первинної інформації, IV – аналіз зібраної інформації, V етап – формулювання висновків і оцінки одержаних результатів, VI етап – підготовка презентації та обговорення результатів дослідження. Кожен із етапів передбачає певну послідовність виконання поставлених завдань для проведення дослідження (табл. 2.7).

Перший етап дослідження – постановка проблеми. Це початковий етап дослідження на якому відбувається обґрунтування актуальності дослідження морфологічних особливостей ордерної системи фасадів Львова ХХ – початку ХХІ століття задля подальшого визначення доцільності використання класичного ордера, ордерних пропорцій та інтерпретацій ордерної системи в історично сформованому середовищі та в сучасній забудові Львова. Постановка мети і завдань дослідження дають змогу визначити основні напрямки роботи та скласти подальший план поетапного опрацювання дослідження. На цьому ж етапі відбувається визначення предмета і об'єкта, а також встановлення меж дослідження.

Другий етап дослідження – це збір та аналіз вторинної інформації, а також попереднє планування дослідження. На цьому етапі дослідження здійснюється збір та систематизація наукової літератури та матеріалів за тематикою дослідження для подальшого опрацювання та аналізу, формується понятійний апарат дослідження, в т. ч. визначаються особливості використання поняття

Таблиця 2.7

Етапи проведення наукового дослідження

«ордер» у розвитку архітектури. Аналіз та систематизація попередніх досліджень довели актуальність даного дослідження, адже на даний час немає робіт, присвячених вивченню ордера Львова ХХ – початку ХХІ століття. Вибрано методи проведення дослідження, які складаються із загальнонаукових, загальних архітектурних методів дослідження та спеціальної методики дослідження застосування ордера в архітектурі, яка включає в себе систематизацію ордерної системи, структурний морфологічний аналіз, визначення способів інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття, а також порівняння з вітчизняними та світовими аналогами.

Третій етап дослідження – збір та обробка первинної інформації. На даному етапі проведено натурні дослідження 339 будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття, з яких було проаналізовано 235 на підставі вибірки за критерієм наявності класичного ордера, ордерних членувань та вертикальних членувань фасаду. Натурні обстеження проводилися в такій послідовності: візуальне обстеження, фотофіксація, замальовки, виконання обмірів. На основі архітектурних обмірів здійснено моделювання архітектурних об'єктів та креслення фасадів. За допомогою картографічного методу було визначено місце розташування об'єктів на карті та за допомогою накладання карт різних періодів визначено динаміку змін розташування будівель Львова з класичним ордером протягом ХХ – початку ХХІ століття. Опитування, що проводилося двома методами: анкетуванням та інтерв'ю дало змогу врахувати думку практикуючих архітекторів, а також архітекторів-теоретиків щодо актуальності використання ордерних форм в архітектурі Львова ХХІ століття.

На четвертому етапі дослідження відбувається аналіз попередньо зібраної інформації. На основі здійснених креслень та виконаних моделей фасадів будівель здійснюється структурний морфологічний аналіз, що складається з пропорційного, композиційного, модульного та порівняльного аналізу. Морфологічний аналіз дає можливість прослідкувати зміну будови

ордера та визначити принципи його застосування в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття.

На п'ятому етапі дослідження на основі здійсненої систематизації ордера та його морфологічного аналізу визначається інтерпретація класичного ордера на фасадах будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики. Відповідно до результатів, одержаних на попередніх етапах роботи формулюються загальні висновки та оцінка одержаних результатів.

Шостий етап дослідження – заключний – підготовка презентації та обговорення результатів дослідження. На цьому етапі робота готується до представлення. Формується презентація роботи на планшетах, а також відбувається підготовка до захисту дисертаційної роботи після чого проведене дослідження виноситься на захист, а одержані результати обговорюються фахівцями в галузі архітектури.

Методику дослідження та збереження ордера в архітектурі Львова періоду Відродження було запропоновано О. Б. Білінською (2006). Вона включає в себе методику визначення прийомів і принципів застосування ордера у забудові Львова ХVІ-ХVІІ ст., методику структурного аналізу ордера, методику аналізу факторів впливу та методику реставрації ордера в забудові Львова ХVІ-ХVІІ ст. Зважаючи на особливості застосування ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст. автором запропоновано вдосконалити спеціальну методику дослідження інтерпретації класичного ордера заданого періоду. Спеціальна методика дослідження інтерпретації ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття складається з трьох етапів. Перший етап – систематизація. На цьому етапі проводиться типологія будівель та споруд з класичним ордером, класифікація ордера та визначення принципів застосування ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття. Другий етап – морфологічний аналіз. Морфологічний аналіз проводиться на трьох рівнях: перший рівень – пропорційний аналіз фасаду та визначення місця ордерної системи на ньому, другий рівень – пропорційний та модульний аналіз ордера,

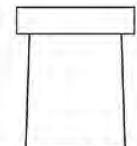
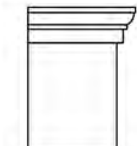
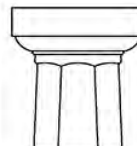
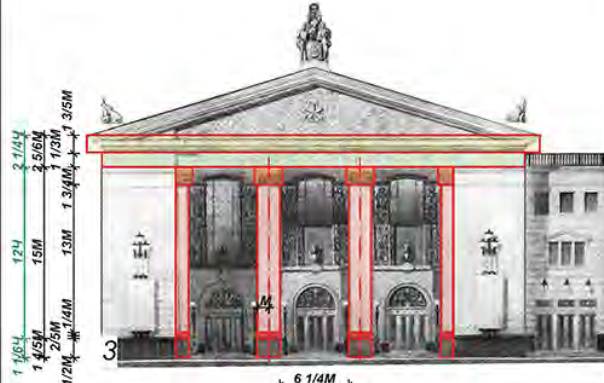
Таблиця 2.8

Спеціальна методика дослідження інтерпретації ордеру на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття

Спеціальна методика дослідження інтерпретації класичного ордеру на фасадах будівель Львова ХХ - початку ХХІ століття		
I етап - Систематизація		
Типологія будівель та споруд Львова ХХ - початку ХХ століття з ордерною системою	Класифікація ордерної системи в архітектурі Львова ХХ - початку ХХІ століття	Принципи застосування ордерної системи в архітектурі Львова ХХ - початку ХХІ століття
1. За способом розташування у міській забудові	I. Види класичного ордеру	I. Загальні принципи
	II. Види компонування класичного ордеру на фасаді	1. Принцип архітектурно-містобудівної залежності
	1. За способом розташування на фасаді	2. Принцип функціональної залежності
	2. За місцем розташування ордеру на фасаді	3. Принцип об'ємно-просторової залежності
	3. За кількістю охоплених поверхів	4. Принцип композиційної організації фасаду
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	III. Морфологія класичного ордеру	5. Принцип стилістичної залежності
	1.1. За наявністю п'єдестала	6. Принцип залежності від контексту епохи
	1.2. За поділом п'єдестала	II. Спеціальні принципи
3. За видом функціонального призначення	2.1. За поділом колони	1. Принцип тектонічності
	2.2. За наявністю канелюр чи декору на колонах/ пілястрах	2. Принципи трансформації ордеру
	2.3. За перерізом колони/ пілястри	3. Принцип комбінування ордерів
	3.1. За поділом антаблемента	4. Принцип семантичної функції ордеру
II етап - Морфологічний аналіз		
I рівень		
Пропорційний аналіз фасаду та визначення місця ордерної системи на ньому		
Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих, вул. Некрасова, 45		
Примітка: 1 - креслення автора		

Таблиця 2.8 (продовження)

Спеціальна методика дослідження інтерпретації ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття

Спеціально розроблена методика дослідження інтерпретації ордера на фасадах будівель та споруд Львова ХХ - початку ХХІ століття(продовження)					
II рівень					
1. Пропорційний аналіз ордерної системи			2. Модульний аналіз ордерної системи		
Вілла (тепер навч. корпус №29 НУ "Львівська політехніка") на вул. Квітневій, 6 (арх. Ч. Міллер, 1925)			Кондитерська фабрика «HAZET» (філіал фабрики «Світоч»), вул. Заводська, 23 (Паненська) (арх. І.М. Собель, 1922 р.)		
III рівень					
Інтерпретація ордерної деталі					
Інтерпретація капітелі тосканського ордера					
Класичний ордер (за Віньолюю)	Початок ХХ століття	Міжвоєнний період	Радянський період (період тоталітаризму)	Радянський період (пост-тоталітарний)	Період незалежності
				В радянський (посттоталітарний) період класичний ордер в архітектурі Львова ХХ-початку ХХІ століття не використовувався	
	вул. Є. Коновальця, 102	Стрийський парк (павільйон польського промислового банку)	вул. М. Гоголя, 8		вул. У. Самчука, 26
III етап - Інтерпретація ордера					
1. Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ початку - ХХІ століття			2. Порівняння з вітчизняним та європейським досвідом		
1. Репродукція 2. Академічна стилізація 3. Модернізована стилізація 4. Радикальна трансформація					
			Кінотеатр «Київ», м. Київ, вул. Велика Васильківська, 19 (арх. Г. Зенькович, Л. Хохлова, 1952 р.)		
Примітка: 1 - Черкес, Лінда та Богданова, 2016, с. 261; 2 - Богданова, 2008, с. 554; 3 - Костенко С. В., сост., 1955, с.80					

третій рівень – аналіз інтерпретації ордерної деталі. Третій етап – визначення способів інтерпретації ордера. На цьому етапі визначаються способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття та здійснюється порівняльний аналіз з вітчизняним та європейським досвідом (табл. 2.8).

Дослідження охоплює ордер на фасадах будівель та споруд Львова з ХХ – початку ХХІ століття. Відповідно, для дослідження зміни інтерпретації класичного ордера впродовж заданого періоду його поділено на п'ять етапів, що зумовлено зміною історико-ідеологічних чинників: початок ХХ ст. (1900-1914 рр.), міжвоєнний період (1918-1939 рр.), радянський період (І) (1940-1956 рр.), радянський період (ІІ) (1956-1991 рр.) та період незалежності (1991 р.-дотепер).

2.2.1. Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням класичного ордера на фасаді

За проведеним статистичним аналізом будівель і споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з класичним ордером на фасаді здійснено їх класифікацію, а результати занесено до таблиць Б.1.1 – Б.1.5 додатку Б. У першому стовпці подано типологічні ознаки, за якими поділено будівлі. Виділено такі типологічні ознаки поділу будівель з класичним ордером: 1) за способом розташування у міській забудові, 2) за типом композиційної схеми головного фасаду, 3) за функціональним призначенням будівлі.

У другому стовпці виділено види типологічних ознак. *За способом розташування у міській забудові виділено: а) окремо розташовані споруди, б) будівлі, що формують рядову забудову, в) кутові будівлі та г) торцеві. За типом композиційної схеми головного фасаду будівлі поділено на: а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку), б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові дисиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі), в) асиметричні.* Класичний ордер використовувався в спорудах різного *функціонального*

Таблиця 2.9

Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття
з використанням класичного ордера на фасаді

Типологічні ознаки	Види типологічних ознак	К-сть досліджених об'єктів	Приклади
1	2	3	4
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані		
	б) у рядовій забудові		
	в) кутові		
	г) торцеві		
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку)		
	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові асиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі)		
	в) асиметричні		
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	
		б) освітні	
		в) культурно-видовищні	
		г) сакральні	
		д) транспортні	
		е) фінансово-кредитні	
		ж) лікувальні	
		к) торгівельні	
		л) багатофункціональні та офісні	
	м) готелі та ресторани		
	3.2) житлові		
	3.3) промислові		
	3.4) паркові споруди		

Таблиця 2.10

Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття
з використанням класичного ордеру на фасаді

№	Типологічні ознаки Адреса	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
1	2	3	4	5

призначення: 3.1) громадських, 3.2) житлових, 3.3) промислових та 3.4) паркових спорудах. Окрім того, з громадських будівель із застосуванням класичного ордеру на фасаді було зафіксовано такі: а) адміністративні, б) освітні, в) культурно-видовищні, г) сакральні, д) транспортні, е) фінансово-кредитні, ж) лікувальні, к) торговельні, л) багатофункціональні та офісні, м) готелі та ресторани.

У третьому стовпці зазначено кількість досліджених об'єктів заданого періоду, що відносяться до певної ознаки і в останньому четвертому стовпці наведено приклади будівель до кожного з видів типологічних ознак (табл. 2.9).

Доповнюють таблиці Б.1.1 – Б.1.5 додатку Б таблиці Б.2.1 – Б.2.5, в яких для кожної будівлі зазначено, до якого саме виду типологічної ознаки вони відносяться. У першому стовпці зазначено порядковий номер будівлі, у другому – адреса її розташування, у третьому, четвертому та п'ятому – типологічні ознаки, за якими класифікуються будівлі (табл. 2.10).

2.2.2. Класифікація ордеру на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття

За даними натурних досліджень будівель і споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням ордерної системи на фасаді було здійснено його класифікацію (додаток В, табл. В.1.1 – В.1.5). У першому стовпці подано

класифікаційні ознаки, за якими систематизовано ордер. Різноманітність ордерної системи на фасадах будівель Львова проаналізовано за такими ознаками: I) характеристика ордера, II) види компонування класичного ордера на фасаді та III) морфологія класичного ордера. Класифікаційні ознаки, що стосуються характеристики ордера: 1) вид ордера, 2) тип використаного ордера. Класифікацію компонування класичного ордера на фасаді здійснено на підставі таких ознак: 1) спосіб розташування ордера на фасаді, 2) місце розташування ордера на фасаді, 3) кількість охоплених поверхів. До морфології класичного ордера відносяться такі ознаки: 1.1) наявність п'єдестала, 1.2) поділ п'єдестала, 2.1) поділ колони, 2.2) наявність канелюр чи декору на колонах/ пілястрах, 2.3) переріз колони/ пілястри, 3.1) поділ антаблемента. У другому стовпці виділено види класифікаційних ознак ордера. *За видом ордера* виділено: 1) класичний, 2) класичний стилізований, 3) стилізований та 4) редукований. В свою чергу класичні ордери поділено на: а) тосканський, б) доричний, в) іонічний, г) коринфський та д) композитний, класичні стилізовані на: а) тосканський стилізований, б) іонічний стилізований, в) коринфський стилізований та г) композитний стилізований. Серед стилізованих ордерів зафіксовано ордери: а) стилізовані ордери з фітоморфними капітелями, б) стилізовані ордери з антропоморфними капітелями, в) стилізовані ордери з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами. *За типом використаного ордера* виділено: а) колонний, б) пілястровий, в) астілярний. *За способом розташування на фасаді* ордери поділено на такі, що розміщуються: а) на головній осі фасаду, б) на центральній і бічних осях фасаду, в) на площині усього фасаду, г) на бічних осях фасаду, д) довільне розташування. *За місцем розташування ордера на фасаді* виділено такі, що оздоблюють: а) площину стіни, б) портик, в) портал; г) обрамлення вікна; д) балкон/ лоджію. *За кількістю охоплених поверхів* ордер поділяється на: а) великий (або колосальний) ордер, б) малий (або поверховий) ордер. *За наявністю п'єдестала* ордери поділяються на: а) повні і б) неповні. *За поділом п'єдестала* ордери Львова ХХ – початку ХХІ століття поділено на такі, в яких п'єдестал ділиться: а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база; б) на 2

Таблиця 2.11

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак	К-сть досліджених ордерів	Приклади
1	2	3	4
I. Характеристика ордера			
1. Вид ордера	1) класичний ордер	а) тосканський	
		б) доричний	
		в) іонічний	
		г) коринфський	
		д) композитний	
	2) класичний стилізований ордер	а) тосканський стилізований	
		б) іонічний стилізований	
		в) коринфський стилізований	
		г) композитний стилізований	
	3) стилізований ордер	а) з фітоморфними капітелями	
		б) з антропоморфними капітелями	
		в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	
		4) редукований ордер	
2. Тип використаного ордера	а) колонний		
	б) пілястровий		
	в) астілярний		

Таблиця 2.11 (продовження)

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

1	2	3	4
II. Види komponування класичного ордера на фасаді			
1. Спосіб розташування ордера на фасаді	а) на головній осі фасаду		
	б) на центральній і бічних осях фасаду		
	в) на площині усього фасаду		
	г) на бічних осях фасаду		
	д) довільне розташування		
2. За місцем розташування ордера на фасаді	а) на площині стіни		
	б) на портику		
	в) на порталі		
	г) в обрамленні вікна		
	д) на балконі/ лоджії		
3. За кількістю охоплених поверхів	а) великий (або колосальний) ордер		
	б) малий (або поверховий) ордер		
III. Морфологія класичного ордера			
1.1. наявністю п'єдестала	За а) повний ордер		
	б) неповний ордер		
1.2. поділом п'єдестала	За а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база		
	б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала		
	в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база		
	г) на 1 частину: тіло п'єдестала		
2.1. поділом колони	За а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони		
	б) на 2 частини: капітель, тіло колони		
	в) на 1 частину: тіло колони		

Таблиця 2.11 (продовження)

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

1	2	3	4
2.2. наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах	За а) з канелюрами		
	чи б) рустований		
	на в) з декором		
	г) без канелюр та декору		
2.3. перерізом колони/пілястри	За а) колона кругла в перерізі		
	б) колона квадратна/прямокутна в перерізі		
	в) напівколона/колона в 3/4		
	г) пілястра прямокутна в перерізі		
	д) пілястра багатокутна в перерізі		
3.1. поділом антаблемента	За а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз		
	б) на 2 частини: архітрав, карниз		
	в) на 2 частини: фриз, карниз		
	г) на 1 частину: архітрав		
	д) на 1 частину: фриз		
	е) на 1 частину: карниз		

частини: карниз, тіло п'єдестала; в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база; г) на 1 частину: тіло п'єдестала. Тричастинний поділ ордера використовується не лише для його поділу на три основні частини: колону, антаблемент та п'єдестал, а й для поділу кожної з цих частин на три. Так, *за поділом колони* було виділено ордери в яких колона поділяється: а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони; б) на 2 частини: капітель, тіло колони; в) на 1 частину: тіло колони; г) на 2 частини: тіло колони, база колони. *За наявністю канелюр чи декору на колонах/ пілястрах* було виявлено такі види ордерів: а) з канелюрами, б) рустований, в) з декором, г) без канелюр та декору. *За перерізом колони/*

пілястри ордери поділено на: а) з колоною круглою в перерізі; б) колоною квадратною/ прямокутною в перерізі; в) з напівколоною/ тричетвертною колоною; г) пілястрою прямокутною в перерізі; д) колоною/ пілястрою багатокутною в перерізі. *За поділом антаблемента* виділено ордери, в яких антаблемент поділяється: а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз; б) на 2 частини: архітрав, карниз; в) на 2 частини: фриз, карниз; г) на 1 частину: архітрав; д) на 1 частину: фриз; е) на 1 частину: карниз (табл. 2. 11). Доповнюють таблиці В.1.1 – В.1.5 додатку В таблиці В.2.1 – В.2.5, в яких зазначено всі досліджені будівлі та вказано до якого виду класифікаційної ознаки відноситься ордер, використаний в них. У першому стовпці зазначено порядковий номер будівлі, у другому – адреса її розташування, у третьому, четвертому, п'ятому, шостому, сьомому, восьмому, дев'ятому, десятому та одинадцятому – класифікаційні ознаки, за якими систематизовано ордер (табл. 2.12).

Дані, отримані в результаті здійсненої класифікації будівель і споруд, а також ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття, було систематизовано та проаналізовано, на основі чого визначено основні принципи застосування ордера на фасадах Львова досліджуваного періоду.

2.2.3. Морфологічний аналіз ордерної системи

Архітектурна морфологія – розділ морфології, направлений на вивчення будови архітектурного об'єкта з точки зору його архітектурно-просторових, художніх та інших якостей (Петунина, 2013).

Структурний аналіз – метод дослідження статичних (сталих) характеристик ієрархічно впорядкованої системи шляхом виділення в ній підсистем і елементів різного рівня і визначення відносин і зв'язків між ними. Об'єктами дослідження структурного аналізу є різні варіанти структур, які можуть бути виявлені в процесі декомпозиції системи, що дозволяють всебічно оцінити властивості системи в цілому.

Морфологічний аналіз – аналіз форми та побудови архітектурного об'єкта. Метод передбачає визначення характеру та історії розвитку різних архітектурних

Таблиця 2.12

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

Вид характеристики		Характеристика ордера (I)	Види компонування класичного ордера на фасаді (II)				Морфологія класичного ордера (III)						
№	Адреса	Класифікаційні ознаки	Вид ордера (1)	Тип використаного ордера (2)	Спосіб розташування ордера на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.1)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/ пілястрах (2.2)	За перерізом колони/ пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
			3	4	5	6	6	7	8	9	10	11	12

об'єктів та його частин (Петришин та ін., 2006, с. 25). Морфологічний аналіз класичного ордера необхідний для аналізу його структури та визначення основних властивостей ордера, таких як: розташування його на фасаді, визначення розмірів і співвідношення його частин та елементів (Козодаєва, 2010).

Для дослідження зміни будови ордера Львова XX – початку XXI ст. здійснено структурний морфологічний аналіз класичного ордера, що складається з пропорційного аналізу фасаду та ордера, композиційного аналізу застосування ордера на фасаді, модульного та порівняльного аналізу в масах (табл. 2.4).

Пропорційний аналіз фасаду

Одним з найважливіших методів побудови виразної цілісної архітектурної форми є пропорціонування – прийом архітектурної композиції, організація архітектурної форми з урахуванням розмірних співвідношень її окремих частин (елементів) і приведення цих співвідношень до певної гармонійної системи. Пропорційний взаємозв'язок елементів може бути виражений у співвідношеннях лінійних відрізків і в геометричній подібності фігур (Казанцева та Антонюк, 2015, с. 29).

Існує два види пропорціональних співвідношень – *арифметичні* (цілочисельні пропорції) і *геометричні* (ірраціональні пропорції). Серед геометричних фігур з простими цілочисельними співвідношеннями сторін – квадрат (1:1), прямокутник в два квадрата (або подвійний квадрат) (1:2), прямокутний трикутник з відношенням сторін 3:4:5, що застосовувався у Стародавньому Єгипті. Його також називають «священним єгипетським трикутником». Співвідношення довжин катетів і гіпотенузи у нього становить 3: 4: 5 і це єдиний трикутник, величини сторін якого утворюють арифметичний ряд.

До ірраціональних співвідношень відноситься прямокутник «золотого перетину» з відношенням сторін 1:0,618, ряд «динамічних» прямокутників Хембіджа (або «ірраціональні» прямокутники з відношенням сторін $1:\sqrt{1}$, $1:\sqrt{2}$, $1:\sqrt{3}$, $1:\sqrt{4}$, ...), модульор Корбюзьє, «живий квадрат» І. Жолтовського ($a:b = 1,118$). Античні пропорції засновані на ірраціональних відношеннях.

Важливим методом пропорціонування в архітектурі є *метод геометричної подібності фігур*. Часто використовується подібність прямокутників. Пропорційна залежність, що спостерігається при подібності прямокутників, виражається відношенням $a:b = a:c$. Ознакою подібності тут є паралельне або перпендикулярне розташування діагоналей відповідно розташованих фігур. Діагоналі подібних прямокутників паралельні при паралельному розміщенні великих (або, відповідно, малих) сторін і перпендикулярні при розвороті

прямокутників на 90° . Таке розташування діагоналей – ознака подібності фігур, а, отже, і найпростішої пропорційної залежності. Прийом об'єднання композиції приведенням прямокутних форм до подібності часто використовується в архітектурі. Його можна зустріти в будівлях різних періодів історії архітектури. На геометричну подібність фігур, як вираз пропорційної залежності, вказував давньогрецький математик Евклід. Принцип геометричної подібності застосовувався ще в Стародавній Греції для встановлення пропорційності між великими частинами будівлі і їх деталями (ордер в цілому і деталі храму Посейдона в Пестумі, V ст. до н. е.). Геометрична подібність допомогла зв'язати основні частини складної асиметричної системи об'ємів Ерехтейона в Афінах. У більш чистому вигляді цей прийом використовувався в архітектурі античного Риму. Так, прямокутна частина отвору тріумфальної арки Траяна в Анконі подібна вертикальному прямокутнику, що охоплює споруду в цілому. Ту ж форму, але розвернуту на 90° , повторює обрис високого стилобату (Иконников и Степанов, 1971, с. 84).

Особливі властивості, надзвичайно важливі для створення системи пропорційності, виникають в геометричній пропорції, яка називається «золотим перетином». *«Золотий перетин»* – це ділення відрізка на дві нерівні частини так, щоб ціле відносилося до більшої частини, як більша частина до меншої. Він привертав увагу вже в епоху античності, величезне значення надавали йому також зодчі італійського Відродження. Особливість «золотого перетину» полягає в тому, що ця пропорція пов'язує між собою відношення частин і цілого. Безперервний ряд «золотого перетину» висловлює ідею поділу цілого на свої подібності таким чином, що виниклі величини, складаючись, можуть відтворити початковий розмір. У кількісному вираженні ряд «золотого перетину» може бути представлений таким чином: ... 0,056; 0,090; 0,146; 0,236; 0,382; 0,618; 1,0; 1,618; 2,618 ... і т. д. Відношення будь-яких двох сусідніх чисел ряду можна виразити числом 0,618. У той же час кожне наступне число в ньому дорівнює сумі двох попередніх.

Золотий прямокутник або *прямокутник «золотого перетину»* – прямокутник, сторони якого мають співвідношення 1:1,618. Характерним для такого прямокутника є те, що після його поділу на квадрат і прямокутник, сторони новоствореного прямокутника також мають співвідношення 1: 1,618. Поділ новоствореного прямокутника на квадрат і золотий прямокутник може продовжуватися безкінечно (Шевелев, Марутаєв и Шмелев, 1990, с. 19).

Ще один принцип пропорціонування в архітектурі – це *ряд «динамічних» прямокутників Хембіджа*. Це послідовна система прямокутників, перший з яких є квадратом, а кожен наступний будується на стороні вихідного квадрата, яка дорівнює 1, і на діагоналі попереднього прямокутника. Виходить серія прямокутників, відношення сторін яких виражає ряд $\sqrt{1}, \sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{4}, \sqrt{5}, \dots$ (Брунов, 1935, с. 10).

Пропорційний аналіз дозволяє виявити аналогії за пропорціями і розмірами, виявити тенденції зміни пропорцій і розмірів, визначити робочі правила, на основі яких визначалися пропорції і розміри будівельних елементів споруд, вивчити зміни пропорцій з урахуванням масштабного фактора, здійснити метрологічний аналіз розмірів та виявити елементи логіки формоутворення конкретних архітектурних споруд (Clark and Pause, 1996).

Композиційний аналіз розташування ордера на фасаді. Після здійснення пропорційного аналізу фасаду виконується композиційний аналіз розташування ордера на фасаді, який дає змогу визначити, взаємозв'язок між основними методами пропорціонування фасадів та розміщенням ордерів.

Модульний аналіз ордера

Модульний аналіз ордера передбачає визначення пропорції ордерів відносно модуля – нижнього діаметра чи радіуса колони.

Для всіх архітектурних частин кожного з п'яти ордерів встановлено числові співвідношення, виходячи з нижнього радіуса колони. За Віньолою висота колони тосканського ордера повинна вмещувати в себе 14 модулів (або 7 діаметрів), доричного – 16 М (8 діаметрів), іонічного – 18 М (9 діаметрів),

коринфського і композитного – 20 М (10 діаметрів). Висота антаблемента за Віньолою у тосканському ордері складає – 3 1/2 М, доричному – 4 М, іонічному – 4 1/2 М, коринфському та композитному – 5 М. Висота п'єдестала тосканського ордера дорівнює 4 2/3 М, доричного – 5 1/3 М, іонічного – 6 М, коринфського та композитного – 7 М. По відношенню до модуля призначаються розміри всіх частин і деталей.

Для порівняння модульних величин та дослідження зміни пропорцій ордера відносно нижнього радіуса колони дані результатів модульного аналізу ордерів було занесено до таблиць (додаток Г, табл. Г.1 – Г.4). В першому стовпці вказаний порядковий номер будівлі, в другому – адреса її розташування, в третьому – величина модуля колони, в п'ятому – величина модуля антаблемента, а в шостому – величина модуля п'єдестала (табл. 2.13).

В даній роботі за модуль було взято нижній радіус колони та на основі нього визначено модульні величини інших елементів ордера, після чого їх було порівняно із модульними величинами класичних ордерів по Віньолі.

Таблиця 2.13

Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

№	Назва вулиці	Назва ордера					
		Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
1	2	3	4	5	6	7	8

Пропорційний аналіз ордера

Ордерна система була невід'ємним засобом вирішення фасадів багатьох періодів. Вивченням ордера та пошуками його канонів займалося багато теоретиків архітектури. Для пропорційного аналізу ордера за основу взято правила побудови ордерів за Віньолою. Його праці спиралися на вивчення,

обміри та замальовки давніх пам'яток. Віньола виводив свої правила з узагальнення отриманих даних, намагаючись знайти середні, найбільш уживані та універсальні величини. Стислість, визначеність, простота пропонованих методів розрахунку визначили найбільшу популярність посібника Віньоли. Він розробив саме абстрагований канон, відібравши окремі риси з величезної сукупності античних пам'яток, абстрагувавши їх і сконструювавши в єдине ціле.

Для всіх п'яти ордерів Віньола прописує одне правило: п'єдестал повинен становити $\frac{1}{3}$ частину колони з базою і капітеллю, в той час як антаблемент (включаючи архітрав, фриз і карниз) повинен дорівнювати її $\frac{1}{4}$ частині. Таким чином, для побудови будь-якого ордера загальна висота його ділиться на 19 частин, 12 з них складають висоту колони, 4 – висоту п'єдесталу, 3 – висоту антаблемента. Причому, якщо ордер неповний (без п'єдестала), тоді, відповідно, його висота складається з 15 частин. Виходячи з висоти колони і співвідношення її висоти до діаметра, незмінного для кожного ордера, визначається модуль, що дорівнює половині нижнього діаметра колони.

Для дослідження зміни пропорцій ордера по висоті протягом XX – XXI століття дані результатів пропорційного аналізу ордерів було занесено до таблиць (додаток Г, табл. Г.1 – Г.4). В першому стовпці вказаний порядковий номер будівлі, в другому – адреса її розташування, в четвертому – кількість частин, що містить колона, у шостому – кількість частин антаблемента, у восьмому – кількість частин п'єдестала.

Пропорційний аналіз ордера дає змогу визначити, чи дотримано пропорції по висоті головних елементів ордера, а саме, колони, п'єдестала та антаблемента в архітектурі Львова XX – початку XXI ст.

Порівняльний аналіз ордера

При порівняльному аналізі об'єкт досліджують порівняно з аналогічними об'єктами цього історичного періоду або цього самого типологічного ряду.

Порівняльний аналіз ордера в масах передбачає порівняння пропорцій та модулів ордерів в цілому та їх основних елементів без розгляду дрібних деталей (архітектурних обломів).

Порівняльний аналіз був використаний для зіставлення ордера фасадів будівель Львова ХХ – поч. ХХІ ст. з класичними прототипами з метою визначення змін, що відбулися при застосуванні класичного ордера. Для порівняльного аналізу використовувалися дані, отримані в попередньо проведених пропорційного та модульного аналізів.

2.2.4. Інтерпретація класичного ордера

Протягом ХХ – початку ХХІ століття змінювалася морфологія класичного ордера. Для того, щоб дати оцінку морфологічним змінам, що відбувалися з ордером впродовж досліджуваного періоду було виділено чотири основних способи його інтерпретації на фасадах будівель та споруд: репродукція, академічна стилізація, модернізована стилізація та радикальна трансформація. Ордер – це складна система, що складається з сукупності несучих і несених елементів, які можуть інтерпретуватися різними способами. Виділено три рівні морфологічної інтерпретації, на яких здійснюється аналіз розвитку класичного ордера: I рівень – ордерна система, II рівень – елемент ордерної системи, III рівень – деталь класичного ордера. Враховуючи багаторівневу структуру класичного ордера, на одному фасаді на різних рівнях інтерпретації можуть бути використані різні способи інтерпретації.

На основі порівняльного аналізу визначено основні особливості інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття у співставленні з вітчизняними та загальноєвропейськими тенденціями.

Висновки до розділу 2

1. Відповідно до поставленої мети та завдань роботи розроблено алгоритм проведення дослідження, що передбачає використання загальнонаукових і загальних архітектурних методів дослідження, а також вдосконалено спеціальну методику дослідження інтерпретації ордера в архітектурі.

2. У дослідженні використано такі теоретичні підходи: культурологічний, історичний, термінологічний та системний. Культурологічний підхід дозволив розглянути зміну ордерної системи в контексті історико-культурологічних трансформацій впродовж досліджуваного періоду. Історичний метод використано для вивчення розвитку ордера в історії архітектури та відстеження основних його властивостей та характеристик від моменту виникнення і до наших днів. Термінологічний метод передбачає розгляд існуючих термінів та понять, а також формування термінологічного словника для уточнення понятійного апарату дослідження. Системний підхід використано у вдосконаленні спеціальної методики дослідження інтерпретації ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття.

3. На основі проведених натурних досліджень методом вибірки обрано 235 архітектурних об'єктів. Велика кількість обраних будівель дала змогу з високою точністю опрацювати та інтерпретувати результати, одержані внаслідок подальших досліджень, проаналізувавши їх за спеціальною методикою дослідження інтерпретації ордера в архітектурі.

4. За допомогою графічних методів, серед яких фотограмметричний метод, виконання креслень та картографічний метод, створено графічні матеріали, на основі яких разом з кресленнями, зібраними у досліджених наукових джерелах, було здійснено морфологічний аналіз ордерної системи з метою визначення зміни її будови в розвитку архітектури Львова ХХ – початку ХХІ століття.

5. Для проведення дослідження застосування ордерної системи в архітектурі розроблено алгоритм поетапного виконання дослідження, що складається з шістьох послідовних етапів: I етап – постановка проблеми, II етап

– збір та аналіз вторинної інформації та попереднє планування дослідження, III етап – збір та обробка первинної інформації, IV – аналіз зібраної інформації, V етап – формулювання висновків і оцінки одержаних результатів, VI етап – підготовка презентації та обговорення результатів дослідження. Кожен із етапів передбачає певну послідовність виконання поставлених завдань для проведення дослідження.

6. Удосконалено спеціальну методика дослідження інтерпретації ордера в архітектурі, що складається з трьох послідовних етапів. Перший етап – систематизація. На цьому етапі проводиться типологія будівель та споруд з класичним ордером, класифікація ордера та визначення принципів застосування ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття. Другий етап – морфологічний аналіз. Морфологічний аналіз проводиться на трьох рівнях: перший рівень – пропорційний аналіз фасаду та визначення місця ордерної системи на ньому, другий рівень – пропорційний та модульний аналіз ордера, третій рівень – аналіз інтерпретації ордерної деталі. Третій етап – визначення способів інтерпретації ордера. На цьому етапі визначаються способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття та здійснюється порівняльний аналіз з вітчизняним та європейським досвідом

7. Запропонована методика дозволила виявити та систематизувати приклади застосування ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття, проаналізувати зміну морфології ордера впродовж досліджуваного періоду, виявити основні принципи його застосування та визначити способи інтерпретації. Методика придатна для дослідження ордера в архітектурі інших міст України та світу.

РОЗДІЛ 3. ТИПОЛОГІЯ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА ТА ПРИНЦИПИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ФАСАДАХ БУДІВЕЛЬ ЛЬВОВА ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

3.1. Історичні, ідеологічні та економічні передумови застосування класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття

На формування архітектурного образу Львова ХХ століття великий вплив мали історико-ідеологічні фактори (рис. 3.1). Політичне життя Львова цього періоду було надзвичайно насиченим: декілька разів змінювалася влада. *На початку ХХ століття* Львів був великим містом, столицею автономного Королівства Галичини та Лодомерії, яке входило до складу Австро-Угорської імперії. Місто було важливим адміністративним, торговим та культурним центром, що належало до значних міст центральної Європи. У Львові відбувався посилений будівельний рух, стрімкий ріст забудови (Pavlova, 2016). В цей час зароджується сецесія, а також різні ретроспективні напрямки (Петришин, Іваночко та Бірюльов, 2008, с. 391).

На формування тогочасної архітектури Львова великий вплив мала культурна політика Відня, що поширювалася через державні та громадські інституції такі як, факультет архітектури Технічної академії, міністерства, приватні фірми, виставки, видання тощо. Все це сприяло культурному обміну, а також поширенню нових знань і технологій, внаслідок чого Львів розвивався у тогочасному загальноєвропейському руслі, створивши при цьому своє неповторне архітектурне середовище.

Після 1908 року архітектори стараються передати тектоніку фасадів будівель, відбувається звернення до ордерних форм, що призвело до появи нової хвилі неокласицизму у ХХ столітті (Бірюльов, 2008, с. 406). Після суб'єктивності сецесії архітектори знову повертаються до стійкої архітектурної традиції з використанням ордеру. Класична мова та використання ордерної системи дозволяє створити гармонійно впорядковане житлове середовище (Кожар, 2013).

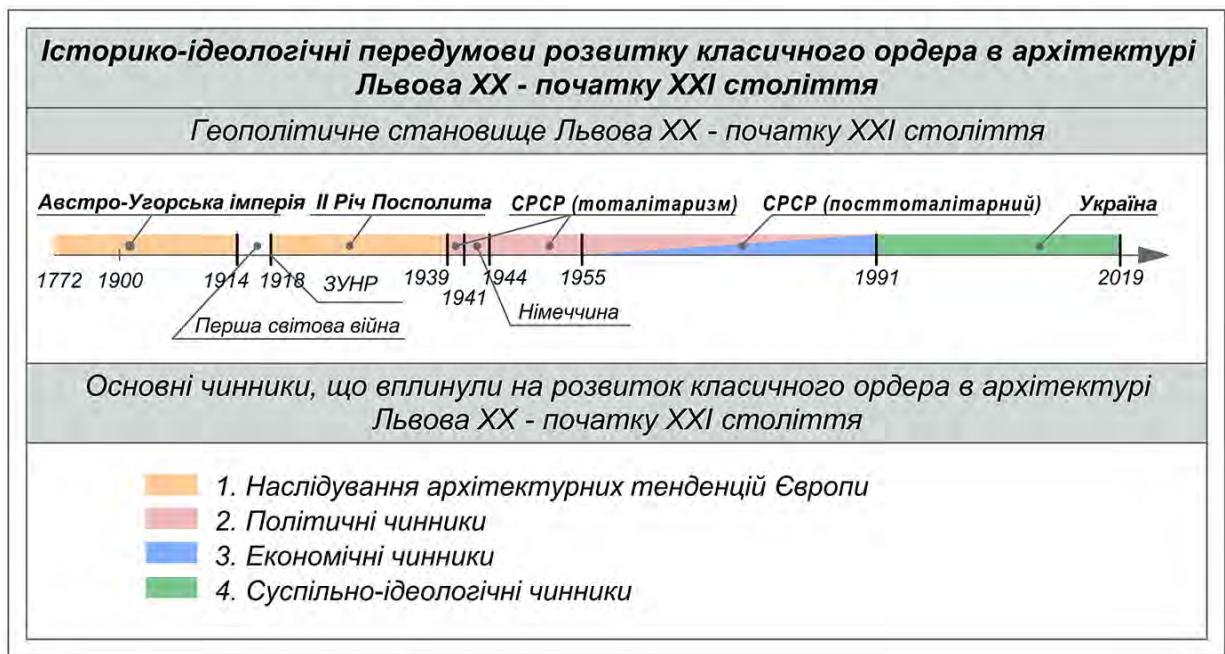

Рис. 3.1. Історико-ідеологічні передумови розвитку класичного ордеру в архітектурі Львова XX – початку XXI століття

На початку XX століття було зведено такі будівлі з використанням класичного ордеру: Торгово-промислова палата (тепер прокуратура Львівської області) на просп. Т. Шевченка, 17-19, дім Страхової компанії Трієста (сьогодні Львівська державна фінансова академія) на вул. М. Коперника, 3, Єврейська купецька гімназія (тепер Львівський інститут економіки і туризму) на вул. М. Менцинського, 8, Дерматологічна клініка (тепер будинок адміністрації Медуніверситету) на вул. Пекарській, 69, Дім Педагогічного товариства на вул. Дж. Дудаєва, 17, Музичне товариство Галичини (тепер будинок філармонії та музичного училища) на вул. П. Чайковського, 7 та ін.

У 1914 – 1918 рр. тривала Перша світова війна, яка завдала місту значних матеріальних і культурних втрат та спричинила багато людських жертв. В цей період відбувається зниження темпу розбудови, стагнація у розбудові міста. Після Першої світової війни Австро-Угорська Імперія розпалася. Країни, що входили до її складу, здобули незалежність. 1 листопада 1918 року було офіційно проголошено Західноукраїнську Народну Республіку зі столицею у Львові, яка, однак, проіснувала лише декілька місяців. В ході українсько-польської війни

1918 р. Львів, а згодом і Східна Галичина були анексовані поляками та ввійшли до складу Другої Речі Посполитої, в складі якої місто перебувало до 1939 року. Статус міста понизився – Львів замість столиці коронного краю став адміністративним центром Львівського воєводства.

Культурне життя Львова між двома світовими війнами – це час стрімких змін, динамічного розвитку нових, гострих і сміливих у мистецькому світогляді напрямків. Архітектуру Львова *міжвоєнного періоду* (1919 –1939 рр.) формує багато архітектурних напрямів. В цей час існували такі стилістичні спрямування як неокласицизм ХХ століття, «двірковий стиль» – напрям так званого «народного» стилю, модернізм – стиль, що характеризується простотою форми, логікою конструкції та відмовою від архітектурних стилів минулого.

У міжвоєнний період львівська архітектура довший час продовжує звертатися до класичних традицій при створенні нових архітектурних форм. Початок 1920-х рр. позначився пануванням неокласицизму, напрямом, що репрезентував новітні ідеї розвитку архітектури, але все ж дотримувався класичних традицій у композиції фасадів (Богданова, 2008, с. 531). Характерними для неокласицизму ХХ століття є об'єми із застосуванням переосмислених класичних деталей. Приклади дослівного «циткування» класичних ордерів часто супроводжувалися спробами геометризації і спрощення їх форм (Кожар, 2013). Відбувається звернення до ордерної архітектури, як до символічного знаку ідеалу архітектури, загальнозрозумілого для її замовника, виконавця та споживача, але водночас враховуються сучасні потреби. Ідея ордера в архітектурі неокласицизму – звернення до мистецтва минулого, обумовлене прагненням протиставити «вічні» естетичні цінності тривожній і суперечливій реальності. Ідейній і формальній низці течій, заснованих на пошуках безпосередньої відповідності художніх творів дійсності, неокласицизм протиставляє ідеальність і величавість форм і образів, «очищених» від конкретно-історичного змісту (Полевой ред., 1986).

Одним із прикладів використання неокласицизму початку ХХ століття є Науково-технічна бібліотека Національного університету «Львівська політехніка», збудована 1928 – 1930 рр. архітектором Т. Обмінським. Вона зведена за зразком неокласики, проте, вже з урахуванням нових модерністичних тенденцій того часу. За таким самим принципом було побудовано лабораторний корпус механічного факультету на вул. Устияновича, 5 (арх. В. Мінкевич, 1925–1927 рр.), будинок дирекції Ходорівського цукрового заводу на вул. Дудаєва, 19 (арх. Є. Червінський, 1924 р.), телефонну станцію на вул. Дорошенка, 26 (арх. Є. Червінський, 1926 р.), будівлю VIII гімназії (тепер Богословської академії) на вул. Мушака, 17 (арх. В. Дердацький, 1924-1926 рр.), будинок Історичного товариства по вул. Свенціцького, 2 (арх. Т. Солецький, 1938), корпус фармацевтики Університету ім. Яна-Казимира (тепер відділ Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького) на вул. Пекарській, 69 (арх. Ю. Авін, 1931-1932 рр.), особняк підприємця А. Увери на вул. І. Франка, 150 (арх. І. Багенський) та ін.

Ще одним з напрямів міжвоєнного періоду, в якому використовувався класичний ордер, був «двірковий стиль». На початку ХХ століття він користувався великою популярністю. Це – один з напрямків т. зв. національного стилю, що був сформований у Польщі на рубежі ХІХ і ХХ століть і особливо розвинувся на початку ХХ століття.

У Львові «двірковий стиль» був характерним здебільшого для архітектури індивідуального житла. Прототипом для будівель у «двірковому стилі» служила польська садиба, а символічний образ посилався на золотий вік культури Польсько-Литовської держави. Архітектори прагнули різними способами, використовуючи як пряме відтворення, так і вільні інтерпретації відтворити її характерні елементи: ганок з колонним портиком, що підтримувався двома або чотирма колонами, високий ламаний дах (т. зв. польський) і алькежі (прямокутні в плані кутові об'єми споруди з відокремленим дахом), а також загальний образ,

що завершувався білими поштукатуреними стінами і покрівлею з гонта або черепиці.

Яскравими прикладами застосування цього архітектурного спрямування стала садибна забудова на початку вул. П. Мирного, т. зв. «Офіцерська колонія» – вул. Самійленка та Черешнева, вул. Одеська, Кооперативна, ряд одноповерхових будинків на бічних вулицях, які виходять з вул. Городоцької та в інших районах.

У 1939 році згідно з Пактом Молотова-Ріббентропа Західна Україна ввійшла до складу СРСР. Місто стало адміністративним центром Львівської області. Архітектурно-будівельна діяльність у тогочасному радянському Львові обмежувалася ремонтами будинків та інженерних мереж, асфальтуванням вулиць і спорудженням окремих об'єктів монументальної пропаганди (Посацький, 2008, с.579). У червні 1941 року Львів був окупований нацистською Німеччиною і став центром дистрикту Галичина в складі генерал-губернаторства, що було організоване на території колишньої Польщі. Німецька окупаційна влада вважала потрібним підкреслити значення «нової влади» також містобудівними та архітектурними засобами. Окупаційна влада на захоплених територіях мала намір проводити, а в дійсності швидше декларувала цілеспрямовану містобудівну політику, однозначно підпорядковану нацистській ідеології «вищості арійської раси» над слов'янами (Посацький, 2008, с.580). Проектована на початку 1940-х років німецькими окупаційними урбаністами перебудова центрального Львова мала за мету радикальну зміну архітектурного образу середмістя. Проте, ці плани і проекти не були здійснені, адже у липні 1944 р. німецькі окупанти були вигнані зі Львова радянськими військами. Після поновного включення Львова до складу СРСР місто знову стало адміністративним центром однойменної області. У радянській архітектурі кінця 1940-х – початку 1950-х років панувала концепція «емоційно-піднесеного архітектурного образу», пройнятого «тріумфальним, урочисто-репрезентативним началом». В архітектурно-містобудівному розвитку Львова

був присутній характерний тогочасним тенденціям радянської архітектури дух пафосу перемоги і утвердження соціалістичного ладу (Посацький, 2008, с. 584).

Архітектуру Львова *радянського періоду (I)* (1940 – 1956 рр.), як і всю радянську архітектуру цього періоду, визначала орієнтація на використання класичної архітектурної спадщини. Деякий відтінок історизму, стримане застосування декору сприяли органічному злиттю нових будівель з міським середовищем, що склалося історично. Архітектуру радянського періоду (I) характеризує тісний зв'язок з політикою та офіційною культурою. Референтом для створення нових архітектурних форм в цей період є архітектура неокласицизму.

Хоча відповідно до загальних політичних та ідеологічних настанов, перший повоєнний генеральний план Львова ставив своєю метою змінити загальний образ міста та надати йому нових рис та ознак, все ж таки, воєнні руйнування у місті були порівняно незначними і практично не змінили його архітектурного образу і вигляду. Таким чином, місто в цілому і його центр зберегли історичне розпланування і капітальну забудову, а отже не було об'єктивних передумов для радикальної перебудови (Посацький, 2008, с.584). І все ж в радянський період (I) у Львові зводиться ряд будівель, що вплинули на архітектурний образ міста. Це корпус Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. Гжицького на перехресті вул. Пекарської, 50 і вул. Тершаківців (проект опрацьовано у 1950-х рр. у майстерні відомого московського арх. І. Жолтовського), учбовий корпус Електромеханічного технікуму (сьогодні Технологічний коледж Національного університету «Львівська політехніка») на вул. генерала Чупринки, 130 (арх. Л. Тимченко, П. Конт, 1957 р.), гуртожиток обласної партійної школи (нині пологовий будинок) на вул. Мечнікова, 8 (арх. А. Шуляр, 1953 р.), кінотеатр «ім. Я. Галана» на вул. Личаківській, 131 (зведений за типовим проектом, 1955 р.), кінотеатр «Дружба» у Парку культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького (автор прив'язки арх. С. Соколов, 1952 р.), гуртожиток на розі вул. Городоцької, 85 та вул. Є. Озаркевича, 2 (арх. П. Конт і Л. Нівіна, поч. 1950-х рр.), парадна арка-вхід

до Парку культури ім. Б. Хмельницького з вул. Вітовського (арх. Г. Швецько-Вінецький, 1952 р.) та ін (Павлова, 2015а).

У листопаді 1955 р. вийшла урядова постанова «Про усунення надмірностей у проектуванні і будівництві», яка миттєво завершила епоху радянського монументального класицизму. На зміну цьому архітектурному стилю прийшла функціональна типова архітектура, яка з тими чи іншими змінами проіснувала до кінця існування радянської держави. Класичний ордер протягом *радянського періоду (II)* (1956 – 1991 рр.) не використовувався. В цей період перед зданими постали нові цілі. Відбувалося масове будівництво, яке вимагало мінімальних затрат та швидких темпів будівництва, а класичний ордер не відповідав цим вимогам. У ряді споруд замість класичного ордера використовується редукований ордер. Окрім того, в цей період прослідковується тяжіння до використання вертикальних членувань, що здійснюються за допомогою лопаток, які порушують одноманітність плоских стін та надають будівлям відчуття порядку і рівноваги, навіюючи ностальгію за ордером.

В цей час було запроектовано і збудовано низку адміністративних будинків районної виконавчої влади, архітектура яких є часто подібною, з редукованим ордером або з вертикальним членуванням фасадів – лопатками, що тоді диктувалося партійними органами як обов'язковий елемент. Такі будинки були зведені у Шевченківському, Залізничному, Личаківському та Франківському районах міста. Окрім того, редукований ордер зустрічається в будинку обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 35 (арх. О. Базюк, В. Каменщик, М. Кошло, З. Підлісний, 1986-1966 рр.), в середній загальноосвітній школі №9 на вул. Коперника, 40 (1971-1972 рр.), а вертикальні членування в міській комунальній поліклініці № 5 на вул. Виговського, 32 (арх. Л. Нівіна, 1970-і рр.), в будинку обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 45 (арх. О. Базюк, В. Каменщик, М. Кошло, З. Підлісний, 1986-1996 рр.), в учбовому корпусі Академії ветеринарної медицини на вул. Пекарській, 50 (арх. О. Гукович,

бл. 1980 р.), в автовокзалі «Львів» на вул. Стрийській, 109 (арх. В. Сагайдаківський, М. Столяров, інженери В. Бойків, А. Єфремов, 1976-1980 рр.), в обласній спеціалізованій дитячій лікарні на вул. Дністерській, 27 (арх. Ю. Верблян, З. Підлісний, Л. Кутна, поч. 1980-х рр.).

Аж до 1991 року Львів перебував у складі Радянського Союзу, допоки в 1991 році Україна здобула незалежність. Розпочалася нова епохи в історії держави і початок великих змін для Львова, зокрема його архітектури. В цей час з одного боку помітним є прагнення компенсувати очевидні недоліки будівництва за типовими проектами, а з іншого – неминуча інерція всіх його ознак, що залишились чи не єдиним реальним досвідом проектування (Франків, 2008, с. 645).

В *період незалежності* (1991 р. – дотепер) змінюється значення класичного ордера, а отже змінюється його морфологія. Для вираження статусу та престижу вже не потрібно використовувати класичний колонний чи пілястровий ордер, а достатньо запровадити ордерне членування, яке завдяки своїй простоті та схематичності, але водночас побудові на основі класичної системи, легко сприймається спостерігачем. Референтом для архітектури періоду незалежності може бути будь-який архітектурний стиль минулого.

Для архітектури цього періоду характерна відмова від використання ордера в традиційному розумінні. Архітектоніка класичного ордера піддається вільному трактуванню. Ордер вже не є певним каноном, він використовується в якості метафори і символу в перекладі на сучасний формат життя, що призводить до нових нестандартних архітектурних експериментів. Загалом, в світовій архітектурі в період постмодернізму відбувається як використання класичного ордера, так і його інтерпретація, де класичні форми часто використовують іронічно та пародійно, свідомо порушуючи правила. Проте, на відміну, від світових зразків, в архітектурі Львова немає таких сміливих вирішень, в яких би класика цитувалася через призму іронії і гротеску. Ордер є засобом впорядкування фасадів. Ордерні членування та співвідношення, які

приходять на зміну класичному ордеру, підкреслюють важливість та статусність споруди. Так, наприклад, у фінансових закладах ордер демонструє статус та престиж, міцність та непорушність, в адміністративних, багатофункціональних та офісних спорудах – статусність, в сакральних – духовність та величність, а в житлових – якість та елітність. Ордер на фасадах будівель Львова періоду незалежності часто стає засобом досягнення нових образно-символічних рішень.

Вирішальними чинниками формування архітектури в Україні та у Львові зокрема, в період незалежності стали суспільно-ідеологічні. Ордер стає засобом вираження демократизації проектного процесу. Відбувається спроба відійти від типової радянської архітектури, де звернення до ордерної системи у новому трактуванні стає вираженням плюралізму у розвитку архітектури.

В період незалежності у Львові було збудовано такі будівлі з використанням ордера: собор св. Івана Хрестителя УГКЦ на вул. Зубрівській, 1а (Сихів), (2015 р.), Львівську філію «Укрсоцбанку» на пл. Міцкевича, 10 (арх. О. Базюк, О. Огоновський, за участі В. Швеця, В. Князика, 1998-2005 рр.), «Кредобанк» на розі просп. Шевченка і вул. Драгоманова, 2 (арх. М. Столяров, Ю. Столяров, 2004-2005 рр.), будівлю «Укресімбанку» з боку вул. Вороного (арх. О. Думчев, Т. і О. Гнезділови, О. Поліщук), УкрСибБанк, вул. Уласа Самчука, 26, новий корпус Інституту внутрішніх справ на вул. Городоцькій, 26 (арх. Ю. Джигіль, 2001), будівлю Сихівського відділу соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66, Нобіліс готель на вул. Фредра, 5 (арх. Б. Гой, Г. Шульга, О. Савельєв, Н. Храпцьо, 2009 р.) та ін.

3.2. Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням класичного ордера

Для відображення цілісної картини використання ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття було здійснено типологію будівель та споруд цього періоду. Статистичні дані, отримані в результаті проведеного аналізу, дають

зможу прослідкувати тенденції зміни типів будівель Львова з класичним ордером у досліджуваний період (додаток Б).

Всього було досліджено 339 будівель та споруд Львова ХХ – ХХІ століття. Серед них 160 будівель Львова початку ХХ ст., 71 будівлю міжвоєнного періоду, 44 будівель та споруд радянського періоду (І), 20 будівель радянського періоду (ІІ), 44 об'єкта періоду Незалежності. З них методом вибірки на основі наявності класичного ордера для типологічного аналізу було обрано 235 будівель: 100 будівель Львова початку ХХ ст., 63 будівлі міжвоєнного періоду, 41 об'єкт радянського періоду (І), 6 будівель радянського періоду (ІІ), 25 об'єктів періоду незалежності.

За проведенням статистичним аналізом будівель і споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття з класичним ордером здійснено їх типологію (табл. 3.1, табл. 3.2; додаток Б, табл. Б.1.1 – Б.1.5, Б.2.1 – Б.2.5).

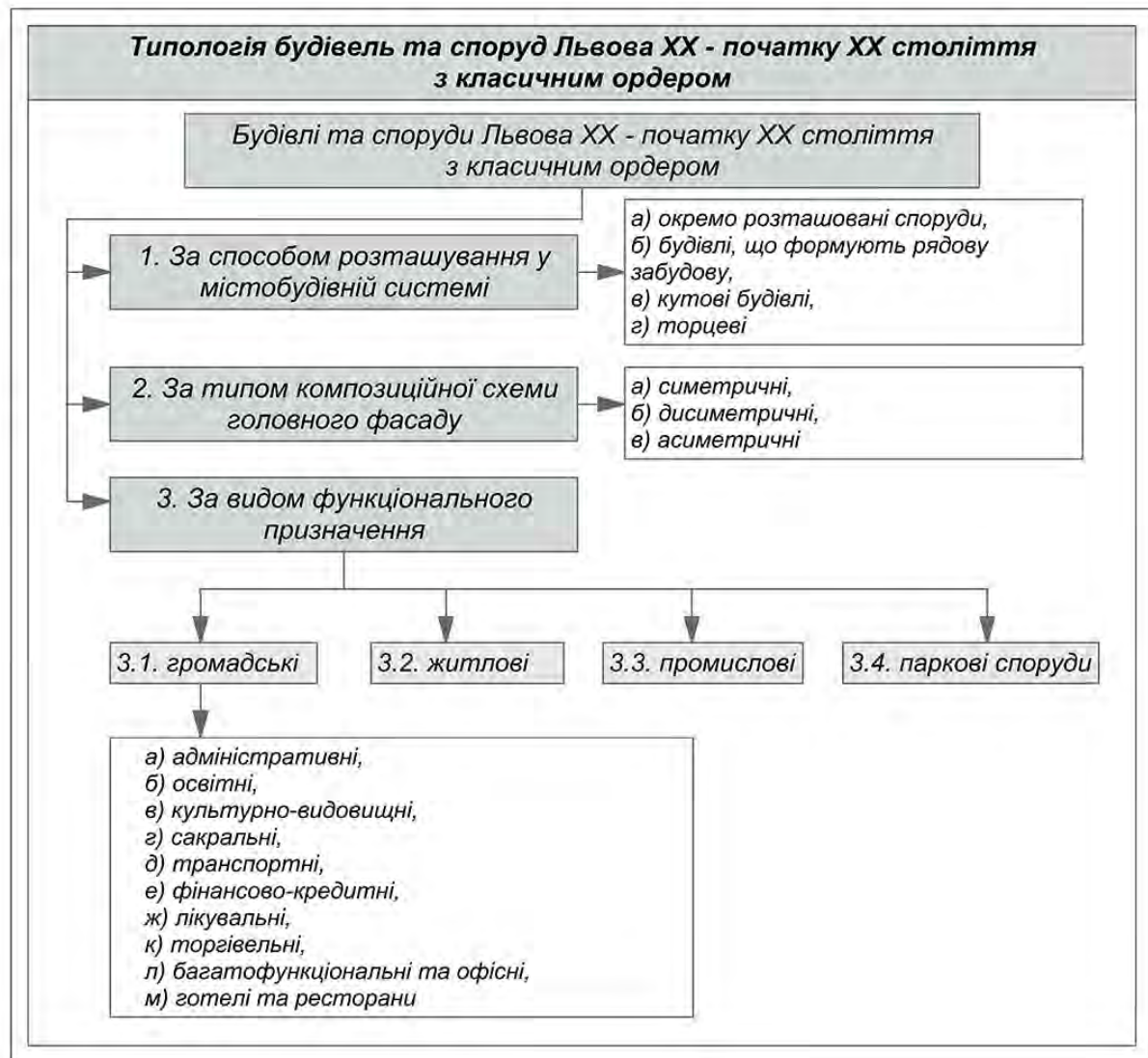
1. *За способом розташування у містобудівній системі виділено:*

- а) окремо розташовані споруди;
- б) будівлі, що формують рядову забудову;
- в) кутові будівлі;
- г) торцеві.

На початку ХХ століття ордер активно використовується у рядовій забудові – 55% досліджених будівель (житловий будинок на вул. С. Бандери, 5 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)), кутових – 20% (готель «Асторія» на вул. Городоцькій, 15 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)) та торцевих – 18% (житловий будинок на вул. Личаківській, 70 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)) будівлях, набагато рідше в окремо розташованих – 7% (житловий будинок на вул. Є. Коновальця, 102 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)). *В міжвоєнний та радянський період (І)*, ордер, навпаки, найчастіше використовується саме в окремо розташованих спорудах – 67% (житловий будинок на вул. Д. Вітовського, 35 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)) та 61% відповідно (Будинок культури заводу «Львівхімсільгоспмаш» на вул. Городоцькій, 225 (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)).

Таблиця 3.1

Типологія будівель та споруд Львова з класичним ордером
XX – початку XXI століття

У радянський період (II) (1956-1990 рр.) на фасадах будівель використовували редукований ордер. Здебільшого це були фасади окремо розташованих будівель – 83% (автовокзал «Львів» на вул. Стрийській, 109 (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)). У період незалежності ордер також найчастіше використовується в окремо розташованих будівлях – 44% (житловий будинок на вул. Барвінських, 3 (додаток Б, табл. Б.1.5, Б.2.5)).

2. За типом композиційної схеми головного фасаду будівлі поділено на:

а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по нарізнику будинку);

Таблиця 3.2

Типологія будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття
з класичним ордером

Типологія будівель та споруд Львова ХХ - початку ХХ століття з класичним ордером			
1. За способом розташування у містобудівній системі			
а) окремо розташовані споруди	б) будівлі, що формують рядову забудову	в) кутові будівлі	г) торцеві будівлі
1 вул. Квітнева, 6	2 вул. Я. Стецька, 11	3 вул. О. Басараб, 1	4 вул. Є. Коновальця, 24
2. За типом композиційної схеми головного фасаду			
а) симетричні	б) дисиметричні	в) асиметричні	
5 пл. Генерала Григоренка, 3	6 вул. С. Бандери, 5	7 вул. П. Ковжуна, 11	
3. За видом функціонального призначення			
3.1. громадські	3.2. житлові	3.3. промислові	3.4. паркові споруди
8 вул. М. Некрасова, 45	9 вул. Акад. Гнатюка, 3	10 вул. Героїв УПА, 73	11 Парк культури та відпочинку
Примітка: 1-11 - фото автора			

б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові дисиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі);

в) асиметричні.

На початку ХХ століття найбільше будівель з ордером були симетричними – 50% досліджених будівель (житловий будинок на вул. кн. Романа, 12 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)), проте є також багато і асиметричних будівель – 30% (житловий будинок на вул. С. Бандери, 24 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)) або дисиметричних за рахунок розміщення входу на другорядній осі – 20% (житловий будинок на вул. С. Гавришкевича, 4 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)). У міжвоєнний період та радянський період (I) значно зменшується відсоток зведення асиметричних будівель – 11% (кондитерська фабрика «HAZET» на вул. Заводській, 23 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)) та 18% відповідно (житловий будинок на вул. Академіка Лазаренка, 1 (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)), переважають споруди з симетричним головним фасадом – 76% (житлові будинки на вул. П. Мирного, 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 11а, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)) та 64% відповідно (кінотеатр «ім. Я. Галана» на вул. Личаківській, 131 (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)). У радянський період (II) фасади будівель з редукованим ордером були як симетричні – 50% (будинок обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 35 (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)), так і дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі – 17% (адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету Комуністичної партії Радянського союзу (КПРС) та районної ради депутатів трудящих на вул. К. Левицького, 67 (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)), а також асиметричні – 33% (готель «Тустань» на вул. Любінській, 168а (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)). В період незалежності класичний ордер використовується однаково в симетричних – 36% (УкрСибБанк на вул. У. Самчука, 26 (додаток Б, табл. Б.1.5, Б.2.5)), дисиметричних за рахунок розміщення входу на другорядній осі – 32% (Церква Святої Софії — Премудрості

Божої на вул. Козельницькій, 4 (додаток Б, табл. Б.1.5, Б.2.5)), а також асиметричних будівлях – 32% (офіс компанії мобільного зв'язку Lifecell на вул. Личаківській, 72 (додаток Б, табл. Б.1.5, Б.2.5)).

3. За видом функціонального призначення класичний ордер використовувався у спорудах:

- 3.1) громадських;
- 3.2) житлових;
- 3.3) промислових;
- 3.4) паркових спорудах.

Серед громадських будівель з використанням ордера було споруджено такі види будівель:

- а) адміністративні;
- б) освітні;
- в) культурно-видовищні;
- г) сакральні;
- д) транспортні;
- е) фінансово-кредитні;
- ж) лікувальні;
- к) торгівельні;
- л) багатофункціональні та офісні;
- м) готелі та ресторани.

На початку ХХ століття переважає будівництво житлових будівель – 75% досліджених об'єктів (житловий будинок на вул. Т. Костюшка, 6 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)), з громадських будівель – 25% – найбільше збудовано освітніх – 7% (Дім Педагогічного товариства на вул. Дж. Дудаєва, 17 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)) та фінансово-кредитних – 6% (Австро-Угорський банк на вул. Листопадового Чину, 8 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)), адміністративних – 6% (Торгово-промислова палата на просп. Т. Шевченка, 17-19 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)) та освітніх – 6% (дім Педагогічного товариства на вул. Дж. Дудаєва,

17 (додаток Б, табл. Б.1.1, Б.2.1)). У міжвоєнний період ордер теж трохи більше використовується у житлових будинках – 67% (житловий будинок на вул. Я. Стецька, 11 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)), особливо у віллах, зведених у «двірковому стилі», де він зазвичай акцентує вхід до будинку при вирішенні портиків (житлові будинки на вул. П. Мирного, 3, 5, 7, 9, 11, 11а, 15, 17, 19, 23, 25 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)). Окрім того, ордер в цей період застосовувався в громадських – 37%, переважно культурно-видовищних будівлях – 18% (наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1 (додаток Б, табл. Б.1.2, Б.2.2)). У радянський період (I) було збудовано однакову кількість як житлових будівель – 46 % (житловий будинок на вул. М. Коперника, 33 (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)), так і громадських будівель – 44% (будинок Польського історичного товариства на роздоріжжі вулиць І. Свенціцького, 2 та І. Франка (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)) з використанням ордерної системи. Серед громадських найбільше в цей час було зведено освітніх – 20% (Корпус Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. Ѓжицького на перехресті вул. Пекарської, 50 і вул. Тершаковців (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)) та культурно-видовищних будівель 17% (Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих на вул. М. Некрасова, 45 (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)). Окрім того, в цей час було зведено 3 арки-входи до парків, в основі яких був класичний ордер – 7% (вхідна арка до парку Культури (додаток Б, табл. Б.1.3, Б.2.3)). У радянський період (II) редукований ордер виявлено на фасадах громадських будівель – 100% досліджених споруд (середня загальноосвітня школа №9 на вул. М. Коперника, 40 (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)). Переважно це адміністративні будівлі – 50% (Франківська райадміністрація на вул. Ген. Чупринки, 85 (додаток Б, табл. Б.1.4, Б.2.4)). В період незалежності ордер здебільшого використовується у громадських будівлях – 76%, найбільше з них – це багатофункціональні та офісні будівлі – 24% (Бізнес-центр «Оптіма-Плаза» на вул. Науковій, 76 (додаток Б, табл. Б.1.5, Б.2.5)).

Окрім фасадів будівель Львова ХХ – ХХІ століття з використанням класичного ордеру, зводилися також будівлі з використанням ордерних елементів, такі як ордерні аркади або колони чи пілястри без антаблементів. Так, наприклад на початку ХХ століття стилізовані пілястри без антаблементу застосовано у Ремісничій палаті на пл. Данила Галицького, 1 (додаток Д, табл. Д.1.1), а ордерні аркади з пілястрами іонічного ордеру використано у житловому будинку на вул. П. Саксаганського, 9 (додаток Д, табл. Д.1.1). У міжвоєнний період пілястри доричного ордеру без антаблемента застосовуються у трамвайному депо на розі вул. Вітовського, Героїв Майдану та Сахарова, 2 (додаток Д, табл. Д.1.2). У радянський період (І) у гуртожитку обласної партійної школи на І. Мечнікова, 8 (додаток Д, табл. Д.1.3) в ордерній аркаді, що розташована на головній осі фасаду, використано пілястри композитного ордеру, у вхідній арці-вході, розташованій у верхній частині Парку культури (не збережена) (додаток Д, табл. Д.1.3) застосовано колони доричного ордеру, у тимчасовому цирку-шапіто – Державному цирку збірної конструкції у сквері у підніжжі Святоюрської гори (не збережений) (додаток Д, табл. Д.1.3) використано стилізовані колони без антаблемента. У період незалежності на фасадах будівель також замість ордеру часто використовуються лише ордерні елементи. У храмі Благовіщення Пресвятої Богородиці на вул. Пасічній, 83 (додаток Д, табл. Д.1.5) портал оформлений пілястрами тосканського ордеру, що не мають антаблемента, у житловому будинку на вул. М. Костомарова, 1-3 (додаток Д, табл. Д.1.5), використано ордер зі стилізованими пілястрами.

3.3. Класичний ордер в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття

Здійснено класифікацію класичного ордеру на фасадах будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття (додаток В). Класифікаційні ознаки поділено на три групи: І) види класичного ордеру, ІІ) види компонування класичного ордеру на фасаді та ІІІ) морфологія класичного ордеру (табл. 3.3, табл. 3.4).

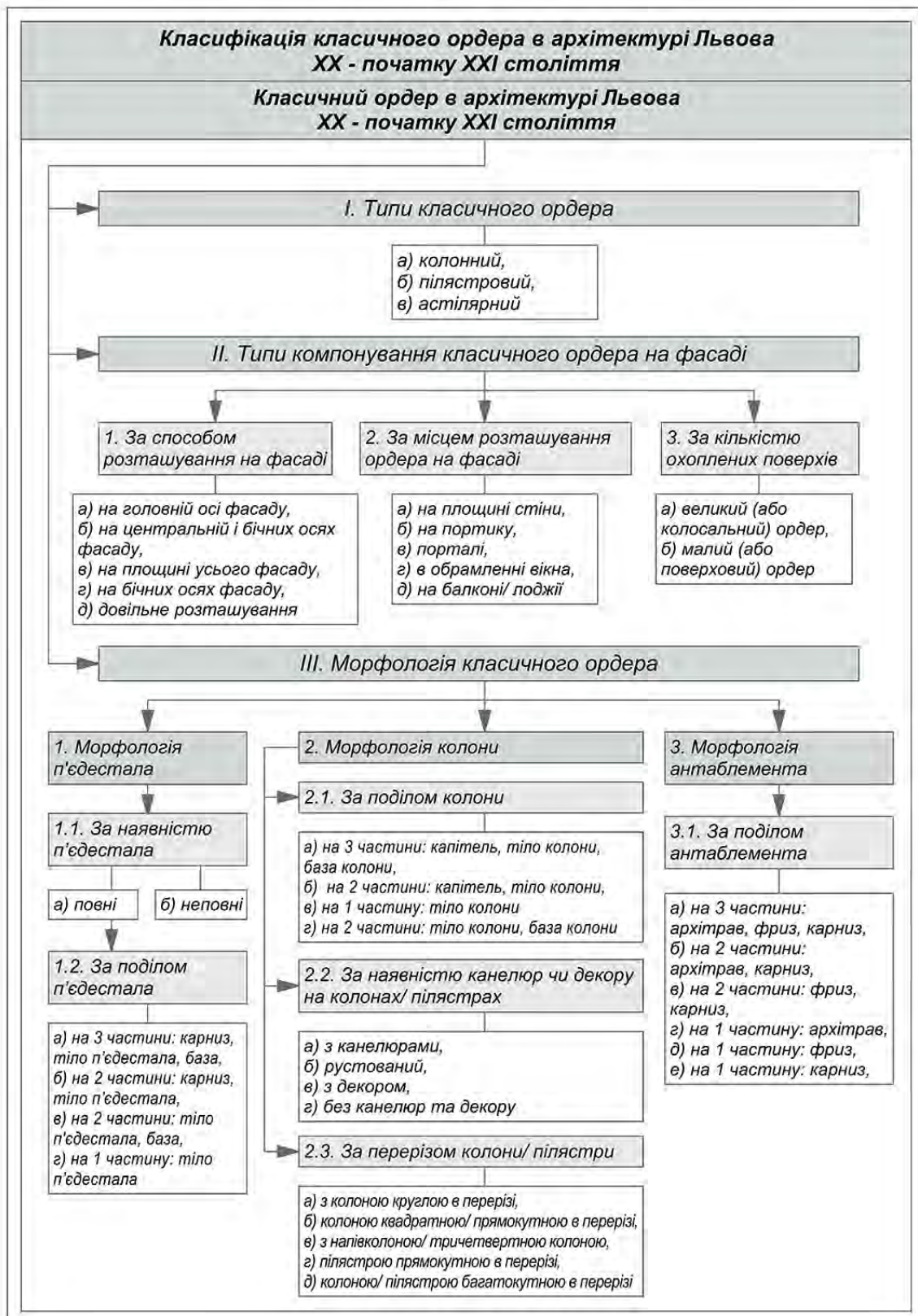
1. За видом класичного ордеру виділено:

- а) колонний;
- б) пілястровий;
- в) астілярний.

На початку XX століття переважно застосовується пілястровий ордер – 78% від загальної кількості досліджених будівель (житловий будинок на вул. С. Бандери, 20 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), решта – колонний – 21% (житловий будинок на вул. Ожешко, 9 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) і лише 1% – астілярний ордер (житловий будинок на вул. М. Коперника, 14 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). В міжвоєнний період на фасадах Львова використовується колонний – 43% (Виховний заклад ім. Абрагамовичів на вул. Т. Бой-Желенського, 5 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) та пілястровий ордер – 57% (житловий комплекс для військового фонду Скнилівського летовища на вул. Городоцькій, 276 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) і лише 3% – астілярного ордеру (членування стіни на цоколь, середню основну частину і вінчаючий антаблемент при відсутності колон або пілястр) (житловий комплекс для викладачів Університету ім. Яна-Казимира на вул. М. Коцюбинського, 11-13 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). Для радянського періоду (I) характерним стає переважання пілястрового ордеру – 64% (будинок привокзальної пошти на пл. Двірцевій, 1 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). У радянський період (II) на фасадах будівель Львова використовувався як колонний – 33% (готель «Густань» на вул. Любінській, 168а) так і пілястровий ордер – 67% (Франківська райадміністрація на вул. Ген. Чупринки, 85). В період незалежності використовується як пілястровий ордер – 53% (офісна будівля на вул. Героїв УПА, 72 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) так і колонний – 26% (церква Святої Софії — Премудрості Божої на вул. Козельницькій, 4 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), крім того збільшується кількість використання астілярного ордеру – 21% (багатофункціональний комплекс на вул. Академіка Гнатюка, 12а (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

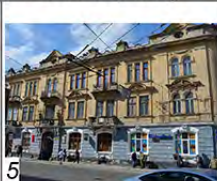

Таблиця 3.3

Класифікація класичного ордера в архітектурі Львова
XX – початку XXI століття

Таблиця 3.4

Класифікація класичного ордеру в архітектурі Львова
XX – початку XXI століття

Класифікація класичного ордеру в архітектурі Львова XX - початку XXI століття				
I. Типи класичного ордеру				
а) колонний	б) пілястровий	в) астілярний		
1 вул. Личаківська, 72	2 вул. Героїв УПА, 72	3 вул. Акад. Гнатюка, 12а		
II. Типи компоновання класичного ордеру на фасаді				
1. За способом розташування на фасаді				
а) на головній осі фасаду	б) на центральній і бічних осях фасаду	в) на площині усього фасаду	г) на бічних осях фасаду	д) довільне розташування
4 вул. М. Коперника, 4	5 вул. Ш. Руставелі, 2	6 пл. М. Шашкевича, 5	7 вул. І. Свенціцького, 13	8 вул. Є. Коновальця, 102
2. За місцем розташування ордеру на фасаді				
а) на площині стіни	б) на портику	в) на порталі	г) в обрамленні вікна	д) на балконі/поджії
9 вул. Героїв УПА, 76	10 вул. Любінська, 168	11 вул. М. Гоголя, 8	12 вул. М. Лукаша, 1	13 вул. О. Степанівни, 52
3. За кількістю охоплених поверхів				
а) великий (або колосальний) ордер	б) малий (або поверховий) ордер			
14 вул. Городоцька, 225	15 вул. М. Вороного, 2			
III. Морфологія класичного ордеру				
1.1. За наявністю п'єдестала				
а) повні	б) неповні			
16 вул. Повтанська, 4	17 вул. У. Самчука, 26			
Примітка: 1-17 - фото автора				

Таблиця 3.4 (продовження)

Класифікація класичного ордера в архітектурі Львова

XX – початку XXI століття

Класифікація класичного ордера в архітектурі Львова XX - початку XXI століття (продовження)					
III. Морфологія класичного ордера (продовження)					
1.2. За поділом п'єдестала					
а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	г) на 1 частину: тіло п'єдестала		
1 вул. Пекарська, 50	2 вул. М. Конопницької, 3	3 вул. М. Устияновича, 5	4 вул. Ю. Мушака, 17		
2.1. За поділом колони					
а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	б) на 2 частини: капітель, тіло колони	в) на 1 частину: тіло колони	г) на 2 частини: тіло колони, база колони		
5 вул. Героїв УПА, 78	6 вул. І. Горбачевського	7 вул. П. Куліша, 66	8 вул. М. Коперника, 33		
2.2. За наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах					
а) з канелюрами	б) рустований	в) з декором	г) без канелюр та декору		
9 вул. Ген. Чупринки, 69	10 вул. Є. Коновальця, 50	11 вул. І. Мечнікова, 8	12 вул. Зубрівська, 1а		
2.3. За перерізом колони/пілястри					
а) з колоною круглою в перерізі	б) колоною квадратною/прямокутною в перерізі	в) з напівколоною/тричетвертною колоною	г) пілястрою прямокутною в перерізі	д) колоною/пілястрою багатокутною в перерізі	
13 Стрийський парк	14 вул. Козельницька, 4	15 вул. І. Франка, 150	16 вул. Ген. Чупринки, 130	17 Парк Культури	
3.1. За поділом антаблемента					
а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	б) на 2 частини: архітрав, карниз	в) на 2 частини: фриз, карниз	г) на 1 частину: архітрав	д) на 1 частину: фриз	е) на 1 частину: карниз
18 пл. Соборна, 14	19 вул. Городоцька, 85	20 вул. Личаківська, 131	21 вул. Саксаганського, 5	22 вул. Костомарова, 1-3	23 вул. Кубанська, 8
Примітка: 1-23 - фото автора					

Класифікація *компонування класичного ордера на фасаді* розроблена за такими ознаками: 1) спосіб розташування ордера на фасаді, 2) місце розташування ордера на фасаді, 3) кількість охоплених поверхів.

1. *За способом розташування на фасаді* розрізняють ордери, що знаходяться:

- а) на головній осі фасаду;
- б) на центральній і бічних осях фасаду;
- в) на площині усього фасаду;
- г) на бічних осях фасаду;
- д) довільне розташування.

Характерним для кожного об'єкта є те, що саме класичний ордер є головним засобом формування композиційної схеми головного фасаду і визначає головні та другорядні осі фасаду, надаючи їм акценту. В залежності від способу розташування ордера на фасаді утворюються різні принципові композиційні схеми фасадів (Демків, Лінда, 2000, с. 356). Якщо ордер знаходиться на центральній осі фасаду, він утворює одноосьовий симетричний фасад, при розміщенні ордера тільки на бічних осях фасаду утворюється «кулісний фасад», при поєднанні на одному фасаді різних ордерів і розміщенні одного ордера на центральній осі, а іншого на бічних (або ж якщо один ордер розташований на центральній і бічних осях) утворюється триосьовий симетричний фасад. При розміщенні ордера рівномірно на площині усього фасаду утворюється рівноакцентний симетричний фасад, а при довільному розташуванні ордера утворюється асиметрична композиційна схема фасаду. *На початку ХХ століття* ордер здебільшого знаходиться на головній осі фасаду – 41% досліджених будівель (Дім Страхової компанії Трієста на вул. М. Коперника, 3 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Також ордер часто застосовується тільки на бічних осях фасаду – 18% (житловий будинок на вул. кн. Романа, 34 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), або на площині усього фасаду – 22% (готель «Асторія» на вул. Городоцькій, 15 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). При довільному розташуванні

ордер переважно є засобом організації асиметричного фасаду – 13% (товариство «Сокіл-І» на вул. П. Ковжуна, 11 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). В міжвоєнний період ордер переважно підтримує головну вісь фасаду – 63% (вілла на вул. Квітневій, 6 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). У радянський період (І) найчастіше ордер розташовується на головній осі – 34% (проект реконструкції з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту на вул. Генерала Чупринки, 101 (проект) (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) та на бічних осях фасаду – 30% (нижня арка-вхід до Стрийського парку (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). Окрім того в багатьох випадках зафіксовано довільне розташування ордера – 15% (гуртожиток №7 Національного університету «Львівська політехніка» на вул. Лукаша, 1 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). У радянський період (ІІ) ордер здебільшого розміщувався на площині усього фасаду – 83% (будинок обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 35 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). В період незалежності ордер розташовується на площині фасаду по-різному – на головній осі фасаду – 30% («Кредобанк» на вул. М. Драгоманова, 2 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), на площині усього фасаду – 23% («Укрексімбанк» на вул. М. Вороного, 2 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), на бічних осях фасаду – 27% (житловий будинок на вул. І. Рутковича, 11а (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) та довільно – 20% (офіс компанії мобільного зв'язку Lifecell на вул. Личаківській, 72 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

2. За місцем розташування на фасаді виділено ордери, що знаходяться:

- а) на площині стіни;
- б) на портику;
- в) на порталі;
- г) в обрамленні вікна;
- д) на балконі/ лоджії.

На початку ХХ століття більшість ордерів використовуються для оздоблення площини стіни – 65% (готель «Австрія» на вул. кн. Романа, 12

(додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Також ордер застосовувався на порталах – 11% (житловий будинок на вул. О. Новаківського, 8 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), в обрамленні вікон – 13% (краківський готель на вул. Пекарській, 1 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) та на балконах чи лоджіях – 9% (житловий будинок на вул. Сербській, 13 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). І всього лише у 2% досліджених об'єктів ордер використовується на портику (житловий будинок на вул. Генерала Чупринки, 94 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). *В міжвоєнний період* більшість ордерів також оздоблюють площину стіни – 58% (житловий будинок на вул. П. Мирного, 1 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)), але в порівнянні з початком ХХ століття значно збільшується кількість використаного ордеру на портиках – зростає з 2% до 21% (житловий будинок на вул. П. Мирного, 3 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* також найбільше ордерів розташовуються на площині стіни – 54% (житловий будинок на вул. Героїв УПА, 76 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), 15% досліджених ордерів знаходяться на портику (вхідна арка до парку Культури (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), 14% використовуються для обрамлення вікон (аеропорт на вул. Любінській, 168 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), 10% на балконах та лоджіях (гуртожиток Львівського локомотиворемонтного заводу О. Степанівни, 52 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) і 7% на порталах (житловий будинок на вул. М. Гоголя, 8 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *У радянський період (II)* ордер переважно розміщений на площині стіни – 67% (автовокзал «Львів» на вул. Стрийській, 109 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)), у 33% досліджених ордерів ордер розташований на портику (вул. Любінська, 168а). *В період незалежності* ордер також здебільшого розташований на площині стіни – 63% досліджених об'єктів (монастир на вул. Заклинських, 18 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

3. За кількістю охоплених поверхів розрізняють:

- а) великий (або колосальний) ордер;
- б) малий (або поверховий) ордер.

На одному фасаді можуть одночасно використовуватися великий та малий ордери. *На початку ХХ століття* на фасадах львівських будинків дещо переважає використання великого ордера, який охоплює два-три поверхи – 56% (житловий будинок на вул. Академіка Павлова, 7 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) над малим – 44% досліджених об'єктів (житловий будинок на пл. Старий Ринок, 2 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Ця тенденція зберігається аж до періоду незалежності. *У міжвоєнний період* було зведено 60% будівель з великим ордером, що охоплює два-три, рідше чотири поверхи (будинок профспілки машиністів на вул. В. Антоновича, 47 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) і 40% з малим (павільйон Земського кредитного банку у Стрийському парку (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* теж використання великого ордера, який охоплює два-три поверхи, інколи чотири – 58% (житловий будинок на вул. Академіка Лазаренка, 1 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) переважає над малим – 42% (портик-вхід до спортивного комплексу «Медик» на вул. І. Горбачевського, 24 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *У радянський період (II)* у більшості будівель застосовано великий ордер – 83% (вул. Ген.Чупринки, 85 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). Вони розташовуються з першого до останнього поверху або з другого до останнього. *В період незалежності*, навпаки, використання малого ордера – 70% (УкрСибБанк на вул. У. Самчука, 26 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) домінує над великим – 30% (житловий комплекс на вул. Кубанській, 8 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

Морфологія класичного ордера включає в себе такі класифікаційні ознаки:

1.1) наявність п'єдестала, 1.2) поділ п'єдестала, 2.1) поділ колони, 2.2) наявність канелюр чи декору на колонах/ пілястрах, 2.3) переріз колони/ пілястри, 3.1) поділ антаблемента.

1.1. За наявністю п'єдестала розрізняють:

- а) повний ордер;
- б) неповний ордер.

В результаті проведеного дослідження було визначено, що зберігаються такі основні частини (елементи) ордера як колона і антаблемент. В частині споруд використовується п'єдестал (повний ордер), а частина споруд була зведена без його застосування (неповний ордер). *На початку XX століття* різниця між використанням на фасадах будівель Львова повного – 49% (Кредитне товариство землевласників на вул. М. Коперника, 4 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) та неповного – 51% (житловий будинок на вул. М. Конопницької, 10 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) ордера невелика. *У міжвоєнний період* частка неповного ордера – 57% (житловий будинок на вул. У. Самчука, 17 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) теж переважає над повним – 43% (Наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* використання неповного ордера ще збільшується і становить вже 73% (кінотеатр «Дружба» у парку Культури (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), тоді як повного ордера лише 27% (гуртожиток обласної партійної школи на вул. І. Мечнікова, 8 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *У радянський період (II)* у 67% досліджених будівель виявлено неповний ордер (вул. Стрийська, 35 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)), а у 33% – повний (вул. К. Левицького, 67). Для *періоду незалежності* характерне застосування як повного – 47% (торговий центр «Роксолана» на пл. Соборній, 14 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) так неповного ордера – 53% (Нобіліс готель на вул. О. Фредра, 5 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

1.2. *За поділом п'єдестала* розрізняють ордери в яких він поділяється на:

- а) 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база;
- б) 2 частини: карниз, тіло п'єдестала;
- в) 2 частини: тіло п'єдестала, база ;
- г) 1 частину: тіло п'єдестала.

На початку XX століття здебільшого використовується п'єдестал, що поділяється на три частини – 34% (житловий будинок на пл. А. Міцкевича, 8 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) досліджених ордерів з п'єдесталом цього періоду,

а також п'єдестал, що складається лише з однієї частини – тіла п'єдестала – 42% (Австро-Угорський банк на вул. Листопадового Чину, 8 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Велику частку в цей період складають п'єдестали, що поділяються на тіло та базу – 16% (житловий будинок на вул. К. Левицького, 15 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) і найменше таких, що поділяються на тіло та карниз – 8% (пасаж Міколяша на вул. М. Вороного, 6 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). У міжвоєнний період найчастіше використовується спрощений варіант п'єдестала, що складається лише з тіла п'єдестала без поділу на менші елементи – 77% (будинок Історичного товариства на вул. І. Свенціцького, 2 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). У радянський період (I) п'єдестал здебільшого поділяється на 2 частини: карниз та тіло п'єдестала – 43% (гуртожиток №9 Національного університету «Львівська політехніка» на вул. М. Лукаша, 2 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), 38% досліджених ордерів мають п'єдестал, що складається лише з тіла п'єдестала (кінотеатр «ім. Я. Галана» на вул. Личаківській, 131 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) і лише в 19% п'єдестал має класичний тричастинний поділ (проект житлового будинку на вул. Героїв Майдану, 28а (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). У радянський період (II) в ордерах, що мають п'єдестал, він складається лише з однієї частини – тіла п'єдесталу (вул. К. Левицького, 67 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). В період незалежності переважно застосовується спрощений п'єдестал, що складається з однієї частини, а саме тіла п'єдестала – 43% (офіс компанії мобільного зв'язку Lifecell на вул. Личаківській, 72 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), на 3 частини п'єдестал поділяється у 36% досліджених ордерах (житловий будинок на вул. Русових, 3 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) та 21% складають ордери, в яких п'єдестал поділяється на тіло п'єдестала та карниз (житловий будинок на вул. І. Рутковича, 11а (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

2.1. За поділом колони виділено ордери, в яких колона поділяється на:

- а) 3 частини: капітель, тіло колони, база колони;
- б) 2 частини: капітель, тіло колони;
- в) 1 частину: тіло колони;

г) 2 частини: тіло колони, база колони

Тридільний поділ ордера використовується не лише для його поділу на три основні частини: колону, антаблемент та п'єдестал, а й для поділу кожної з цих частин на три. *На початку ХХ століття* в більшій кількості ордерів дотримано закономірності класичного тридільного поділу колони – 63% досліджених ордерів (Торгово-промислова палата на просп. Т. Шевченка, 17-19 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), у 35% ордерів колона поділяється на 2 частини: капітель та тіло колони (житловий будинок на пл. С. Яворського, 1 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). *У міжвоєнний період* зменшується відсоток ордерів з тридільним поділом колони – 39% (житловий будинок на вул. Д. Вітовського, 35 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) і збільшується кількість ордерів з поділом на капітель та тіло колони – 58% (будинок дирекції Ходорівського цукрового заводу на вул. Дж. Дудаєва, 19 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* частка ордерів, в яких колона поділяється на три частини складає 61% (будинок Польського історичного товариства на вул. І. Свенціцького, 2 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), а в яких колона поділяється на капітель та тіло колони – 33% (середня школа № 67 на вул. Сяйво, 18 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *У радянський період (II)* застосовувався лише редукований ордер, а отже поділ колони на три частини не використовувався. Натомість, колона або пілястра складалися лише з тіла колони/пілястри – 67% (Любінська, 168а (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)) або поділялася на дві частини: тіло пілястри та базу пілястри (вул. Ген. Чупринки, 85 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). *В період незалежності* однаково використовується ордер з поділом колони на 3 частини: капітель, тіло колони і базу колони – 33% (житловий будинок на вул. Русових, 3 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), на 2 частини: капітель та тіло колони – 33% («Кредобанк» на вул. М. Драгоманова, 2 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) та ті, що складаються лише з тіла колони – 27% («Укрексімбанк» на вул. М. Вороного, 2 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), решта 7% становлять ордери, в яких колона поділяється на

тіло колони та базу колони (ресторан «Парк» в парку Культури додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

2.2. *За наявності канелюр чи декору на колонах/ пілястрах* виявлено такі види ордерів:

- а) з канелюрами;
- б) рустований;
- в) з декором;
- г) без канелюр та декору.

На початку ХХ століття більшість колон та пілястр були без канелюр та декору – 52% досліджених ордерів (проект відновлення головного фасаду готелю «Французький» на пл. А. Міцкевича, 5 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Проте, в цей період часто зустрічається ордер з використанням канелюр – 22% (Єврейська купецька гімназія на вул. М. Менцинського, 3 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) та рустований – 19% (житловий будинок на вул. Личаківській, 70 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Найменше виявлено колон та пілястр в яких застосовується декор для оздоблення – 7% (житловий будинок на вул. Лесі Українки, 13-15 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). *В міжвоєнний період* більшість ордерів Львова не мають канелюр, натомість тіло колони є гладким – 92% (житловий будинок на вул. І. Франка, 157 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)), 7% досліджених ордерів мають рустовані колони або пілястри (проект кондитерської фабрики «НАЗЕТ» на вул. Заводській, 23 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) і 1% мають канелюри (відбудова знищеного війною Головного поштамту на вул. Ю. Словацького, 1 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* ордери здебільшого не мають канелюр та декору – 71% (житловий будинок на вул. Героїв УПА, 78 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). Однак в цей період зафіксовано 14% з використанням декору (гуртожиток обласної партійної школи на вул. І. Мечнікова, 8 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), 11% з рустованими колонами чи пілястрами (середня школа № 67 на вул. Сяйво, 18 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) і лише 4% ордерів з використанням канелюр (житловий будинок на

вул. Городоцькій, 48 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *Урадянський період (II)* для оздоблення ордера не використовувалися канелюри чи декор (вул. Стрийська, 109 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). *В період незалежності* ордер переважно не має канелюр та декору – 80% (монастир на вул. Заклинських, 18 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), у 17% ордерів використано декор (житловий будинок на вул. Барвінських, 3 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) та 3% мають рустовані пілястри (офісна будівля на вул. Героїв УПА, 72 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)). В цей період не виявлено ордера з використанням канелюр на тілі колони чи пілястри.

2.3. За перерізом колони/ пілястри зафіксовано ордери з:

- а) колоною круглою в перерізі;
- б) колоною квадратною/ прямокутною в перерізі;
- в) напівколоною/ колоною 3/4;
- г) пілястрою прямокутною в перерізі;
- д) колоною/ пілястрою багатокутною в перерізі.

На початку ХХ століття на фасадах Львова переважно застосовується ордер з прямокутними в перерізі пілястрами – 78% досліджених ордерів (житловий будинок на вул. Пекарській, 5 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Колони круглі в перерізі використовуються у 14% ордерів (проект міського казино на просп. Т. Шевченка, 13 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), а напівколони та тричетвертні – у 6% (житловий будинок на вул. Підвальной, 3 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Колона квадратна чи прямокутна у перерізі використовується лише у 1% ордерів (житловий будинок на вул. Й. Коциловського, 15 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), так само, як і пілястра багатокутна у перерізі – 1% (житловий будинок на вул. Чернігівській, 2 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). *В міжвоєнний період* зменшується кількість ордерів з пілястрами прямокутними в перерізі – 57% (житловий будинок на вул. П. Мирного, 22 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)) і зростає з використання колон круглих у перерізі – 32% (житловий будинок на вул. П. Мирного, 9 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). *У радянський період (I)* на фасадах Львова найбільше ордера з пілястрами прямокутними в перерізі – 65%

(учбовий корпус Електромеханічного технікуму на вул. Генерала Чупринки, 130 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), також багато колон, як круглих в перерізі – 11% (житловий будинок на вул. Є. Коновальця, 50 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), так і з квадратним перерізом – 14% (гуртожиток Львівського локомотиворемонтного заводу на вул. О. Степанівни, 52 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). У радянський період (II) на фасадах будівель Львова переважно використовували пілястри прямокутні в перерізі – 67% (вул. Стрийська, 35 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). В період незалежності більшість використаних ордерів з пілястрами, прямокутними в перерізі – 60% досліджених ордерів (собор св. Івана Хрестителя на вул. Зубрівській, 1а (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

3.1. За поділом антаблемента виділено ордери, в яких антаблемент поділяється на:

- а) 3 частини: архітрав, фриз, карниз;
- б) 2 частини: архітрав, карниз;
- в) 2 частини: фриз, карниз;
- г) 1 частину: архітрав;
- д) 1 частину: фриз;
- е) 1 частину: карниз.

На початку ХХ століття найбільше серед досліджених ордерів поділяються на три частини: архітрав, фриз, карниз – 61% (житловий будинок на просп. Т. Шевченка, 5 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), 16% поділяються на 2 частини: фриз та карниз (полегшений антаблемент) (житловий будинок на вул. І. Франка, 46 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), 14% складаються лише з карнизу – завершуючої частини антаблемента (Музичний інститут українського товариства «Просвіта» ім. М. Лисенка на пл. М. Шашкевича, 5 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), 7% – лише з фризу (Банк «Львівський» на вул. Валовій, 9 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Більшість антаблементів міжвоєнного періоду складається з трьох частин – 43% (видавництво «Wiek Nowy» на вул. П. Ковжуна, 10 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)), або з двох: фризу та карнизу – 38% (будинок VIII гімназії

на вул. Мушака, 17 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). У *радянський період (I)* ця закономірність зберігається – у 46% досліджених об'єктів антаблемент поділяється на три частини (проект житлового будинку на вул. Героїв Майдану, 28а (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), у 33% – на дві: фриз та карниз (житловий будинок на вул. О. Степанівни, 35а (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). У *радянський період (II)* у більшості досліджених будівель – 83% – антаблемент складається лише з архітраву (вул. М. Коперника, 40 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). В *період незалежності* антаблемент поділяється на 3 частини у 20% досліджених ордерів (торговий центр «Роксолана» на пл. Соборній, 14 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), на 2 частини: фриз та карниз – у 37% (собор св. Івана Хрестителя на вул. Зубрівській, 1а (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), складається лише з фризу – у 20% (церква Святої Софії — Премудрості Божої на вул. Козельницькій, 4 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) чи карнизу – у 20% (житловий будинок на вул. Повстанській, 4 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)).

Отже, при спорудженні будівель Львова основні правила побудови ордерів було дотримано, а саме поділ його на три основні структурні частини: п'єдестал, колону та антаблемент (повний ордер), чи на дві частини: колону та антаблемент (неповний ордер). Також зберігається порядок розміщення основних частин ордеру. Проте поділ цих частин на менші елементи не завжди дотримано. Так, класична колона поділяється на базу, тіло колони та капітель, п'єдестал – на базу, тіло та карниз, а антаблемент – на архітрав, фриз та карниз. В досліджених об'єктах Львова ХХ – ХХІ століття виявлено, що не завжди використовуються всі складові елементи колони, п'єдестала та антаблемента.

3.4. Принципи застосування класичного ордеру на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття

Основні принципи застосування архітектурного ордеру в забудові Львова ХVІ – ХVІІ століття сформулювала у своїй дисертаційній роботі О.Б. Білінська (2006): принцип функціональної залежності, принцип об'ємно-просторової

залежності, принцип композиційної залежності, принцип суперпозиції ордера (поєднання ордерів між собою, тектоніки та дотримання розширень), принцип поєднання ордера з іншими тектонічними системами, принцип варіабельності ордера і ордерів, принцип варіабельності пропорцій ордерів, принцип часової залежності, принцип декоративної функції, принцип стилістичної залежності, принцип поєднання ордера з архітектурним декором та принцип семантичної функції ордера.

На основі здійсненої в даному дослідженні типології будівель та споруд з класичним ордером, а також класифікації самого ордера та виявлених на основі них закономірностей його використання, було адаптовано, доповнено та вдосконалено подані вище принципи відповідно до специфіки його застосування у ХХ – початку ХХІ столітті.

Визначено, що в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття класичний ордер використовувався на підставі певних принципів, які можна поділити на загальні та спеціальні. Під загальними принципами вважаємо такі, що характерні для використання не лише ордера, але і будь-якого способу організації фасаду. Спеціальні принципи – це принципи, що справедливі лише при використанні класичного ордера на фасадах будівель.

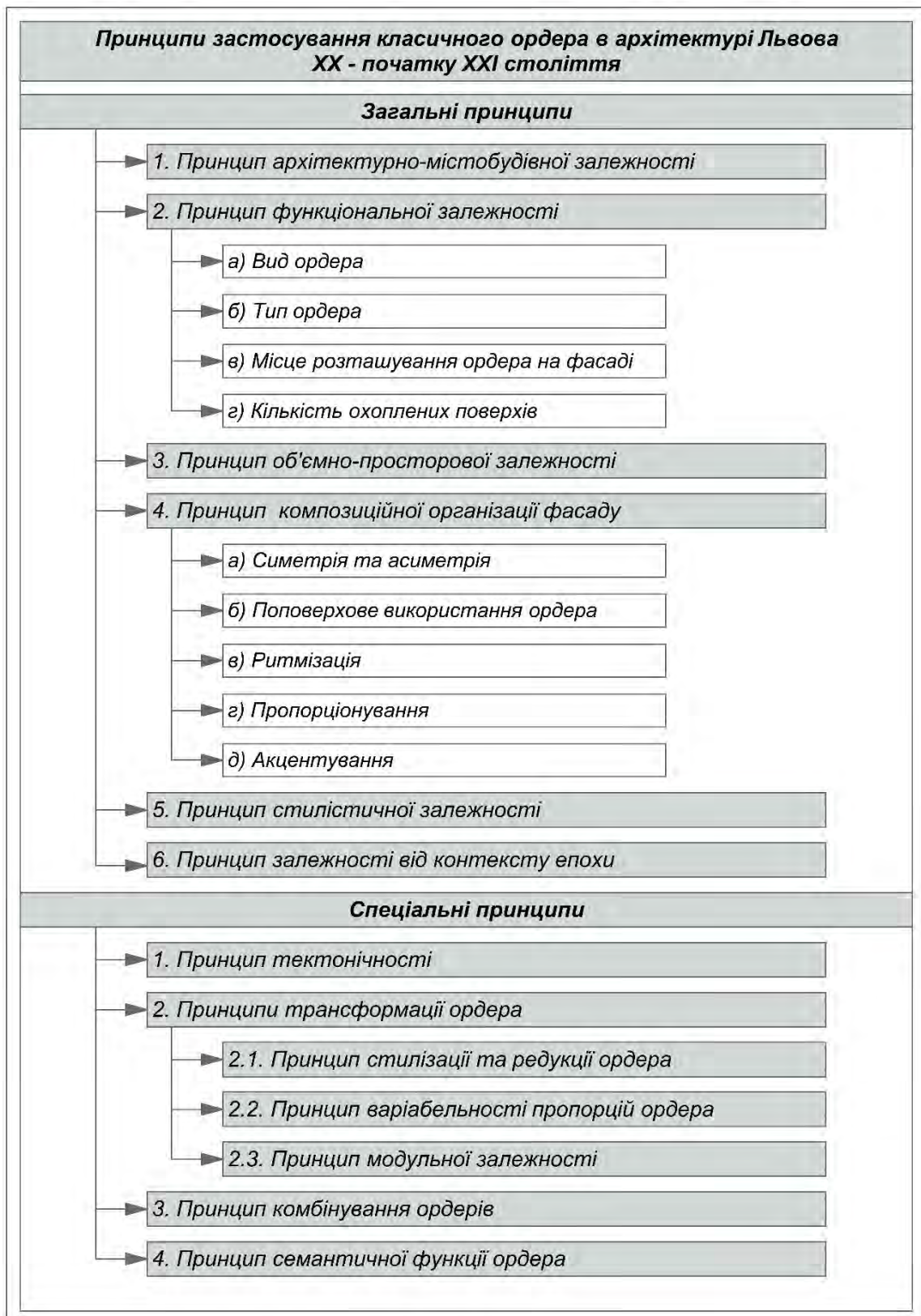
До загальних належать такі: принцип архітектурно-містобудівної залежності, принцип функціональної залежності, принцип об'ємно-просторової залежності, принцип стилістичної залежності, принцип залежності від контексту епохи. До спеціальних : принцип композиційної організації фасаду, принципи трансформації ордера (стилізації та редукції, варіабельності пропорцій, комбінування ордерів), принцип модульної залежності, принцип тектонічності, принцип семантичної функції ордера (табл. 3.5).

Загальні принципи

1. *Принцип архітектурно-містобудівної залежності* полягає в тому, що в залежності від способу розташування будівлі з ордером у містобудівній системі використовуються різні типи класичного ордера. На фасадах окремо

Таблиця 3.5

Принципи застосування ордерної системи в архітектурі Львова
XX – початку XXI століття

розташованих, рядових, кутових та торцевих будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття застосовується колонний, пілястровий та астілярний ордер. На початку ХХ століття в окремо розташованих будівлях найчастіше зустрічається колонний ордер, а в рядових, кутових та торцевих – пілястровий. В міжвоєнний період в окремо розташованих, рядових та кутових будівлях використовується колонний та пілястровий ордер, в рядових – астілярний, а в торцевих – пілястровий. У радянський період (І) колонний та пілястровий ордер використовуються як в окремо розташованих, так і в кутових та торцевих будівлях, а в кутових будівлях переважно використано пілястровий ордер. У радянський період (ІІ) редукований ордер використовуються в окремо розташованих будівлях. В період незалежності колонний, пілястровий та астілярний ордер використовуються як в окремо розташованих, так і в рядових, кутових та торцевих будівлях.

2. *Принцип функціональної залежності* полягає в тому, що в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття ордер застосовувався при оздобленні громадських, житлових, промислових та паркових споруд. Використаний ордер часто вказує на функціональне призначення будівлі. За такими його характеристиками як вид, тип ордера, місце його розташування на фасаді, кількість охоплених поверхів та ін. можна визначити функціональне призначення споруди.

а) Вид ордера. На початку ХХ століття на фасадах житлових будівель Львова найчастіше використовувалися класичні ордери: тосканський, доричний та іонічний, іонічний стилізований, а також стилізований ордер з капітелями з геометричним або абстрактним візерунком. Серед громадських будівель переважає використання доричного ордера. В міжвоєнний період на фасадах житлових будівель з класичних ордерів широко використовувався лише тосканський ордер, а зі стилізованих на зміну ордерам з капітелями з геометризваними мотивами приходять стилізовані ордери з капітелями з листям рослин. В громадських будівлях немає закономірності між

використанням певного виду ордера та функціональним призначенням споруди. У радянський період (I) не було виявлено закономірності використання між видом ордера та функціональним призначенням споруди. У радянський період (II) лопатки використовувалися у громадських будівлях. В період незалежності на фасадах житлових та громадських будівель найчастіше зустрічається класичний тосканський, а також редукований ордер.

б) Тип ордера. На початку ХХ століття на фасадах житлових та громадських будівель найчастіше використовувався пілястровий ордер, колонний ордер здебільшого застосований у житлових будівлях і астілярний лише у житлових. В міжвоєнний період та у радянський період (I) колонний та пілястровий ордер використовувався як на фасадах житлових, так і громадських будівель, астілярний ордер – у житлових будівлях, окрім того, в паркових спорудах використовувався колонний ордер. У радянський період (II) у громадських будівлях використовувалися лопатки. В період незалежності не виявлено закономірності використання типу ордера в залежності від функції споруди.

в) Місце розташування ордера на фасаді. На початку ХХ століття ордер на площині стіни, на порталі та в обрамленні вікон застосовується як на фасадах громадських, так і житлових будівель, на порталах ордер зустрічається вкрай рідко, а на балконах та лоджіях частіше використовується в житлових будівлях. В міжвоєнний період немає закономірності між місцем розташування ордера на фасаді та функціональним призначенням будівлі, однак в житлових будівлях «двіркового стилю» часто використовується ордер в оформленні портиків, в громадських – на площині стіни. У радянський період (I) на площині стіни, на порталах, а також в обрамленні вікон використовувався як в житлових, так і в громадських спорудах, портики – лише в громадських, а балкони та лоджії – у житлових. Окрім того в паркових спорудах ордер використовувався в оздобленні портиків. У радянський період (II) лопатки розташовувалися в громадських будівлях на площині фасаду. В період незалежності ордер на площині стіни та на портику використовується у житлових та громадських спорудах, в житлових

будівлях – в обрамленні вікон та на лоджіях чи балконах, а на порталах в цей період ордер не використовується.

г) Кількість охоплених поверхів. На фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття не виявлено закономірності між використанням колосального та поповерхового ордера та функціональним призначенням споруди. На початку ХХ століття, в міжвоєнний та радянський період (І) у житлових та громадських спорудах використовувався як великий, так і малий ордер. У радянський період (ІІ) застосовувалися лопатки, що охоплювали декілька поверхів у громадських будівлях. У період незалежності в житлових будівлях застосовували два види ордерів, а от у громадських будівлях частіше малий ордер.

3. Принцип об'ємно-просторової залежності полягає в тому, що ордер на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття розташовується на різних об'ємно-просторових частинах споруди: на площині стіни, на портику, на порталі, в обрамленні вікон та на балконі або лоджії. В залежності від розташування ордера на одній з частин будівлі використовується колонний або пілястровий ордер. На площинні стіни та для обрамлень вікон здебільшого використовується пілястровий ордер, для оформлення портиків – як колонний, так і пілястровий ордер, для порталів, балконів та лоджій – колонний ордер.

4. Принцип композиційної організації фасаду, який полягає в застосуванні ордера відповідно до основного закону архітектурної композиції – єдності та підпорядкованості форм. Для цього використовуються такі прийоми організації архітектурної композиції: симетрія і асиметрія, нюанс і контраст, ритм, співвідношення та пропорції та ін. (Иконников и Степанов, 1971, с.7).

а) Симетрія та асиметрія – одні з найсильніших прийомів організації композиції фасаду. Ордер є одним із засобів створення композиційної схеми фасаду будівлі, яка може бути симетричною (в кутових будівлях вісь симетрії проходить по наріжнику будинку), дисиметричною за рахунок розміщення входу на другорядній осі (в кутових будівлях дисиметричною за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі) або асиметричною.

б) Поповерхове використання ордера базується на тому, що на фасадах використовується як колосальний, так і поповерховий ордер, або ж поєднання обох видів ордерів, в результаті чого створюється тотожність, нюанс або контраст у композиції фасаду. Тотожність досягається при використанні одного виду ордера на фасаді однакової висоти, нюанс – при використанні різних видів ордерів однакової висоти, а контраст – при застосуванні однакових або різних видів ордерів, що охоплюють різну кількість поверхів.

в) Ритмізація полягає у закономірному повторенні і чергуванні ордерної системи на площині фасаду. На фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття застосовується метричне та ритмічне чергування ордера.

г) Пропорціонування полягає в тому, що ордер виступає засобом створення пропорційної схеми фасаду. Пропорціонування є засобом організації цілісної архітектурної композиції, що виражається в закономірному взаємозв'язку розмірів частин фасаду та його цілого. Співрозмірність частин будівлі визначається її призначенням і тектонічною структурою, вона отримує видимий вираз у системі пропорцій (Иконников и Степанов, 1971, с.84). На фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття використовувалися такі пропорційні схеми фасаду: золотий перетин, метод вписаних квадратів, метод вписаних «динамічних» прямокутників Хембіджа, метод геометричної подібності фігур та ін. і у більшості випадків розташування ордера на фасаді збігається з цими схемами.

д) Акцентування полягає у виділенні певних частин або елементів фасаду за допомогою ордера, що виділяється серед інших архітектурних деталей за рахунок його конструктивних, тектонічних, пластичних, а також декоративних властивостей.

5. **Принцип стилістичної залежності** полягає в тому, що ордерна система завдяки своїй універсальності видозмінюється та інтерпретується в межах кожного історичного періоду. Разом з історичними періодами змінюються архітектурні стилі. Стиль – це сукупність характерних рис та ознак архітектури

певного часу та місця, що проявляються в особливостях її функціональної, конструктивної та художньої сторін. Кожен архітектурний стиль має певні стійкі спільні ознаки та виражальні засоби, що характеризують його художню своєрідність. Ордер є одним із тих засобів, за допомогою якого можна визначити стиль, в якому збудована будівля, адже в ньому проявляються важливі його риси. Так, наприклад, для початку ХХ століття характерним є використання пілястрових класичних, класичних стилізованих та стилізованих ордерів з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами на площині стіни, в міжвоєнний період найчастіше використовувався колонний та пілястровий ордер з класичними тосканськими колонами та з фітоморфними капітелями, розташовані на головній осі фасаду площини стіни або на портиках. У радянський період (I) трохи частіше застосовувався пілястровий аніж колонний ордер, переважно різні види класичного, а також коринфський стилізований і стилізовані ордери на площині стіни фасаду, на портику, в обрамленні вікон чи на балконах і лоджіях. У радянський період (II) використовували вертикальні лопатки, розташовані на площині стіни вздовж усього фасаду, а в період незалежності окрім класичного тосканського ордера з'являється редукований ордер, переважно поповерховий та розміщений на площині стіни. За допомогою цих та інших характерних ознак ордеру кожного з періодів можна визначити стиль, в якому зведена будівля.

6. **Принцип залежності від контексту епохи** полягає у висвітленні зміни морфологічних та семантичних властивостей ордерної системи в часі і просторі (Лінда, 2013). Для зручності відстеження змін, що відбулися з ордером на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття, цей період умовно поділений на проміжні періоди: початок ХХ століття, міжвоєнний період, радянський період (I), радянський період (II) та період незалежності. В кожному з досліджених періодів відбувалася інтерпретація та трансформація ордерної системи, зміна його пропорцій та властивостей відповідно до культурно-історичних, політико-правових, економічних, соціальних, демографічних, технологічних та інших факторів.

Спеціальні принципи

1. Принцип тектонічності полягає в тому, що ордер в залежності від місця його використання на фасаді може виконувати як декоративну, так і конструктивно-декоративну функції. При розміщенні ордера на площині стіни чи в обрамленні вікна або портала – він виконує лише декоративну функцію, якщо ж він використовується на портику, балконі чи лоджії – він є конструктивно-декоративним елементом.

2. Принципи трансформації ордера

2.1. Принцип стилізації та редукації ордера полягає в тому, що на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття окрім класичного ордера використовується класичний стилізований, стилізований, а також редукований ордер. Починаючи з початку ХХ століття на фасадах будівель Львова з'являється класичний стилізований ордер – відбувається зміна геометрії деталей, заміна елементів деталей чи рисунку при збереженні загальної будови канонічного ордера, основні ознаки приналежності до одного з п'яти класичних ордерів залишаються. У міжвоєнний період часто використовується стилізований ордер з фітоморфними капітелями. Принцип редукації ордера використовується у міжвоєнний період та у радянський період (ІІ). У період незалежності спостерігається редукація ордера – використовується стійково-балкова система, позбавлена художнього оформлення.

2.2. Принцип варіабельності пропорцій ордера полягає в тому, що пропорції ордера, а також його елементів змінюються не дотримуючись класичних канонів. Також змінюється його будова: частини та елементи ордера можуть спрощуватися, проте основна структура ордерної системи залишається незмінною.

2.3. Принцип комбінування ордерів полягає в тому, що на одному фасаді можуть поєднуватися різні види та типи ордерів, а також охоплювати різну кількість поверхів. Для архітектури Львова ХХ – початку ХХІ століття характерне комбінування класичних, класичних стилізованих, стилізованих та

Таблиця 3.6

Принципи застосування ордерної системи в архітектурі Львова
 XX – початку XXI століття (на прикладі вул. Валової, 15)

редукованих ордерів, використання колонного та пілястрового ордера, а також колосального і поповерхового ордерів на одному фасаді.

3. Принцип модульної залежності полягає в тому, що пропорціонування ордерів та їх вимірювання формується на основі модульної системи. За модуль в ордерній системі прийнято брати половину діаметра колони (радіус). Для класичних ордерів є чітко встановлені правила побудови ордерів, де за допомогою модуля визначаються розміри решти частин ордера. На фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття ці канони не було дотримано – модульні співвідношення змінювали, пристосовуючи до конкретного об'єкту.

4. Принцип семантичної функції ордера базується на тому, що класичний ордер виконує не лише декоративну та конструктивну функцію, а також несе певне смислове навантаження. У зв'язку зі зміною світогляду, структури цінностей, структури суспільства у кожному з періодів ордер переосмислюється та наповнюється новим смисловим змістом. Він увібрав у себе багато змістовних значень і завдяки цьому мав універсальний характер, який дозволяв використовувати його для різних ідейно-художніх завдань (Трошкіна, 2009, с.149). В різні періоди ордер відображав свою тектоніку та антропоморфність, міг бути символом божественності та сакральності або ж цивільності, людяності і гуманізму, символом влади та державності, розкоші та благополуччя, ідеалу та краси, гармонії і порядку (табл. 3.6).

Висновки до розділу 3

1. Визначено чинники, що вплинули на розвиток класичного ордера в архітектурі Львова. Враховуючи геополітичні зміни у Львові протягом ХХ – початку ХХІ століття досліджуваний період поділено на п'ять етапів: початок ХХ ст. (1900 – 1914 рр.), міжвоєнний період (1918 – 1939 рр.), радянський період (I) (1940 – 1955 рр.), радянський період (II) (1956 – 1991 рр.) та період незалежності (1991 р. – дотепер). В кожному з періодів виділено основні чинники, що вплинули на розвиток класичного ордера в архітектурі Львова:

наслідування архітектурних тенденцій Європи, політичні, економічні та соціально-ідеологічні чинники.

2. На основі проведеної типології будівель та споруд Львова з класичним ордером ХХ – початку ХХІ століття було визначено залежність їх архітектурного вирішення та призначення від періоду побудови. На початку ХХ століття ордер майже не використовувався в окремо розташованих будівлях, натомість його найчастіше застосовували у рядовій забудові, зокрема у кутових та торцевих будівлях. Вже з міжвоєнного періоду ситуація кардинально змінюється і аж до сьогодні ордер здебільшого використовується на фасадах окремо розташованих будівель, причому у радянський період (ІІ) для вертикального членування фасаду застосовувався редукований ордер, а замість пілястр – лопатки.

З початку ХХ століття і до кінця радянського періоду ордер найчастіше підтримував симетричну композицію фасаду будівлі, а вже в період незалежності частка будівель з використанням ордеру з асиметричною композицією фасаду зростає, що вказує на те, що він може бути не лише засобом створення статичних симетричних, а й не менш цікавих динамічних асиметричних композицій.

На початку ХХ століття та в міжвоєнний період було зведено більше житлових будівель з класичним ордером, аніж громадських. У радянський період (І) споруджено однакову кількість житлових та громадських будівель, а також з'являються паркові споруди з використанням класичного ордеру. У радянський період (ІІ) та період незалежності ордер здебільшого використовується у будівлях громадського призначення.

3. За результатами здійсненої класифікації ордерної системи було визначено основні характеристики ордеру на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття. На початку ХХ століття широко використовувався класичний ордер – тосканський, доричний та іонічний, іонічний стилізований та стилізований ордер з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком. У міжвоєнний період з класичних ордерів часто використовується лише тосканський ордер, зі

стилізованих ордерів найчастіше застосовували ордери з капітелями зі стилізованим листям рослин, а от класичні стилізовані, на відміну від початку ХХ століття, зустрічаються набагато рідше. У радянський період (І) активно використовували всі види класичних ордерів, окрім іонічного. З класичних стилізованих популярністю користувався коринфський, а зі стилізованих – ордери з капітелями зі стилізованим листям рослин та з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком. У радянський період (ІІ) було введено заборону на використання «декоративних надмірностей», тому для вертикального членування площини стіни замість класичного ордера використовували лопатки та редукований ордер. В період незалежності найчастіше на фасадах будівель Львова використано класичний тосканський, а також активно починає застосовуватися редукований ордер.

На початку ХХ століття для оздоблення фасадів переважно використовувався пілястровий ордер. В міжвоєнний та у радянський період (І) значно збільшується частка колонних ордерів, проте пілястрові все ж таки переважають. У радянський період (ІІ) переважно використовується пілястровий ордер (лопатки), а в період незалежності – всі три види ордерів: колонний, пілястровий та астілярний.

4. За допомогою композиційної характеристики ордера було визначено основні закономірності його застосування на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття. На початку ХХ століття використовувався як колосальний, так і поверховий ордер з деякою перевагою першого. Він розташовувався на головній осі фасаду, бічних осях або на площині усього фасаду. Здебільшого ордер оздоблював саме площину стіни, також в цей період він використовувався на порталах, в обрамленні вікон та на балконах або лоджіях. В міжвоєнний період зростає частка колосальних ордерів, їх кількість стає більша ніж поверхових. Здебільшого ордер розташовувався на головній осі фасаду, оздоблюючи площину стіни, окрім того зростає його частка застосування як елемента портика, а в обрамленні вікон, навпаки, зменшується. У радянський період (І) і

надалі кількість використання колосального ордеру переважає над поверховим. Ордер в більшості випадків розташовується на площині стіни, також він використовується як елемент портиків, в обрамленні вікон, на балконах та лоджіях, рідше на порталах. Найчастіше він акцентує головну або бічні осі фасаду, або ж довільно розташовується, підкреслюючи асиметричну композицію фасаду. У радянський період (II) використовуються лопатки, які розміщені на площині стіни рівномірно вздовж усього фасаду та охоплюють декілька поверхів, або редукований колонний ордер на рівні першого поверху. В період незалежності ордер переважно використовується для оздоблення площини стіни. Здебільшого застосовується поверховий ордер, який розташований на головній осі фасаду, на бічних осях, на площині усього фасаду або ж довільно.

5. Морфологічна характеристика ордеру показала, як змінювалася будова ордеру впродовж XX – початку XXI століття на фасадах Львова. Ордери систематизовано за такими основними характеристиками: за наявністю п'єдестала, за поділом колони, антаблемента та п'єдестала, за наявністю канелюр, декору та рустування на колонах та пілястрах, а також за перерізом колон та пілястр.

6. При зведенні будівель та споруд Львова XX – початку XXI століття основні правила побудови ордерів було дотримано – дотриманий поділ на три основні частини: п'єдестал, колону та антаблемент (повний ордер) або на дві частини: колону та антаблемент (неповного ордеру), а також збережено порядок розміщення основних частин ордеру. Однак, поділ основних частин ордеру на менші структурні елементи не завжди дотримано.

7. Виявлено, що впродовж усього досліджуваного періоду неповний ордер завжди використовувався частіше, ніж повний, особливо у радянський період (I). На початку XX століття та у радянський період (I) більшість колон має тридільний поділ, в міжвоєнний період переважно колони поділяються на дві частини: тіло колони та капітель і в період незалежності однаково застосовуються колони які діляться на три, дві та одну (тіло колони) частини.

8. На початку ХХ століття, в міжвоєнний період та у радянський період (І) з тридільним антаблементом часто використовувався і полегшений антаблемент, а в період незалежності, найчастіше застосовується антаблемент, що складається лише з фризу та карнизу. Певної закономірності у використанні п'єдестала впродовж досліджуваного періоду не спостерігається. На початку ХХ століття п'єдестал поділяється на одну або три частини, в міжвоєнний період переважно на одну частину, у радянський період (І) здебільшого використовується п'єдестал, що складається з двох частин – тіла п'єдестала та бази і в період незалежності знову переважно використовується поділ на одну або три частини.

9. Протягом ХХ – початку ХХІ століття ордер переважно не оздоблювався канелюрами чи декором. Найбільше колон та пілястр з канелюрами, рустом чи декором зафіксовано на початку ХХ століття, в інші періоди канелюри практично не використовувалися, проте, у радянський період (І) досить часто застосовувався декор та рустування для оздоблення ордера. Протягом досліджуваного періоду здебільшого використовувалися ордери з прямокутними в перерізі пілястрами, колони – значно рідше.

10. Визначено загальні та спеціальні принципи використання класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття. До загальних принципів належать: принцип архітектурно-містобудівної залежності, принцип функціональної залежності, принцип об'ємно-просторової залежності, принцип композиційної організації фасаду, принцип стилістичної залежності, принцип залежності від контексту епохи. До спеціальних: принципи трансформації ордера (стилізації та редукції, варіабельності пропорцій, модульної залежності), принцип комбінування ордерів, принцип тектонічності, принцип семантичної функції ордера.

РОЗДІЛ 4.

СПОСОБИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ОРДЕРА В АРХІТЕКТУРІ ЛЬВОВА ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Для дослідження зміни морфології ордера на фасадах будівель та споруд Львова ХХ – початку ХХІ століття на основі виконаних креслень фасадів Львова автором здійснено структурний морфологічний аналіз, який складається з пропорційного аналізу фасаду, модульного та пропорційного аналізу ордера, аналізу інтерпретації деталей ордера, порівняльного аналізу в масах, а також визначення способів інтерпретації класичного ордера.

Морфологічний аналіз ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття був здійснений на основі аналізу **166** фасадів будівель та споруд обраних методом вибірки серед яких: **51** будівля Львова початку ХХ століття, **57** споруд міжвоєнного періоду, **33** об'єкти радянського періоду (І), **6** будівель радянського періоду (ІІ) та **19** об'єктів періоду незалежності.

4.1. Морфологічний аналіз класичного ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття

На основі проведеного пропорційного аналізу викреслених фасадів Львова ХХ – початку ХХІ століття було виявлено основні тенденції використання пропорційних схем і встановлено взаємозв'язок між основними методами пропорціонування фасадів та розміщенням ордера на фасаді.

На початку ХХ століття архітектори свідомо використовували пропорційні схеми з метою гармонізації структури фасаду та окремих елементів (Сідорова, 2017, с. 114). Для організації композиційної схеми фасадів Львова початку ХХ століття з ордерною системою використовувалися такі методи пропорціонування: «золотий прямокутник» з відношенням сторін 1: 1,618 (вул. Руська, 20 (проект)), квадрат (1:1) (вул. П. Чайковського, 7 (додаток Д, рис. Д.1)), прямокутник в два квадрата (або подвійний квадрат) (1:2) (вул. Валова, 9 (додаток Д, рис. Д.1)), «динамічні» прямокутники

Хембіджа (або «іраціональні» прямокутники з відношенням сторін $1:\sqrt{1}$, $1:\sqrt{2}$, $1:\sqrt{3}$, $1:\sqrt{4}$, ...) (вул. Театральна, 6 (додаток Д, рис. Д.1)), метод геометричної подібності фігур ($a:b = a:c$) (вул. П. Дорошенка, 19 (додаток Д, рис. Д.1)) (табл. 4.1). На одному фасаді було використано декілька видів пропорційних схем, що поєднувалися між собою. Окрім того, в багатьох фасадах використано метод «золотого перетину» при поділі його на поверхи. Так, довжині меншої частини відрізка відповідає висота першого поверху, а довжині більшої частини – висота другого та третього поверхів. Інколи довжині меншої частини відрізка «золотого перетину» відповідає висота нижніх поверхів, а довжині більшої – висота верхніх (вул. Й. Коциловського, 15 (додаток Д, рис. Д.1): цокольному та першому поверху відповідає менша частина відрізка «золотого перетину», а другому, третьому та четвертому – більша частина). При чому, на верхніх поверхах, яким відповідає довжина більшої частини відрізка «золотого перетину», знаходиться ордер. Також виявлено, що місце розташування ордера на фасаді часто співпадає з використаними пропорційними схемами, що вказує на те, що ордер є не декоративним елементом, а й одним з головних засобів їх композиційного вирішення.

Основними пропорціями, що застосовувалися для проектування фасадів *міжвоєнного Львова* з використанням ордера, були: квадрат (1:1) (вул. Заводська, 23 (проект) (додаток Д, рис. Д.2)), прямокутник «золотого перетину» з відношенням сторін $1:1,618$ (ротонда Пациковської фабрики на Східних торгах (додаток Д, рис. Д.2)) та «динамічні» прямокутники Хембіджа (вул. Грюнвальдська (проект фабрики) (додаток Д, рис. Д.2)). Як і на початку ХХ століття, в міжвоєнний період виявлено використання декількох видів пропорційних схем на одному фасаді (вул. Професорська, 1 (додаток Д, рис. Д.2)), а розміщення ордера на фасаді здебільшого співпадає з однією із використаних схем пропорціонування.

У радянський період (I) при зведенні будівель разом з індивідуальним будівництвом починають впроваджувати типові проекти. При формуванні

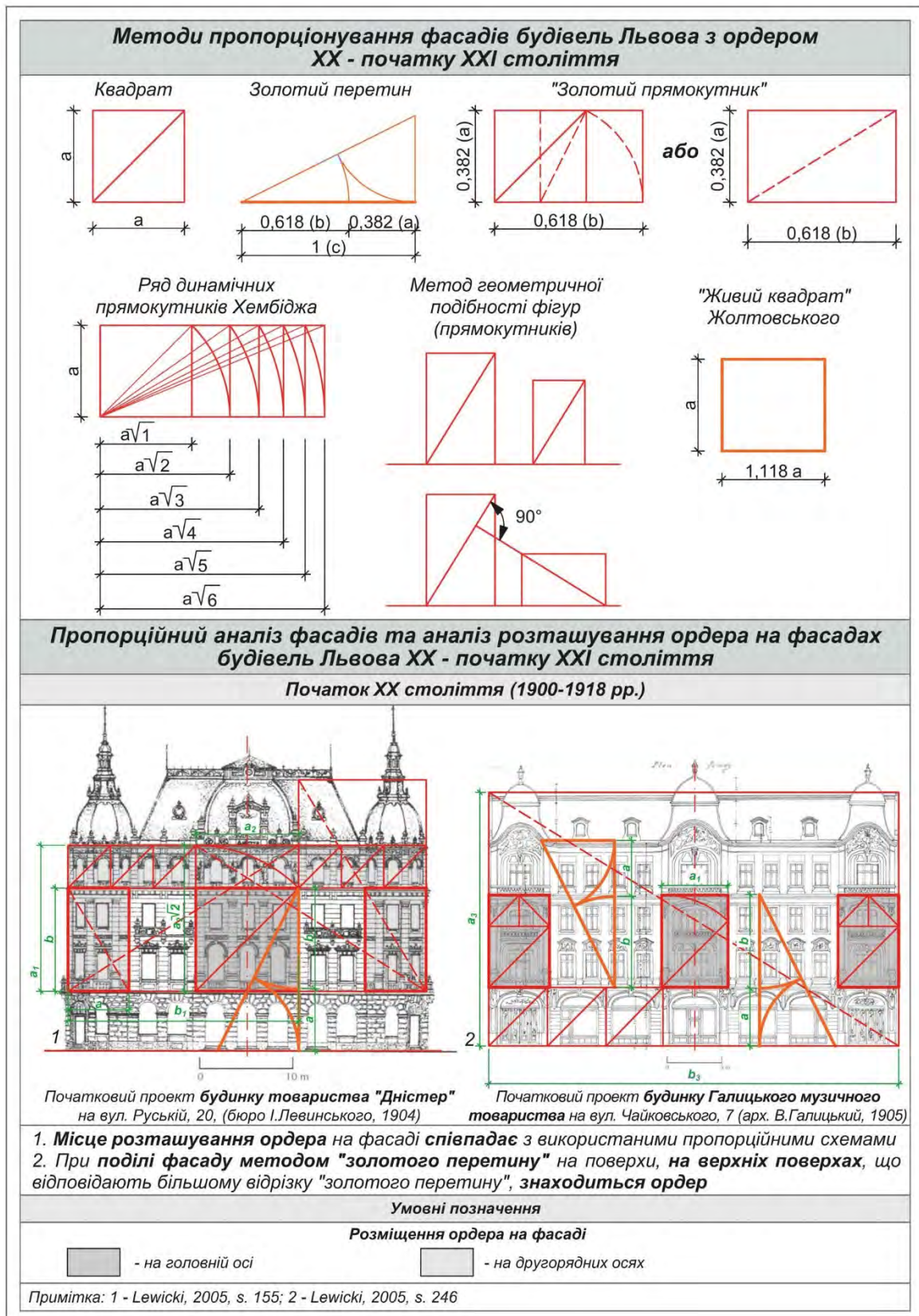
фасадів архітектори використовують композиційні методи побудови, в тому числі пропорціонування. В цей період виявлено наступні схеми пропорціонування: квадрат (1:1) (вул. Тарнавського, 107 (додаток Д, рис. Д.3)), прямокутник «золотого перетину» з відношенням сторін 1: 1,618 (вул. Пекарська, 50 (додаток Д, рис. Д.3)), «динамічні» прямокутники Хембіджа або «ірраціональні» прямокутники (вул. Некрасова, 45 (додаток Д, рис. Д.3)). На одному фасаді використано одну або декілька видів пропорційних схем. Інколи при поділі висоти фасаду на поверхи використано метод «золотого перетину» (вул. Генерала Чупринки, 101: довжині меншої частини відрізка «золотого перетину» відповідає перший поверх, а висоті другого та третього поверхів, на яких знаходиться великий ордер, відповідає довжина більшої частини відрізка (додаток Д, рис. Д.3)). Розташування класичного ордера співпадає з пропорційними схемами, використаними на фасадах.

У радянський період (II) продовжують масово використовуватися типові проекти та застосовуються індустріальні методи виробництва будівельних конструкцій. Це зумовило використання на фасадах будівель прості схеми пропорціонування, в основі яких здебільшого лежить метод квадратування та динамічні прямокутники (вул. К. Левицького, 67, (додаток Д, рис. Д.4)). На одному фасаді, здебільшого використана лише одна з цих пропорційних схем. В цей період не використовується класичний ордер, а в ряді споруд замість нього вводиться вертикальне членування фасадів або редукований ордер. Вертикальне членування фасаду здійснюватися за допомогою лопаток, які є декоративними елементами споруди та не несуть навантаження.

В архітектурі Львова *періоду незалежності* поряд з колонним та пілястровим часто використовується астілярний ордер, в якому відбувається членування самої стіни на цоколь, середню основну частину та вінчаючий антаблемент. Так, в цьому випадку нижні поверхи (перший, цокольний) виконують роль п'єдестала, середні поверхи – роль колони або тіла колони, а верхні поверхи, мансардний поверх чи карниз будівлі – антаблемента (пл. Міцкевича, 10 (додаток Д, рис. Д.5)). При цьому залишається тричастинна

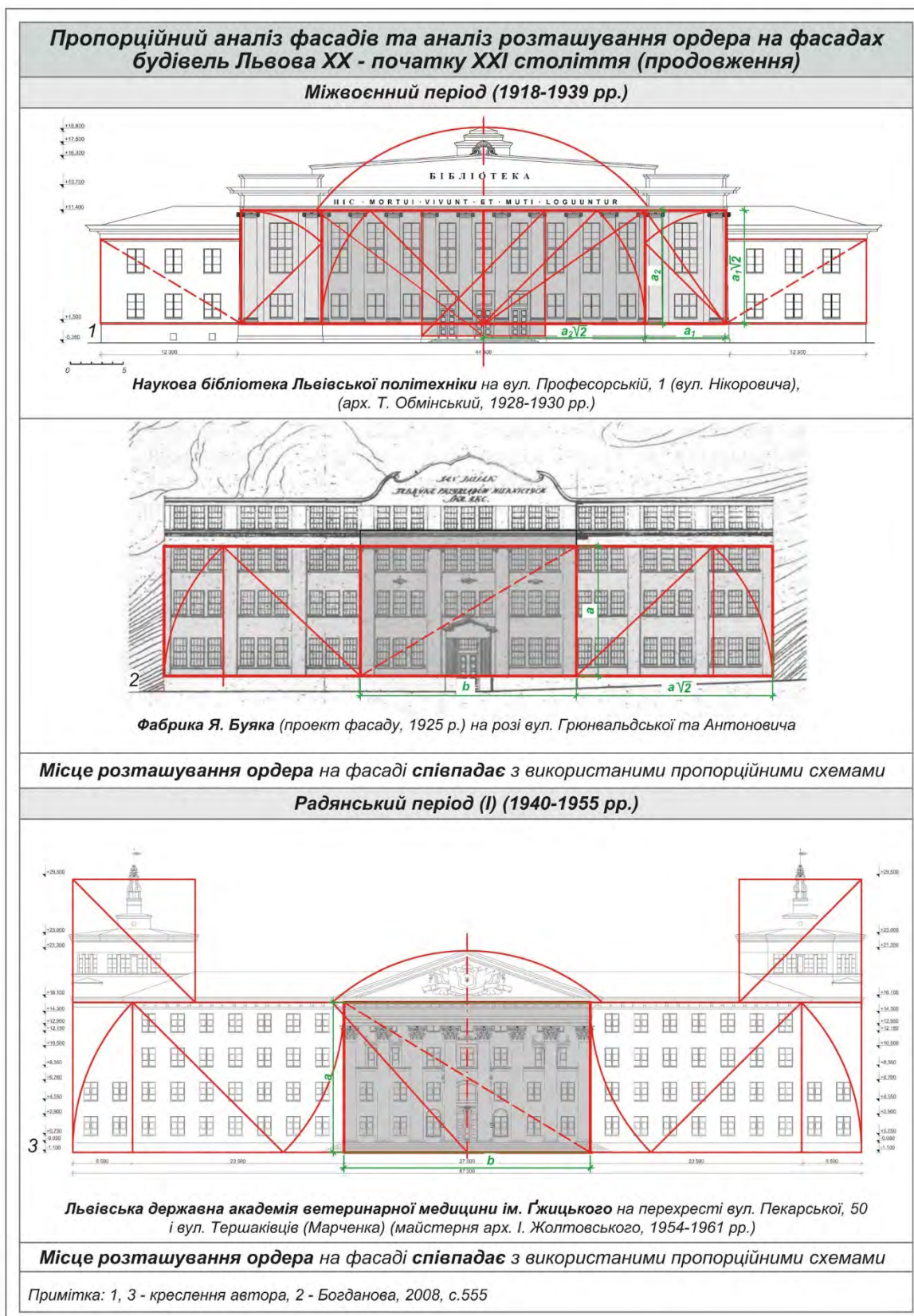
Таблиця 4.1

Пропорційний аналіз фасадів та аналіз розташування ордера на фасадах будівель Львова ХХ - початку ХХІ століття

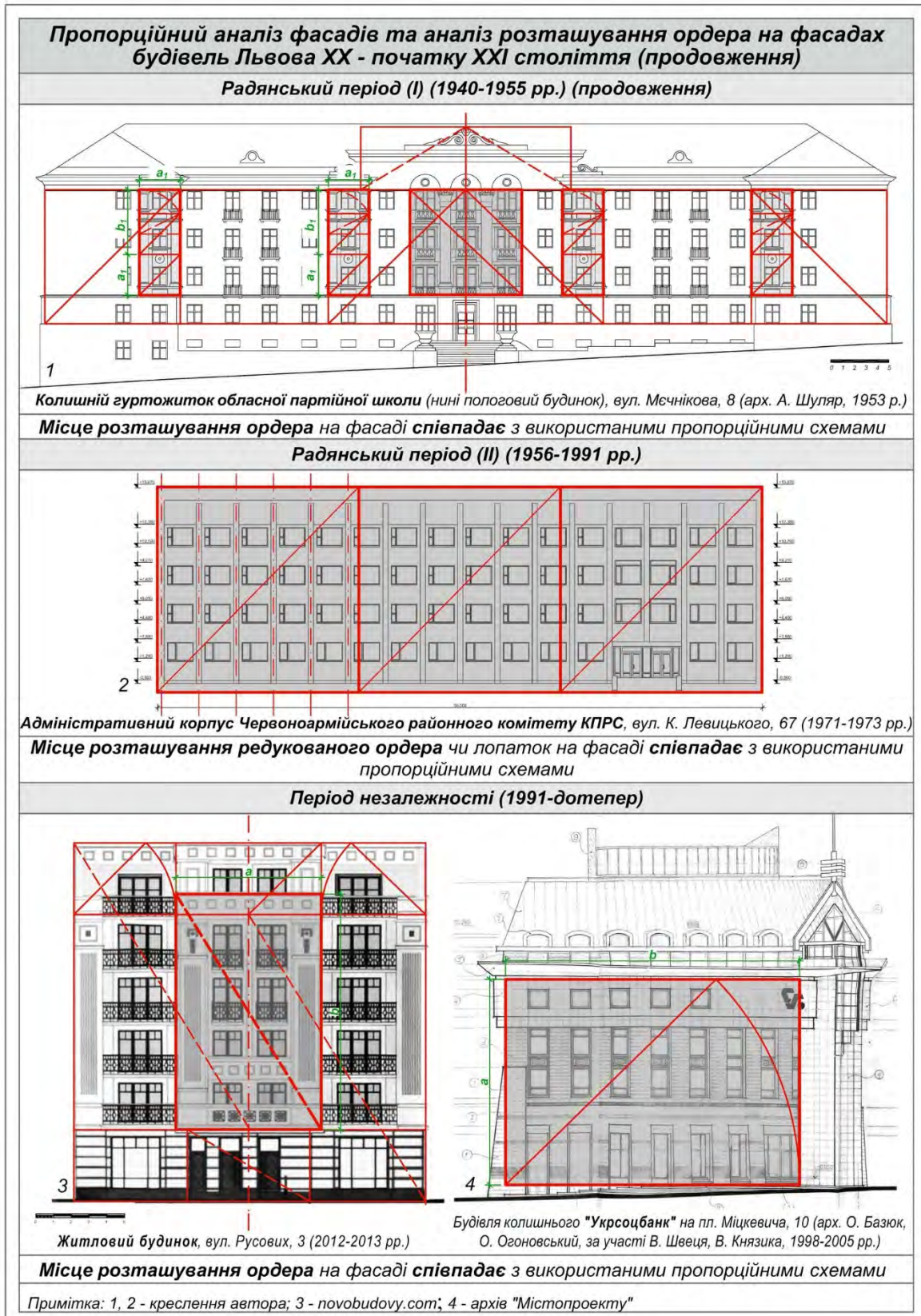
Таблиця 4.1 (продовження)

Пропорційний аналіз фасадів та аналіз розташування ордера на фасадах
будівель Львова ХХ - початку ХХІ століття

Таблиця 4.1 (продовження)

Пропорційний аналіз фасадів та аналіз розташування ордера на фасадах
будівель Львова ХХ - початку ХХІ століття

композиція фасаду, характерна для поділу класичних ордерів. В період незалежності на фасадах львівських будівель і надалі застосовуються різні пропорційні схеми. Проте, на відміну від попередніх періодів це вже не свідоме використання існуючих методів пропорціонування, а, переважно, орієнтація на відчуття пропорцій самого архітектора та прив'язка до оточуючого середовища. В цей період виявлено такі пропорційні схеми на фасадах будівель: квадрат (1:1) (просп. Червоної Калини, 66 (додаток Д, рис. Д.5)), прямокутник в два квадрата (або подвійний квадрат) (1:2) (вул. Городоцька, 26 (додаток Д, рис. Д.5)), «динамічні» прямокутники Хембіджа або «ірраціональні» прямокутники (вул. Вороного, 2 (додаток Д, рис. Д.5)) та золотий прямокутник (вул. Русових, 3 (додаток Д, рис. Д.5)). На одному фасаді може бути використана як одна, так і декілька пропорційних схем. В деяких випадках за допомогою динамічного прямокутника здійснюється поділ фасаду по висоті (вул. Фредра, 5: динамічний прямокутник формує висоту першого поверху та другого, третього, четвертого і п'ятого (додаток Д, рис. Д.5)). В будівлях з астілярним ордером використано одну схему пропорціонування, в яку вписується основний об'єм споруди або декілька схем, що розташовані по горизонталі та формують площини по поверхах, розбиваючи візуально фасад на п'єдестал, тіло колони та антаблемент: пропорційні схеми на рівні нижніх поверхів утворюють п'єдестал, на рівні середніх поверхів – тіло колони і на рівні верхніх поверхів або карнизу будівлі – антаблемент. В будівлях з колонним та пілястровим ордером розташування ордера на фасаді не завжди співпадає з використаними пропорційними схемами.

Для аналізу класичного ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття здійснено модульний та пропорційний аналіз (табл. 4.2).

За допомогою *модульного аналізу* було встановлено основні співвідношення ордерних елементів відносно модуля (додаток Е). На фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття за модуль взято нижній радіус колони або 1/2 ширини пілястри, і відповідно до нього, встановлено модульні величини решти частин ордера. Відношення нижнього діаметру колони (ширини

пілястри) до висоти колони (пілястри) визначає стрункість колони (пілястри). В процесі порівняльного аналізу в масах було співставлено колони та пілястри фасадів Львова ХХ – початку ХХІ століття з класичними зразками, а саме, для порівняння було вибрано ордери Віньоли, як такі, що є найбільш універсальними. Згідно правилам побудови ордерів за Віньолою висота колони тосканського дорівнює 14 модулів (або 7 діаметрів), доричного – 16 М (8 діаметрів), іонічного – 18 М (9 діаметрів), коринфського і композитного – 20 М (10 діаметрів). Висота антаблемента за Віньолою у тосканському ордері складає – 3 1/2 М, доричному – 4 М, іонічному – 4 1/2 М, коринфському та композитному – 5 М. Висота п'єдестала тосканського ордера дорівнює 4 2/3 М, доричного – 5 1/3 М, іонічного – 6 М, коринфського та композитного – 7 М.

Висота колон та пілястр тосканського класичного ордера на фасадах Львова *початку ХХ століття* коливається в межах від 9 до 18 6/5 М, антаблемента – від 1/2 до 5 2/5 М, п'єдестала – від 2 1/6 до 6 3/4 М (вул. Є. Коновальця, 102: $h_{\text{колони}} = 15 \frac{3}{5}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 2 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 4$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колони/ пілястри доричного класичного ордера – 6 2/3 – 21 3/5 М, антаблемента – 1/3 – 7 3/5 М, п'єдестала – 1 1/5 – 5 1/2 М (вул. М. Коперника, 4: $h_{\text{колони}} = 8 \frac{4}{5}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 3$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{1}{5}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колони/ пілястри іонічного класичного ордера становить 9 3/4 – 22 1/3 М, антаблемента – 2 2/5 – 6 4/5 М, п'єдестала – 2 1/4 – 5 3/4 М (вул. Е. Ожешко, 9: $h_{\text{колони}} = 9 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 2 \frac{2}{3}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{2}{3}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колони/ пілястри коринфського класичного ордера коливається в межах 18 – 21 2/3 М, антаблемента – 4 – 4 2/3 М, п'єдестала – 2 1/2 – 4 1/4 М (Богданівка: $h_{\text{колони}} = 21 \frac{2}{3}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 4 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 4 \frac{1}{4}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колони/ пілястри композитного класичного ордера становить 17 2/5 М, антаблемента – 1 3/4 М (вул. П. Дорошенка, 19 (додаток Г, табл. Г.1.1)).

Пілястри та колони тосканського стилізованого ордера на фасадах Львова початку ХХ століття мають висоту в межах 9 5/6 – 21 1/2 М, антаблемент – 2/5

– 4 1/2 М, п'єдестал – 1 1/2 – 3 1/3 М (вул. Дж. Дудаєва, 17: $h_{\text{колони}} = 11 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 2 \frac{1}{6}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{1}{2}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колони/пілястри іонічного стилізованого ордера складає 11 3/4 – 26 М, антаблемент – 3/4 – 3 1/2 М, п'єдестала – 2 – 4 2/3 М (вул. І. Франка, 144: $h_{\text{колони}} = 19 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 4 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{3}{4}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)).

Пілястри та колони стилізованого ордера з капітелями зі стилізованим листям рослин на фасадах Львова початку ХХ століття мають висоту в межах 10 1/2 – 24 3/4 М, антаблемент – 1 1/6 – 4 2/5 М, п'єдестал – 2 1/2 М (вул. М. Вороного, 6: $h_{\text{колони}} = 19 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 4 \frac{2}{3}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{1}{2}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота пілястр стилізованого ордера з капітелями зі скульптурою становить 13 5/6 М, антаблемент – 3 1/6 М, п'єдестала – 1 5/6 М (вул. Коциловського, 15 (додаток Г, табл. Г.1.1)), висота колон та пілястр стилізованого ордера з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком коливається в межах від 10 2/3 до 23 1/6 М, антаблемент – від 3/4 до 4 1/3 М, п'єдестала від 1 1/2 до 2 1/6 М (вул. Куліша, 34: $h_{\text{колони}} = 22 \frac{1}{5}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 3 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{1}{6}$ М (додаток Г, табл. Г.1.1)).

Пілястри та колони тосканського класичного ордера на фасадах Львова *міжвоєнного періоду* мають висоту 8 2/5 – 30 2/3 М, антаблемент – 3/5 – 10 2/3 М, п'єдестал – 1 1/2 – 5 4/5 М (вул. бр. Міхновських, 4: $h_{\text{колони}} = 9 \frac{3}{5}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 3/5$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{4}{5}$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)). У доричного ордера висота колони/пілястри становить – 11 1/6 – 16 М, антаблемент – 3 4/5 – 6 М, п'єдестала – 2 1/6 – 2 2/3 М (вул. Замарстинівська, 134: $h_{\text{колони}} = 12 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 4 \frac{1}{5}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{1}{6}$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота колони/пілястри іонічного ордера коливається в межах – 16 1/6 – 19 1/2 М, антаблемент – 2 1/3 – 4 М, п'єдестала – 2 1/6 – 3 М (вул. Професорська, 1: $h_{\text{колони}} = 16 \frac{1}{6}$ М, $h_{\text{антаблемент}} = 3 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 3$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота колони/пілястри коринфського ордера дорівнює – 20 М, антаблемент – 5 1/2 М (вул. І. Свенціцького, 2 (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота колони/пілястри композитного ордера дорівнює – 16 – 22 1/2 М, антаблемент

– $1 \frac{2}{5}$ – $4 \frac{5}{6}$ М, п'єдестала – 4 М (вул. Д. Вітовського, 35: $h_{\text{колони}} = 20 \frac{1}{3}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 4$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 4$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)).

Висота колони/ пілястри тосканського стилізованого ордера на львівських фасадах міжвоєнного періоду становить $10 \frac{1}{6}$ – 13 М, антаблемента – 2 – $9 \frac{1}{4}$ М, п'єдестала – 2 М (павільйон Польського промислового банку у Стрийському парку: $h_{\text{колони}} = 10 \frac{1}{6}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 2$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{2}{3}$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота колони/ пілястри іонічного стилізованого ордера становить $25 \frac{1}{3}$ М, антаблемента – 5 М, п'єдестала – $9 \frac{1}{5}$ М (вул. Заводська, 23 (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота колони/ пілястри коринфського стилізованого ордера – 20 М, антаблемента – $3 \frac{1}{2}$ М (вул. І. Франка, 150). Висота колони/ пілястри композитного стилізованого ордера складає $22 \frac{1}{3}$ – $34 \frac{1}{3}$ М, антаблемента – $3 \frac{5}{6}$ – $6 \frac{2}{6}$ М, а п'єдестала – $2 \frac{1}{2}$ – $4 \frac{1}{2}$ М (пл. Галицька, 15: $h_{\text{колони}} = 22 \frac{1}{3}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 3 \frac{5}{6}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 4 \frac{1}{2}$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)).

Висота колони/пілястри стилізованого ордера з капітелями зі стилізованим листям рослин коливається в межах – $11 \frac{2}{5}$ – $22 \frac{4}{5}$ М, антаблемента – $1 \frac{3}{4}$ – $10 \frac{1}{2}$ М, п'єдестала – 3 – 8 М (вул. Русових, 4: $h_{\text{колони}} = 12$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 1 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 3$ М (додаток Г, табл. Г.1.2)), висота пілястр стилізованого ордера з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком становить $22 \frac{1}{2}$ М, антаблементу – $4 \frac{1}{2}$ М, п'єдесталу – 3 М (вул. Городоцька, 132 (додаток Г, табл. Г.1.2)).

У радянський період (І) пілястри та колони класичного тосканського ордера сягають висоти $4 \frac{1}{2}$ – 18 М, антаблемент – $1 \frac{1}{2}$ – $4 \frac{1}{2}$ М, п'єдестал – $2 \frac{1}{2}$ – $4 \frac{1}{2}$ М (вул. М. Лукаша, 1: $h_{\text{колони}} = 12 \frac{2}{5}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 2 \frac{2}{5}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 3 \frac{3}{4}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони пілястри/ колони доричного класичного ордера складає $4 \frac{1}{6}$ – $21 \frac{1}{3}$ М, антаблемента – $\frac{2}{3}$ – $4 \frac{3}{4}$ М, п'єдестала – $\frac{5}{6}$ – $3 \frac{1}{6}$ М (вул. М. Гоголя, 8: $h_{\text{колони}} = 9 \frac{4}{5}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 3 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 2 \frac{2}{3}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони/ пілястри іонічного класичного ордера коливається в межах $16 \frac{3}{5}$ – 22 М, антаблемента – $2 \frac{3}{5}$ – $5 \frac{1}{6}$ М, п'єдестала – $1 \frac{2}{3}$ – $3 \frac{1}{3}$ М (нижня арка вхід

до Стрийського парку: $h_{\text{колони}} = 16 \frac{3}{5}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 2 \frac{3}{5}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{2}{3}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони/ пілястри класичного коринфського ордера складає $16 \frac{1}{2} - 20 \frac{3}{4}$ М, антаблемента – $3 - 5 \frac{1}{2}$ М, п'єдестала – $4 \frac{2}{5}$ М (вул. Героїв Майдану, 28а (проект): $h_{\text{колони}} = 20 \frac{3}{4}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 3$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 4 \frac{2}{5}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони/ пілястри композитного класичного ордера становить $16 \frac{1}{5} - 34 \frac{3}{5}$ М, антаблемента – $2 \frac{1}{6} - 6 \frac{3}{5}$ М, п'єдестал не використовується (вул. О. Степанівни, 35а: $h_{\text{колони}} = 21$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 4 \frac{5}{6}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)).

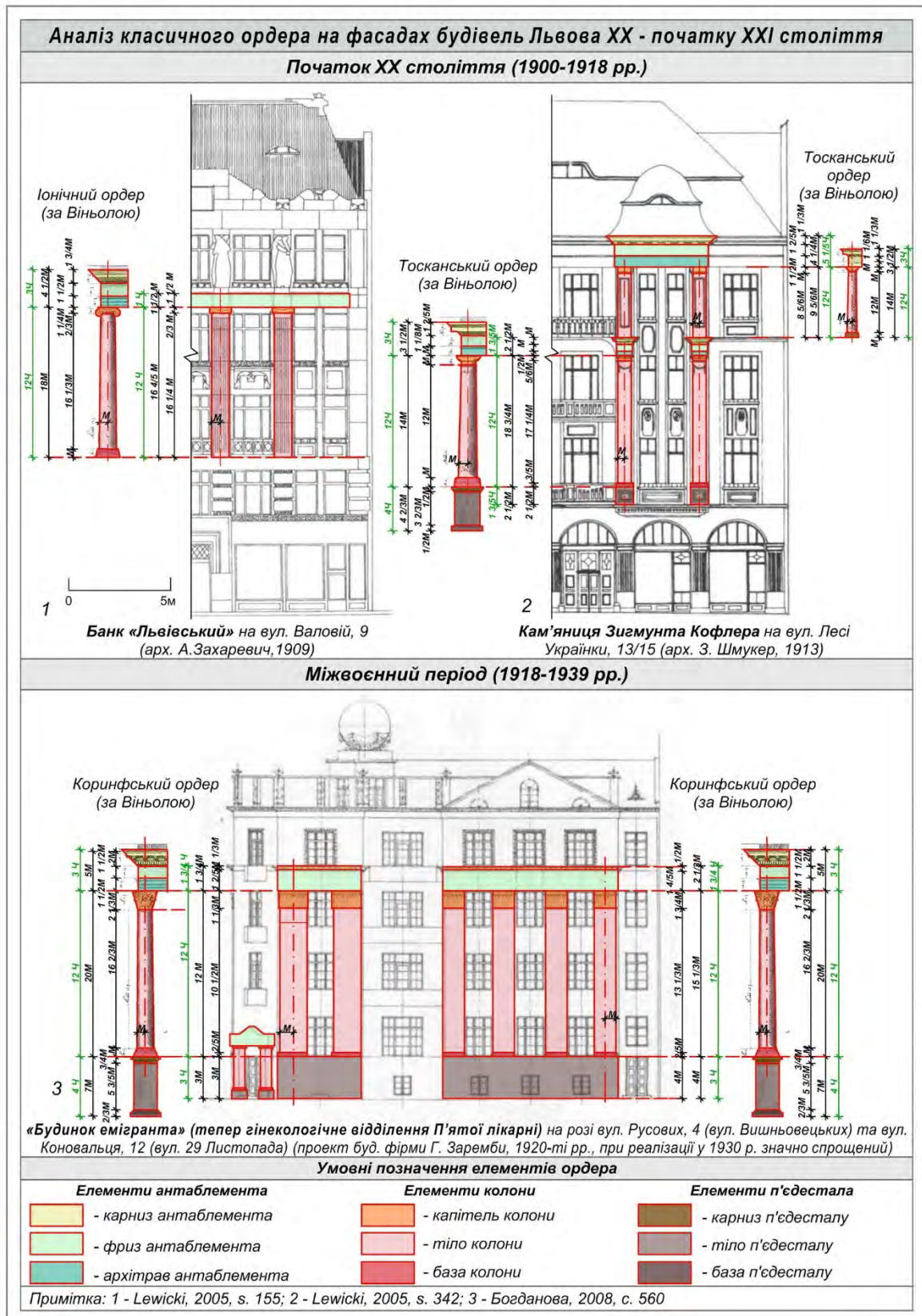
Висота пілястри у стилізованому іонічному ордері дорівнює $17 \frac{2}{5}$ М, антаблемента – $3 \frac{2}{3}$ М (вул. Генерала Чупринки, 130 (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони/ пілястри композитного стилізованого ордера коливається від $9 \frac{1}{4}$ до $22 \frac{1}{3}$ М, антаблемента – $2 \frac{1}{3} - 7 \frac{5}{6}$ М, висота п'єдестала дорівнює $6 \frac{1}{5}$ М (вул. Пекарська, 50: $h_{\text{колони}} = 17 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 4$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 6 \frac{1}{5}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)).

У стилізованому ордері з капітелями зі стилізованим листям рослин висота колони/ пілястри коливається в межах $15 \frac{2}{5} - 20 \frac{1}{2}$ М, антаблемента – $4 - 7$ М (вул. Героїв УПА, 76: $h_{\text{колони}} = 20 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 4 \frac{1}{3}$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)), висота колони/ пілястри стилізованого ордера з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком становить $10 \frac{3}{4} - 21$ М, антаблемента – $2 \frac{2}{3} - 5$ М, п'єдестала – $2 \frac{5}{6} - 3 \frac{1}{3}$ М (вул. Є. Коновальця, 50: $h_{\text{колони}} = 12 \frac{1}{2}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 3 \frac{1}{3}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 3$ М (додаток Г, табл. Г.1.3)).

Висота колон та пілястр тосканського класичного ордера на фасадах Львова *періоду незалежності* коливається в межах від $3 \frac{1}{2}$ до $20 \frac{1}{3}$ М, антаблемента – від $\frac{2}{3}$ до $9 \frac{3}{4}$ М, п'єдестала – від $\frac{3}{5}$ до $2 \frac{4}{5}$ М (вул. Барвінських, 3: $h_{\text{колони}} = 7 \frac{2}{3}$ М, $h_{\text{антаблемента}} = \frac{2}{3}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 1 \frac{5}{6}$ М (додаток Г, табл. Г.1.4)), висота колони/ пілястри доричного класичного ордера – $28 \frac{3}{5} - 52$ М, антаблемента – $\frac{3}{4} - 7 \frac{5}{6}$ М, п'єдестала – $5 - 8 \frac{1}{6}$ М (вул. Заклинських, 18: $h_{\text{колони}} = 52$ М, $h_{\text{антаблемента}} = 7 \frac{5}{6}$ М, $h_{\text{п'єдестала}} = 8 \frac{1}{6}$ М

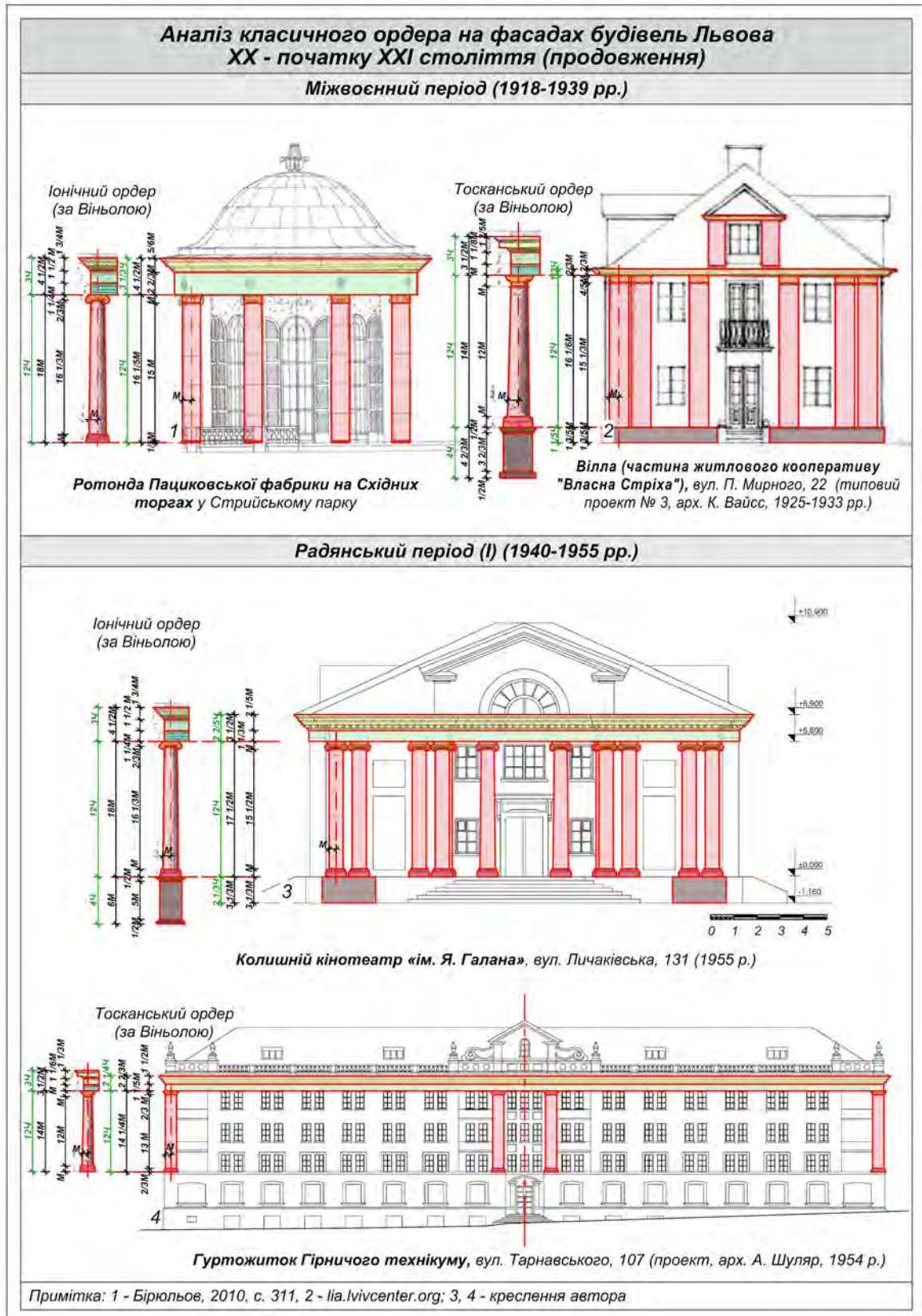
Таблиця 4.2

Аналіз класичного ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття

Таблиця 4.2 (продовження)

Аналіз класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття

(додаток Г, табл. Г.1.4)), висота колони/ пілястри композитного класичного ордера становить $11 - 17 \frac{2}{5} M$, антаблемента – $4 \frac{2}{5} - 5 M$, п'єдестала – $4 \frac{3}{4} - 6 \frac{3}{5}$ (пл. Соборна, 14: $h_{\text{колони}} = 17 \frac{2}{5} M$, $h_{\text{антаблемента}} = 4 \frac{5}{6} M$, $h_{\text{п'єдестала}} = 6 \frac{5}{6} M$ (додаток Г, табл. Г.1.4)).

Пілястри стилізованого ордера з капітелями зі стилізованим листям рослин на фасадах Львова періоду незалежності мають висоту $20 M$, антаблемент – $2 \frac{1}{5} M$, п'єдестал – $3 M$ (вул. Повстанська, 4 (додаток Г, табл. Г.1.4)), висота пілястр стилізованого ордера з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком коливається становить $13 \frac{1}{5} M$, антаблемента – $2 M$, п'єдестала від $1 \frac{3}{4} M$ (вул. Русових, 3 (додаток Г, табл. Г.1.4)).

Висота колон та пілястр редукованого ордера на фасадах Львова періоду незалежності становить $7 - 27 M$, антаблемента – $2 - 11 \frac{4}{5} M$, п'єдестала – $2 - 4 M$ (вул. Личаківська, 72: $h_{\text{колони}} = 13 M$, $h_{\text{антаблемента}} = 3 \frac{3}{5} M$, $h_{\text{п'єдестала}} = 4 M$ (додаток Г, табл. Г.1.4)).

Пропорційний аналіз ордера дає змогу визначити відношення висоти антаблемента та п'єдестала до колони. Для цього у всіх ордерах було взято висоту колони за 12 частин і, відповідно, до цієї величини визначено пропорції антаблемента та п'єдестала. Повний класичний ордер складається з 19 частин: колона – 12 частин, антаблемент – 3 частини, п'єдестал – 4 частини (12:3:4), неповний ордер з 15 частин: колона – 12 частин та антаблемент – 3 частини (12:3). Висота антаблемента за Віньолою складає $\frac{1}{4}$ висоти колони, а висота п'єдестала – $\frac{1}{3}$. Тобто класичне відношення висоти антаблемента до колони складає 1:4 (3:12), а п'єдестала до колони – 1:3 (4:12) (табл. 4.2).

На початку ХХ століття в тосканському класичному ордері на фасадах будівель Львова відношення антаблемента до колони становить $\frac{3}{5}: 12 - 4 \frac{1}{2}: 12$, а п'єдестала до колони в межах $1 \frac{4}{5}: 12 - 5 \frac{1}{4}: 12$ (вул. Є. Коновальця, 102: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{6}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колони}} = 3: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)). В будівлях з доричним класичним ордером пропорції антаблемента дорівнюють $\frac{2}{5} - 6 \frac{2}{5}: 12$, п'єдестала – $1 \frac{1}{3}: 12 - 7 \frac{3}{5}: 12$ (вул. П. Ковжуна, 11: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колони}} = \frac{3}{4}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колони}} = 7 \frac{3}{5}: 12$ (додаток Г, табл.

Г.1.1)). В іонічному класичному ордері висота антаблемента коливається в межах $1 \frac{1}{2}: 12 - 5 \frac{5}{6}: 12$, п'єдестала $1 \frac{3}{5}: 12 - 4 \frac{4}{5}: 12$ (вул. М. Конопницької, 14: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 5 \frac{1}{2}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колонии}} = 4 \frac{4}{5}: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)). Відношення висоти антаблемента та п'єдестала коринфського класичного ордера до висоти колони менше ніж у канонічних взірцях та становлять $2 \frac{1}{2}: 12 - 2 \frac{5}{6}: 12$ та $1 \frac{1}{2}: 12 - 2 \frac{2}{5}: 12$ відповідно (пл. А. Міцкевича, 5: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 2 \frac{1}{2}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колонии}} = 2: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)). В будівлях з використанням композитного класичного ордера відношення висоти антаблемента до колони коливається дорівнює $1 \frac{1}{6}: 12$ (вул. П. Дорошенка, 19: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 1 \frac{1}{6}: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)).

В тосканському стилізованому ордері на фасадах Львова початку ХХ століття відношення висоти антаблемента до колони становить $1/3: 12 - 5 \frac{1}{5}: 12$, відношення п'єдестала до колони – $1 \frac{1}{2}: 12 - 2 \frac{2}{5}: 12$ (пл. С. Яворського, 1: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 3 \frac{1}{4}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колонии}} = 2 \frac{2}{5}: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)). Відношення висоти антаблементу та п'єдесталу іонічного стилізованого ордера до висоти колони зазвичай менше від класичних взірців та становить $2/5: 12 - 3 \frac{1}{2}: 12$ для антаблемента і $1 \frac{1}{2}: 12 - 2 \frac{5}{6}$ для п'єдестала, при чому п'єдестал застосовується рідко (вул. К. Левицького, 11: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 5/6: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колонии}} = 1 \frac{5}{6}: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)).

На початку ХХ століття у стилізованому ордері з капітелями зі стилізованим листям рослин відношення висоти антаблемента до висоти колони становить $2 \frac{5}{6}: 12 - 5: 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони складає $1 \frac{1}{2}: 12$ (вул. М. Вороного, 6: $h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{колонии}} = 2 \frac{5}{6}: 12$, $h_{\text{п'єдестала}}: h_{\text{колонии}} = 1 \frac{1}{2}: 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)). Відношення висоти антаблемента до висоти колони у стилізованому ордері з капітелями зі скульптурою дорівнює $2 \frac{3}{4}: 12$, п'єдестала – $1 \frac{3}{5}: 12$ (вул. Й. Коциловського, 15 (додаток Г, табл. Г.1.1)). В ордері капітелями з абстрактним або геометричним візерунком відношення висоти антаблемента до висоти колони становить $5/6: 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони – $1 \frac{1}{6}: 12 - 1 \frac{1}{3}: 12$ (вул. П. Куліша,

34: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 2 : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{1}{6} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.1)).

У міжвоєнний період в тосканському класичному ордері на фасадах будівель Львова відношення антаблементу до колони коливається в межах $1/2 : 12 - 3 \frac{4}{5} : 12$, а п'єдестала до колони в межах $1 \frac{1}{3} : 12 - 5 \frac{3}{4} : 12$ (вул. Городоцька, 276: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 2 : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 3 \frac{3}{5} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)). В будівлях з доричним класичним ордером пропорції антаблементу дорівнюють $2 \frac{5}{6} : 12 - 6 \frac{3}{5} : 12$, п'єдестала – $2 \frac{1}{6} : 12 - 3 : 12$ (вул. Замарстинівська, 134: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 4 : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{6} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)). В іонічному класичному ордері висота антаблементу та п'єдестала переважно менша, ніж в канонічних прототипах і коливаються в межах $1 \frac{1}{2} : 12 - 3 \frac{1}{3} : 12$ для антаблементу та $1 \frac{2}{5} : 12 - 2 \frac{1}{4} : 12$ для п'єдестали (вул. М. Устияновича, 5: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{2}{3} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{4}{5} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)). Висота антаблементу коринфського класичного ордера відноситься до висоти колони як $3 \frac{1}{3} : 12$ (вул. І. Свенціцького, 2: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 3 \frac{1}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)). В будівлях з використанням композитного класичного ордера відношення висоти антаблементу до колони коливається в межах $1 : 12 - 2 \frac{2}{3} : 12$, відношення висоти п'єдестали до висоти колони становить $2 \frac{1}{3} : 12$ (вул. М. Коперника, 42а: $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{2}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)).

В тосканському стилізованому ордері міжвоєнного періоду відношення антаблементу до колони становить $2 \frac{2}{5} : 12 - 8 \frac{1}{2} : 12$, в іонічному та коринфському стилізованому – $2 : 12$, в композитному стилізованому – $2 : 12 - 2 \frac{1}{5} : 12$. Відношення висоти п'єдестали до висоти колони у класичних стилізованих ордерах менше, ніж у класичних взірцях: у тосканському стилізованому ордері $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 2 : 12$, в іонічному стилізованому – $4 \frac{1}{3} : 12$, в композитному стилізованому – $5/6 : 12 - 2 \frac{2}{5} : 12$ (вул. Заводська, 23 (проект): $h_{\text{антаблемент}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{5} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 5/6$ (додаток Г, табл. Г.1.2)).

У стилізованому ордері міжвоєнного періоду з капітелями зі стилізованим листям рослин відношення висоти антаблемента до висоти колони становить $1 \frac{1}{3} : 12 - 9 \frac{1}{6} : 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони складає $3 : 12 - 8 \frac{2}{5} : 12$ (вул. Ю. Мушака, 17: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{2}{3} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 8 \frac{2}{5} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)). Відношення висоти антаблемента до висоти колони у стилізованому ордері з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком становить $2 \frac{1}{3} : 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони – $1 \frac{2}{3} : 12$ (вул. Городоцька, 132: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{3} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{2}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.2)).

У радянський період (І) в тосканському класичному ордері на фасадах будівель Львова відношення антаблемента до колони коливається в межах $2 \frac{5}{12} : 12 - 5 \frac{1}{2} : 12$, а п'єдестала до колони в межах $2 \frac{1}{3} : 12 - 4 \frac{2}{3} : 12$ (вул. Б. Хмельницького, 132: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{4} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{3}{5} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)). В будівлях з доричним класичним ордером пропорції антаблемента дорівнюють $1 : 12 - 8 \frac{3}{5} : 12$, п'єдестала – $1 \frac{1}{5} : 12 - 6 \frac{1}{3} : 12$ (вул. І. Мечнікова, 8: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 8 \frac{3}{5} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 6 \frac{1}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)). В іонічному класичному ордері висота антаблемента та п'єдестала переважно менша, ніж в ренесансних взірцях і коливаються в межах $1 \frac{5}{6} : 12 - 2 \frac{5}{6} : 12$ для антаблемента та $1 \frac{1}{4} : 12 - 2 \frac{1}{3} : 12$ для п'єдестала (вул. Личаківська, 131: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{2}{5} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{1}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)). Висота антаблемента коринфського класичного ордера відноситься до висоти колони як $1 \frac{3}{4} : 12$, а висота п'єдестала до висоти колони – $2 \frac{1}{2} : 12$ (вул. Героїв Майдану, 28а (додаток Г, табл. Г.1.3)). В будівлях з використанням композитного класичного ордера відношення висоти антаблемента до колони коливається в межах $1 \frac{1}{6} : 12 - 3 \frac{3}{4} : 12$ (просп. Свободи, 18: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 2 \frac{4}{5} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)).

В іонічному стилізованому ордері радянського періоду (І) відношення висоти антаблемента до колони дорівнює $2 \frac{1}{2} : 12$ (вул. Генерала Чупринки, 130 (додаток Г, табл. Г.1.3)). В композитному стилізованому ордері

відношення висоти антаблемента до колони становить $1 \frac{1}{4} : 12 - 4 \frac{2}{5} : 12$, відношення висоти п'єдестала до висоти колони становить $4 \frac{1}{4} : 12$ (вул. Любінська, 168: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{1}{4} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)).

У стилізованому ордері радянського періоду (І) з капітелями зі стилізованим листям рослин відношення висоти антаблемента до висоти колони становить $2 \frac{1}{2} : 12 - 5 \frac{1}{2} : 12$ (просп. Свободи, 1-3: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 5 \frac{1}{2} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)). Відношення висоти антаблемента до висоти колони у стилізованому ордері з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком становить $2 \frac{2}{5} : 12 - 3 \frac{1}{5} : 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони – $2 \frac{5}{6} : 12 - 3 \frac{1}{3} : 12$ (вул. Є. Коновальця: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 3 : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 3 \frac{1}{3} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.3)).

В період незалежності в тосканському класичному ордері на фасадах будівель Львова відношення антаблемента до колони коливається в межах $3 \frac{3}{5} : 12 - 5 \frac{5}{6} : 12$, а п'єдестала до колони в межах $2 : 12 - 3 : 12$ (вул. Козельницька, 4: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 3 \frac{1}{3} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 2 : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.4)). В будівлях з доричним класичним ордером пропорції антаблемента дорівнюють $1 \frac{1}{4} : 12 - 3 : 12$, п'єдестала – $1 \frac{5}{6} : 12$ (вул. М. Драгоманова, 2: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 3 : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{5}{6} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.4)). В будівлях з використанням композитного класичного ордера відношення висоти антаблемента до колони коливається в межах $3 \frac{1}{3} : 12 - 4 \frac{4}{5} : 12$, а п'єдестала до колони $4 \frac{3}{4} : 12 - 6 \frac{3}{5} : 12$ (пл. Соборна, 14: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 3 \frac{1}{3} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 4 \frac{3}{4} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.4)).

У стилізованому ордері періоду незалежності з капітелями зі стилізованим листям рослин відношення висоти антаблемента до висоти колони становить $1 \frac{1}{3} : 12$, відношення п'єдестала до висоти колони – $1 \frac{4}{5} : 12$ (вул. Повстанська, 4 (додаток Г, табл. Г.1.4)). Відношення висоти антаблемента до висоти колони у стилізованому ордері з капітелями з абстрактним або геометричним візерунком становить $1 \frac{3}{4} : 12$, а відношення

висоти п'єдестала до колони – $1 \frac{3}{5} : 12$ (вул. Русових, 3 (додаток Г, табл. Г.1.4)).

Відношення висоти антаблемента до висоти п'єдестала в редукованому ордері періоду незалежності становить $2 : 12 - 11 \frac{1}{3} : 12$, а відношення висоти п'єдестала до колони коливається в межах $1 \frac{5}{6} : 12 - 3 \frac{4}{5} : 12$ (вул. М. Костомарова, 1-3: $h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{колони}} = 4 \frac{1}{6} : 12$, $h_{\text{п'єдестала}} : h_{\text{колони}} = 1 \frac{5}{6} : 12$ (додаток Г, табл. Г.1.4)).

Аналіз інтерпретації класичного ордера показав, що саме ордерна деталь є вирішальним чинником трансформації класичного ордера. Найважливішою візуальною деталлю, за допомогою якої визначається належність ордера до того чи іншого виду є капітель. Вона підлягала найбільшим творчим пошукам, трансформаціям та інтерпретаціям в архітектурі Львова впродовж ХХ – ХХІ століття. На основі зміни ордерних деталей визначено основні види ордерів (табл. 4.3).

Види ордера:

- 1) класичний;
- 2) класичний стилізований;
- 3) стилізований;
- 4) редукований.

Класичні ордера поділяються на:

- а) тосканський;
- б) доричний;
- в) іонічний;
- г) коринфський;
- д) композитний.

Серед *класичних стилізованих* було виявлено:

- а) тосканський стилізований;
- б) іонічний стилізований;
- в) коринфський стилізований;
- г) композитний стилізований.

Зі стилізованих ордерів було зафіксовано ордер:

- а) з фітоморфними капітелями;
- б) з антропоморфними капітелями;
- в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами.

На одному фасаді можуть використовуватися два і більше різних видів ордерів. На початку ХХ століття найчастіше для оздоблення фасадів використовувалися класичні ордери – тосканський – 20% досліджених об'єктів (прибутковий будинок на вул. Ф. Ліста, 2 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)), доричний – 17% (житловий будинок на вул. Генерела Чупринки, 67 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)) та іонічний – 12% (житловий будинок на вул. І. Франка, 136 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1), а також іонічний стилізований ордер – 22% (житловий будинок на вул. Л. Мартовича, 2 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). Окрім того, часто зустрічається стилізований ордер з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами – 10% (житловий будинок на вул. П. Грабовського, 6 (додаток В, табл. В.1.1, В.2.1)). У міжвоєнний період ситуація змінюється – найчастіше застосовується класичний тосканський ордер – 46% (синагога добродійного товариства «Цорі Гілод» на вул. Братів Міхновських, 4 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2), а також стилізований ордер з фітоморфними капітелями – 17% (житловий комплекс для офіцерів на вул. Городоцькій, 42 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). Це переважно пальмоподібні або лотосоподібні капітелі на зразок тих, що використовували у Стародавньому Єгипті, трапляються також капітелі зі стилізованим листям інших рослин. А от класичний стилізований ордер, на відміну від початку ХХ століття, зустрічається набагато рідше – всього 10% (кондитерська фабрика «HAZET» Заводська, 23 (додаток В, табл. В.1.2, В.2.2)). У радянський період (I) на фасадах Львова зафіксовано всі п'ять видів класичних ордерів – тосканський 14% (електроламповий завод на вул. Героїв УПА, 73 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), доричний – 23% (житловий будинок на вул. М. Коперника, 33 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), іонічний – 5% (кінотеатр «ім. Я. Галана» на вул. Личаківській, 131 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), коринфський – 11%

(проект учбового корпусу Львівської політехніки на вул. Стрийській (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) та композитний – 13% (механічний технікум на просп. Свободи, 16 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), проте іонічний трапляється найрідше. З класичних стилізованих ордерів в цей період найчастіше застосовували коринфський ордер – 14% (гуртожиток на вул. Городоцькій, 85 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)), окрім того використовували стилізований ордер з фітоморфними капітелями – 9% (будинок Кредитного товариства землевласників на просп. Свободи, 1-3 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)) та з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами – 9% (житлова будівля на вул. Є. Коновальця, 50 (додаток В, табл. В.1.3, В.2.3)). *У радянський період (II)* у 100% досліджених будівель використовувався редукований ордер (адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету Комуністичної партії Радянського союзу (КПРС) та районної ради депутатів трудящих (тепер Личаківська райадміністрація) на вул. К. Левицького, 67 (додаток В, табл. В.1.4, В.2.4)). *В період незалежності* на фасадах Львова використовується класичний тосканський ордер – 50% (житловий будинок на вул. Барвінських, 3 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)), а також з'являється редукований ордер – 23% (житловий будинок на вул. М. Костомарова, 1-3 (додаток В, табл. В.1.5, В.2.5)) (табл. 4.4).

В процесі дослідження виявлено, що при застосуванні ордерів часто відбувалося відхилення від правил. Зважаючи на те, що Віньола та інші теоретики створювали свої правила на основі вивчення цілого ряду античних пам'ятників і виводили середні розміри із багатьох окремих прикладів, незначні відхилення від цих правил, що необхідні для композиції в кожному окремому випадку, є допустимі. Проте, в пропорціях колон, відношеннях їх товщини до висоти, розмірах баз і капітелей відхилень від правил практично не допускається. Натомість, висоту п'єдестала в епоху Відродження часто понижували задля врахування абсолютних масштабів, а антаблемент, навпаки, часто збільшували і практично ніколи не зменшували (Михаловский, 1949, с. 85). У Львові ж впродовж ХХ – початку ХХІ століття для кожної будівлі

Таблиця 4.3

Типологія класичного ордеру в архітектурі Львова

XX - початку XXI століття

Таблиця 4.4

Інтерпретація ордерних деталей на фасадах будівель Львова
XX - початку XXI століття

Інтерпретація ордерних деталей на фасадах будівель Львова XX - початку XXI століття						
Інтерпретація ордерних деталей на прикладі капітелей на фасадах будівель Львова XX-початку XXI століття						
	Класичний ордер (за Виньолю)	Початок XX століття	Міжвоєнний період	Радянський період (тота- літаризм)	Радянський період (пост- тоталітарний)	Період незалежності
Тосканський ордер	1	2 вул. Пекарська, 1а	3 вул. Братів Міхновських, 4	4 вул. Героїв УПА, 73	В радянський період на фасадах будівель Львова не використовували тосканський ордер	5 вул. Козельницька, 4
Доричний ордер	6	7 вул. Руська, 16	8 вул. Замарстинівська, 134	9 вул. М. Гоголя, 8	В радянський період на фасадах будівель Львова не використовували доричний ордер	10 вул. Кубанська, 8
Іонічний ордер	11	12 вул. С. Бандери, 3	13 вул. Професорська, 1	14 вул. Личаківська, 131	В радянський період на фасадах будівель Львова не використовували іонічний ордер	Серед досліджених фасадів будівель Львова періоду незалежності не виявлено прикладів використання іонічного ордера
Коринфський ордер	15	16 вул. кн. Романа, 24	17 вул. П. Ковжуна, 10	18 вул. І. Свенціцького, 2	В радянський період на фасадах будівель Львова не використовували коринфський ордер	19 вул. Повстанська, 4
Композитний ордер	20	21 вул. П. Дорошенка, 19	22 вул. Д. Вітовського, 35	23 вул. М. Лукаша, 2	В радянський період на фасадах будівель Львова не використовували композитний ордер	24 пл. Соборна, 14

Примітка: 1- Виньола, 2005, с. 23; 2-5, 7-10, 12-14, 16-19, 21-24 - фото автора; 6 - Виньола, 2005, с. 28; 11 - Виньола, 2005, с. 34; 15 - Виньола, 2005, с. 41; 20 - Виньола, 2005, с. 44

індивідуально було змінено пропорції ордерів: переважно висоту як антаблемента так і п'єдестала було зменшено.

4.2. Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття.

Для визначення способів інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття за основу взято дослідження морфогенезу в архітектурі історизму С. Лінди (Лінда, 2013а). Вона спирається на положення загальної теорії систем Урманцева – ЗТС(У), яку розробив у 1980-ті роки московський філософ Ю. Урманцев та розвинув на початку ХХІ ст. В. Артюхов. Згідно з основним законом системних перетворень, сформульованим у межах ЗТС(У), існує лише чотири можливих варіанти системних перетворень у межах об'єкта того самого роду: тотожні перетворення (перетворення у себе), кількісні перетворення (зміна кількості елементів), якісні перетворення (зміна якості елементів) та перетворення відношень (зміна відношень між елементами). На основі поєднання цих чотирьох основних перетворень можна отримати вісім варіантів морфогенезу у межах системи об'єктів того самого роду: одного тотожного (тотожне перетворення) та семи нетотожних (зміна кількості елементів, зміна якості елементів, зміна відношень між елементами, зміна кількості та якості, зміна кількості та відношень, зміна якості та відношень, зміна кількості, якості і відношень) (Лінда, 2013а, с. 19).

Для морфологічних змін в архітектурі історизму С. Ліндою було згруповано 8 варіантів перетворення об'єкта-системи морфогенезу та на їх основі виділено 4 морфогенетичних патернів:

I. Репродукція (тотожне перетворення).

II. Академічна стилізація (зміна кількості елементів; відношень між елементами; кількості та відношень).

III. Модернізована стилізація (зміна якості елементів; якості та кількості; якості та відношень).

IV. Радикальна трансформація (зміна кількості, якості та відношень між елементами).

Розвиток ордера в архітектурі підпорядковується загальним системним законам, а, отже, 4 вищезгадані морфогенетичних патерни відповідають чотирьом способам інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття (табл. 4.5, табл. 4.6).

Окрім того, визначено 3 рівні морфологічної інтерпретації, на яких здійснюється аналіз розвитку класичного ордера:

I рівень – ордерна система (табл. 4.7). На цьому рівні визначається зміна кількості колон на фасаді будівлі (парна або непарна), зміна відношення висоти колони до інтерколумнія та зміна якості ордерної системи. У своєму трактаті «Правила п'яти ордерів архітектури» Віньола надає вказівки, яким має бути інтерколумній, а також відношення висоти колони до інтерколумнія кожного з п'яти ордерів. Для тосканського, коринфського та композитного ордера інтерколумній дорівнює $4 \frac{2}{3}$ модуля, для доричного – $5 \frac{1}{2}$ М і для іонічного – $4 \frac{1}{2}$ М. Відношення висоти колони до інтерколумнія для тосканського ордера становить $h_{\text{колони}} : l = 3,004$, для доричного $h_{\text{колони}} : l = 2,910$, для іонічного $h_{\text{колони}} : l = 4,220$, а для коринфського та композитного $h_{\text{колони}} : l = 4,290$. Загальне композиційне вирішення класичного фасаду, побудованого на законах ордерної архітектури, завжди прагнуло до тектонічної стійкості та симетричності основних частин та елементів фасаду, тому кількість колон мала бути парною, адже по центру мав бути інтерколумній, а не колона, щоб вхід до будівлі знаходився на осі симетрії. Під зміною якості слід розуміти трансформацію ордерної системи, її морфологічну зміну, що супроводжується, як правило, редукуванням, спрощенням її форми, модернізацією (осучасненням), або її довільним трактуванням (Лінда, 2013а, с. 23).

II рівень – елемент ордерної системи. На даному рівні досліджується зміна відношень між основними частинами ордерної системи: колоною, п'єдесталом та антаблементом та зміна їх якості. Зміна кількості елементів на

Таблиця 4.5

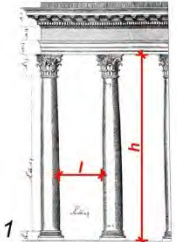

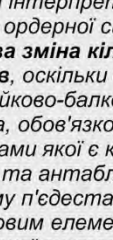

Способи інтерпретації класичного ордеру в архітектурі Львова
XX - початку XXI століття

Способи інтерпретації класичного ордеру в архітектурі Львова XX - початку XXI століття					
Рівні інтерпретації					
	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи		
Прототип					
Способи інтерпретації	Репродукція Тотожне повторення				
	Академічна стилізація	Зміна к-сті елементів		На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів , оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	
		Зміна відношень між елементами			
	Модернізована стилізація	Зміна к-сті та відношень		На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів , оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	
		Зміна якості елементів			
	Радикальна трансформація	Зміна якості та відношень		На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів , оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	
		Зміна кількості, якості та відношень			

Таблиця 4.6

Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова

XX - початку XXI століття

Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова XX - початку XXI століття			
Рівні інтерпретації			
Способи інтерпретації	Ордерна система		Деталь ордерної системи
	Прототип	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Способи інтерпретації	1 Коринфський ордер (за Віньолю)	2 Тосканський ордер (за Віньолю)	3 Композитний ордер (за Віньолю)
	Репродукція	Серед досліджених фасадів будівель Львова XX - початку XXI століття не виявлено прикладів репродукції (зі збереженням кількості, якості та відношень між елементами) на рівні інтерпретації ордерної системи	4 пл. А. Міцкевича, 8
	Тотожне перетворення	5 вул. М. Коперника, 42а	На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів, оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи
	Зміна к-сті елементів	6 вул. С. Бандери, 5	8 вул. Б. Хмельницького, 132
Академічна стилізація	7 вул. М. Вороного, 6	10 вул. М. Драгоманова, 6	9 вул. І. Франка, 23
Зміна к-сті та відношень між елементами	10 вул. М. Драгоманова, 6	На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів, оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	11 вул. Замарстинівська, 11

Примітка: 1 - Віньола, 2005, с. 36; 2 - Віньола, 2005, с. 20; 3 - Віньола, 2005, с. 36; 4-11 - фото автора

Таблиця 4.6 (продовження)

Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова
XX - початку XXI століття

Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова XX - початку XXI століття (продовження)					
Рівні інтерпретації					
	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи		
Способи інтерпретації	Зміна якості елементів	1 вул. Городоцька, 225	2 вул. Личаківська, 72	3 вул. М.Коперника, 12	
	Модернізована стилізація	Зміна к-сті та якості	Серед досліджених фасадів будівель Львова XX - початку XXI століття не виявлено прикладів модернізованої стилізації зі зміною кількості та якості елементів (зі збереженням відношень між ними) на рівні інтерпретації ордерної системи	На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів , оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	4 вул. Валова, 9
	Зміна якості та відношень	5 вул. Ген.Чупринки, 85	6 вул. М. Вороного, 2	7 вул. Городоцька, 85	
	Радикальна трансформ.	Зміна к-сті, якості та відношень	На рівні інтерпретації елементів ордерної системи не можлива зміна кількості елементів , оскільки ордер - це стійково-балкова система, обов'язковими елементами якої є колона (пілястра) та антаблемент. При цьому п'єдестал не є обов'язковим елементом ордерної системи	9 вул. Личаківська, 70	

Примітка: 1 - 9 - фото автора

цьому рівні не розглядається, адже колона без антаблемента не є ордером (ордер – це стійково-балкова система), а відсутність п'єдесталу не дає підстав вважати ордер інтерпретованим, оскільки він не є обов'язковою частиною ордера (Віньола встановлює правила як для повних так і неповних ордерів).

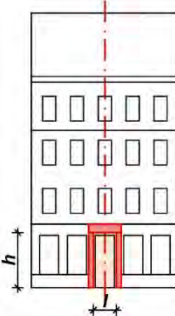
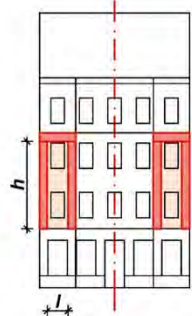
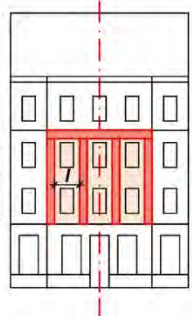
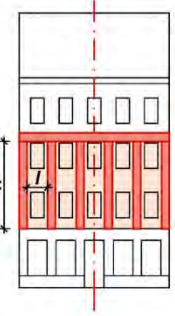
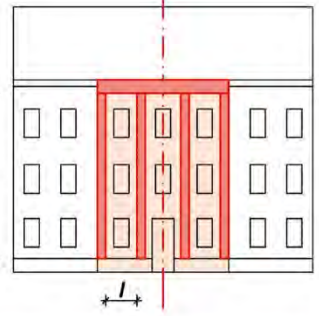
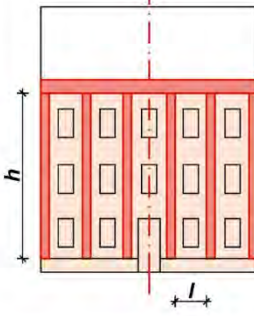
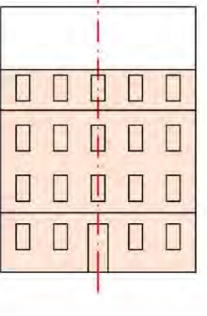
III рівень – деталь ордерної системи. На цьому рівні досліджується зміна кількості, відношень та якості деталей ордера. Зміна кількості деталей означає наявність чи відсутність капітелі, бази колони, бази п'єдесталу, карнизу п'єдесталу, архітрава, фриза та карниза. Зміна якості означає ступінь подібності деталі до канонічного взірця.

На кожному з трьох рівнів морфологічної інтерпретації було визначено способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття та одержані дані занесено до таблиць.

Початок ХХ століття. Розглянемо головний фасад вілли на вул. Чупринки, 94 (1911-1912 рр.) (табл. 4.8). Фасад будівлі акцентований чотириколонним портиком доричного ордера. Інтерколумній цього ордера за кількістю тригліфів, розташованих над прольотом утворює сістиль (над кожним міжколонним прольотом розміщується по два тригліфа). Віньола у своєму трактаті не розглядає сістиль, натомість він канонізує діастиль, як естетично найбільш досконалу систему (над кожним міжколонним прольотом розміщується по два тригліфа і $l = 5 \frac{1}{2} M$). Проте, інтерколумній для сістилю у Вітрувія, на якого опирається при створенні своїх правил побудови ордерів Віньола, становить 3 М. Розраховуємо величину інтерколумнію на вул. Чупринки, 94, де метопа дорівнює $2 \frac{1}{10} M$, а тригліф – $1 \frac{1}{10} M$: $l = (1 \frac{1}{2} \times 3) + (2 \frac{1}{10} \times 2) - 1 - 2 = 4 \frac{1}{2} M$. Отже, інтерколумній на даному фасаді є більшим від інтерколумнія для сістилю за Вітрувієм. Збільшення величини інтерколумнія відбувається за рахунок значного збільшення метопа – з $1 \frac{1}{2} M$ до $2 \frac{1}{10} M$. Тепер визначаємо відношення висоти колони до інтерколумнія: $h_{\text{колони}} : l = 15 : 4 \frac{1}{2} = 3,33(3)$. Парна кількість колон при вході до будівлі збережена, а отже, на рівні інтерпретації ордерної системи було змінено лише відношення між частинами ордера, тобто використано метод академічної

Таблиця 4.7

Способи використання ордеру на фасадах будівель Львова
XX - початку XXI століття на рівні інтерпретації ордерної системи

Способи використання ордеру на фасадах будівель Львова XX - XXI століття на рівні інтерпретації ордерної системи			
акцент вхідної групи фасаду	виділення елементів фасаду	виділення центральної площини фасаду	виділення площини поверху/декількох поверхів
виділення частини фасаду	членування осі площини фасаду	астілярний ордер	
Пропорції та композиційні засоби при різних способах інтерпретації ордерної системи			
Репродукція	Академічна стилізація	Модернізована стилізація	Радикальна трансформація
Тотожне перетворення	Зміна к-сті елементів; відношень між елем.; к-сті та відношень	Зміна якості елементів; к-сті та якості; якості та відношень	Зміна кількості, якості та відношень
- Тосканський ордер: $l=4 \frac{2}{3} M$; $h/l=3,004$; - доричний ордер: $l=5 \frac{1}{2} M$; $h/l=2,910$; - іонічний ордер: $l=4 \frac{1}{2} M$; $h/l=4,220$; - коринфський ордер: $l=9 \frac{1}{2} M$; $h/l=4,290$; - композитний ордер: $l=9 \frac{1}{2} M$; $h/l=4,290$.	- Величина інтерколумнію (l) та висота колони (h) можуть змінюватися відповідно до конкретного фасаду	- Обов'язкова зміна якості ордерної системи; - величина інтерколумнію (l) та висота колони (h) можуть змінюватися відповідно до конкретного фасаду	- Обов'язкова зміна якості ордерної системи, відношень між основними елементами та їх кількості; - величина інтерколумнію (l) та висота колони (h) змінюються відповідно до конкретного фасаду
- Симетричний фасад; - парна кількість колон на фасаді; - вхід та віконна вісь знаходяться на центральній осі; - можливе використання методу "золотого січення" при поділі фасаду на поверхи	- Симетричний, дисиметричний та асиметричний фасад; - парна чи непарна кількість колон на фасаді; - вхід та віконна вісь можуть знаходитися не на центральній осі.	- Симетричний, дисиметричний та асиметричний фасад; - парна чи непарна кількість колон на фасаді; - вхід та віконна вісь можуть знаходитися не на центральній осі.	- Симетричний, дисиметричний та асиметричний фасад; - непарна кількість колон на фасаді; - вхід та віконна вісь можуть знаходитися не на центральній осі.

стилізації. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи відношення між колоною та антаблементом ордера практично збережено: $h_{\text{колона}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3 \frac{1}{5}$, якість не змінено, отже застосовано метод репродукції. На рівні інтерпретації деталей ордерної системи різні деталі інтерпретуються по-різному. Деталі колони змінені методом репродукції: колона складається з трьох деталей – бази колони, тіла колони та капітелі. Якість деталей та відношення практично не змінюються: $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 2/3 : 14 \frac{1}{6} : 5/6$ (за Віньолюю $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 14 : 1$). Для інтерпретації деталей антаблемента використано метод академічної стилізації: при збереженні кількості елементів та їх якості, змінюються їх відношення: $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 : 2 \frac{1}{10} : 1 \frac{1}{10}$ (за Віньолюю $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 : 1 \frac{1}{2} : 1 \frac{1}{2}$).

На рівні інтерпретації *ордерної системи* на фасадах будівель Львова початку ХХ століття застосовувався метод академічної стилізації, при якому змінюється відношення між основними частинами ордера та/ або кількість колон чи пілястр на головному фасаді (вул. Т. Костюшка, 6, вул. С. Бандери, 20, вул. Городоцька, 15).

На рівні інтерпретації *елементів ордерної системи* не зустрічається використання модернізованої стилізації чи радикальної трансформації при яких би змінювалася їх якість, натомість відбувається репродукція – відношення висоти колони, антаблемента та п'єдестала становить $h_{\text{колона}} : h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{п'єдестала}} = 12 : 3 : 4$ (пл. А. Міцкевича, 8) або $h_{\text{колона}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$ при неповному ордері (вул. Гонти, 4, вул. М. Менцинського, 3, вул. К. Рилєєва, 8, вул. Генерала Чупринки, 94) чи академічна стилізація – відношення між основними частинами ордерної системи – колоною, п'єдесталом та антаблементом змінюються (пл. Генерала Григоренка, 3, вул. П. Ковжуна, 11, вул. Підвальна, 3). В більшості будівель висота п'єдестала зменшується відносно висоти колони.

На рівні інтерпретації *деталей ордерної системи* використовується чотири способи інтерпретації: репродукція (деталі колони на пл. А. Міцкевича, 5), академічна стилізація (вул. С. Гавришкевича, 4, вул. Е. Ожешко, 9, проект

Інтерпретація класичного ордеру в архітектурі Львова

XX - початку XXI століття

**Інтерпретація класичного ордеру в архітектурі Львова
XX - початку XXI століття**

Початок XX століття (1900-1918 рр.)

парна кількість колон **Вілла на вул. Чупринки, 94 (1911-1912 рр.)**

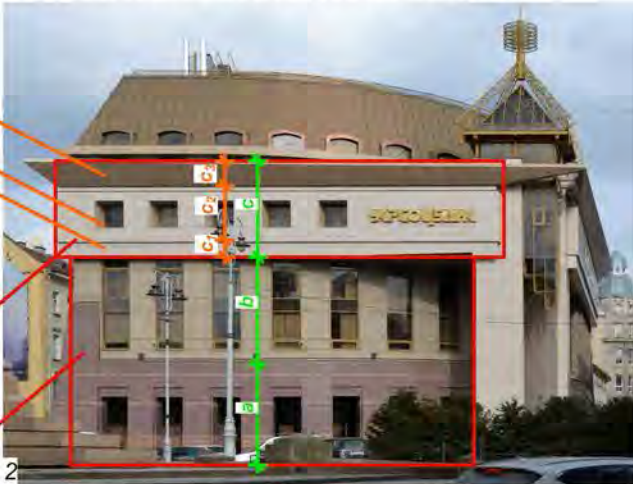
I рівень - академічна стилізація: зберігається парна кількість колон на фасаді, якість ордеру не змінюється, змінюються величина інтерколумнія та відношення висоти колони до інтерколумнія.

II рівень - репродукція: збережено відношення між елементами ордеру та їх якість.

III рівень - деталі колони - репродукція: збережено кількість деталей (база колони, тіло колони, капітель), відношення між ними та якість;

III рівень - деталі антаблемента - академічна стилізація: збережено кількість деталей (архітрав, фриз, карниз) та їх якість, але змінено відношення між ними.

Період незалежності (1991-дотепер)

кількість деталей збережена **Будівля колишнього "Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10 (арх. О.Базюк, О.Огоновський, за участі В.Швеця, В.Князика, 1998-2005 рр.)**

зміна кількості та якості

I рівень - радикальна трансформація: використано астілярний ордер, в якому відбувається зміна кількості елементів (замість колон - площина стіни) та якості.

II рівень - модернізована стилізація: якість та відношення між основними частинами ордерної системи - колоною (другий та третій поверх), антаблементом (четвертий поверх) та п'єдесталом (перший поверх) було змінено.

III рівень - деталі антаблемента - модернізована стилізація: відбувається зміна якості та відношень між його основними елементами - архітравом, фризом та карнизом, кількість деталей не змінюється.

Примітка: 1, 2 - фото автора

синагоги на Богданівці), модернізована стилізація (вул. кн. Романа, 34, вул. Л. Мартовича, 2) та радикальна трансформація (вул. Й. Коциловського, 15, вул. І. Франка, 33, вул. Городоцька, 2).

Міжвоєнний період. Розглянемо будівлю на вул. В. Антоновича, 47. На головному фасаді влаштовано чотириколонний портик зі стилізованим ордером. Інтерколумній складає $5 \frac{2}{5} M$, що перевищує інтерколумній, вказаний Віньолю, для композитного ордера ($4 \frac{2}{3} M$). Для порівняння інтерколумнія та пропорцій стилізованого ордера з класичним взято композитний ордер, адже, Віньола до композитного ордера відносить взагалі усі ордера з капітелями, які не підпорядковуються канонічним побудовам та правилам (Віньола, 2005, с.145). Відношення висоти колони до інтерколумнія $h_{\text{колони}} : l = 21 : 5 \frac{2}{5} = 3,75$ (у Віньоли $h_{\text{колони}} : l = 4,290$). Отже, на рівні інтерпретації ордерної системи на вул. В. Антоновича, 47 було використано метод академічної стилізації – змінено основні відношення ордера. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи теж застосовано метод академічної стилізації, адже змінюються відношення головних частин ордерної системи: $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 1 \frac{5}{6}$ замість класичних відношень $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$. На рівні деталей ордерної системи при вирішенні колони було використано модернізовану стилізацію – кількість елементів збережено, проте, змінено відношення елементів колони $h_{\text{базис}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 5/6 : 17/6 : 3$ (за Віньолюю $h_{\text{базис}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 16 \frac{2}{3} : 2 \frac{1}{3}$), а також змінено якість капітелей колон – використано капітелі зі стилізованим листям рослин. При вирішенні антаблемента також використано метод модернізованої стилізації: кількість елементів залишається незмінною – архітрав, фриз та карниз, проте відношення між ними змінюються – $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 : 1 \frac{2}{5} : 5/10$ (за Віньолюю $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{1}{2} : 1 \frac{1}{2} : 2$) та змінюється якість карнизу, в якому замість зубців та модульйонів використано стрічковий орнамент у вигляді листків.

На рівні інтерпретації *ордерної системи* на фасадах будівель Львова міжвоєнного періоду застосовувався метод академічної стилізації, при якому

змінюється відношення між основними частинами ордера та/ або кількість колон чи пілястр на головному фасаді (вул. Ю. Мушака, 17, вул. Заводська, 23, вул. Професорська, 1).

На рівні інтерпретації *елементів ордерної системи* відбувається репродукція – відношення висоти колони/ пілястри до антаблемента (для неповних ордерів) становить $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$ (вул. І. Франка, 150, вул. І. Франка, 157, вул. І. Свенціцького, 2 (коринфський ордер)) та академічна стилізація – відношення між основними елементами ордерної системи – колоною, п'єдесталом та антаблементом змінюються (вул. Городоцька, 276, вул. Квітнева, 6, вул. Устияновича, 5). Окрім того, в цей час починає застосовуватися метод модернізованої стилізації, де окрім відношень, змінюється якість ордерних елементів (вул. Д. Вітовського, 55, вул. Кирила і Мефодія, 17а, вул. Тютюнників, 2). Здебільшого висота п'єдесталу та антаблемента зменшується відносно висоти колони в порівнянні з канонічними вимогами.

На рівні інтерпретації *деталей ордерної системи* використовувалося чотири способи інтерпретації: репродукція (вул. М. Коперника, 42а, вул. Д. Вітовського, 35), академічна стилізація (вул. Т. Бой-Желенського, 5, вул. І. Франка, 23), модернізована стилізація (пл. Галицька, 15, вул. Самчука, 9) та радикальна трансформація (вул. Городоцька, 132, вул. Коновальця, 24).

Радянський період (I). Розглянемо головний фасад Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького на вул. Пекарській, 50. Вхід до споруди акцентує монументальний восьмиколонний портик коринфського ордера. Інтерколумній складає $3 \frac{2}{5} M$ (у Віньоли $4 \frac{2}{3} M$). Відношення висоти колони до інтерколумнія $h_{\text{колони}} : l = 19 : 3 \frac{2}{5} = 5,59$ (у Віньоли $h_{\text{колони}} : l = 4,290$). Отже, на рівні інтерпретації ордерної системи на вул. Пекарській, 50 було використано метод академічної стилізації – змінено основні пропорції ордерної системи. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи застосовано метод репродукції, адже відношення головних частин ордерної

системи: $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$ відповідають канонічним. На рівні деталей ордерної системи використано академічну стилізацію – кількість та якість деталей колони та антаблемента збережено, однак виявлено зміну відношень елементів антаблемента $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{3}{4} : 1 : 2$ (за Віньолою $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{1}{2} : 1 \frac{1}{2} : 2$) та елементів колони $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1/2 : 16 : 2 \frac{1}{6}$ (за Віньолою $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 16 \frac{2}{3} : 2 \frac{1}{3}$).

На рівні інтерпретації *ордерної системи* на фасадах будівель Львова радянського періоду (I) застосовувався метод академічної стилізації, при якому змінюється відношення між основними частинами ордера та/ або кількість колон чи пілястр на головному фасаді (вул. М. Гоголя, 8, вул. Городоцька, 85). На рівні інтерпретації *елементів ордерної системи* використовується метод репродукції – відношення висоти колони, антаблемента та п'єдестала становить $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{п'єдестала}} = 12 : 3 : 4$ (портал на вул. Пекарській, 50) або $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$ при неповному ордері (вул. Личаківська, 131, просп. Свободи, 18), академічної стилізації – відношення між основними частинами ордерної системи – колоною або пілястрою, п'єдесталом та антаблементом змінюються (вул. Хмельницького, 132, вул. Чупринки, 130) та модернізованої стилізації – змінюється якість елементів ордера (вул. Городоцька, 225). На рівні інтерпретації *деталей ордерної системи* використовується чотири способи інтерпретації: репродукція (портал на вул. Пекарській, 50), академічна стилізація (вул. Городоцька, 48, просп. Свободи, 16), модернізована стилізація (вул. Героїв УПА, 76, вул. О. Степанівни, 52, вул. М. Лукаша, 1, 2) та радикальна трансформація (вул. Коновальця, 50, арка-вхід до парку на вул. І. Горбачевського, вул. Любінська, 168).

Радянський період (II). Розглянемо будівлю Франківської районної адміністрації Львівської міської ради на вул. Генерала Чупринки, 85. Головний фасад будівлі розчленований чотирнадцятьма лопатками. Композиція фасаду симетрична, лопатки, розташовані на фасаді, акцентують входи до будівлі. Відстань між лопатками $l = 12 \text{ М}$, а відношення висоти лопатки до відстані між

колонами $h_{\text{лопатки}}: l = 71: 12 = 5,91(6)$. Несучими елементами в цій системі замість колон є лопатки, прямокутні в перерізі, отже відбувається зміна якості ордерної системи. Таким чином, на рівні інтерпретації ордерної системи застосовано модернізовану стилізацію, при якій відбувається зміна якості та відношень ордера. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи теж застосовано метод модернізованої стилізації, адже змінено якість елементів ордера та відношення між ними $h_{\text{лопатки}}: h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{п'єдестала}} = 12: 1 \frac{1}{3}: 5/6$. Основні частини ордерної системи – колона, п'єдестал та антаблемент не поділяються на деталі, а, отже, третій рівень інтерпретації відсутній.

На рівні інтерпретації *ордерної системи* на фасадах будівель Львова радянського періоду (II) застосовувався метод академічної стилізації (вул. М. Коперника, 40) та модернізованої стилізації (вул. К. Левицького, 67). На рівні інтерпретації *елементів ордерної системи* використовується модернізована стилізація (вул. Чупринки, 85). У радянський період (II) елементи ордерної системи (антаблемент колона та ордер) не поділяються на деталі, а отже третій рівень інтерпретації відсутній.

Період незалежності. Розглянемо будівлю колишнього «Укрсоцбанку», розташовану на пл. Міцкевича, 10 (табл. 4.8). На головному фасаді використано астілярний ордер – сама площа фасаду поділена на 3 основні частини ордера – п'єдестал, колону та антаблемент. Так як в астілярному ордері немає колон чи пілястр, а сам фасад розглядається як єдине ціле, то, відповідно, відбувається зміна кількості елементів, а також якості та відношень ордера, тобто на рівні інтерпретації ордерної системи застосовано метод радикальної трансформації. Перший поверх відповідає п'єдесталу, другий та третій – колоні, а четвертий поверх – антаблементу. Відношення між основними частинами ордерної системи – колоною, антаблементом та п'єдесталом – було змінено: $h_{\text{колона}}: h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{п'єдестала}} = 12: 10 \frac{4}{5}: 11 \frac{1}{3}$. Отже, на рівні інтерпретації елементів ордерної системи використано метод модернізованої стилізації, так як змінюються їх якість та відношення. На рівні деталей ордерної системи при зведенні антаблемента застосовано метод

модернізованої стилізації: відбувається зміна якості та відношень між його основними елементами – архітравом, фризом та карнизом: $h_{\text{архітрава}} : h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{3}{5} : 6 \frac{1}{5} : 3$, а колона та п'єдестал не поділяються на деталі, отже в них інтерпретація відбувається тільки на перших двох рівнях.

На рівні інтерпретації *ордерної системи* на фасадах періоду незалежності застосовувався метод академічної стилізації (вул. Героїв УПА, 72), модернізованої стилізації (вул. Д. Вітовського, 43а) та радикальної трансформації (вул. М. Вороного, 2, вул. Наукова, 76). На рівні інтерпретації *елементів ордерної системи* використовувався метод академічної стилізації (вул. Козельницька, 4) та модернізованої стилізації (вул. Личаківська, 72). На рівні інтерпретації *деталей ордерної системи* використовується три способи інтерпретації: академічна стилізація (пл. Соборна, 14), модернізована стилізація (вул. Кубанська, 8) та радикальна трансформація (вул. Повстанська, 4).

На фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття на рівні інтерпретації ордерної системи часто відбувається зміна величини інтерколумнію, а також відношення висоти колони чи пілястри до інтерколумнія. Це пов'язано з тим, що відстань між колонами здебільшого залежить від ширини віконних прорізів, а висота колон та пілястр від висоти поверху або кількох поверхів при використанні колосального ордера.

На рівні інтерпретації елементів ордерної системи змінюються відношення між висотою антаблемента, колони та п'єдесталу. На фасадах будівель Львова ордером часто оздоблюється площина стіни. При цьому підвіконна частина здебільшого оброблюється у формі п'єдесталу. П'єдестал за Віньолю має становити $\frac{1}{3}$ колони, проте при такій висоті підвіконник може знаходитися дуже високо від рівня підлоги, а тому висота п'єдестала часто зменшується. Антаблемент на фасадах здебільшого виконує роль міжповерхової тяги або карнизу будівлі, при чому висота його теж переважно зменшується по відношенню до висоти колони.

Таблиця 4.9

Зміна способів інтерпретації класичного ордера в архітектурі

Львова ХХ - початку ХХІ століття

Зміна способів інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ - початку ХХІ століття				
Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова початку ХХ століття				
Спосіб інтерпретації	Рівень інтерпретації	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Репродукція		—	+	+
Академічна стилізація		+	+	+
Модернізована стилізація		—	—	+
Радикальна трансформація		—	—	+
Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова міжвоєнного періоду				
Спосіб інтерпретації	Рівень інтерпретації	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Репродукція		—	+	+
Академічна стилізація		+	+	+
Модернізована стилізація		—	+	+
Радикальна трансформація		—	—	+
Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова радянського періоду (I)				
Спосіб інтерпретації	Рівень інтерпретації	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Репродукція		—	+	+
Академічна стилізація		+	+	+
Модернізована стилізація		—	+	+
Радикальна трансформація		—	—	+
Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова радянського періоду (II)				
Спосіб інтерпретації	Рівень інтерпретації	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Репродукція		—	—	—
Академічна стилізація		+	—	—
Модернізована стилізація		+	+	—
Радикальна трансформація		—	—	—
Способи інтерпретації класичного ордера в архітектурі Львова періоду незалежності				
Спосіб інтерпретації	Рівень інтерпретації	Ордерна система	Елемент ордерної системи	Деталь ордерної системи
Репродукція		—	—	—
Академічна стилізація		+	+	+
Модернізована стилізація		+	+	+
Радикальна трансформація		+	—	+

На рівні інтерпретації деталей ордерної системи в одному ордері розглядаються деталі різних його елементів – антаблемента, колони та п'єдесталу, при чому деталі кожного з цих елементів можуть інтерпретуватися різними способами.

На початку ХХ століття на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи переважно використовується академічна стилізація – змінюються відношення між основними частинами та елементами ордерної системи. На рівні інтерпретації деталей ордерної системи здебільшого застосовується академічна та модернізована стилізація – змінюються кількість, відношення та якість деталей ордеру (табл. 4.9).

В міжвоєнний та радянський період (I) на фасадах будівель Львова на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи й надалі найчастіше використовується академічна стилізація, окрім того, на другому рівні починає застосовуватися модернізована стилізація та змінюється якість елементів ордеру. На рівні інтерпретації деталі ордерної системи переважно застосовували академічну та модернізовану стилізацію.

У радянський період (II) на фасадах будівель Львова використовувався редукований ордер, а, отже, його інтерпретація відбувалася лише на двох рівнях: на рівні ордерної системи та елементів ордерної системи. На обидвох рівнях інтерпретації переважно використовувався метод модернізованої стилізації – відбувалася зміна відношень та якості основних частин та елементів ордерної системи.

В період незалежності на жодному з трьох рівнів інтерпретації не було виявлено використання методу репродукції. На рівні інтерпретації ордерної системи переважно використовується академічна стилізація та радикальна трансформація, на рівні інтерпретації елемента ордерної системи – модернізована та академічна стилізація, а на рівні інтерпретації деталі – модернізована стилізація та радикальна трансформація.

Ордер – це складна система, що складається з елементів та деталей, кожен з яких може інтерпретуватися різними способами, тобто, на одному фасаді на

різних рівнях інтерпретації можливе застосування різних способів інтерпретації.

4.3. Інтерпретація класичного ордера Львова ХХ – початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики

Для визначення місця ордерної системи Львова ХХ – початку ХХІ століття у європейській архітектурі важливо встановити взаємозв'язок розвитку класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття з іншими містами України та Європи (табл. 4.10).

Львів впродовж ХХ століття декілька разів міняв своє геополітичне положення: на початку ХХ століття він був у складі Австро-Угорщини, під час Першої світової війни у 1914 – 1915 роках – окупований Російською імперією, з 1915 року знову перейшов до складу Австро-Угорської імперії, у 1918 став столицею щойно проголошеної Західноукраїнської Народної Республіки, з 1919 року Львів входить до складу Другої Речі Посполитої, в 1939 – 1941 – під владою СРСР, у 1941 – 1944 – окупований нацистською Німеччиною, у 1944 – 1991 – знову під владою СРСР і лише з 1991 року Львів стає містом у незалежній Україні. Політична ситуація мала прямий вплив на розвиток архітектури міста. Архітектурні тенденції диктувалися з тогочасних політичних центрів, а тому архітектура Львова часто мала характерні особливості притаманні архітектурі тих країн, до складу яких входило місто.

На початку ХХ століття, коли Львів, як столиця провінції перебував у складі Австро-Угорської імперії, архітектурні процеси відбувалися синхронно з тими, що відбувалися у Відні. Львівська архітектура зазнала впливу віденської сецесії, а тому панівним напрямом в архітектурі Львова в цей час також була сецесія, в якій не використовувався класичний ордер. Однак вже з 1908 року поряд з сецесією з'являється неокласицизм, що звертається до класичних традицій та використанням класичного ордера на фасадах. Перехід від сецесії до неокласицизму був поступовим, тому на фасадах будівель Львова, як і у Відні, часто можна зустріти синтез цих двох напрямів, що

Формування архітектури фасадів будівель Львова з ордерною системою
XX - початку XXI століття

Формування архітектури фасадів будівель Львова з ордерною системою XX - початку XXI століття	
Референт у минулому	Архітектура Львова XX - поч. XXI століття
Архітектура Львова міжвоєнного періоду	
Класицизм XVI-XVIII ст. Референт 1 Вілла Порто, Віченца, Італія (арх. А. Палладіо, 1554 р.)	Неокласицизм XX ст. Нова форма 2 Вілла Бачевського, вул. Вітовського, 35 (арх. В. Якімовський, 1926 р.)
Архітектура Львова радянського періоду (I)	
Класицизм XVI-XVIII ст. Референт 3 Павільйон Дюфур (Версаль), Франція, (арх. Ж.-А. Габріель, проект 1770 р.)	Неокласицизм XX ст. Нова форма 4 Реконструкція з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту на вул. Ген. Чупринки, 101 (проект, «Облпроект», 1950 р.)
Архітектура Львова періоду незалежності	
Неокласицизм кін. XIX - поч. XX ст. Референт 5 Oliver Building, Пенсільванія, США (D. H. Burnham & Company, 1908-1910 рр.)	Постмодернізм XX ст. Нова форма 6 Бізнес-центр Оптіма-Плаза, вул. Наукова, 76 (2008 р.)
Примітка: 1 - www.palladiomuseum.org; 2, 6 - фото автора; 3 - www.unav.es; 4 - прорисовка автора з креслення (Архітектурний вісник, 2008, №30); 5 - amazon.com	

призвело до утворення класичного стилізованого ордеру та використання модернізованої стилізації на рівні інтерпретації ордерних деталей (вул. С. Бандери, 3, вул. бр. Рогатинців, 12, вул. Валова, 7). (табл. 4.11, табл. 4.12).

Для порівняння розглянемо житловий комплекс у Відні на вул. Landstraße Hauptstraße, 23-25 (арх. Л. Фукс, 1912 р.). Фасад розчленований великим стилізованим іонічним ордером, що охоплює з другого по четвертий поверхи. П'ятий поверх оздоблено малим міжвіконним тосканським ордером. Розглянемо великий іонічний ордер. Відношення висоти колони до інтерколумнія становить $h_{\text{колони}} : l_{\text{інтерколумнія}} = 21 \frac{1}{6} : 4 \frac{5}{6} = 4,379$ (за Віньолюю $h_{\text{колони}} : l_{\text{інтерколумнія}} = 4,220$), якість ордерної системи не змінюється. Отже, на рівні інтерпретації ордерної системи застосовано метод репродукції. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи застосовано академічну стилізацію, адже змінюється відношення між основними елементами ордерної системи: $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 1 \frac{2}{3}$ (за Віньолюю $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$). На рівні деталей ордерної системи антаблемент інтерпретується методом радикальної трансформації (змінюється кількість його деталей, якість та відношення), а колона – методом модернізованої стилізації (кількість деталей залишається незмінною, відношення між деталями колони мають незначні зміни – $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 \frac{1}{3} : 19 \frac{1}{2} : 1 \frac{1}{4}$ (за Віньолюю $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 16 \frac{1}{3} : \frac{2}{3}$, проте змінюється їх якість).

На початку ХХ століття в архітектурі європейських країн використовувався неокласицизм, для якого характерним було використання класичних ордерів. Неокласицистичні тенденції знайшли своє відображення у творчості таких відомих архітекторів того часу, як О. Перре – Франція, П. Беренс – Німеччина, О. Вагнер, А. Лоос – Австрія, Г. Асплунд – Швеція та ін. На початку ХХ століття у неокласицистичних будівлях європейських міст, як і у Львові, часто помітний вплив модерну та використання класичних стилізованих ордерів. У російській архітектурі 1910-х рр. переважаючим було прагнення затвердити основні принципи класичної архітектури, використовуючи при цьому класичний ордер (арх. І. Жолтовський, І. Фомін,

Таблиця 4.11

Інтерпретація ордерної системи Львова ХХ - початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики

Інтерпретація класичного ордера в архітектурі Львова ХХ - початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики		
Початок ХХ століття (1900-1918 рр.)		
Відень	Львів	Київ
1 Житловий комплекс у Відні, Landstraßer Hauptstraße, 23-25 (арх. Л.Фукс, 1912 р.)	2 Банк «Львівський» на вул. Валовій, 9 (арх. А.Захаревич, 1909 р.)	3 Банківські споруди на вул. Хрещатик, 10-12 (1912-1914 рр.) та 8 (1914-1916 рр.), (арх. П. Андрєєва, Л. Бенуа)
На початку ХХ століття у Львові архітектурні процеси, в тому числі зміна способів інтерпретації класичного ордера, відбувалися синхронно зі змінами у Відні, який був політичним та культурним центром Австро-Угорської імперії. На рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи переважно використовувалася академічна стилізація, на рівні інтерпретації деталей ордерної системи - академічна та модернізована стилізація. У країнах Європи, окрім академічної стилізації, на рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів починає застосовуватися модернізована стилізація.		
Міжвоєнний період (1918-1939 рр.)		
Мюнхен	Львів	Київ
4 Будинок мистецтва, Мюнхен, Німеччина (арх. П. Л.Троост, 1933-1937 рр.)	5 Будинок профспілки машиністів (тепер Центр дитячої творчості «Веселка»), вул. Антоновича, 47, (арх. М. Мацялко, 1922-1929 рр.)	6 Будинок Ради Народних Комісарів УРСР (тепер будинок Уряду України), вул. Грушевського, 12/2 (арх. І. Фомін, П. Абросімов, 1934-1938 рр.)
Неокласицизм міжвоєнного періоду був тісно пов'язаний з політикою і офіційною культурою. Архітектура Львова в цей період наслідувала тенденції Другої Речі Посполитої: на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи найчастіше використовувалася академічна стилізація, а на рівні інтерпретації деталей ордерної системи - академічна та модернізована стилізація. В Європі окрім класичного, класичного стилізованого та стилізованого ордера використовувалася редукований ордер: на рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів застосовували модернізовану стилізацію.		
1940-1955 рр.	Радянський період (І) (1940-1955 рр.)	
Берлін	Львів	Харків
7 Житлові будинки на Штраусбергер Плац, Берлін, Німеччина (арх. Г. Гензельман, 1952-1954 рр.)	8 Гуртожиток на вул. Городоцькій, 85 (арх. П. Конт і Л. Нівіна, поч. 1950-х рр.)	9 Будинок зі шпилем на Вірменському провулку, 1/3, Харків (арх. П. Орешкін, 1950-1954 рр.)
У радянський період (І), коли Львів перебував у складі СРСР, інтерпретація класичного ордера Львова наслідує інтерпретацію ордера інших великих міст Радянського Союзу, а способи інтерпретації ордера залишаються такі ж, як і у міжвоєнний період. Натомість, у більшості країн Європи у цей класичний ордер не використовувалася.		
Примітка: 1 - marschler.at; 2, 3, 5, 6, 8 - фото автора; 4 - divento.com; 7 - flickr.com; 9 - zruchno.travel		

Таблиця 4.11 (продовження)

Інтерпретація ордерної системи Львова ХХ - початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики

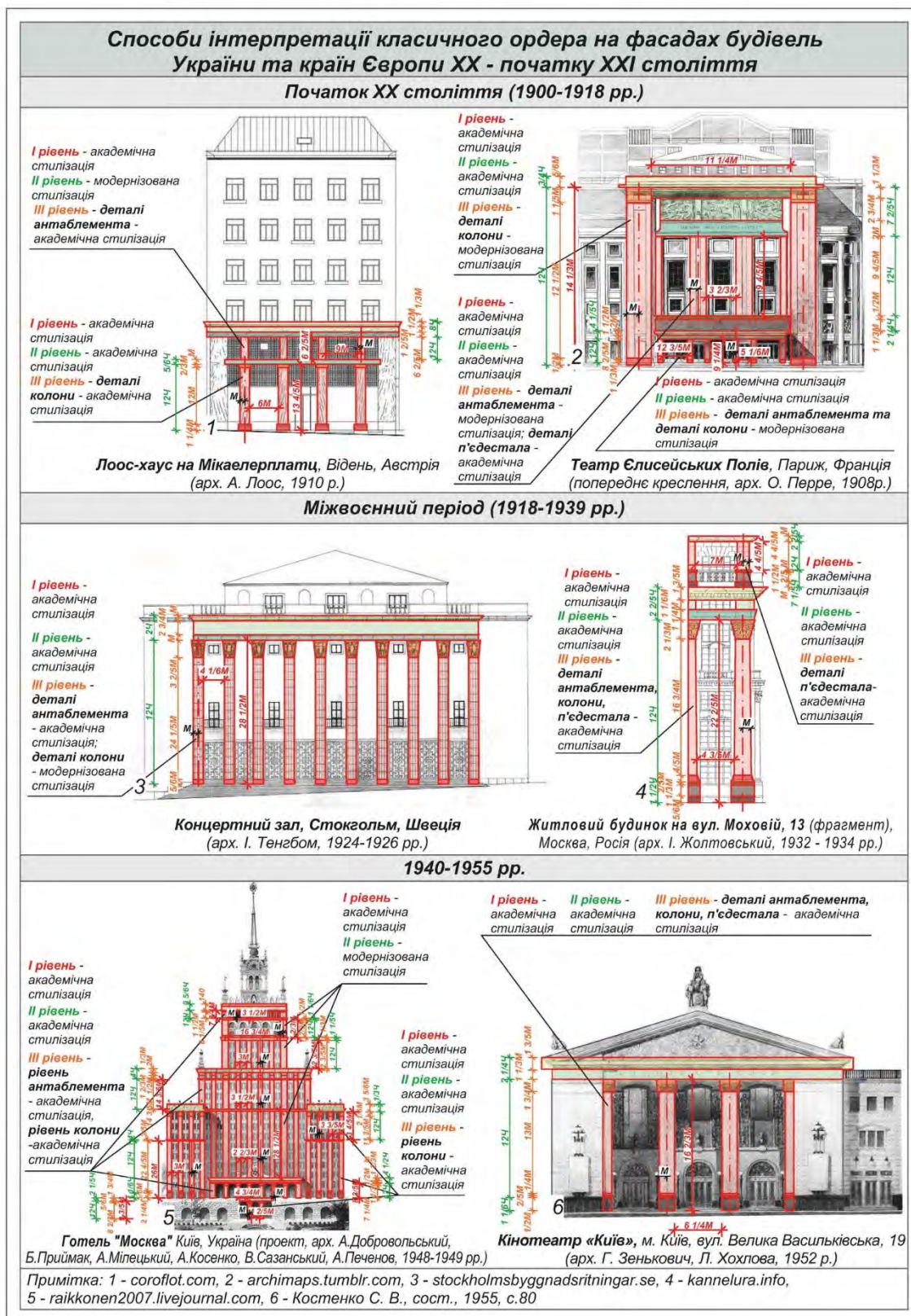
Інтерпретація класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ - початку ХХІ століття на тлі загальноєвропейської та вітчизняної практики (продовження)		
1956-1991 рр.	Радянський період (II) (1956-1991 рр.)	
Перуджа	Львів	Київ
1 Будівля бізнес-центру правління (Centre Direzionale), Перуджа, Італія (арх. А. Россі, 1982-1988 рр.)	2 Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85	3 Районна рада і районна держадміністрація, вул. Маршала Тимошенка, 16
У радянський період (II) тенденції інтерпретації ордеру на фасадах будівель Львова продовжують наслідувати інші великі міста СРСР, де тепер замість класичного та класичного стилізованого ордеру використовується редукований. У країнах Західної Європи та США у 60-х рр. ХХ ст. формується ідеологія постмодернізму - архітектори знову звертаються до класичного ордеру та його інтерпретацій.		
1991- дотепер	Період незалежності (1991- дотепер)	
Варшава	Львів	Київ
4 Будинок Справедливості, пл. Красінських, 2/4/6, Варшава, Польща (арх. М. Будзинські, З. Бадовські, 1996-2000 рр.)	5 Бізнес центр Домінант плаза на вул. Угорській, 14	6 Бізнес-центр "Леонардо", вул. Б. Хмельницького, 17/52 (арх. В. Рубштейн, 2005-2008 рр.)
Париж	Львів	Київ
7 Штаб-квартира Ж. С. Десаїх, Париж, Франція (майстерня архітектури Р. Бофілла, 1991 р.)	8 Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66	9 Бізнес-центр на вул. Володимирській, 49а (2005 р.)
У період незалежності у Львові, як і у всій Україні на рівні інтерпретації ордерної системи переважно використовується академічна стилізація та радикальна трансформація, на рівні інтерпретації елементів ордерної системи - модернізована та академічна стилізація, а на рівні інтерпретації деталей - модернізована стилізація та радикальна трансформація. У світі в цей час на фасадах будівель також продовжують використовувати класичний ордер, застосовуючи різні способи інтерпретації.		
Примітка: 1 - www.arhivnosti.ru; 2, 5, 8, 9 - фото автора; 3 - uk.wikipedia.org; 4 - mwfc.pl; 6 - smartyapp.com.ua; 7 - ricardobofill.com		

В. Щуко та ін.), хоча представники російського модерну також зверталися до стилізації класичних мотивів, застосовуючи стилізований ордер (арх. Ф. Шехтель, Ф. Лідваль, С. Соловйов та ін.) (Полевой ред., 1986).

На відміну від Західної України, що перебувала на початку ХХ століття у складі Австро-Угорської імперії, решта територія країни була у складі Російської імперії, де знову з'являється історизм, що базується на зверненні до архітектурної спадщини минулих епох, зокрема до класичних стилів та використання ордера. Найбільше об'єктів з класичним ордером збудовано у великих містах України: Києві (будинок Терещенка на вул. Терещенківській, 13 (арх. П. Андрєєв, 1910 – 1914 рр.), Волзько-Камський банк на вул. Хрещатик, 10 (арх. П. Андрєєв, 1912 – 1914 рр.) та ін.), Дніпрі (Перша жіноча гімназія на вул. О. Гончара, 5 (арх. Д. Скоробагатов, 1908 р.), Зимовий театр на просп. Яворницького, 97 (арх. Ф. Булацель 1906 – 1907) та ін.), Харкові (Волзько-Камський банк на пл. Конституції, 24 (арх. О. Бекетов, 1906 – 1907 р.), житловий будинок на вул. Римарській, 24 (арх. М. Верьовкін, 1903 р.), прибутковий будинок страхового товариства «Саламандра» на вул. Римарській, 22 (арх. М. Верьовкін, 1914 – 1915 рр.) та ін.) та Одесі (прибутковий будинок І. Леві на вул. Л. Толстого, 13 (арх. А. С. Панпулов, Ф. А. Троупянський, 1913 – 1914 рр.), Одеська національна наукова бібліотека на вул. Пастера, 13 (арх. Ф. Нестурх, 1904-1906 рр.) та ін.).

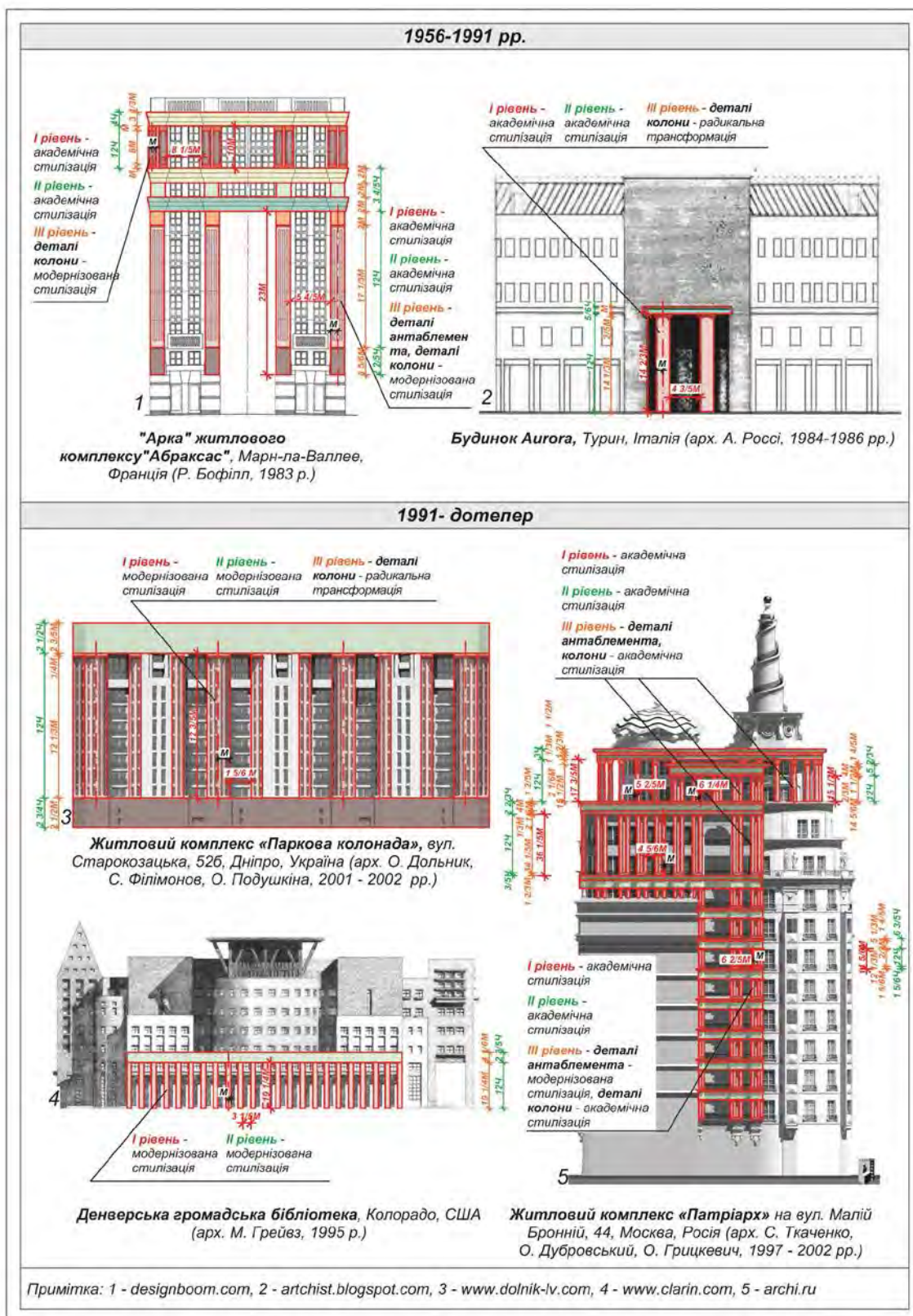
На основі здійсненого модульного та пропорційного аналізу фасадів будівель європейських країн виявлено, що на рівні інтерпретації ордерної системи, на відміну від Львова, окрім академічної стилізації (будинок князя С. Абамелек-Лазарева на набережній р. Мойки, 23, Санкт-Петербург, Росія (арх. І. Фомін, 1913 – 1915 рр.)), застосовувалася також модернізована стилізація (колишній завод AEG Gesundbrunnen, Берлін, Німеччина (арх. П. Беренс, 1912 р.)). На рівні інтерпретації ордерних елементів в європейських містах, як і у Львові, переважно використовували академічну стилізацію (колишня адміністративна будівля Continental AG на Vahrenwalder Strasse, Ганновер, Німеччина (арх. П. Беренс, 1912 р.)), хоча європейські архітектори

Способи інтерпретації класичного ордеру на фасадах будівель України та країн Європи ХХ - початку ХХІ століття

Таблиця 4.12 (продовження)

Способи інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель України та країн Європи ХХ - початку ХХІ століття

вже з початку ХХ століття почали застосовувати на цьому рівні також модернізовану стилізацію (церква св. Духу, Відень, Австрія (арх. Й. Плечник, 1913 р.)). На рівні інтерпретації деталей ордерної системи в Європі, як і у Львові, найчастіше використовували академічну (Прибутковий дім К. Маркова, Каменноостровский просп., 65, Санкт-Петербург, Росія (арх. В. Щуко, 1910-1911 рр.)) та модернізовану стилізацію (театр Єлисейських Полів, Париж, Франція (арх. О. Перре, 1913 р.)).

Після Першої світової війни територія Західної України, зокрема Львів, перебували у складі Другої Речі Посполитої, а решта територія України ввійшла до складу СРСР. Відповідно, архітектурні процеси у Львові хронологічно співпадали з відповідними тенденціями у Другій Речі Посполитій для якої на початку 20-х рр. ХХ століття характерним було повернення до класицизму II половини XVIII століття, т.зв. «августовського класицизму», так як саме на цей час припадала доба розквіту Речі Посполитої часів короля Станіслава Августа. Для цього наряду характерним було використання класичного ордера та академічної стилізації на різних рівнях інтерпретації ордерної системи. Окрім того, для зведення житлових будівель часто використовувався т.зв. «двірковий стиль», що посилався на польські історичні дворянські садиби XVIII століття з ордерним портиком. Цей стиль застосовувався не лише для побудови сільських садиб, але й для міських вілл, громадських будівель, шкіл, народних будинків, залізничних вокзалів, лікарень. У Львові, як і у Варшаві та її околицях (Жолібожі, Констанцині, Подкові Лесні, Зомбках, Брвінуві) були створені житлові садиби «професорів» та «офіцерів», а також вілли у «двірковому стилі» з використанням класичного ордера. (Dwory-polskie.pl, 2019).

На основі порівняльного аналізу визначено, що способи інтерпретації класичного ордера у Львові наслідували відповідні інтерпретації ордера у Другій Речі Посполитій, де також на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордера переважно використано академічну стилізацію (будівля Поштової ошадної каси, вул. Вельополе, 19-21, Краків, Польща (арх.

А. Шишко-Богущ, 1922 – 1926 рр.)), а на рівні інтерпретації деталей ордера застосовувалася як академічна (готель «Полонія», вул. Грюнвальдська, 16-18, Познань, Польща (арх. Є. Тужовский, 1928 – 1929 рр.)), так і модернізована стилізація (Будівля Сілезького сейму, вул. Ягеллонська, 25, Катовіце, Польща (арх. Л. Войтичко та ін., 1925 – 1929 рр.)).

У цей час в УРСР, як і загалом у СРСР, попри те, що після Першої світової розпочався авангардний рух, що характеризувався відмовою від використання ордера, окремі архітектори спиралися на класицистичні засади, використовуючи ордер або спрощені ордерні форми (Богданова, 2006, с. 108). Під час проведення конкурсу Палацу Рад навесні 1932 року Сталін у вигляді анонімного рішення журі оголосив про перехід радянської архітектури до класицизму і перед архітекторами постало завдання «відродження Риму» (Архитектура и престиж, 2003, с.35; Ерофалов-Пилипчак, 2010, с. 16). В цей час було зведено багато будівель з використанням класичного та класичного стилізованого ордера (будівля міністерства закордонних справ України у Києві на пл. Михайлівській, 1 (арх. Й. Лангбард, 1937 – 1939 рр.), житловий будинок у Москві на вул. Моховій, 13 (арх. І. Жолтовський, 1932 – 1934 рр.), Центральний будинок офіцерів у Мінську на вул. Красноармійській, 3 (арх. Й. Лангбард, 1934 – 1939 рр.) та ін.)). Споруджуючи помпезні архітектурні ансамблі, ідеологи комунізму намагалися створити ілюзію неіснуючого багатства країни та щасливого життя її громадян (Тимофієнко ред., 2003, с. 401).

Розглянемо будівлю Кабінету Міністрів у Києві на вул. М. Грушевського, 12/2 (арх. І. Фомін, П. Абросімов, 1936 – 1937 рр.). Головний фасад будівлі розчленований коринфськими півколонами великого ордера. Відношення висоти колони до інтерколумнія становить $h_{\text{колони}} : l_{\text{інтерколумнія}} = 36 \frac{4}{5} : 4 \frac{2}{3} = 7,885$ (за Віньолюю $h_{\text{колони}} : l_{\text{інтерколумнія}} = 4,290$), тобто на рівні інтерпретації ордерної системи відбувається академічна стилізація. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи також застосовано академічну стилізацію: змінено відношення між основними елементами ордера – колоною та антаблементом

$h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 1/4$ (за Віньолюю $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} = 12 : 3$). На рівні інтерпретації деталей колони змінено їх відношення $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 \frac{1}{6} : 31 \frac{3}{4} : 4$ (за Віньолюю $h_{\text{бази}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 16 \frac{2}{3} : 2 \frac{1}{3}$), а також якість тіла колони, отже використано метод модернізованої стилізації.

Неокласицизм міжвоєнного періоду був тісно пов'язаний з політикою та офіційною культурою. Архітектори, шукаючи адекватні засоби для вираження нових завдань та змістів, знову звернулися до класичної спадщини, вбачаючи в ордерних формах «вічної класики» можливість репрезентувати ідеали сильної держави (Лінда, 2016b). Засоби неокласицизму широко використовувалися в архітектурі Італії (арх. М. Пьячентіні, Дж. Муціо, П. Портулаппі, П. Мецанотте та ін.) і Німеччини (арх. П. Л. Троост, Л. Руфф, А. Шпеєр, Г. Гіслер та ін.) для створення споруд, що служили цілям пропаганди фашистської та нацистської ідеологій. Саме Італія стала першою країною тоталітаризму ХХ століття, що спиралася на соціалістичні ідеї, а неокласицизм в архітектурі Італії, відповідно, одним із перших прикладів інтерпретації власної класичної спадщини в ідеологічному контексті (Лінда, 2016a). Німецькі архітектори також зверталися до спадщини римської та грецької класики та використовували класичний ордер для репрезентації сили і потужності тоталітарного режиму країни. Окрім того в Італії та низці інших країн Європи окрім неокласицизму в цей час поширений був раціоналізм, для якого характерним було використання редукованого ордера: на рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів часто використовували модернізовану стилізацію (колишній Будинок фашизму в Больцано на пл. Трибунале, Італія (арх. Ф. Россі, Л. Платтнер, Г. Пеліццарі 1939 – 1942 pp.), Tempio Munito Fortezza Mistica, Via Alessandro Scarlatti, 12 в Палермо, Італія (арх. Дж. Спатрісано, 1936 – 1938 pp.), Будинок інвалідів війни (Casa del Mutilato) у Равенні (арх. М. Фокачча, 1938 – 1942 pp.) та ін.).

На основі проведеного аналізу було визначено, що в цей час в Італії, Німеччині та Радянському Союзі на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордера, як і у Львові, використовувалася академічна стилізація

(нова будівля Рейхсканцелярії, Берлін, Німеччина (арх. А. Шпеср, 1938 – 1939 рр.)), а на рівні інтерпретації ордерних деталей часто застосовувалася модернізована стилізація, причому, якщо в архітектурі Львова вона переважно досягалася за рахунок використання стилізованого ордера з фітоморфними капітелями, то в Італії, Німеччині та СРСР це відбувалося за рахунок використання редукованого ордера (Міністерство авіації Третього рейху, Берлін, Німеччина (арх. Е. Загебіль, 1935 – 1936 рр.)). Крім того, у містах СРСР, як і у Львові, в міжвоєнний період на рівні інтерпретації деталей ордерної системи часто використовувалася академічна стилізація (житловий будинок на вул. Моховій, 13, Москва, Росія (арх. І. Жолтовський, 1932 – 1934 рр.)).

Неокласицизм 1920 – 1930-х рр. був поширений у низці європейських країн (напр., Франція (арх. О. Перре), Великобританія (арх. Е. Лаченс) та ін.), а також США та слугував для вираження демократичного режиму влади. Класичний ордер переважно використовувався в офіційній архітектурі. Найбільше споруд із застосуванням ордера на фасадах будівель в цей час було зведено у США, а саме у Вашингтоні (будівля Національного архіву (арх. Дж. Р. Поуп, 1933 – 1935 рр.) Шекспірівська бібліотека Фолджера (арх. П. Ф. Крет, 1929 – 1932 рр.) та ін.).

Проведений модульний та пропорційний аналіз фасадів будівель показав, що у країнах Європи (Франції, Великобританії та ін.) та у США на рівні інтерпретації ордерної системи застосовували академічну стилізацію (палац віце-короля Індії, Нью-Делі, Індія (арх. Е. Лаченс, 1920 – 1921 рр.)), а на рівні інтерпретації ордерних елементів та деталей ордерної системи – як академічну (будівля Національного архіву, Вашингтон, США (арх. Дж. Р. Поуп, 1933 – 1935 рр.)), так і модернізовану стилізацію (Паризький музей сучасного мистецтва, Париж, Франція (арх. Ж.-К. Дондель, А. Обер, П. Віар, М. Дастюг, 1937 р.)) з використанням редукованого ордера.

Після Другої світової війни територія всієї України, включно із Західною, ввійшла до складу СРСР, а отже архітектурні процеси у Львові наслідували

відповідні тенденції інших міст Радянського Союзу. Розпочалася післявоєнна відбудова міст, велися реконструктивні заходи. Наслідки воєнних руйнувань змусили заново побачити спадщину архітектури минулого, в якій зверталися до історичної спадщини. Львів, на відміну від багатьох інших міст СРСР, що постраждали під час Другої світової війни, не зазнав сильних руйнацій. Тому першим повоєнним генпланом, розробленим архітекторами Г. Швецько-Вінецьким та А. Натальченком було передбачено збереження історико-архітектурної спадщини міста та мінімальне втручання в сформований центр. Водночас образ Львова мав зазнати серйозних трансформацій, які, однак, так і не були реалізовані, адже після смерті Сталіна Хрущов запровадив боротьбу з культом Сталіна та його архітектурою. Тому в порівнянні з іншими великими містами СРСР, у Львові в цей час постало не так багато будівель і вони не сильно вплинули на архітектурний образ міста.

Для порівняння інтерпретації ордера на фасадах будівель Львова та інших міст колишнього СРСР розглянемо фасад кінотеатру «Київ» на вул. Великій Васильківській, 19 у Києві, зведений за типовим проектом (арх. О. Тацій, 1952 р.). Фасад будівлі акцентований іонічним ордером. Інтерколумній складає $6 \frac{1}{4} M$. Відношення висоти колони до інтерколумнія становить $h_{\text{колони}} : l = 15 : 6 \frac{1}{4} = 2,4$. Кількість колон, як і в античних взірцях, парна, а якість самої ордерної системи не змінюється, отже, на рівні інтерпретації ордерної системи використано академічну стилізацію. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи відношення між колоною, антаблементом та п'єдесталом змінюються: $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{п'єдестала}} = 12 : 2 \frac{1}{4} : 1 \frac{1}{6}$ (за Віньолою $h_{\text{колони}} : h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{п'єдестала}} = 12 : 4 : 3$), а їх якість не змінюється – використовується також академічна стилізація. Відношення деталей колони становлять: колони – $h_{\text{базис}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1/4 : 13 : 1 \frac{3}{4}$ (за Віньолою в іонічному ордері $h_{\text{базис}} : h_{\text{тіла колони}} : h_{\text{капітелі}} = 1 : 16 \frac{1}{3} : 2/3$), антаблемента – $h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{1}{3} : 1 \frac{3}{5}$ (за Віньолою $h_{\text{фриза}} : h_{\text{карниза}} = 1 \frac{1}{4} : 1 \frac{1}{2}$), п'єдестала – $h_{\text{тіла п'єдестала}} : h_{\text{карниза п'єдестала}} = 1 \frac{1}{2} : 2/5$ (за Віньолою $h_{\text{тіла п'єдестала}} : h_{\text{карниза п'єдестала}} = 5 : 1/2$). Тобто, на рівні інтерпретації деталей ордерної системи колона,

антаблемент та п'єдестал трансформуються методом академічної стилізації: в колони змінюються відношення між деталями, а в антаблемента та п'єдестала – кількість деталей та відношення між ними.

У великих містах СРСР, таких як Москва, Київ, Харків, Дніпро та ін. зводилися масштабні будівлі та формувалися міські ансамблі, при цьому домінувало «творче освоєння класичної спадщини» із застосуванням симетрично-осьових містобудівних композицій та класичного і класичного стилізованого ордеру. Для висотних будівель характерною була чітка симетрія, виявлення домінантного об'єму, тричасне членування – явні ознаки класицистичних традицій (головний корпус Московського державного університету на Воробйових горах у Москві (арх. Л. Руднев, С. Чернишов, П. Абросімов, О. Хряков, 1949 – 1953 рр.), готель «Київ» (тепер «Україна») на вул. Інститутській, 4 у Києві (арх. А. Добровольський (керівник), А. Мілецький, Б. Приймак, В. Созанський, А. Косенко, 1955 – 1961 рр.), будівля Харківського вокзалу на Привокзальному майдані, 1 у Харкові (арх. Г. Волошин, Б. Мезенцев, О. Лимар, 1952 р.) та ін.). На фасадах будівель широко використовувався класичний та класичний стилізований ордер.

В результаті здійсненого модульного та пропорційного аналізу фасадів будівель колишнього СРСР виявлено, що у радянський період (І) у містах Радянського Союзу, як і в міжвоєнний період, на рівні інтерпретації ордерної системи продовжує використовуватися академічна стилізація (Південний вокзал, Харків, Україна (арх. Г. Волошин, Б. Мезенцев, О. Лимар, 1952 р.)), а на рівні інтерпретації елементів та деталей ордеру – академічна (будинок з кінотеатром «Дружба», Санкт-Петербург, Росія (арх. М. Русаков, В. Фромзель, 1953 р.)) та модернізована стилізація (Головпоштамт, вул. Хрещатик, 20/22, Київ, Україна (арх. В. Ладний, Б. Приймак, Г. Слущкий, З. Хлебникова, 1952 – 1958 рр.)). Однак, в результаті порівняльного аналізу виявлено, що у Львові в радянський період (І) кількість та масштаб споруджених будівель з класичним ордером були значно менші, ніж в інших великих містах СРСР – Москві, Києві, Харкові, Дніпрі та ін. (головний корпус Московського

державного університету на Воробйових горах, Москва, Росія (арх. Л. Руднев, С. Чернишов, П. Абросімов, О. Хряков, 1949 – 1953 рр.)).

Окрім СРСР у низці країн Східної Європи після Другої світової війни ордер також використовувався в архітектурі неокласицизму, що несла ідеальне уявлення про подолання стихії розрухи і будівництво гармонійного післявоєнного світу (Палац культури і науки, Варшава, Польща (арх. Л. Руднев, 1952 – 1955 рр.), Будинок «Скинтеї», Бухарест, Румунія (арх. П. Бедеску, Х. Майку, М. Аліфанті, 1948 – 1953 рр.), Будинок партії, Софія, Болгарія (арх. П. Златев та ін., 1950 – 1953 рр.), житлові будинки 1950-х рр. на Карл-Маркс-аллеє, Берлін, Німеччина, готель «Дружба» (тепер «Інтернаціональ») Прага, Чехословаччина (колектив архітекторів під керівництвом Ф. Єржабека, 1951–1956 рр.), кіностудія «Нова Албанія», Тирана, Албанія (арх. Г. Лавров, 1952 р.), будинок Синдиката, Белград, Югославія (арх. Б. Петричич, 1947 – 1957 рр.), штаб-квартира комуністичної партії, Будапешт, Угорщина (арх. Й. Корнер, 1952 – 1953рр.)). Проте у більшості країн Європи у повоєнні десятиліття домінувала раціоналістична архітектура та відмова від використання класичного ордеру (Лінда, 2009).

У радянський період (II) після виходу у листопаді 1955 р. урядової постанови «Про усунення надмірностей в проектуванні та будівництві» на зміну неокласицизму прийшов функціоналізм. Класичний ордер не використовувався, застосовувався редукований ордер та вертикальні членування фасаду у вигляді лопаток.

Для порівняння розглянемо будівлю Районної ради і районної держадміністрації по вулиці Маршала Тимошенка, 16 в Оболонському районі Києва. Головний фасад будівлі розчленований шістнадцятьма лопатками. Композиція фасаду симетрична, лопатки, розташовані на фасаді, акцентують входи до будівлі. Відстань між лопатками становить $l = 8 \frac{1}{4} \text{ М}$, а відношення висоти лопатки до відстані між колонами $h_{\text{лопатки}} : l = 51 \frac{1}{2} : 8 \frac{1}{4} = 6,24(24)$. Несучими елементами ордеру замість колон є лопатки, прямокутні в перерізі, отже відбувається зміна якості ордерної системи. Таким чином, на рівні

інтерпретації ордерної системи застосовано модернізовану стилізацію, при якій відбувається зміна якості та відношень ордера. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи теж застосовано метод модернізованої стилізації, адже змінено якість елементів ордера та відношення між ними $h_{\text{лопатки}} : h_{\text{антаблемента}} : h_{\text{п'єдестала}} = 12 : 1 \frac{1}{3} : \frac{4}{5}$. Основні частини ордерної системи – колона, п'єдестал та антаблемент не поділяються на деталі, а, отже, третій рівень інтерпретації відсутній.

Таким чином, у радянський період (II) у країнах колишнього СРСР замість академічної стилізації на рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів переважало використання методу модернізованої стилізації (Палац Республіки, Мінськ, Білорусь (арх. М. Пирогов, Л. Зданевич, А. Шабалін, 1985 – 1997 рр.)).

В цей час в архітектурі США та європейській архітектурі 1960-х рр. починає зароджуватися постмодернізм, архітектори якого у своїх творах часто зверталися до класичного ордера та його інтерпретацій. Для вирішення актуальних проблем сучасної архітектури зверталися до досвіду минулих століть, використовуючи форми та образи різних епох (Черкес та Лінда, 2010, с.15). На основі порівняльного аналізу визначено, що для архітектури США на всіх рівнях інтерпретації характерним було використання модернізованої стилізації (Humana-building, Луїсвілл, штат Кентуккі, США (арх. М. Грейвз, 1982 – 1985 рр.), Портленд-Билдінг в Портленді, штат Орегон (арх. М. Грейвз, 1982 р.)) та радикальної трансформації (будинок в Нью-Каслі (арх. Р. Вентурі, Дж. Раух, Д. Скотт-Браун, 1978-1983 рр.)) ордера на фасадах будівель, за допомогою чого досягалося його іронічне та гротескне звучання, тоді як в європейській архітектурі (Франція, Італія, Іспанія та ін.) переважало використання академічної (квартал Антигона, Монпельє, Франція (арх. Р. Бофілл, 1977 – 2000 рр.)) та модернізованої стилізації ордера (Centre Direzionale, Перуджа, Італія (арх. А. Россі, 1982 – 1988 рр.), житловий комплекс «Абраксас» під Парижем, Франція (арх. Р. Бофілл, 1982 р.)), де він став одним із засобів відродження культурної спадщини.

З початку 1990-х рр. архітектори міст колишнього соціалістичного табору, в тому числі і Львова, повертаються до використання класичного ордера та різних способів його інтерпретації на фасадах будівель. Починається процес «відродження традиційних цінностей культури, що стимулювало розвиток підходів, які ґрунтувалися на зверненні до архетипів історичної спадщини» (Черкес та Лінда, 2010, с. 34). Центром формування нової архітектури стала Москва, проте постмодернізм у ній зазнав інтерпретацій. Архітектура знову стала пов'язана з офіційною політикою, а різноманітні елементи архітектури, в тому числі ордери, стали засобами для утвердження ідеї повернення до історичної Москви (житловий комплекс «Патріарх» на вул. Малій Бронній, 44 у Москві (арх. С. Ткаченко, О. Дубровський, О. Грицкевич, 1997 – 2002 рр.), бізнес-центр Павелецька Плаза на пл. Павелецькій, 2/2 у Москві (арх. М. Посохін, С. Ткаченко, Є. Лякишева та ін. (1996 – 2003 рр.) (Черкес та Лінда, 2010, с.34).

В Україні в перше десятиліття незалежності процес становлення і розвитку архітектури відбувається доволі повільно, ще був помітний значний вплив радянської архітектури, проте вже з 2000-х рр. у великих містах України, таких як Київ, Львів, Дніпро, Одеса, Харків та ін. з'являється архітектура постмодернізму з використанням класичного ордера та його інтерпретацій (банк «Аркада» на вул. Ольгинській, 3 у Києві (арх. Ю. Бородкін, О. Ковальова, В. Пилипчук, А. Бородкіна та ін., 2001 – 2008 рр.), бізнес-центр «Цитадель-2» на вул. Святослава Хороброго, 12 у Дніпрі (арх. О. Дольник, С. Песчаний, 1997 – 1999 рр.) реконструкція стадіону «Чорноморець» в Одесі (архітектурно-реставраційне бюро «Архпроект МДМ», 2008 – 2011 рр.), готель «Харків-Палац» на просп. Незалежності, 2 у Харкові (архітектурне бюро «С. Бабушкін», 2010-2012 рр.)).

Розглянемо фасад житлового комплексу «Паркова колонада» на вул. Старокозацькій, 52б у Дніпрі (арх. О. Дольник, С. Філімонов, О. Подушкіна, 2001 – 2002 рр.). На фасаді будівлі розташований масивний редукований ордер з еркерами у формі колони. Інтерколумній між колонами становить

1 5/6 М. Відношення висоти клони до інтерколумнія дорівнює $h_{\text{колона}}: 1 = 12 \frac{3}{5}: 1 \frac{5}{6} = 6,87$. На рівні інтерпретації ордерної системи змінено відношення між основними частинами та їх якість, отже використано метод модернізованої стилізації. На рівні інтерпретації елементів ордерної системи теж застосовано модернізовану стилізацію, адже змінюється якість та відношення між колоною, антаблементом та п'єдесталом: $h_{\text{колона}}: h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{п'єдестала}} = 12: 2 \frac{1}{4}: 1 \frac{1}{6}$ (за Віньолюю $h_{\text{колона}}: h_{\text{антаблемента}}: h_{\text{п'єдестала}} = 12: 3: 4$). На рівні інтерпретації деталей колони змінено їх кількість (відсутня база колони), якість та відношення $h_{\text{тіла колони}}: h_{\text{капітелі}} = 12 \frac{1}{3}: 1/4$ (за Віньолюю $h_{\text{тіла колони}}: h_{\text{капітелі}} = 16 \frac{2}{3}: 2 \frac{1}{3}$), отже використано метод радикальної трансформації. Рівні інтерпретації антаблемента та п'єдестала відсутні, адже вони не поділяються на деталі.

Проведений аналіз показав, що у Львові, як і в інших великих містах колишнього СРСР (Київ, Дніпро, Харків, Москва, Санкт-Петербург, та ін.) в цей період на всіх рівнях інтерпретації ордера – на рівні ордерної системи, елементів ордера та ордерних деталей – найчастіше використовується академічна (Центр оперного співу Галини Вишневічської, Москва, Росія, (арх. М. Посохін, «Моспроект-2», 2002 р.)) та модернізована стилізація (житловий комплекс «Паркова колонада», вул. Старокозацька, 52б, Дніпро, Україна (арх. О. Дольник, С. Філімонов, О. Подушкіна, 2001 – 2002 рр.)). Проте, на відміну від цих міст, у Львові в період незалежності було зведено не так багато будівель з використанням ордера на фасаді.

Виявлено, що у країнах Західної Європи та США в цей час продовжує використовуватися класичний ордер та його інтерпретації. При використанні ордера на фасадах будівель застосовується академічна (Юніпер Хіл в Бакінгемширі, Великобританія (арх. К. Террі, 1999 – 2000 рр.)) та модернізована стилізація (ратуша, Мурсія, Іспанія (арх. Р. Монео, 1991 – 1998 рр.), Денверська громадська бібліотека, Колорадо, США (арх. М. Грейвз, 1995 р.), будівля для сільських зборів у Віндзорі, Флорида, США (арх. Л. Кріе, 1996 – 1999 рр.), будинок мерії у Флориді, США (арх. Ф. Джонсон, 1996 р.)), а

будівель з використанням радикальної трансформації ордера в цей період зведено значно менше, ніж у 1970 – 1980-х рр. XX століття (Художній музей в Мілвокі, Вісконсин, США (арх. С. Калатрава, 1994 – 2001 рр.)).

Висновки до розділу 4

1. На основі морфологічного аналізу ордерної системи в архітектурі Львова XX — початку XXI століття проаналізовано особливості зміни будови ордера упродовж досліджуваного періоду. Встановлено, що незважаючи на використання основних правил побудови ордера, він не є канонічним, відбувається його морфологічна інтерпретація, зміна пропорцій та пристосування відповідно до наявної ситуації та до конкретної будівлі.

2. За допомогою пропорційного аналізу структури фасадів будівель Львова XX — початку XXI століття визначено основні методи пропорціонування фасадів та роль ордерної системи в композиційній схемі фасаду. На початку XX століття, у міжвоєнний та радянський період (I) пропорційні схеми свідомо використовувалися для гармонізації структури фасадів та його елементів, у тому числі ордера. У радянський період (II) використання типових проектів зумовлює застосування простих пропорційних схем. У період незалежності методами пропорціонування почали нехтувати, наука про засоби гармонізації фасадів відходить на другий план, композиція фасадів здійснюється не на основі свідомого використання пропорційних схем, а завдяки прив'язці до оточення. Окрім того, встановлено, що розташування класичного ордера на фасадах будівель Львова XX — початку XXI століття часто збігається з пропорційними схемами, використаними на фасадах, тобто ордер є не лише важливим акцентом у композиції фасадів будівель, а й одним із головних засобів їхнього композиційного вирішення.

3. За допомогою модульного аналізу було встановлено основні співвідношення ордерних елементів відносно модуля. Виявлено, що протягом XX — початку XXI століття відношення діаметра до висоти колони на фасадах будівель Львова часто змінюється збільшуючись або зменшуючись у

порівнянні з ренесансними взірцями. Зокрема, встановлено, що на початку ХХ століття та в міжвоєнний період у колон здебільшого відношення діаметра до висоти колони зменшується, у порівнянні з канонічними взірцями, що робить їх стрункішими, а в радянський період (І), навпаки це співвідношення в переважній кількості досліджених ордерів збільшується, тобто колони стають більш масивні та монументальні.

4. За допомогою пропорційного аналізу ордера було визначено відношення висоти антаблемента та п'єдестала до колони. На фасадах споруд Львова ХХ — початку ХХІ століття часто не було дотримано класичних пропорцій членувань головних частин ордерної системи (12:3:4 — колона: антаблемент: п'єдестал). Співвідношення висоти антаблемента і п'єдестала змінюється відносно висоти колони, переважно зменшуючись у порівнянні з ренесансними взірцями.

5. Визначено чотири способи інтерпретації класичного ордера на фасадах Львова ХХ – початку ХХІ століття: репродукція, академічна стилізація, модернізована стилізація та радикальна трансформація. Інтерпретація ордера відбувається на чотирьох рівнях: на рівні ордерної системи, основних частин ордерної системи, елементів ордерної системи та деталей ордерної системи. Враховуючи багаторівневу структуру класичного ордера, на одному фасаді на різних рівнях інтерпретації можуть бути використані різні способи інтерпретації.

6. На основі порівняльного аналізу визначено, що загалом способи інтерпретації ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття відповідають способам інтерпретації ордера тих держав, до складу яких входило місто. На початку ХХ століття, коли Львів був у складі Австро-Угорщини, інтерпретація класичного ордера хронологічно відбувалася паралельно зі змінами у Відні: на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи переважно використовувалася академічна стилізація, на рівні інтерпретації деталей ордерної системи – академічна та модернізована стилізація. У країнах Європи, окрім академічної стилізації, на

рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів починає застосовуватися модернізована стилізація. У міжвоєнний період, коли територія Західної України була у складі Другої Речі Посполитої, архітектура Львова наслідувала її тенденції: на рівні інтерпретації ордерної системи та елементів ордерної системи переважно використовувалася академічна стилізація, а на рівні інтерпретації деталей ордерної системи – академічна та модернізована стилізація. В Європі окрім класичного, класичного стилізованого та стилізованого ордера використовувався редукований ордер: на рівні інтерпретації ордерної системи та ордерних елементів застосовували модернізовану стилізацію. У радянський період (I), коли Львів перебуває у складі СРСР, інтерпретація класичного ордера Львова наслідує інтерпретацію ордера інших великих міст Радянського Союзу, а способи інтерпретації ордера залишаються такі ж, як і у міжвоєнний період. Натомість, у більшості країн Європи у цей класичний ордер не використовувався. У радянський період (II) тенденції інтерпретації ордера на фасадах будівель Львова продовжують наслідувати інші великі міста СРСР, де тепер замість класичного та класичного стилізованого ордера використовується редукований. У країнах Європи та США в цей час архітектори знову звертаються до класичного ордера та його інтерпретацій. У період незалежності у Львові, як і у всій Україні на рівні інтерпретації ордерної системи переважно використовується академічна стилізація та радикальна трансформація, на рівні інтерпретації елементів ордерної системи – модернізована та академічна стилізація, а на рівні інтерпретації деталей – модернізована стилізація та радикальна трансформація. У світі в цей час на фасадах будівель також продовжують використовувати класичний ордер, застосовуючи різні способи інтерпретації.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу літературних джерел розглянуто особливості розвитку ордерів у архітектурних трактатах від першого використання терміна “ордер” у період античності до початку ХХІ ст. Визначено вплив трактату Вітрувія на подальший розвиток та формування теорії класичних ордерів. У дослідженні проаналізовано трактати періоду Відродження, європейські архітектурні трактати доби бароко та класицизму. Проаналізовано сучасні праці, зокрема вітчизняну літературу, автори якої вивчали архітектурно-художні характеристики ордера. Під час огляду літератури не виявлено ґрунтовних досліджень ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст.

2. У дослідженні запропоновано виділяти такі етапи розвитку ордера в історії архітектури: прототип ордера (доісторична архітектура – до ІІІ тис. до н. е.), докласичний ордер (архітектура стародавніх деспотій – ІІІ тис. до н. е. – V ст. н.е.), класичний ордер (архітектура Стародавньої Греції ІІ ст. до н.е. – І ст. н.е.), зміна класичного ордера (архітектура Стародавнього Риму – VІІІ ст. до н.е. – V ст. н.е., Відродження – 1420–1650-ті роки, бароко – 1580–1750-ті роки), використання класичного ордера (класицизм ХVІІ – 1750–1830-ті роки, історизм – 1830– 1890-ті роки, неокласицизм ХХ ст. – початок – середина ХХ ст., постмодернізм – 1960 р. – дотепер) та інтерпретація класичного ордера (постмодернізм – 1960 р. – дотепер).

3. Методика роботи ґрунтується на використанні таких підходів, як історичний, термінологічний, системний та культурологічний. У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, найважливішими серед яких є: систематизація (типологія будівель із класичним ордером, класифікація класичного ордера), морфологічний аналіз (пропорційний аналіз фасаду, аналіз розташування ордера на фасаді, модульний і пропорційний аналіз ордера, порівняльний аналіз у масах). Аналізом охоплено 235 фасадів будівель Львова.

4. У дисертації сформовано типологію будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст., фасади яких організовано за допомогою класичного ордеру. Будівлі з використанням класичного ордеру на фасаді систематизовано за такими ознаками: за способом розташування у міській забудові, за типом композиційної схеми головного фасаду, за видом функціонального призначення будівлі.

5. У роботі розроблено класифікацію класичного ордеру. Виділено три класифікаційні групи: I) види класичного ордеру; II) види компонування класичного ордеру на фасаді та III) морфологія класичного ордеру. Для видів компонування класичного ордеру на фасаді характерні такі ознаки: 1) спосіб розташування ордеру на фасаді; 2) місце розташування ордеру на фасаді; 3) кількість охоплених поверхів. На підставі здійсненої класифікації виявлено, що під час зведення будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст. архітектори дотримувались основних правил побудови ордерів, передусім поділу на три основні частини: п'єдестал, колону та антаблемент (повний ордер) або на дві частини: колону та антаблемент (неповний ордер), а також послідовності їх розміщення, проте поділ елементів ордеру на деталі не обов'язково зберігався.

6. На основі визначених особливостей архітектурного вирішення будівель та споруд Львова із класичним ордером ХХ – початку ХХІ ст. та здійсненої класифікації класичного ордеру виявлено загальні та спеціальні принципи його використання. До загальних належать такі принципи: архітектурно-містобудівної залежності, функціональної залежності, об'ємно-просторової залежності, композиційної організації фасаду, стилістичної залежності, залежності від контексту епохи. До спеціальних принципів зараховано: принцип трансформації ордеру (стилізації та редукції, варіабельності пропорцій, модульної залежності), принцип комбінування ордерів, тектонічності, принцип семантичної функції ордеру.

7. Розроблено методику трирівневого морфологічного аналізу ордерної системи в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ ст., який складався із пропорційного аналізу фасаду, аналізу розташування ордеру на фасаді,

модульного і пропорційного аналізу ордера, порівняльного аналізу в масах та аналізу інтерпретації ордерної деталі. З'ясовано, що, незважаючи на дотримання основних правил побудови ордера протягом досліджуваного періоду, він не є канонічним, простежуються його морфологічна інтерпретація, зміна пропорцій та пристосування відповідно до ситуації та до конкретної будівлі.

8. Визначено чотири способи інтерпретації класичного ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ ст.: репродукція, академічна стилізація, модернізована стилізація та радикальна трансформація. Інтерпретація ордера здійснювалася на трьох рівнях: на рівні ордерної системи, елементів ордерної системи та деталей ордерної системи. Враховуючи багаторівневу структуру класичного ордера, на одному фасаді на різних рівнях іноді використовували різні способи інтерпретації.

9. Визначено, що оскільки в ХХ – на початку ХХІ ст. будівництво Львова було детерміноване столичними тенденціями архітектурного розвитку, то й виявлені способи інтерпретації класичного ордера відповідали тим практикам та способам, які домінували у цей період. Отже, трансформації класичного ордера в архітектурі Львова ХХ–ХХІ ст. необхідно розглядати лише у контексті загальних архітектурних процесів та трактувати їх як відображення характерних для цього періоду розвитку архітектури методів формоутворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альберти, Л.-Б., 1935. *Десять книг о зодчестве: в 2-х т. Т.1: Текст.* Перевод В. П. Зубова. М.: Издательство Всесоюзной академии архитектуры.
2. Альберти, Л.-Б., 1937. *Десять книг о зодчестве: в 2-х т. Т.2: Материалы и комментарии.* М.: Издательство Всесоюзной академии архитектуры.
3. Баранов, Н. В. ред., 1975. *Архитектура СССР. В: Н. В., Баранов ред., 1966-1967. Всеобщая история архитектуры в 12 томах.* Москва: Издательство литературы по строительству. Т.12, кн.1.
4. Беломесяцев А. Б., 2012. *Архитектура Києва кінця ХІХ — початку ХХ століття: Теоретико-методологічні передумови та реалії архітектурної практики. Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтвознав., архітектурознавства і культурології, 8, с. 7-244.*
5. Білінська, О.Б., 2006. *Архітектурний ордер у забудові Львова ХVІ – ХVІІ ст. (Принципи застосування та методи реставрації).* Кандидат архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».
6. Бірюльов, Ю. О., 2008. *Архітектура початку ХХ ст. (1900-1918). Архітектура. В: Ю. О. Бірюльов, ред. Архітектура Львова. Час і стилі ХІІІ-ХХІ ст.* Львів: Центр Європи, VI.
7. Бірюльов, Ю. О., 2010. *Захаревичі: Творці столичного Львова.* Львів: Центр Європи.
8. Блинова, Е. К., 2012. *Художественные принципы становления и развития архитектурного ордера в Санкт-Петербурге.* Автореферат: докт. искусствоведения. Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена.
9. Блохина, И. В., 2014. *Архитектура. Всемирная история архитектуры и стилей.* Москва : АСТ.

10. Блюм, Г., 1936. *V Columnae или описание и применение пяти ордеров*. Перевод с нем. Венедиктов А.И. и Саккетти А.Л. М.: Издательство Всесоюзной академии архитектуры.
11. Богданова, Ю. Л., 2006. Стили та стилістичні спрямування в європейській та львівській архітектурі початку ХХ століття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 568, с. 102–110.
12. Богданова, Ю. Л., 2012. Умови виникнення та розвитку модернізму у львівській архітектурі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 728, с. 91-95.
13. Богданова, Ю.Л., 2008. Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.
14. Бофилль, Р., 1993. *Пространства для жизни*. А. Н. Шукурова ред. Перевод с французского М. В. Предтеченский. М.: Стройиздат.
15. Брунов, Н. И., 2003. *Очерки по истории архитектуры : в 2 т. Т.2.* М.: Центрполиграф.
16. Брунов, Н. И., 1973. *Памятники Афинского акрополя. Парфенон и Эрехтейон*. М.: Искусство.
17. Брунов, Н.И., 1935. *Пропорции античной и средневековой архитектуры*. М.: Издательство Всесоюзной Академии архитектуры.
18. Бунин, А. В., Каплун, А. И., Максимов, П. Н. ред., 1969. Западная Европа и Латинская Америка. XVII — первая половина XIX вв. В: Н.В. Баранов, ред., 1966-1967. *Всеобщая история архитектуры в 12 томах*. Москва: Издательство литературы по строительству. Т.7.
19. Вёльфлин, Г., 2004. *Ренессанс и барокко*. Перевод с нем. Е. Г. Лундберг. СПб.: Азбука-классика.
20. Веслополова, Г. Н., 2013. Исторические трансформации ордера. Постгреческий период. *Архитектон: известия вузов*, 1 (41), с. 52-64.

21. Винкельман, И. И., 2000. *История искусства древности. Малые сочинения*. Подготовил И.Е. Бабанов. СПб.: Алетейя, Государственный Эрмитаж.
22. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров*. Перевод А. Г. Габричевский. М. : Архитектура – С.
23. Виолле-ле-Дюк, Е. Е., 1937. *Беседы об архитектуре. Т.1*. Перевод с франц. А. А. Сапожникова; А. Г. Габричевский ред. М.: Изд-во Всесоюзной академии архитектуры.
24. Виппер, Б. Р и Ливанова, Т. Н. ред., 1963. *История европейского искусствознания*. М.: Академия наук СССР.
25. Витрувий, 2006. *Десять книг об архитектуре*. Перевод Ф.А. Петровский. М.: Архитектура – С.
26. Вуйцик, В. С. та Липка, Р. М., 1987. *Зустріч зі Львовом: Путівник*. Львів: Каменяр.
27. Габричевский, А. Г., 2002. *Морфология искусства*. М.: Аграф.
28. Гинзбург, М. Я., Аркин, Д. Е., Брунов, Н. И., Колли, Н. Я. и Маца, И. Л. ред., 1944. *Всеобщая история архитектуры: в 2-х т. Т. 1*. М. : Издательство Академии архитектуры СССР.
29. Глазычев, В. Л., 2002. *Архитектура. Энциклопедия*. М.: Дизайн. Информация. Картография; Астрель; АСТ.
30. Голомшток, И. Н., 1994. *Тоталитарное искусство*. М.: Галарт.
31. Грабовенко, А. Ю., 2010а. *Классическая традиция в архитектуре США и Западной Европы последней трети XX века*. Автореферат: кандидат искусствоведения. С.-Петербург. гос. художеств.-пром. акад. им. А.Л. Штиглица.
32. Грабовенко, А. Ю., 2010б. Творчество Роберта Вентури и символический потенциал классического языка в архитектуре 1970 – 1990 гг. *Общество. Среда. Развитие. Научно-теоретический журнал*, 3 (16), с. 165–171.
33. Гримм, Г. Д., 1935. *Пропорциональность в архитектуре*. Ленинград; Москва : ОНТИ.

34. Грицак, Я., 2000. *Нариси історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст.* 2-ге вид. Київ: Генеза.
35. Грицанов, А.А., сост. и гл. н. ред., 2003. *Новейший философский словарь.* Мн.: Книжный Дом.
36. Гуляницкий, Н. Ф., 1984. *Архитектура гражданских и промышленных зданий в пяти томах. Т.1: История архитектуры.* 3-е изд., доп. М. : Стройиздат.
37. Гутнов, А. Э., 1985. *Мир архитектуры: Язык архитектуры.* М.: Мол. гвардия.
38. Демків, М. В. та Лінда, С. М., 2000. Аналіз стильових та композиційних характеристик об'єктів львівського історизму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Архітектура», № 410, с. 355 - 361.*
39. Дженкс, Ч., 1985. *Язык архитектуры постмодернизма.* А. В. Рябушин, В. Л. Хайт ред. Перевод с англ. А. В. Рябушин, М. В. Уварова. М.: Стройиздат.
40. Добрицына, И. А., 2004. *От постмодернизма – к нелинейной архитектуре: в контексте современной философии и науки.* М. : Прогресс-Традиция, 2004.
41. Еремина, Е.Н., 2012. Трансформация классического ордера в архитектуре советского авангарда 1918-1931 гг. *Вестник СГТУ, 4 (68), с. 196-202.*
42. Ерофалов, Б., 2016. *Символы архитектуры или Нумерологическое испытание архитектурной формы.* Киев : А+С.
43. Ерофалов-Пилипчак, Б. Л., 2010. *Архитектура советского Киева.* Киев: Издательский дом А+С.
44. Земпер, Г., 1970. *Практическая эстетика.* Перевод В.Г. Калиш. М.: Искусство.
45. Зубов, В. П., 2001. *Архитектурная теория Альберти.* – СПб.: Алетейя.

46. Ивянская-Гессен, И. С., 2008. *Русско-английский архитектурный словарь*. М.: Астрель: АСТ.
47. Иконников, А. В. ред., 1973. *Архитектура капиталистических стран XX века*. В: Н. В., Баранов ред., 1966-1967. *Всеобщая история архитектуры в 12 томах*. Москва: Издательство литературы по строительству. Т.11.
48. Иконников, А. В., 1982. *Зарубежная архитектура. От «новой архитектуры» до постмодернизма*. М.: Стройиздат.
49. Иконников, А. В., 1985а. *Искусство, среда, время*. М.: Советский художник.
50. Иконников, А. В., 1985б. *Художественный язык архитектуры*. М.: Искусство.
51. Иконников, А. В., 1986. *Функция, форма, образ в архитектуре*. М.: Стройиздат.
52. Иконников, А. В., 1997. *Историзм в архитектуре*. М.: Стройиздат.
53. Иконников, А. В., 2002. *Архитектура XX века. Утопии и реальность*. Издание в двух томах. Том II. А. Д. Кудрявцева ред. М. : Прогресс-Традиция.
54. Иконников, А. В., 2006. *Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве*. М.: КомКнига.
55. Иконников, А. В. и Степанов Г. П., 1971. *Основы архитектурной композиции*. М.: Искусство.
56. Исаевич, Я., Литвин, М., Стеблій Ф. ред., 2007. *Исторія Львова: у трьох томах. Том 2. 1772 - жовтень 1918*. Львів: Центр Європи.
57. Исаевич, Я., Литвин, М., Стеблій Ф. ред., 2007. *Исторія Львова: у трьох томах. Листопад 1918 - поч. XXI ст. Том 3*. Львів: Центр Європи.
58. Кавтарадзе, С., 2015. *Аномалия архитектуры. Семь книг о логике, форме и смысле*. М.: Высшая школа экономики.
59. Казанцева, Т.Є. та Антонюк, У.О., 2015. До питання закономірностей пропорціонування фасадів будівель Львова 1870 – 1930-х рр. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 836, с. 29-35.

60. Кальницький, М. Б. та Кондель-Пермінова, Н. М. ред., 2012. *Забудова Києва доби класичного капіталізму, або Коли і як місто стало європейським*. Київ: Сидоренко В. Б.
61. Кириченко, Е. И., 1978. *Русская архитектура 1830 – 1910-х годов*. М. : Искусство.
62. Кожар, Н. В, 2016. Влияние философии Артура Шопенгауэра на теорию «тектонического классицизма» Карла Бёттихера. *Архитектура: сборник научных трудов*, 9, с. 41-46.
63. Кожар, Н. и Райчык, М., 2010. Проблема архитектурного ордера в польской теории зодчества 2-й половины XVIII – начала XIX веков. *Budownictwo*, 16, с.15-23.
64. Ланюк, Є. Ю., 2015. *Історичні типи діалогічності політики і мистецтва: вплив на формування людських свобод*. Кандидат архітектури. Львівський національний університет імені Івана Франка.
65. Лінда, С. М., 1999. *Стилістичні та архітектурно-композиційні аспекти розвитку архітектури Львова періоду історизму у XIX - поч. XX ст.* Кандидат архітектури. Державний університет «Львівська політехніка».
66. Лінда, С. М., 2008. *Архітектура історизму (40-90-і роки XIX ст.)*. В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, V.
67. Лінда, С. М., 2009. Етапи присутності історизму в світовому архітектурному розвитку. *Проблеми розвитку міського середовища: наук.-техн. зб.*, 1, с. 76 – 85.
68. Лінда, С. М., 2013. *Історизм у розвитку архітектури*. Доктор архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».
69. Лінда, С. М., 2016а. Неокласицизм у світовому архітектурному розвитку міжвоєнного періоду 20-х – 30-х років. *Досвід та перспективи розвитку міст України. Історичні аспекти архітектурної теорії і практики: зб. наук. пр.*, 10, с. 96–104.

70. Лінда, С. М., 2016b. Неокласицизм в архітектурі Італії міжвоєнного часу: естетика “ritorno all’ordine” і рух “novecento italiano”. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 856, с. 3-15.
71. Мазніченко, О. упоряд., 2012. *Наталія Борисівна Чмутіна. Життєвий та творчий шлях архітектора*. К. : Адеф-Україна.
72. Мардер, А.П., 1995. *Архітектура: короткий словник-довідник*. К.: Будівельник.
73. Маркузон, В. Ф., 1954. *Классическая ордерная система и некоторые вопросы теории и практики советской архитектуры*. Автореферат: кандидат архитектуры. М.
74. Маркузон, В.Ф. и Михайлов, Б.П. ред., 1973. *Архитектура Древней Греции*. 2-е изд. В: Н.В. Баранов, ред., 1966-1977. *Всеобщая история архитектуры в 12 томах*. Москва: Издательство литературы по строительству. Т.2.
75. Михайлов, Б.П., 1967. *Витрувий и Эллада. Основы античной теории архитектуры*. М.: Стройиздат.
76. Михаловский, И. Б., 2006. *Теория классических архитектурных форм*. Репринтное издание. М. : Архитектура – С.
77. Некрасов, А. И., 1994. *Теория архитектуры*. М. : Стройиздат.
78. Никифорова, Л. В., 2011. Культурная история ордера: мужское/женское в образах ордерной архитектуры XVIII столетия. *Общество. Среда. Развитие. Научно-теоретический журнал*, 4, с. 108-112.
79. Никифорова, Л.В., 2005. Архитектура в антропологическом измерении. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*, т.5, вып. 10, с. 309-319.
80. Новак Н. В., 2016. Развитие семантики ордерного языка мастерами постмодернизма. *Містобудування та територіальне планування*, 60, с. 252-258.
81. Новак, Н. В., 2017. Інтерпретація ордерної системи в роботах Р. Бофїлла. *Архітектурний вісник КНУБА*, 11-12, с. 314-320.

82. Новак, Н. В., 2019. *Інтерпретації ордерної мови в архітектурі постмодернізму*. Кандидат архітектури. Харківський національний університет будівництва та архітектури.
83. Новиков, А.М. и Новиков, Д.А., 2010. *Методология научного исследования*. М.: Либроком.
84. Овчинникова, Н.П., 2011. *Основы науковедения архитектуры: учеб. пособие*. СПб.: СПбГАСУ.
85. Островский, Г. С., 1982. *Львов*. 3-е изд., переработ. и доп. Л. : Искусство.
86. Павлова, А.В. та Лінда, С.М., 2016. Особливості використання поняття «ордер» у розвитку архітектури. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 45. с. 269-281.
87. Павлова, А.В., 2014. Семантика архітектурного ордеру. *Архітектурний вісник КНУБА*, 4, с. 84-91.
88. Павлова, А.В., 2015а. Архітектурний ордер в громадських спорудах епохи тоталітаризму в забудові Львова. В: *Актуальні питання сучасної науки. III міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 16-17 жовтня 2015. Херсон: Видавничий дім «Гельветика».
89. Павлова, А.В., 2015б. Особливості архітектурного ордеру епохи постмодернізму. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 40, с. 162-171.
90. Павлова, А.В., 2017а. Ордер в архітектурних трактатах від античності до початку ХІХ століття. *Архітектурний вісник КНУБА*, 11, с. 111-120.
91. Павлова, А.В., 2017б. Ордер в європейській архітектурній теорії ХІХ – початку ХХІ століття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 878, с. 11-17.
92. Павлова, А.В., 2017с. Етапи еволюції архітектурного ордеру. In: *Zbiór artykułów naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Obiecujące osiągnięcia naukowe»*. Warszawa, Polska, 30 września 2017. Warszawa: “Diamond trading tour”.

93. Палладио, А., 1938. *Четыре книги об архитектуре*. Перевод И.В. Жолтовский. М.: Издательство Всесоюзной академии архитектуры.
94. Петришин, Г. П., Иваночко, У. І. та Бірюльов, Ю. О, 2008. Архітектура початку ХХ ст. (1900-1918). Містобудування. В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VI.
95. Петришин, Г.П., Иваночко, У.І., Ідак, Ю.В., Топилко, С.І. та ін., 2006. *Історичні архітектурно-будівні комплекси: наукові методи дослідження*. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка».
96. Петунина, Т. Ю., 2013. Морфологический анализ открытых общественных городских пространств. *Академический вестник УралНИИпроект РААСН*, 3, с. 25-29.
97. Полевой, В. М. ред., 1986. *Популярная художественная энциклопедия*. М.: Издательство «Советская энциклопедия».
98. Пономаренко, Л. А., 2001. *Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня*. К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», Видавництво «Голока».
99. Посацький, Б. С., 2008. Архітектура тоталітаризму (після 1940-1956). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, IX.
100. Предко, О. Б., 2003. Гуманізм та його значення у розвитку архітектурних ордерних трактатів періоду Відродження. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 473, с. 90-101.
101. Прядко, М., 2012. Архітектурно-пластичні особливості житлової архітектури Києва періоду модерн. *Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури*, 19, с.319-331
102. Пучков, А. О., 2013. *Нарис історії архітектурознавства*. К. : Фенікс.
103. Пучков, А. О., 2008. *Поетика античної архітектури*. К.: Фенікс
104. Ракочий, Я.В., 2011. *Розвиток тоталітаризму в архітектурі Львова ХХ століття*. Кандидат архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».

105. Раппапорт, А. Г., 2000. *К пониманию архитектурной формы*. Докт. искусствоведения. НИИТИАГ РААСН.
106. Ревзин, Г. И., 1992. *Неоклассицизм в русской архитектуре начала XX века*. М.
107. Ревзин, Г. И., 2002. *Очерки по философии архитектурной формы*. М.: ОГИ.
108. Ремизова Е. И., 2013. *Логические структуры композиционного языка архитектуры*. Автореферат: доктор архитектуры. Харьковский национальный университет строительства и архитектуры.
109. Ремизова, Е. И., 2009. Происхождение традиционных форм учебного проектирования в архитектуре. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 3,4, с. 144 – 149.
110. Ремизова, Е. И., 2014. Строение архитектурного языка. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 35, с. 62-72.
111. Стародубцева, Л. В., 1998. *Архитектура постмодернизму: Історія. Теорія. Практика*. К.: Спалах.
112. Тимофієнко, В. І., 2006. *Історія архітектури Стародавнього світу*. Підручник для вузів. К.: Наук. думка.
113. Тимофієнко, В.І., 2002. *Архитектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття*. Київ: Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура.
114. Тиц, А. А., 1976. *Основы архитектурной композиции и проектирования*. К.: Вища школа.
115. Томан, Р. ред., 2000. *Барокко. Архитектура. Скульптура. Конетанн*. Перевод с ит. А. Михайлова, Н. Позднякова, И. Гиллярова, Я. Лев. Köln: Konemann.
116. Трегубова, Т.О. та Мих, Р.М., 1989. *Львів: Архитектурно-історичний нарис*. К.: Будівельник.

117. Трошкіна, О. А., 2006. *Особливості семантики у формуванні образу представницької архітектури України*. Автореферат: кандидат архітектури. Нац. акад. образотв. мистец. і архіт.
118. Трошкіна, О., 2009. Архітектурне вирішення образу сучасних представницьких об'єктів. *Українська академія мистецтв. Дослідницькі та науково-методичні праці*, 16, с.148-163.
119. Трошкіна, О.А., 2008. Представницька архітектура і ландшафтне середовище. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 20, с. 392-398.
120. Трошкіна, О.А., 2012. *Семантика архітектури*. К.: НАУ.
121. Филарете (Аверлино, А.), 1999. *Трактат об архитектуре*. Перевод В. Л. Глазычев. М.: Русский университет.
122. Фоменко, О. О., 1997. *Сигнал і знак в аналізі архітектурної форми*. Автореферат: кандидат архітектури. Харківському державному технічному університеті будівництва та архітектури.
123. Франків, Р.Б., 2008. Архітектура доби Незалежності (після 1991). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, XI.
124. Фремpton, К. *Современная архитектура: Критический взгляд на историю развития*. Перевод. с англ. Е. А. Дубченко. В. Л. Хайт ред. М.: Стройиздат.
125. Хайт, В.Л., 1987. Класицизм и постмодернизм. *Архитектура Запада-4: Модернизм и постмодернизм, критика концепций*, с.72-83.
126. Хан-Магомедов, С. О., 1996. Проблемы формообразования. Мастера и течения. В: С. О. Хан-Магомедов, 1996. *Архитектура советского авангарда: в 2-х кн.* М.: Стройиздат. Кн. 1. Хан-Магомедов, С. О., 2006. XX век в структуре тысячелетий. *ACADEMIA архитектура и строительство*, 3, с. 5-10.
127. Хан-Магомедов, С.О., 2007. *Моисей Гинзбург*. М.: Архитектура-С.
128. Хмельницкий, Д. С., 2006. *Архитектура Сталина. Психология и стиль*. М.: Прогресс-Традиция.

129. Черкес, Б. С. та Лінда С. М., 2010. *Архітектура сучасності. Остання третина ХХ – початок ХХІ століть*. Навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
130. Черкес, Б.С., 1999. Сталінське планування Львова. *Вісник Державного університету «Львівська політехніка» «Архітектура», «Книга міст Галичини»*, 379, с. 96 – 106.
131. Чубарьян, А. О. ред., 2018. *Всемирная история в 6 томах. Том 6: Мир в ХХ веке: эпоха глобальных трансформаций. Книга 2*. М.: Наука.
132. Шевелев, И.Ш., Марутаев, А.М. и Шмелев, И.А., 1990. *Золотое сечение: Три взгляда на природу гармонии*. М.: Стройиздат.
133. Ширинян, Е.А., 2012а. *Сопоставление некоторых ордерных принципов и современных установок в формообразовании*. АМІТ, 1 (18), с.1-16.
134. Ширинян, Е.А., 2012б. *Сопоставление композиционного принципа ордера и генеративного метода формообразования*. АМІТ, 4 (21), с.1-22.
135. Шліпченко, С. Ю., 2000. *Архітектурні принципи постмодернізму*. К.: Видавничий дім «Всесвіт».
136. Шуази, О., 2012. *Всеобщая история архитектуры*. Перевод с французского Н. С. Курдюкова, Е. Г. Денисова. М.: Эксмо.
137. Chitham, R., 2005. *The Classical Orders of Architecture*. Oxford: Architectural Press.
138. Cielątkowska, R. and Onyszczenko-Szwec, L., 2006. *Detal architektury mieszkaniowej Lwowa XIX-XX wieku*. Gdańsk: Zakład Poligrafii Politechniki Gdańskiej.
139. Cielątkowska, R., 1998. *Architektura i urbanistyka Lwowa II Rzeczypospolitej*. Zblewo: Agencja «Art-Styl».
140. Clark, R. H. and Pause, M., 1996. *Precedents in architecture*. New York: Van Nostrand Reinhold.
141. Ford, E. R., 2011. *The architectural detail*. NY: Princeton Architectural Press.

142. Krie, L. and Thadani, D., 2009. *The Architecture of Community*. Washington: Island Press.
143. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.
144. Pavlova, A., 2016. Order in Decoration of the Façades of Lviv Administrative Buildings of Historicism Period. *Przestrzeń i forma*, 28, pp. 255-270.
145. Pavlova, A., 2019. Structural Morphological Analysis of Order System in Lviv Architecture of Interwar Period. *Przestrzeń i forma*, 37, pp. 17-30.
146. Pelletier, L., 2006. *Architecture in Words: Theatre, Language and the Sensuous Space of Architecture*. NY: Routledge, 2006.
147. Perrault, C., 1993. *Ordonnance for the Five Kinds of Columns after the Method of the Ancients*. Santa Monica, CA: The Getty Center for the History of Art and the Humanities.
148. Pozzo, A., 1693. *Perspectiva pictorum et architectorum*. Romae : Typis Joannis Jacobi Kornarek Bohemi apud S. Angelum Cuftodem.
149. Remizova, O., 2015. The Structure of the Architectural Language. *Architectural Studies*, vol. 1, num. 2., pp. 81-86.
150. Tzonis, A. and Lefaivre, L., 1992. *Classical Architecture: The Poetics of Order*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
151. Venturi, R., 1966. *Complexity and Contradiction in Architecture*. New York : Museum of Modern Art.
152. Wagner, O., 1988. *Modern Architecture: A Guidebook for His Students to This Field of Art*. Translated by H.F.Mallgrave. CA: The Getty Center for the History of Art and the Humanities.
153. Zevi, B., 1978. *The Modern Language of Architecture*. Canberra: Australian National University Press.

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

154. Веслополова, Г. Н., 2015. Воплощение гармонического порядка. *Архитектон: известия вузов*, [online] 3, 51. Доступно: <http://archvuz.ru/2015_3/5/> [Дата звернення 17 листопад 2019].

155. Кожар, Н.В., 2013. Ордерные формы в архитектуре XX века. *Monumentalia & Modernita-2013*. [online] Доступно: <https://archbryansk.ucoz.ru/_ld/1/104_ВНЕ.pdf> [Дата звернення 17 листопада 2019].

156. Козодаева, Н., 2010. Морфология архитектурной формы. *Аналитика культурологии*, [online] 2 (17). Доступно: <http://analiculturolog.ru/journal/archive/item/198-article_10.html> [Дата звернення 26 Січень 2019].

157. Павлова, А.В., 2016. Ордер в архітектурі постмодернізму. *Scientific innovations theory and practice. Materials of the 1st International Scientific and Research Conference*. [online] pp. 32-40. Available at: <https://www.confml.org/files/Conf_1_2016.pdf> [Accessed 03 April 2017].

158. Archirama.pl, 2018. *Encyklopedia architektury*. [online] Доступно: <https://archirama.muratorplus.pl/encyklopedia-architektury/dworkowy-styl,62_3706.html?cat=62> [Дата звернення 17 травня 2018].

159. Dwory-polskie.pl, 2019. *Styl dworkowy 1900 – 1939*. [online] Доступно: <<http://www.dwory-polskie.pl/x.php/1,52/Styl-dworkowy-1900-1939.html>> [Дата звернення 21 вересня 2019].

Додаток А

Джерела ілюстрацій

Джерела ілюстрацій до таблиці 1.4

1. Знак, А. В., 2017. *Дольмен Пентре-Іфан, Уельс, Великобританія.* [схематичне креслення] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2017. *Храм Хора в Едфу, Стародавній Єгипет.* [схематичне креслення] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2017. *Парфенон, головний храм Афінського акрополя, Греція.* [схематичне креслення] (Архів автора).
4. Знак, А. В., 2017. *Колізей, Рим, Італія.* [схематичне креслення] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2017. *Вілла Ротонда біля Віченци, Італія.* [схематичне креслення] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2017. *Церква Санта-Сусанна, Рим, Італія.* [схематичне креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 1.4 (продовження)

1. *Храм святої Женецьєвы* [креслення онлайн] Доступно: <<https://galkovsky.livejournal.com/195010.html>> [Дата звернення 27 жовтня 2019].
2. Знак, А. В., 2017. *Опера Гарньє (Гранд опера) Париж, Франція.* [схематичне креслення] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2017. *Головний корпус Уральського політехнічного інституту ім. С.М.Кірова, Єкатеринбург, Росія.* [схематичне креслення] (Архів автора).
4. *Schermerhorn Symphony Center - Elevation Rendering* [drawing online] Доступно: <<https://www.dmsas.com/project/schermerhorn-symphony-center/>> [Дата звернення 15 травня 2017].

5. *Marne-la-Valle. Ricardo Bofill* [drawing online] Доступно: <<https://artchist.blogspot.com/2015/05/marne-la-vallee-ricardo-bofill.html>> [Дата звернення 21 червня 2017].

Джерела ілюстрацій до таблиці 1.8

1. Знак, А. В., 2018. *Львівська державна академія ветеринарної медицини, вул. Пекарська, 50*. [фотографія] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2018. *Колишній будинок видавництва "Wiek Nowy" вул. П. Ковжуна, 10*. [фотографія] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2018. *Житловий будинок на вул. М. Коперника, 14*. [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 1.9

1. *Храм бога Амона*. 2017. [photo online] Доступно: <<http://natural.ru/chudesasveta/xram-boga-amona-v-karnake.html>> [Дата звернення 29 січня 2016].
2. Ware, S., 2007. *Temple of Hephaestus*. [photo online] Доступно: <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Temple_of_Hephaestus.jpg> [Дата звернення 28 серпня 2016].
3. Маркузон, В.Ф. и Михайлов, Б.П. ред., 1973. *Архитектура Древней Греции*. 2-е изд. В: Н.В. Баранов, ред., 1966-1977. *Всеобщая история архитектуры в 12 томах*. Москва: Издательство литературы по строительству. Т.2.
4. *Roma, Tempio di Portunus*, 2005. [photo online] Доступно: <https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Roma_-_Tempio_di_portunus02.JPG> [Дата звернення 11 вересня 2016].
5. Знак, А. В., 2012. *Колізей, Рим, Італія*. [фотографія] (Архів автора).

6. *Roman insulae* [image online] Доступно: <<https://historum.com/threads/house-sizes-classical-greece-vs-usa.40863/page-2>> [Дата звернення 8 жовтня 2016].
7. *Браманте, Донато. Темп'єтто. Церковь монастыря Сан-Пьетро ин Монторио в Риме. Италия. 1502 г.* [photo online] Доступно: <<https://www.pinterest.de/pin/115967759132926992/>> [Дата звернення 8 жовтня 2016].
8. *Léon Battista Alberti - Sant'Andrea, Mantoue* [photo online] Доступно: <<https://www.pinterest.com/pin/675188169115285607/?lp=true>> [Дата звернення 11 вересня 2016].
9. *Palazzo Strozzi (Florence, Italy)* [photo online] Доступно: <<https://wikioo.org/it/paintings.php?refarticle=8Y32YB&titlepainting=Fa%C3%A7ade%20and%20right%20side&artistname=Benedetto%20Da%20Maiano>> [Дата звернення 28 серпня 2016].
10. *Scalzi Church built in the 1600s.* Церква дельї Скальці, Венеція, Італія [photo online] Доступно: <<http://www.notallthosehowanderarelost.com/Pictures/LogPictures/2009/2009%20Italy%20Austria/venice%20arrive%206%20scalzi%20church.jpg>> [Дата звернення 12 вересня 2016].
11. *Il Gesù, 2005* [photo online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Il_Gesu.jpg> [Дата звернення 28 серпня 2016].
12. *La Agencia Tributaria, 2016* [photo online] Доступно: <https://www.arabalears.cat/economia/hisenda-convocara-consells-politica-fiscal-i-financera-financament-autonomic_0_2032596880.html> [Дата звернення 8 жовтня 2016].

Джерела ілюстрацій до таблиці 1.9 (продовження)

1. *Церква св. Женев'єви, Париж, Франція, 2016.* [photo online] Доступно: <<https://goturist.ru/vse-dorogi-vedut-v-rim/>> [Дата звернення 28 серпня 2016].
2. *Harewood House from the terrace gardens, 2007.* [photo online] Доступно: <<https://www.geograph.org.uk/photo/1045529>> [Дата звернення 14 вересня 2016].
3. Theiner P., 2008. *Trinity college library.* [photo online] Доступно: <https://en.wikipedia.org/wiki/E._F._D._Roberts> [Дата звернення 9 жовтня 2016].
4. *Parliament House, Stockholm, 2011.* [photo online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Riksdagshuset_i_Stockholm.jpg> [Дата звернення 14 вересня 2016].
5. *Dresden - Semperoper – 2013, 2013.* [photo online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dresden_-_Semperoper_-_2013.jpg> [Дата звернення 29 серпня 2016].
6. Savin. A., 2012. *Spb 06-2012 Palace Embankment various 09.* [photo online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Spb_06-2012_Palace_Embankment_various_09.jpg> [Дата звернення 14 вересня 2016].
7. *Manchester Central Library, 2005.* [photo online] Доступно: <https://ms.wikipedia.org/wiki/Fail:Manchester_Central_Library.jpg> [Дата звернення 29 серпня 2016].
8. *Filharmonia im. Karola Szymanowskiego w Krakowie.* [photo online] Доступно: <https://kkr.krakow.pl/baza_ulg/2228,id,541,artykul,ulgi.html> [Дата звернення 14 вересня 2016].
9. *Slavex house.* [photo online] Доступно: <<http://www1.zagreb.hr/galerijakd.nsf/c31dd4a135787898c1256f9600325af4/c3cc335e93747d41c1257f3e00491f47?OpenDocument>> [Дата звернення 9 жовтня 2016].

10. *Berlin, Neue Reichskanzlei, Gartenfront*, 1939. [photo online] Доступно: <https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Bundesarchiv_Bild_146-1985-064-24A_Berlin_Neue_Reichskanzlei_Gartenfront.jpg> [Дата звернення 28 серпня 2016].
11. «Янтарь Полесья» з. Днепр. [photo online] Доступно: <<https://ukrburshtyn.com/shop/dnepropetrovsk>> [Дата звернення 15 вересня 2016].
12. Google Maps, 2016. *Невский проспект, 184, Санкт-Петербург, Росія*. Google Maps [online] Доступно: <<https://www.google.com.ua/maps/@59.9241897,30.3835268,3a,75y,37.19h,102.17t/data=!3m7!1e1!3m5!1seeHvgUUQ6HFA69w1jqdhpA!2e0!5s20150601T000000!7i13312!8i6656?hl=ru>> [Дата звернення 15 вересня 2016].
13. *Пьяцца Италия Чарльза Вилларда Мура, Нью Орлеан*, 2011. [photo online] Доступно: <<https://otvet.mail.ru/question/55720685>> [Дата звернення 10 жовтня 2016].
14. Morgan S., 1982. *Portland Building 1982*. [photo online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portland_Building_1982.jpg> [Дата звернення 10 жовтня 2016].
15. *International Finance Corporation headquarters, Washington, D.C.* [photo online] (AgnosticPreachersKid) Доступно: <<https://www.britannica.com/topic/International-Finance-Corporation>> [Дата звернення 10 жовтня 2016].

Джерела ілюстрацій до таблиці 2.2

1. Маркузон, В. Ф. и Михайлов, Б. П. ред., 1973. *Архитектура Древней Греции*. 2-е изд. В: Н. В. Баранов, ред., 1966-1977. Всеобщая история архитектуры в 12 томах. Москва: Издательство литературы по строительству. Т.2.
2. *Rilievo della facciata e proporzioni dell'ordine*. [drawing online] Доступно: <http://www.progetti.iisleviponti.it/Ritratti_di_Venezia/alberti.html> [Дата звернення 13 серпня 2017].

3. Boullée E.-L., between 1777 and 1781. *La Madeleine - Projet Couture*. [drawing online] Доступно: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_Madeleine_-_Projet_Couture.jpg> [Дата звернення 13 серпня 2017].

4. *Portland Building*. [drawing online] Доступно: <http://www.greatbuildings.com/cgi-bin/gbc-drawing.cgi/Portland_Building.html/Portland_Bldg_Elev_A.jpg> [Дата звернення 19 травня 2016].

Джерела ілюстрацій до таблиці 2.5

1. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. І. Рутковича, 11а*. [фотографія] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Ю. Словацького, 1*. [фотографія] (Архів автора).

3. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Дж. Дудаєва, 19*. [замальовка] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на просп. Свободи, 18*. [фотографія] (Архів автора).

5. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. О. Степанівни, 52*. [фотографія] (Архів автора).

6. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Пекарській, 50*. [знімок екрана] (Архів автора).

7. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Городоцькій, 48*. [знімок екрана] (Архів автора).

8. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Професорській, 1*. [знімок екрана] (Архів автора).

9. Знак, А. В., 2017. *Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131*. [креслення] (Архів автора).

10. Знак, А. В., 2018. *Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 6б.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 2.8

1. Знак, А. В., 2017. *Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих, вул. Некрасова, 45.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 2.8 (продовження)

1. Черкес Б. С., Лінда С. М. та Богданова Ю. Л., 2016. *Національний університет «Львівська політехніка»: архітектурний атлас.* Львів: Видавництво Львівської політехніки.

2. Богданова, Ю.Л., 2008. *Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939).* В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.

3. *Проект школи С-1.* [креслення онлайн] Доступно: <http://indbooks.in/mirror7.ru/?p=322094> [Дата звернення 19 травня 2016].

Джерела ілюстрацій до таблиці 3.2

1. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Квітневій, 6.* [фотографія] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Я Стецька, 11.* [фотографія] (Архів автора).

3. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. О. Басараб, 1.* [фотографія] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Є. Коновальця, 24.* [фотографія] (Архів автора).

5. Знак, А. В., 2017. *Будинок на пл. Генерала Григоренка, 33.* [фотографія] (Архів автора).

6. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Дорошенка, 19*. [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. П. Ковжуна, 11*. [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. М. Некрасова, 45*. [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Акад. Гнатюка, 3*. [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Героїв УПА, 73*. [фотографія] (Архів автора).
11. Знак, А. В., 2018. *Арка-вхід до Парку культури та відпочинку ім. Б. хмельницького*. [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 3.4

1. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Личаківській, 72*. [фотографія] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Героїв УПА, 72*. [фотографія] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Акад. Гнатюка, 12а*. [фотографія] (Архів автора).
4. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. М. Коперника, 4*. [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2016. *Будинок на Ш. Руставелі, 2*. [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2018. *Будинок на пл. М. Шашкевича, 5*. [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. І. Свенціцького, 13*. [фотографія] (Архів автора).

8. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Є. Коновальця, 102.* [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Героїв УПА, 76.* [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Любінській, 168.* [фотографія] (Архів автора).
11. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. М. Гоголя, 8.* [фотографія] (Архів автора).
12. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Лукаша, 1.* [фотографія] (Архів автора).
13. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. О. Степанівни, 52.* [фотографія] (Архів автора).
14. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. М. Лукаша, 2.* [фотографія] (Архів автора).
15. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. М. Вороного, 2.* [фотографія] (Архів автора).
16. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Повтанській, 4.* [фотографія] (Архів автора).
17. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. У. Самчука, 26.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 3.4 (продовження)

1. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Пекарській, 50.* [фотографія] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Конопницької, 3.* [фотографія] (Архів автора).

3. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. М. Устияновича, 5.* [фотографія] (Архів автора).
4. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Ю. Мушака, 17.* [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Героїв УПА, 78.* [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2018. *Арка-вхід на вул. І. Горбачевського.* [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Куліша, 6б.* [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Коперника, 33.* [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Ген. Чупринки, 69.* [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Є. Коновальця, 50.* [фотографія] (Архів автора).
11. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. І. Мечнікова, 8.* [фотографія] (Архів автора).
12. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Зубрівській, 1а.* [фотографія] (Архів автора).
13. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку у Стрийському парку.* [фотографія] (Архів автора).
14. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на вул. Козельницькій, 4.* [фотографія] (Архів автора).
15. Знак, А. В., 2016. *Фрагмент будинку на вул. І. Франка, 150.* [фотографія] (Архів автора).
16. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на вул. Ген. Чупринки, 130.* [фотографія] (Архів автора).

17. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку у парку культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького*. [фотографія] (Архів автора).
18. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на пл. Соборній, 14*. [фотографія] (Архів автора).
19. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Городоцькій, 85*. [фотографія] (Архів автора).
20. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Личаківській, 131*. [фотографія] (Архів автора).
21. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Саксаганського, 5*. [фотографія] (Архів автора).
22. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Костомарова, 1-3*. [фотографія] (Архів автора).
23. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Кубанській, 8*. [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 3.6

1. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Валовій, 15*. [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.1

1. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.
2. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.1 (продовження)

1. Знак, А. В., 2018. *Наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1*. [креслення] (Архів автора).

2. Богданова, Ю.Л., 2008. Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.

3. Знак, А. В., 2017. *Львівська державна академія ветеринарної медицини ім. Гжицького на вул. Пекарській, 50.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.1 (продовження)

1. Знак, А. В., 2017. *Колишній гуртожиток обласної партійної школи (нині пологовий будинок), вул. Мечнікова, 8.* [креслення] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2017. *Адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету КППС, вул. К. Левицького, 67.* [креслення] (Архів автора).

3. *Новобудова, Русових, Львів* [креслення онлайн] Доступно: <<https://novobudovy.com/foto/lviv/rusovih-lviv-foto>> [Дата звернення 2 червня 2017].

4. Знак, А. В., 2018. *Будівля колишнього "Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.2

1. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.

2. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.

3. Богданова, Ю.Л., 2008. Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.2 (продовження)

1. Бірюльов, Ю. О., 2010. *Захаревичі: Творці столичного Львова.* Львів: Центр Європи.

2. *Вул. Панаса Мирного, 22 – житловий будинок* [креслення онлайн] ДАЛО 2/2/772:21 Доступно: <<https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/myrnoho-22/>> [Дата звернення 29 квітня 2018].

3. Знак, А. В., 2017. *Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131.* [креслення] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2017. *Гуртожиток Гірничого технікуму, вул. Тарнавського, 107.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4. 2 (продовження)

1. Знак, А. В., 2018. *Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85.* [креслення] (Архів автора).

2. *«Кредобанк», вул. Драгоманова, 2.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).

3. *Нобіліс готель, вул. Фредра, 5.* [креслення] (Архів архітектора Гоя Б. В.).

4. *Офісний будинок на вул. Валова, 15.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).

5. Знак, А. В., 2018. *Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.3

1. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Замарстинівській, 11.* [фотографія] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Саксаганського, 5.* [фотографія] (Архів автора).

3. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. кн. Романа, 12.* [фотографія] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Вороного, 6.* [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Дорошенка, 19.* [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Дж. Дудаєва, 17.* [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. С. Бандери, 20.* [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2016. *Фрагмент будинку на вул. І. Франка, 150.* [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на пл. Галицькій, 15.* [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Вороного, 6.* [фотографія] (Архів автора).
11. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. І. Франка, 33.* [фотографія] (Архів автора).
12. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Куліша, 34.* [фотографія] (Архів автора).
13. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Кирила і Мефодія, 17а.* [фотографія] (Архів автора).
14. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на вул. М. Коперника, 40.* [фотографія] (Архів автора).
15. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Валуєвій, 15.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.4

1. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров*. Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
2. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Пекарській, 1а*. [фотографія] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул Братів Міхновських, 4*. [фотографія] (Архів автора).
4. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Героїв УПА, 73*. [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на вул. Козельницькій, 4*. [фотографія] (Архів автора).
6. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров*. Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
7. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Руській, 1б*. [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Замарстинівській, 134*. [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Гоголя, 8*. [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Кубанській, 8*. [фотографія] (Архів автора).
11. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров*. Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
12. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. С. Бандери, 3*. [фотографія] (Архів автора).
13. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Професорській, 1*. [фотографія] (Архів автора).

14. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Личаківській, 131.* [фотографія] (Архів автора).
15. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров.* Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
16. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. кн. Романа, 24.* [фотографія] (Архів автора).
17. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Ковжуна, 10.* [фотографія] (Архів автора).
18. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. І. Свенціцького, 2.* [фотографія] (Архів автора).
19. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Повстанській, 4.* [фотографія] (Архів автора).
20. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров.* Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
21. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. П. Дорошенка, 19.* [фотографія] (Архів автора).
22. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Д. Вітовського, 35.* [фотографія] (Архів автора).
23. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на М. Лукаша, 2.* [фотографія] (Архів автора).
24. Знак, А. В., 2019. *Фрагмент будинку на пл. Соборна, 14.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.6

1. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров.* Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
2. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров.* Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.

3. Виньола, Дж., 2005. *Правило пяти ордеров*. Перевод А. Г. Габричевский. М.: Архитектура – С.
4. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на пл. А. Міцкевича, 8*. [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Коперника, 42а*. [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. С. Бандери, 5*. [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. М. Вороного, 6*. [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Б. Хмельницького, 132*. [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. І. Франка, 23*. [фотографія] (Архів автора).
10. Знак, А. В., 2016. *Будинок на вул. М. Драгоманова, 6*. [фотографія] (Архів автора).
11. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Замарстинівській, 11*. [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.6 (продовження)

1. Знак, А. В., 2018. *Будинок на вул. Городоцькій, 225*. [фотографія] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Личаківській, 72*. [фотографія] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2016. *Фрагмент будинку на вул. М. Коперника, 12*. [фотографія] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Валова, 9.* [фотографія] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2017. *Будинок на вул. Ген.Чупринки, 85.* [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. М. Вороного, 2.* [фотографія] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2017. *Фрагмент будинку на вул. Городоцькій, 85.* [фотографія] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2018. *Будинок на просп. Червоної Калини, 66.* [фотографія] (Архів автора).
9. Знак, А. В., 2018. *Фрагмент будинку на вул. Личаківській, 70.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.8

1. Знак, А. В., 2018. *Вілла на вул. Чупринки, 94.* [фотографія] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2018. *Будівля колишнього "Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.10

1. *Villa Porto.* [photo online] Доступно: <https://www.palladiomuseum.org/veneto/opera.php?id=61> > [Дата звернення 20 серпня 2017].
2. Знак, А. В., 2018. *Вілла Бачевського, вул. Вітовського, 35.* [фотографія] (Архів автора)

3. *Versailles. The design of Gabriel.* [photo online] Доступно: <<http://www.unav.es/ha/005-PALA/france-versailles-2.htm>> [Дата звернення 20 серпня 2017].
4. Знак, А. В., 2017. *Реконструкція з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту на вул. Ген. Чупринки, 101 (проект, «Облпроект», 1950 р.).* [схематичне креслення] (Архів автора).
5. *Henry W. Oliver Building Pittsburgh, Pennsylvania PA Original Vintage Postcard* [postcard online] (Publisher: I. Robbins & Son) Доступно: <<https://www.amazon.com/Building-Pittsburgh-Pennsylvania-Original-Vintage/dp/B00P5EWXS8>> [Дата звернення 25 вересня 2019].
6. Знак, А. В., 2018. *Бізнес-центр Оптіма-Плаза, вул. Наукова, 7б.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.11

1. Sejdiu D. *Elevation of the Looshaus*, 2017. [drawing online] Доступно: <<https://www.coroflot.com/DonjetaSejdiu/Second-year>> [Дата звернення 25 вересня 2019].
2. *Perret's Théâtre des Champs Elysées, Paris*, 2013. [drawing online] Доступно: <<https://archimaps.tumblr.com/image/63495748087>> [Дата звернення 25 вересня 2019].
3. *Konserthuset.* [drawing online] Доступно: <http://stockholmsbyggnadsritningar.se/wp-content/uploads/2013/08/SE_SSA_A151013_4387.jpg> [Дата звернення 25 вересня 2019].
4. *Дом на Моховой.* [креслення онлайн] Доступно: <<http://kannelura.info/?p=1349>> [Дата звернення 25 вересня 2019].

5. *Гостиница «Украина»*, 2008. [креслення онлайн] Доступно: <<https://raikkonen2007.livejournal.com/46061.html>> [Дата звернення 30 вересня 2019].

6. Костенко, С. В., сост., 1955. *Архитектура советской Украины. 1951 – 1952 pp.* Москва: Государственное издательство литературы по строительству и архитектуре.

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.11 (продовження)

1. *L'Arc*. [drawing online] Доступно: <<https://www.designboom.com/architecture/ricardo-bofill-postmodern-housing-complex-paris-les-espaces-dabraxas-france-03-07-2017/gallery/image/ricardo-bofill-taller-de-arquitectura-les-espaces-dabraxas-marne-la-vallee-paris-france-designboom-5/>> [Дата звернення 25 вересня 2019].

2. *Aurora House in Torino*. [drawing online] Доступно: <<http://artchist.blogspot.com/2015/04/casa-aurora-aldo-rossi.html>> [Дата звернення 25 вересня 2019].

3. *Жилой комплекс «Парковая колоннада»*. [drawing online] Доступно: <<http://www.dolnik-lv.com/ru/component/galleric/?catid=1&Itemid=26&Itemid=26>> [Дата звернення 30 вересня 2019].

4. *Denver Central Library*, 2015. [drawing online] Доступно: <https://www.clarin.com/arquitectura/michael-graves-alegria-diseno_0_B1WKhcV7l.html> [Дата звернення 30 вересня 2019].

5. *Жилой дом с подземной автостоянкой «Патриарх»*. [drawing online] (Архитектурная мастерская Сергея Ткаченко) Доступно: <<https://archi.ru/projects/russia/4417/zhiloi-dom-s-podzemnoi-avtostoyankoi-patriarkh>> [Дата звернення 30 вересня 2019].

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.12

1. *Wien* 3., *Weyrgasse* 6–8 [photo online] Доступно: <<http://www.marschler.at/wien-1900/03-landstrasse/weyrgasse-6-8.htm>> [Дата звернення 22 серпня 2019].
2. Знак, А. В., 2016. Банк «Львівський» на вул. Валовій, 9. [фотографія] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2010. Банківські споруди на вул. Хрещатик, 10-12. [фотографія] (Архів автора).
4. Praefcke, A. *Haus Der Kunst, Munich* [photo online] Доступно: <<https://www.divento.com/en/home/10766-haus-der-kunst-munich-all-year.html>> [Дата звернення 21 вересня 2019].
5. Знак, А. В., 2018. Будинок профспілки машиністів (тепер Центр дитячої творчості «Веселка»), вул. Антоновича, 47. [фотографія] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2010. Будинок Ради Народних Комісарів УРСР (тепер будинок Уряду України), вул. Грушевського, 12/2. [фотографія] (Архів автора).
7. *Karl Marx allee.* 2016 [photo online] Доступно: <<https://www.flickr.com/photos/28095414@N02/29206925414/in/photostream/>> [Дата звернення 20 вересня 2019].
8. Знак, А. В., 2017. Гуртожиток на вул. Городоцькій, 85. [фотографія] (Архів автора).
9. *Дом со шпилем* [photo online] Доступно: <<https://zruchno.travel/ObjectEntity/ObjectEntity?lang=ru&idCrm=e28c97e7-0903-111d-2239-58ecb072d51b>> [Дата звернення 20 вересня 2019].

Джерела ілюстрацій до таблиці 4.12 (продовження)

1. *La Nuova Piazza в Перудже (1982 г.)*, 2016. [photo online] Доступно: <<https://www.arhinovosti.ru/2016/10/04/filosofiya-v-arkhitecture-aldo-rossi/>> [Дата звернення 20 вересня 2019].
2. Знак, А. В., 2017. *Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85*. [фотографія] (Архів автора).
3. *Районна рада і районна держадміністрація по вулиці Тимошенка в Оболонському районі Києва*, 2009. [photo online] Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%D0%A0%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0_%D1%96_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D0%BF%D0%BE_%D0%B2%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%96_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D0%B2_%D0%9E%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D1%96_%D0%9A%D0%B8%D1%94%D0%B2%D0%B0.JPG> [Дата звернення 20 вересня 2019].
4. *Supreme Court, Warsaw*. [photo online] Доступно: <<http://www.mwfc.pl/en/location-guide-item.php?id=582>> [Дата звернення 20 вересня 2019].
5. Знак, А. В., 2017. *Бізнес центр Домінант плаза на вул. Угорській, 14*. [фотографія] (Архів автора).
6. *Бізнес-центр «Леонардо»*. [photo online] Доступно: <<https://smartyapp.com.ua/en/product/biznes-centr-leonardo-1-2868>> [Дата звернення 20 вересня 2019].

7. J.C. Decaux Headquarters. [photo online] Доступно: <<https://ricardobofill.com/projects/j-c-decaux-headquarters/>> [Дата звернення 20 вересня 2019].

8. Знак, А. В., 2018. *Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 6б.* [фотографія] (Архів автора).

9. Знак, А. В., 2020. *Бізнес-центр на вул. Володимирській, 49а.* [фотографія] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до додатку Д 1

1, 2. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.

3. Бірюльов, Ю. О., 2010. *Захаревичі: Творці столичного Львова.* Львів: Центр Європи.

4 – 11. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.

Джерела ілюстрацій до додатку Д 2

1. Знак, А. В., 2018. *Наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1.* [креслення] (Архів автора).

2 – 4. Богданова, Ю.Л., 2008. *Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939).* В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.

5. Черкес, Б.С., Лінда С. М., Богданова Ю. Л., 2014. *Національний університет «Львівська політехніка». Архітектурний атлас.* Львів: Видавництво Львівської політехніки.

6. Бірюльов, Ю. О., 2010. *Захаревичі: Творці столичного Львова.* Львів: Центр Європи.

7. *Вул. Панаса Мирного, 17 – житловий будинок* [креслення онлайн] ДАЛЮ ДАЛЮ) 2/2/765:35 Доступно: <<https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/myrnoho-22/>> [Дата звернення 29 квітня 2018].

8. *Вул. Панаса Мирного, 22 – житловий будинок* [креслення онлайн] ДАЛЮ 2/2/772:21 Доступно: <<https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/myrnoho-22/>> [Дата звернення 29 квітня 2018].

Джерела ілюстрацій до додатку Д 3

1. Знак, А. В., 2017. *Житловий будинок, вул. Героїв Майдану, 28а.* [креслення] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2017. *Гуртожиток Гірничого технікуму, вул. Тарнавського, 107.* [креслення] (Архів автора).

3. Знак, А. В., 2017. *Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих, вул. Некрасова, 45.* [креслення] (Архів автора).

4. Знак, А. В., 2017. *Реконструкція з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту на вул. Ген. Чупринки, 101 (проект, «Облпроект», 1950 р.).* [схематичне креслення] (Архів автора).

5. Знак, А. В., 2017. *Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131.* [креслення] (Архів автора).

6. Знак, А. В., 2017. *Львівська державна академія ветеринарної медицини ім. Гжицького на вул. Пекарській, 50.* [креслення] (Архів автора).

7. Знак, А. В., 2017. *Колишній гуртожиток обласної партійної школи (нині пологовий будинок), вул. Мечнікова, 8.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до додатку Д 4

1. Знак, А. В., 2017. *Адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету КПРС, вул. К. Левицького, 67.* [креслення] (Архів автора).

2. Знак, А. В., 2018. *Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85.* [креслення] (Архів автора).
3. *Будинок обласної адміністрації, вул. Стрийська, 35.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).
4. *Автовокзал «Львів», вул. Стрийська, 109.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).

Джерела ілюстрацій до додатку Д 5

1. Знак, А. В., 2018. *Будівля колишнього "Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10.* [фотографія] (Архів автора).
2. *Новобудова, Русових, Львів* [креслення онлайн] Доступно: <https://novobudovy.com/foto/lviv/rusovih-lviv-foto> [Дата звернення 2 червня 2017].
3. Дубина, В., 2002. *Розгортка фасадів на вул. Вороного.* [креслення] (Архітектурний вісник, 2 (15), с. 45-47).
4. *Інститут внутрішніх справ, вул. Городоцька, 26.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).
5. *Нобіліс готель, вул. Фредра, 5.* [креслення] (Архів архітектора Гоя Б. В.).
6. Знак, А. В., 2018. *Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до додатку Е 1

1 – 2. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton

Джерела ілюстрацій до додатку Е 2

1. Знак, А. В., 2018. *Наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1.* [креслення] (Архів автора).
- 2– 4. Богданова, Ю.Л., 2008. *Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939).* В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.
5. Бірюльов, Ю. О., 2010. *Захаревичі: Творці столичного Львова.* Львів: Центр Європи.
6. *Вул. Панаса Мирного, 22 – житловий будинок* [креслення онлайн] ДАЛО 2/2/772:21 Доступно: <<https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/myrnoho-22/>> [Дата звернення 29 квітня 2018].
7. Черкес, Б.С., Лінда С. М., Богданова Ю. Л., 2014. *Національний університет «Львівська політехніка». Архітектурний атлас.* Львів: Видавництво Львівської політехніки.
8. *Вул. Панаса Мирного, 17 – житловий будинок* [креслення онлайн] ДАЛО ДАЛО) 2/2/765:35 Доступно: <<https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/myrnoho-22/>> [Дата звернення 29 квітня 2018].

Джерела ілюстрацій до додатку Е 3

1. Знак, А. В., 2017. *Житловий будинок, вул. Героїв Майдану, 28а.* [креслення] (Архів автора).
2. Знак, А. В., 2017. *Львівська державна академія ветеринарної медицини ім. Гжицького на вул. Пекарській, 50.* [креслення] (Архів автора).
3. Знак, А. В., 2017. *Реконструкція з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту на вул. Ген. Чупринки, 101 (проект, «Облпроект», 1950 р.).* [схематичне креслення] (Архів автора).
4. *Аеропорт, вул. Любінська, 168 (типовий проект арх. Г. Єлькіна та М. Крюкова, 1955 р.)* [креслення].

5. Знак, А. В., 2017. *Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих, вул. Некрасова, 45.* [креслення] (Архів автора).
6. Знак, А. В., 2017. *Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131.* [креслення] (Архів автора).
7. Знак, А. В., 2017. *Гуртожиток Гірничого технікуму, вул. Тарнавського, 107.* [креслення] (Архів автора).
8. Знак, А. В., 2017. *Колишній гуртожиток обласної партійної школи (нині пологовий будинок), вул. Мечнікова, 8.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до додатку Е 4

1. *Будинок обласної адміністрації, вул. Стрийська, 35.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).
2. *Автовокзал «Львів», вул. Стрийська, 109.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).
3. Знак, А. В., 2017. *Адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету КПРС, вул. К. Левицького, 67.* [креслення] (Архів автора).
4. Знак, А. В., 2018. *Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85.* [креслення] (Архів автора).

Джерела ілюстрацій до додатку Е 5

1. *Нобіліс готель, вул. Фредра, 5.* [креслення] (Архів архітектора Гоя Б. В.).
2. *Інститут внутрішніх справ, вул. Городоцька, 26.* [креслення] (Архів «Містопроекту»).
3. *Новобудова, Русових, Львів* [креслення онлайн] Доступно: <<https://novobudovy.com/foto/lviv/rusovih-lviv-foto>> [Дата звернення 2 червня 2017].

4. Знак, А. В., 2018. *Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 6б.* [креслення] (Архів автора).
5. Знак, А. В., 2018. *Будівля колишнього "Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10.* [фотографія] (Архів автора).
6. Дубина, В., 2002. *Розгортка фасадів на вул. Вороного.* [креслення] (Архітектурний вісник, 2 (15), с. 45-47).
7. *«Кредобанк», вул. Драгоманова, 2.* [креслення] (Архів «Містопроєкту»).
8. *Офісний будинок на вул. Валова, 15.* [креслення] (Архів «Містопроєкту»).

Джерела ілюстрацій до додатку Ж 1

- 1-4. Lewicki, J., 2005. *Między tradycją a nowoczesnością. Architektura Lwowa lat 1893–1918.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza TONZ i Wydawnictwo Neriton.
5. Бірюльов, Ю. О., 2008. *Архітектура початку ХХ ст. (1900-1918).* Архітектура. В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі ХІІІ-ХХІ ст.* Львів: Центр Європи, VI.
6. Харчук, Х., 2002. *Марійська галерея у Львові.* [креслення] (Архітектурний вісник, 3-4 (16), с. 40-41).

Джерела ілюстрацій до додатку Ж 2

1. *Павільйон-ротонда пациківської фабрики порцеляни і теракоти у Львові на т.зв. Міжнародних Східних торгах (Targi Wschodnie). 30-ті р.р.* [фотографія онлайн Доступно:
<https://www.skyscrapercity.com/threads/c%D1%82api-%D1%84o%D1%82o-c%D1%82a%D0%BD%D0%B8c%D0%BBa%D0%B2o%D0%B2a-i%D0%B2a%D0%BD-%D0%A4pa%D0%BD%D0%BAi%D0%B2c%D1%8C%D0%BAa-old-photos-of-ivano-frankivsk.1326285/page-134#post-102892158> [Дата звернення 7 березня 2018].

2. *Як відкривали останні Східні Торги у Львові* [фотографія онлайн]
Доступно: <<https://photo-lviv.in.ua/iak-vidkryvaly-ostanni-skhidni-torhy-u-lvovi/>>
[Дата звернення 6 березня 2018] (<https://photo-lviv.in.ua/>)

3- 5. Богданова, Ю.Л., 2008. Архітектура міжвоєнного двадцятиліття (1919-1939). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VII.

Джерела ілюстрацій до додатку Ж 3

1. Посацький, Б.С., 2008. Архітектура тоталітаризму (1940-1956). В: Ю. О. Бірюльов, ред. *Архітектура Львова. Час і стилі XIII-XXI ст.* Львів: Центр Європи, VIII.

2. Джигіль, Ю. Є., 2015. Архітектор Людмила Нивина (27.12.1919 – 9. 06. 2015). *Art + Construction. Архітектура і структура. Архітектурний Львів*, 1-2, с.150 – 151.

3. *Місце розташування колишнього кінотеатру "Парк" (Львів)* [фотографія онлайн] Доступно: <<http://wikimapia.org/5152814/uk/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%86%D0%B5-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%82%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%83-%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BA>> [Дата звернення 21 жовтня 2017] (<http://wikimapia.org/>).

4. *Кіно у Львові: ТОП-15 старих кінотеатрів* [фотографія онлайн] Доступно: <<https://www.pinterest.com/pin/186406872061400791/>> [Дата звернення 21 жовтня 2017].

5. *Тимчасовий цирк на вул. Городоцькій під Святоюрською горою*
[фотографія онлайн Доступно:
<<http://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=11186>> [Дата звернення 12
квітня 2017]
6. Знак, А. В., 2017. *Житловий будинок, вул. Героїв Майдану, 28а.*
[креслення] (Архів автора).
7. Google Maps, 2017. *Лазаренка, 1, м. Львів, Україна.* Google Maps [online]
Доступно: <
<https://www.google.com.ua/maps/place/%D1%83%D0%BB.+%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%9B%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,+1,+%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D0%BE%D0%B2,+%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C,+79000/@49.8144553,24.0198155,3a,75y,242.51h,96.79t/data=!3m6!1e1!3m4!1s1zNXnLyKXvWqghSIbtGnnQ!2e0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x473ae792b71d9ddd:0xb4350f89c7284e!8m2!3d49.8140029!4d24.0194035?hl=ru>>
[Дата звернення 16 березня 2017] (<https://www.google.com.ua/maps/>).

ДОДАТОК Б

Типологія будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням класичного ордера на фасаді

Таблиця Б.1.1

Типологія будівель Львова початку ХХ ст. з використанням класичного ордера на фасаді					
Типологічні ознаки	Види типологічних ознак		К-сть досліджених об'єктів	Приклади	
1	2		3	4	
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані		7	Коновальця, 102	
	б) у рядовій забудові		55	Бандери, 5	
	в) кутові		20	Городоцька, 15	
	г) торцеві		18	Вороного, 6	
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку)		50	Валова, 9 Гонти, 6 кн. Романа, 12	
	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові асиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі)		20	Гавришкевича, 4 Гонти, 4 Дорошенка, 19 Драгоманова, 38 Коперника, 5 Мельника, 1-3	
	в) асиметричні		30	Личаківська, 70	
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	6	25	Шевченка просп., 17-19
		б) освітні	6		Дудаєва, 17
		в) культурно-видовищні	3		Шевченка просп., 13 (проект)
		г) сакральні	1		Богданівка (проект)
		д) транспортні	–		–
		е) фінансово-кредитні	6		Листопадового Чину, 8
		ж) лікувальні	1		Пекарська, 69
		к) торгівельні	2		Городоцька, 2
		л) багатофункціональні та офісні	–		–

	м) готелі та ресторани	–	–
	3.2) житлові	74	Костюшка, 6
	3.3) промислові	1	Коциловського, 15а
	3.4) паркові споруди	–	–

Таблиця Б.2.1

Типологія будівель Львова початку ХХ століття з використанням класичного ордера на фасаді				
№	Класифікаційні ознаки	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
№	Адреса			
1	2	3	4	5
1	Бандери, 5	б	б	3.2
2	Бандери, 20	б	б	3.2
3	Бандери, 24	в	в	3.2
4	Богданівка (проект)	а	в	3.1г
5	Братів Рогатинців, 12	б	б	3.2
6	Валова, 9	б	а	3.2
7	Вороного, 6	г	в	3.1к
8	Гавришкевича, 4	б	б	3.2
9	Гонти, 4	б	б	3.2
10	Гонти, 6	б	а	3.2
11	Городоцька, 2	в	в	3.1к
12	Городоцька, 15	в	в	3.2
13	Городоцька, 24	б	а	3.1а
14	Грабовського, 6	в	в	3.2
15	Григоренка пл., 3	г	а	3.1е
16	Дорошенка, 19	б	б	3.2
17	Драгоманова, 38	г	б	3.2

18	Дудаєва, 17	г	а	3.1б
19	Замарстинівська, 11	а	в	3.1б
20	кн. Романа, 12	б	а	3.2
21	кн. Романа, 24	б	а	3.2
22	кн. Романа, 34	б	а	3.2
23	Ковжуна, 11	б	в	3.1б
24	Коновальця, 102	а	в	3.2
25	Конопницької, 10	б	а	3.2
26	Конопницької, 14	б	а	3.2
27	Коперника, 3	б	а	3.1е
28	Коперника, 4	в	в	3.1е
29	Коперника, 5	б	б	3.2
30	Коперника, 12	б	б	3.2
31	Коперника, 14	б	а	3.2
32	Костюшка, 6	б	а	3.2
33	Коциловського, 15	в	в	3.2
34	Коциловського, 15а	г	б	3.3
35	Коцюбинського, 6	б	а	3.2
36	Куліша, 34	в	в	3.2
37	Левицького, 11	б	а	3.2
38	Левицького, 11а	б	а	3.2
39	Левицького, 15	б	а	3.2
40	Лесі Українки, 11	б	б	3.2
41	Лесі Українки, 13-15	б	а	3.2
42	Листопадового Чину, 8	в	б	3.1е
43	Личаківська, 70	г	в	3.2
44	Ліста, 2	в	в	3.2
45	Мартовича, 2	г	в	3.1а
46	Мельника, 1-3	г	б	3.1б
47	Менцинського, 3	б	а	3.2
48	Міцкевича пл., 5	б	а	3.2
49	Міцкевича пл., 8	г	в	3.2
50	Наливайка, 18	б	а	3.2
51	Новаківського, 8	б	б	3.2
52	Ожешко, 9	а	в	3.2
53	Павлова, 7	б	в	3.2
54	Павлова, 9	в	в	3.2

55	Пекарська, 1	в	б	3.2
56	Пекарська, 1а	б	а	3.2
57	Пекарська, 5	б	б	3.2
58	Пекарська, 17	г	а	3.2
59	Пекарська, 69	а	а	3.1ж
60	Підвальна, 3	г	б	3.2
61	Рилєєва, 8	в	в	3.2
62	Руська, 16	в	б	3.2
63	Руська, 18	б	б	3.2
64	Руська, 20 (початковий проект)	г	а	3.1а
65	Саксаганського, 3	б	а	3.2
66	Саксаганського, 5	б	а	3.2
67	Саксаганського, 7	б	а	3.2
68	Саксаганського, 11	г	в	3.2
69	Саксаганського, 13	г	а	3.1е
70	Самчука, 11	в	а	3.1б
71	Свенціцького, 11	б	а	3.2
72	Свенціцького, 13	г	а	3.2
73	Свободи просп., 12	в	в	3.1е
74	Свободи просп., 35	б	а	3.2
75	Свободи просп., 45	в	в	3.2
76	Сербська, 13	г	а	3.2
77	Словацького, 2	б	а	3.2
78	Словацького, 4	б	а	3.2
79	Старий Ринок пл., 2	г	а	3.2
80	Театральна, 6 (проект)	б	а	3.2
81	Франка, 7	б	а	3.2
82	Франка, 33	г	в	3.2
83	Франка, 46	в	в	3.2
84	Франка, 136	б	в	3.2
85	Франка, 144	б	а	3.2
86	Фредра, 4	б	а	3.2
87	Фредра, 4а	б	а	3.2
88	Чайковського, 7 (початковий проект)	б	а	3.1в
89	Чайковського, 7	б	а	3.1в

90	Чернігівська, 2	в	в	3.2
91	Чупринки, 67	б	а	3.1а
92	Чупринки, 69	б	а	3.2
93	Чупринки, 94	а	в	3.2
94	Шашкевича пл., 5	а	б	3.1б
95	Шевченка просп., 5	б	а	3.2
96	Шевченка просп., 13 (проект)	б	а	3.1в
97	Шевченка просп., 17-19 (проект)	б	а	3.1а
98	Шевченка просп., 17-19	б	а	3.1а
99	Шота Руставелі, 2	в	в	3.2
100	Яворського пл., 1	в	в	3.2

Таблиця Б.1.2

Типологія будівель Львова міжвоєнного періоду з використанням класичного ордера на фасаді			
Типологічні ознаки	Види типологічних ознак	К-сть дослідж ених об'єктів	Приклади
1	2	3	4
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані	42	Вітовського, 35
	б) у рядовій забудові	8	Антоновича, 47
	в) кутові	6	Басараб, 1
	г) торцеві	7	Конопницької, 3
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку	48	Мирного, 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 11а, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25
	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові асиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі)	8	Басараб, 1 Дорошенка, 26 Русових, 4 Стецька, 11 Стрийська, 50-76 Франка, 23

	в) асиметричні		7	Заводська, 23
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	5	23 Городоцька, 132 Дудаєва, 19 Мушака, 17 Професорська, 1 Самчука, 9 Братів Міхновських, 4 – – – – –
		б) освітні	5	
		в) культурно-видовищні	11	
		г) сакральні	2	
		д) транспортні	–	
		е) фінансово-кредитні	–	
		ж) лікувальні	–	
		к) торгівельні	–	
		л) багатофункціональні та офісні	–	
	м) готелі та ресторани	–		
	3.2) житлові		36	Стецька, 11
	3.3) промислові		4	Ковжуна, 10
	3.4) паркові споруди		–	–

Таблиця Б.2.2

Типологія будівель Львова міжвоєнного періоду з використанням класичного ордера на фасаді				
№	Типологічні ознаки Адреса	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
1	2	3	4	5
1	Антоновича, 47	б	а	3.1в
2	Басараб, 1	в	б	3.2
3	Бой-Желенського, 5	а	а	3.1б
4	Братів Міхновських, 4	б	а	3.1г
5	Вітовського, 35	а	а	3.2
6	Вітовського, 55	а	б	3.1а
7	Галицька пл., 15	а	а	3.2
8	Городоцька, 42	а	а	3.2
9	Городоцька, 132	а	а	3.1а
10	Городоцька, 276	а	а	3.2
11	Городоцька, 278	а	а	3.2
12	Городоцька, 280	а	а	3.2
13	Грюнвальдська, 11а	г	в	3.2
14	Грюнвальдська (проект)	а	а	3.3
15	Дорошенка, 26	б	б	3.1а
16	Дудаєва, 19	в	в	3.1а
17	Заводська, 23	г	в	3.3
18	Заводська, 23 (проект)	г	а	3.3
19	Замарстинівська, 134	г	в	3.1г
20	Квітнева, 6	а	а	3.2
21	Кирила і Мефодія, 17а	в	б	3.1б
22	Ковжуна, 10	б	а	3.3
23	Коновальця, 24	г	в	3.2
24	Коновальця, 99	а	в	3.2

25	Конопницької, 3	г	а	3.1в
26	Коперника, 42а	а	а	3.2
27	Коцюбинського, 11-13	б	а	3.2
28	Мирного, 1	а	а	3.2
29	Мирного, 3	а	а	3.2
30	Мирного, 5	а	а	3.2
31	Мирного, 7	а	а	3.2
32	Мирного, 9	а	а	3.2
33	Мирного, 11	а	а	3.2
34	Мирного, 11а	а	а	3.2
35	Мирного, 14	а	а	3.2
36	Мирного, 15	а	а	3.2
37	Мирного, 17	а	а	3.2
38	Мирного, 19	а	а	3.2
39	Мирного, 21	а	а	3.2
40	Мирного, 22	а	а	3.2
41	Мирного, 23	а	а	3.2
42	Мирного, 25	а	а	3.2
43	Мушака, 17	г	а	3.1б
44	Остроградських, 1	а	а	3.2
45	Професорська, 1	а	а	3.1в
46	Русових, 4 (проект)	в	б	3.2
47	Самчука, 9	б	а	3.1в
48	Самчука, 17	а	а	3.2
49	Свенціцького, 2	в	а	3.1в
50	Словацького, 1	а	а	3.1а
51	Стецька, 11	б	б	3.2
52	Стрийська, 50-76	б	б	3.2
53	Стрийський парк (кіоск фірми "Саротті")	а	а	3.1в
54	Стрийський парк (павільйон Земського кредитного банку)	а	а	3.1в
55	Стрийський парк (павільйон Пациківської фабрики)	а	а	3.1в

56	Стрийський парк (павільйон "підкова")	a	a	3.1в
57	Стрийський парк (павільйон Польського промислового банку)	a	a	3.1в
58	Стрийський парк (павільйон Рільництва та лісівництва)	a	a	3.1в
59	Тютюнників, 2	в	в	3.1б
60	Устияновича, 5	a	a	3.1б
61	Франка, 23	a	б	3.2
62	Франка, 150	a	a	3.2
63	Франка, 157	a	a	3.2

Таблиця Б.1.3

Типологія будівель і споруд Львова радянського періоду (І) з використанням класичного ордера на фасаді			
Типологічні ознаки	Види типологічних ознак	К-сть досліджених об'єктів	Приклади
1	2	3	4
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані	25	Двірцева, 1
	б) у рядовій забудові	4	Гнатюка, 3
	в) кутові	9	Городоцька, 48
	г) торцеві	3	Куліша, 6б
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку	25	Личаківська, 131
	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові асиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі)	7	Героїв УПА, 73 Героїв УПА, 76 Городоцька, 187 Коновальця, 50 Свободи просп., 16

				Степанівни, 35а	
	в) асиметричні		7	Лазаренка, 1	
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	1	18	Свенціцького, 2
		б) освітні	8		Пекарська, 50
		в) культурно-видовищні	7		Личаківська, 131 Некрасова, 45
		г) сакральні	–		–
		д) транспортні	2		Любінська, 168
		е) фінансово-кредитні	–		–
		ж) лікувальні	–		–
		к) торгівельні	–		–
		л) багатофункціональні та офісні	–		–
		м) готелі та ресторани	–		–
	3.2) житлові		19	Коперника, 33	
	3.3) промислові		1	Героїв УПА, 73	
3.4) паркові споруди		3	Парк Культури (вхідна арка)		

Таблиця Б.2.3

Типологія будівель і споруд Львова радянського періоду (І) з використанням класичного ордера на фасаді				
№	Типологічні ознаки Адреса	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
1	2	3	4	5
1	Героїв Майдану, 28а (проект)	б	б	3.2
2	Героїв УПА, 73	а	б	3.3
3	Героїв УПА, 76	в	в	3.2
4	Героїв УПА, 78	а	а	3.2
5	Гнатюка, 3	б	а	3.2
6	Гоголя, 8	б	а	3.2
7	Горбачевського (арка-вхід)	а	а	3.4
8	Городоцька, 48	в	в	3.2
9	Городоцька, 85	в	в	3.2
10	Городоцька, 225	а	а	3.1в
11	Двірцева, 1	а	а	3.1д
12	Конкурсний проект (Театр Радянської армії)	в	в	3.1в
13	Коновальця, 50	в	б	3.2
14	Коперника, 33	б	а	3.2
15	Куліша, 6б	г	а	3.2
16	Лазаренка, 1	в	в	3.2
17	Личаківська, 131	а	а	3.1в
18	Лукаша, 1	а	в	3.2
19	Лукаша, 2	а	в	3.2
20	Любінська, 168	а	а	3.1д
21	Мечнікова, 8	а	а	3.2
22	Некрасова, 45	а	а	3.1в

23	Остроградських, 18	а	б	3.2
24	Парк ім. І. Франка (кінотеатр "Парк")	а	а	3.1в
25	Парк Культури (вхідна арка)	а	а	3.4
26	Парк Культури (кінотеатр "Дружба")	а	а	3.1в
27	Пекарська, 50	а	а	3.1б
28	Свенціцького, 2	г	а	3.1а
29	Свободи просп., 1-3	в	а	3.2
30	Свободи просп., 16	а	б	3.1б
31	Свободи просп., 18	г	а	3.1б
32	Святоюрська гора (Тимчасовий цирк)	а	а	3.1в
33	Степанівни, 35а	в	б	3.2
34	Степанівни, 52	в	б	3.2
35	Стрийська (проект учб. корпусу Львівської політехніки)	а	а	3.1б
36	Стрийський парк (нижня арка-вхід)	а	а	3.4
37	Сяйво, 18	а	а	3.1б
38	Тарнавського, 107	а	а	3.2
39	Хмельницького, 132	а	а	3.1б
40	Чупринки, 101	а	а	3.1б
41	Чупринки, 130	а	а	3.1б

Таблиця Б.1.4

Типологія будівель Львова радянського періоду (II) з використанням ордера на фасаді				
Типологічні ознаки	Види типологічних ознак	К-сть досліджених об'єктів	Приклади	
1	2	3	4	
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані	5	Стрийська, 109	
	б) у рядовій забудові	–	–	
	в) кутові	1	Коперника, 40	
	г) торцеві	–	–	
2. За типом композиційної схеми головного фасаду	а) симетричні	3	Стрийська, 35	
	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі	1	Левицького, 67	
	в) асиметричні	2	Любінська, 168а	
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	3	Чупринки, 85
		б) освітні	1	Коперника, 40
		в) культурно-видовищні	–	–
		г) сакральні	–	–
		д) транспортні	1	Стрийська, 109
		е) фінансово-кредитні	–	–
		ж) лікувальні	–	–
		к) торгівельні	–	–
		л) багатофункціональні та офісні	–	–
	м) готелі та ресторани	1	Любінська, 168а	
	3.2) житлові	–	–	
	3.3) промислові	–	–	
	3.4) паркові споруди	–	–	

Таблиця Б.2.4

Типологія будівель Львова радянського періоду (II) з використанням ордера на фасаді				
№	Типологічні ознаки	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
№	Адреса			
1	2	3	4	5
1	Коперника, 40	в	в	3.1б
2	Левицького, 67	а	б	3.1а
3	Любінська, 168а	а	в	3.1м
4	Стрийська, 35	а	а	3.1а
5	Стрийська, 109	а	а	3.1д
6	Чупринки, 85	а	а	3.1а

Таблиця Б.1.5

Типологія будівель Львова періоду незалежності радянського періоду (II) з використанням класичного ордера на фасаді			
Типологічні ознаки	Види типологічних ознак	К-сть дослідж ених об'єктів	Приклади
1	2	3	4
1. За способом розташування у міській забудові	а) окремо розташовані	11	Барвінських, 3
	б) у рядовій забудові	4	Русових, 3
	в) кутові	6	Валова, 15
	г) торцеві	4	Соборна пл., 14
2. За типом композиційної	а) симетричні (в кутових вісь симетрії проходить по наріжнику будинку)	9	Самчука, 26

схеми головного фасаду	б) дисиметричні за рахунок розміщення входу на другорядній осі (кутові асиметричні за рахунок різної довжини фасадів при подібній композиційній структурі)		8	Героїв УПА, 72 Заклинських, 18 Козельницька, 4 Костомарова, 1-3 Свободи, 45 Фредра, 5
	в) асиметричні		8	Личаківська, 72
3. За функціональним призначенням	3.1) громадські	а) адміністративні	1	18 Червоної Калини просп., 66 Городоцька, 26 — Зубрівська, 1а — Вороного, 2 Драгоманова, 2 — — Гнатюка, 12а Наукова, 7б Угорська, 14 Парк Культури (Ресторан "Парк")
		б) освітні	1	
		в) культурно-видовищні	—	
		г) сакральні	3	
		д) транспортні	—	
		е) фінансово-кредитні	4	
		ж) лікувальні	—	
		к) торговельні	—	
		л) багатофункціональні та офісні	6	
	м) готелі та ресторани	3		
	3.2) житлові		7	Кубанська, 8
3.3) промислові		—	—	
3.4) паркові споруди		—	—	

Таблиця Б.2.5

Типологія будівель і споруд Львова періоду незалежності з використанням класичного ордера на фасаді				
№	Типологічні ознаки Адреса	За способом розташування у міській забудові (1)	За типом композиційної схеми головного фасаду (2)	За функціональним призначенням (3)
1	2	3	4	5
1	Барвінських, 3	а	в	3.2
2	Валова, 15	в	б	3.2
3	Вороного, 2	в	в	3.1е
4	Героїв УПА, 72	г	б	3.1л
5	Гнатюка, 12а	в	в	3.1л
6	Городоцька, 26	б	б	3.1б
7	Драгоманова, 2	в	а	3.1е
8	Заклинських, 18	а	б	3.1г
9	Зубрівська, 1а	а	а	3.1г
10	Козельницька, 4	а	б	3.1г
11	Костомарова, 1-3	г	б	3.2
12	Кубанська, 8	в	в	3.2
13	Личаківська, 72	а	в	3.1л
14	Мицкевича пл., 10	а	в	3.1е
15	Наукова, 7б	а	а	3.1л
16	Парк Культури (Ресторан "Парк")	а	а	3.1м
17	Повстанська, 4	а	а	3.2
18	Русових, 3	б	а	3.2
19	Рутковича, 11а	б	а	3.2
20	Самчука, 26	а	а	3.1е
21	Свободи, 45	в	б	3.1м
22	Соборна пл., 14	г	а	3.1л
23	Угорська, 14	г	в	3.1л

24	Фредра, 5	б	б	3.1м
25	Червоної Калини просп., 66	а	в	3.1а

Додаток В

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття

Таблиця В.1.1

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова початку ХХ ст.				
Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак	К-сть досліджених ордерів	Приклади	
1	2	3	4	
I. Характеристика ордера				
1. Вид ордера	1.1. класичний ордер	а) тосканський	29	Ліста, 2
		б) доричний	26	Чупринки, 67
		в) іонічний	18	Франка, 136
		г) коринфський	7	кн. Романа, 24
		д) композитний	1	Дорошенка, 19
	1.2. класичний стилізований ордер	а) тосканський стилізований	9	Дудаєва, 17 Новаківського, 8
		б) іонічний стилізований	33	Коперника, 3 Мартовича, 2
		в) коринфський стилізований	-	-
		г) композитний стилізований	-	-
	1.3. стилізований ордер	а) з фітоморфними капітелями	7	Свободи просп., 45 Словацького, 2
		б) з антропоморфними капітелями	3	Городоцька, 2 Франка, 33
		в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	15	Городоцька, 24 Грабовського, 6 Куліша, 34 Шевченка просп., 5
	1.4. редукований ордер		-	-

2. використаного ордера	Тип	а) колонний	32	Ожешко, 9
		б) пілястровий	116	Бандери, 20
		в) астілярний	2	Коперника, 14
II. Види компонування класичного ордера на фасаді				
1. розташування ордера на фасаді	Спосіб	а) на головній осі фасаду	60	Коперника, 3
		б) на центральній і бічних осях фасаду	9	Чайковського, 7 (початковий проект)
		в) на площині усього фасаду	33	Городоцька, 15
		г) на бічних осях фасаду	27	кн. Романа, 34
		д) довільне розташування	19	Ковжуна, 11
2. За місцем розташування ордера на фасаді		а) на площині стіни	96	кн. Романа, 12
		б) на портику	3	Чупринки, 94
		в) на порталі	17	Новаківського, 8
		г) в обрамленні вікна	19	Пекарська, 1
		д) на балконі/ лоджії	13	Сербська, 13
3. За кількістю охоплених поверхів		а) великий (або колосальний) ордер	83	Григоренка пл., 3 Павлова, 7
		б) малий (або поверховий) ордер	65	Старий Ринок пл., 2
III. Морфологія класичного ордера				
1.1. наявністю п'єдестала	За	а) повний ордер	72	Коперника, 4
		б) неповний ордер	76	Конопницької, 10
1.2. За поділом п'єдестала		а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	25	Замарстинівська, 11 Міцкевича пл., 8
		б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	6	Вороного, 6 Ковжуна, 11
		в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	11	Коцюбинського, 6 Левицького, 15
		г) на 1 частину: тіло п'єдестала	30	Листопадового Чину, 8
2.1. колони	За поділом	а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	93	Шевченка просп., 17-19

		б) на 2 частини: капітель, тіло колони	52	Яворського пл., 1
		в) на 1 частину: тіло колони	3	Руська, 16
2.2. наявністю канелюр декору колонах/пілястрах	За чи на	а) з канелюрами	32	Менцинського, 3
		б) рустований	28	Личаківська, 70
		в) з декором	10	Лесі Українки, 13-15
		г) без канелюр та декору	78	Міцкевича пл., 5
2.3. перерізом колони/пілястри	За	а) колона кругла в перерізі	20	Шевченка просп., 13 (проект)
		б) колона квадратна/прямокутна в перерізі	2	Коциловського, 15 Міцкевича пл., 8
		в) напівколона/ тричетвертна колона	10	Підвальна, 3 Свободи просп., 35
		г) пілястра прямокутна в перерізі	115	Пекарська, 5 Рилєєва, 8
		д) пілястра багатокутна в перерізі	1	Чернігівська, 2
3.1. За поділом антаблемента		а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	91	Шевченка просп., 5
		б) на 2 частини: архітрав, карниз	1	Свободи просп., 45
		в) на 2 частини: фриз, карниз	23	Франка, 46
		г) на 1 частину: архітрав	3	Саксаганського, 5
		д) на 1 частину: фриз	10	Валова, 9
		е) на 1 частину: карниз	20	Шашкевича пл., 5

Таблиця В.2.1

Класифікація ордеру на фасадах будівель Львова початку ХХ століття													
Вид характеристики		Характеристика ордеру (I)		Види компонування класичного ордеру на фасаді (II)			Морфологія класичного ордеру (III)						
№	Адреса	Класифікаційні ознаки	Вид ордеру (1)	Тип використаного ордеру (2)	Спосіб розташування ордеру на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.2)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/ пілястрах (2.2)	За перерізом колони/ пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
1	Бандери, 5		1.2б	б	а	а	а	а	а	б	а	г	в
2	Бандери, 20		1.2б	б	г	а	а	б	-	а	б	г	а
3	Бандери, 24		1.1в	а	а	д	б	б	-	а	г	а	е
4	Богданівка (проект)		1.1г	а	д	в	а	а	а	а	а	а	а
5	Братів Рогатинців, 12		1.2б, 1.2б	б, б	г, а	а, г	а, б	б, б	-, -	а, а	в, б	г, г	в, д
6	Валова, 9		1.2б	б	а	а	а	б	-	б	а	г	д
7	Вороного, 6		1.1в, 1.1г, 1.3а	б, б, б	а, г, а	г, а, а	б, а, а	б, а, а	-, б, б	а, а, а	г, г, г	г, г, г	а, а, а
8	Гавришкевича, 4		1.1б, 1.1б	б, б	а, а	а, а	а, б	а, б	г, -	б, а	а, г	г, г	а, в
9	Гонти, 4		1.2б	б	в	а	а	б	-	а	г	г	а

10	Гонти, 6	1.2б	б	в	а	а	б	-	а	г	г	а
11	Городоцька, 2	1.3б	б	а	а	б	б	-	а	в	г	в
12	Городоцька, 15	1.2а	б	в	а	а	б	-	б	б	г	а
13	Городоцька, 24	1.3в	б	б	в	б	а	г	а	б	г	а
14	Грабовського, 6	1.3в	б	в	а	а	б	-	а	б	г	е
15	Григоренка пл., 3	1.1а, 1.2б	б, б	в, а	а, а	а, а	а, б	г, -	а, а	б, а	г, г	г, а
16	Дорошенка, 19	1.1д	а	в	а	а	б	-	а	г	в	а
17	Драгоманова, 38	1.2б	б	в	а	а	б	-	б	г	г	а
18	Дудаєва, 17	1.2а	б	а	а	а	а	а	б	г	г	а
19	Замарстинівська, 11	1.1а, 1.1а, 1.1а, 1.1а	б, б, б, б	г, а, а, в	в, а, а, г	б, а, б, б	а, а, а, б	г, а, а, -	а, а, б, а	г, г, а, а	г, г, г, г	а, а, а, а
20	кн. Романа, 12	1.1в	б	в	а	б	б	-	а	г	г	а
21	кн. Романа, 24	1.1г	б	а	а	а	а	г	а	г	г	а
22	кн. Романа, 34	1.2б	б	г	а	а	б	-	б	в	г	а
23	Ковжуна, 11	1.1б, 1.1б, 1.3а	б, б, б	д, д, д	а, а, а	б, б, б	а, б, б	б, -, -	в, в, а	б, б, б	г, г, г	е, е, а
24	Коновальця, 102	1.1а	а	д	б	б	а	г	а	г	а	а
25	Конопницької, 10	1.2б	б	г	а	а	б	-	б	г	г	в
26	Конопницької, 14	1.1б, 1.1б, 1.1в	б, а, а	а, а, г	в, а, д	б, а, б	а, б, а	г, -, б	а, б, а	г, а, г	г, в, а	д, в, а
27	Коперника, 3	1.2б	б	а	а	а	а	г	а	б	г	д
28	Коперника, 4	1.1б, 1.1в	б, б	а, а	в, а	б, а	а, а	г, г	а, а	а, а	г, г	д, а
29	Коперника, 5	1.2б	б	а	а	а	б	-	б	г	г	д
30	Коперника, 12	1.2б, 1.2б, 1.2б	б, б, б	г, а, г	а, а, а	а, а, б	а, б, б	г, -, -	а, а, б	а, г, г	г, г, г	а, а, а
31	Коперника, 14	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Костюшка, 6	1.2б	б	г	а	а	б	-	б	г	г	в

33	Коциловського, 15	1.1а, 1.2а, 1.3б	а, а, б	д, д, а	а, д, а	б, б, а	а, б, а	г, -, г	а, а, б	г, г, г	а, б, г	а, а, в
34	Коциловського, 15а	1.2б	б	в	а	а	а	б	а	г	г	д
35	Коцюбинського, 6	1.2б, 1.2б	б, б	а, г	в, а	б, а	б, а	-, в	а, а	в, г	г, г	а, а
36	Куліша, 34	1.3в	б	в	а	а	а	г	б	а	г	а
37	Левицького, 11	1.2б	б	г	а	а	а	в	а	г	г	а
38	Левицького, 11а	1.2б	б	г	а	а	а	в	а	г	г	а
39	Левицького, 15	1.2б	б	г	а	а	а	в	а	г	г	а
40	Лесі Українки, 11	1.1а	а	а	д	б	б	-	б	а	а	в
41	Лесі Українки, 13-15	1.2а, 1.2а	б, б	г, г	а, а	а, б	а, б	г, -	а, б	г, в	г, г	а, а
42	Листопадового Чину, 8	1.2б	б	в	а	а	а	г	а	а	г	а
43	Личаківська, 70	1.3а	б	в	а	а	а	а	б	б	г	е
44	Ліста, 2	1.1а	б	д	а	а	а	а	а	г	г	е
45	Мартовича, 2	1.2б	б	в	а	а	б	-	а	г	г	а
46	Мельника, 1-3	1.1б, 1.1б	б, б	д, д	в, а	б, а	а, а	а, г	б, б	б, б	г, г	а, е
47	Менцинського, 3	1.1г, 1.1б	б, б	в, в	а, а	а, б	б, б	-, -	а, б	а, в	г, г	а, е
48	Міцкевича пл., 5	1.1г	б	а	а	а	а	а	а	г	г	а
49	Міцкевича пл., 8	1.1а, 1.1а 1.1в, 1.1а	б, а, а, а	б, а, г, б	г, г, д, г	б, б, а, б	а, а, б, а	а, а, -, г	а, а, а, а	г, г, а, б	г, в, б, в	в, в, а, а
50	Наливайка, 18	1.1б, 1.3в	б, а	г, а	а, д	а, б	а, б	а, -	а, а	г, г	в, г	а, а
51	Новаківського, 8	1.3в, 1.2а	а, б	а, в	в, а	б, а	а, б	г, -	а, а	г, а	а, г	в, а
52	Ожешко, 9	1.1в	а	д	а	б	а	а	а	г	а	а
53	Павлова, 7	1.2б	б	д	а	а	б	-	а	г	г	а
54	Павлова, 9	1.1в, 1.1а	б, б	д, д	г, г	б, б	б, б	-, -	б, б	б, б	г, г	д, а

55	Пекарська, 1	1.1в, 1.1а, 1.1а	б, а, б	в, а, г	г, д, г	б, б, б	б, б, б	-,-, -	а, б, б	г, г, г	г, а, г	а, а, а
56	Пекарська, 1а	1.1а	а	б	д	б	б	-	б	г	а	е
57	Пекарська, 5	1.2б	б	г	а	а	а	в	б	а	г	а
58	Пекарська, 17	1.2б	б	а	а	а	б	-	а	а	г	е
59	Пекарська, 69	1.1в, 1.1а, 1.1а	а, б, а	а, г, г	в, а, д	б, а, б	а, а, а	б, а, а	а, б, а	г, б, г	а, г, а	в, е, а
60	Підвальна, 3	1.1в, 1.1в, 1.2а	а, б, б	а, а, а	д, а, а	а, а, б	а, а, б	в, в, -	а, а, а	г, г, г	в, г, г	а, а, е
61	Рилєєва, 8	1.2б	б	д	а	а	б	-	а	а	г	а
62	Руська, 16	1.1а, 1.1б, 1.1б	б, б, б	а, а, а	а, а, а	б, б, б	а, а, а	г, а, г	в, б, а	б, б, б	г, г, г	в, в, в
63	Руська, 18	1.3в	б	в	а	а	б	-	б	б	г	а
64	Руська, 20 (початковий проект)	1.1а	б	б	а	а	а	а	а	б	г	а
65	Саксаганського, 3	1.1в, 1.1а	б, б	в, в	г, а	б, б	б, б	-,-	а, б	г, г	г, г	а, в
66	Саксаганського, 5	1.1б, 1.1в	а, б	а, в	б, а	б, а	б, а	-, г	б, а	а, а	а, г	г, а
67	Саксаганського, 7	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68	Саксаганського, 11	1.1г, 1.1г	а, а	а, а	в, д	б, а	а, а	а, г	а, а	г, г	а, а	а, в
69	Саксаганського, 13	1.1а, 1.1б	а, б	а, в	в, г	б, б	а, б	г, -	а, б	б, б	в, г	в, а
70	Самчука, 11	1.1а, 1.1в	б, б	б, в	г, а	б, б	б, б	-,-	б, а	г, г	г, г	в, а
71	Свенціцького, 11	1.2б	б	в	а	а	б	-	б	г	г	е
72	Свенціцького, 13	1.2б	б	г	а	а	б	г	а	а, б	г	а
73	Свободи просп., 12	1.1б, 1.1в	б, б	д, в	в, г	б, б	б, б	-,-	а, а	а, г	г, г	д, а
74	Свободи просп., 35	1.1в	а	г	а	а	а	а	а	в	в	а

75	Свободи просп., 45	1.3а	б	д	а	а	б	-	а	г	г	б
76	Сербська, 13	1.1а, 1.1б	а, б	а, г	д, а	б, а	а, б	а, -	а, а	г, а	а, г	г, а
77	Словацького, 2	1.3а	б	а	г	б	б	-	а	а	г	д
78	Словацького, 4	1.3а	б	а	г	б	б	-	а	в	г	д
79	Старий Ринок пл., 2	1.2б	б	г	а	б	б	-	а	г	г	а
80	Театральна, 6 (проект)	1.1б	б	а	а	а	а	а	а	б	г	е
81	Франка, 7	1.1б	б	в	а	а	б	-	б	б	г	а
82	Франка, 33	1.1а, 1.3б	а, б	д, в	в, а	б, а	б, б	-, -	а, б	г, г	а, г	а, в
83	Франка, 46	1.1а	б	в	а	а	б	-	б	г	г	в
84	Франка, 136	1.1в	б	д	а	а	а	а	а	г	г	а
85	Франка, 144	1.1б, 1.2б	а, б	а, а	в, а	б, а	а, а	в, в	б, б	а, г	в, г	а, а
86	Фредра, 4	1.3в	б	а	а	а	а	г	б	г	г	а
87	Фредра, 4а	1.3в	б	а	а	а	а	г	б	г	г	а
88	Чайковського, 7 (початковий проект)	1.3в, 1.3в	б, б	б, б	в, д	б, а	а, а	г, а	б, а	в, г	г, г	е, а
89	Чайковського, 7	1.3а	б	а	а	а	б	-	б	в	г	а
90	Чернігівська, 2	1.3в, 1.1б	б, а	а, а	а, г	а, б	б, б	-, -	б, б	г, а	д, в	а, а
91	Чупринки, 67	1.1б, 1.1б	б, б	а, г	а, г	а, б	б, б	-, -	а, а	а, а	г, г	е, а
92	Чупринки, 69	1.1б	б	в	г	б	б	-	а	а	г	а
93	Чупринки, 94	1.1б	а	а	б	а	б	-	б	а	а	а
94	Шашкевича пл., 5	1.1а	б	в	а	а	б	-	а	г	г	е
95	Шевченка просп., 5	1.3в	б	а	а	а	а	в	б	г	г	а
96	Шевченка просп., 13 (проект)	1.3в	а	а	а	а	б	-	а	г	а	а
97	Шевченка просп., 17-19 (проект)	1.1а	б	в	а	а	б	-	б	б	г	е

98	Шевченка просп., 17-19	1.1б, 1.2б, 1.3в, 1.1б	а, б, б, б	а, в, а, а	в, а, а, в	а, а, б, б	б, а, б, а	-, в, -, г	а, а, а, а	а, а, г, г, г, а	а, г, а, г, г, г	в, а, е, а
99	Шота Руставелі, 2	1.3в	б	б	а	а	а	а	б	г	г	е
100	Яворського пл., 1	1.2а	б	а	а	а	а	а	б	г	г	а

Таблиця В.1.2

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова міжвоєнного періоду				
Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак		К-сть досліджених ордерів	Приклади
1	2		3	4
I. Характеристика ордера				
1. Вид ордера	1.1. класичний ордер	а) тосканський	33	Братів Міхновських, 4
		б) доричний	4	Замарстинівська, 134
		в) іонічний	6	Грюнвальдська (проект)
		г) коринфський	2	Свенціцького, 2
		д) композитний	4	Стрийський парк (кіоск фірми "Саротті")
	1.2. класичний стилізований ордер	а) тосканський стилізований	3	Стрийський парк (павільон Польського промислового банку)
		б) іонічний стилізований	1	Заводська, 23
		в) коринфський стилізований	1	Франка, 150

		г) композитний стилізований	2	Галицька пл., 15
	1.3. стилізований ордер	а) з фітоморфними капітелями	12	Городоцька, 42 Грюнвальдська, 11а Коновальця, 24
		б) з антропоморфни ми капітелями	–	–
		в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	1	Городоцька, 132
	1.4. редукований ордер		3	Тютюнників, 2
2. Тип використаного ордера	а) колонний		31	Бой-Желенського, 5
	б) пілястровий		41	Городоцька, 276
	в) астілярний		2	Коцюбинського, 11-13
II. Види компоновання класичного ордера на фасаді				
1. Спосіб розташування ордера на фасаді	а) на головній осі фасаду		45	Квітнева, 6
	б) на центральній і бічних осях фасаду		3	Городоцька, 42
	в) на площині усього фасаду		16	Конопницької, 3
	г) на бічних осях фасаду		5	Городоцька, 278
	д) довільне розташування		3	Русових, 4 (проект)
2. За місцем розташування ордера на фасаді	а) на площині стіни		42	Мирного, 1
	б) на портику		15	Мирного, 3
	в) на порталі		8	Городоцька, 280
	г) в обрамленні вікна		2	Дорошенка, 26
	д) на балконі/ лоджії		5	Коперника, 42а
	а) великий (або колосальний) ордер		43	Антоновича, 47

3. За кількістю охоплених поверхів	б) малий (або поверховий) ордер	29	Стрийський парк (павільйон Земського кредитного банку)
III. Морфологія класичного ордера			
1.1. наявністю п'єдестала	За а) повний ордер	31	Професорська, 1
	б) неповний ордер	41	Самчука, 17
1.2. За поділом п'єдестала	а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	2	Квітнева, 6
	б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	2	Городоцька, 132
	в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	3	Галицька пл., 15
	г) на 1 частину: тіло п'єдестала	24	Свенціцького, 2
2.1. За поділом колони	а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	28	Вітовського, 35
	б) на 2 частини: капітель, тіло колони	42	Дудаєва, 19
	в) на 1 частину: тіло колони	1	Вітовського, 55
	г) на 2 частини: тіло колони, база колони	1	Кирила і Мефодія, 17а
2.2. наявністю канелюр декору колонах/пілястрах	За а) з канелюрами	1	Словацького, 1
	чи б) рустований	5	Заводська, 23 (проект)
	на в) з декором	–	–
	г) без канелюр та декору	66	Франка, 157
2.3. За перерізом колони/пілястри	а) колона кругла в перерізі	23	Мирного, 9
	б) колона квадратна/прямокутна в перерізі	2	Самчука, 17
	в) напівколона/колона в 3/4	5	Бой-Желенського, 5
	г) пілястра прямокутна в перерізі	41	Мирного, 22
	д) пілястра багатокутна в перерізі	1	Городоцька, 132

3.1. За поділом антаблемента	а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	31	Ковжуна, 10
	б) на 2 частини: архітрав, карниз	1	Городоцька, 280
	в) на 2 частини: фриз, карниз	27	Мушака, 17
	г) на 1 частину: архітрав	2	Братів Міхновських, 4
	д) на 1 частину: фриз	7	Устияновича, 5
	е) на 1 частину: карниз	4	Коновальця, 99

Таблиця В.2.2

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова міжвоєнного періоду												
Вид характеристики		Характеристика ордера (I)		Види компонування класичного ордера на фасаді (II)			Морфологія класичного ордера (III)					
№	Адреса	Вид ордера (1)	Тип використаного ордера (2)	Спосіб розташування ордера на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.2)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах (2.2)	За перерізом колони/пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
1	Антоновича, 47	1.3a	a	a	б	a	б	-	a	г	a	a
2	Басараб, 1	1.1a	б	a	a	б	б	-	a	г	г	д
3	Бой-Желенського, 5	1.1в	a	a	a	a	б	-	a	г	в	a

4	Братів Міхновських, 4	1.1а	а	а	в	б	а	г	б	г	а	г
5	Вітовського, 35	1.1д	а	а	б	а	а	г	а	г	а	а
6	Вітовського, 55	1.4	б	в	а	а	б	-	в	г	г	г
7	Галицька пл., 15	1.2г	б	б	а	а	а	в	а	г	г	а
8	Городоцька, 42	1.3а, 1.3а	б, а	б, г	а, д	а, а	б, б	-, -	б, б	г, г	г, а	в, в
9	Городоцька, 132	1.3в	б	а	а	а	а	б	б	г	д	а
10	Городоцька, 276	1.1а	б	г	в	б	а	г	а	б	г	в
11	Городоцька, 278	1.1а	б	г	в	б	а	г	а	б	г	а
12	Городоцька, 280	1.1а	б	г	в	б	а	г	б	б	г	б
13	Грюнвальдська, 11а	1.3а	б	в	а	а	б	-	б	г	г	в
14	Грюнвальдська (проект)	1.1в	б	а	а	а	а	г	б	г	г	в
15	Дорошенка, 26	1.2а	б	в	г	б	б	-	б	г	г	в
16	Дудаєва, 19	1.3а	а	а	д	а	б	-	б	г	а	д
17	Заводська, 23	1.2б	б	а	а	а	а	г	б	г	г	д
18	Заводська, 23 (проект)	1.2г	б	а	а	а	а	г	б	б	г	в
19	Замарстинівська, 134	1.1б, 1.1б	б, б	а, а	а, а	а, а	а, а	г, г	б, б	г, г	г, г	а, а
20	Квітнева, 6	1.1а	а	а	д	б	а	а	а	г	а	в
21	Кирила і Мефодія, 17а	1.4	б	в	а	а	а	г	г	г	г	в
22	Ковжуна, 10	1.1г	б	а	а	а	б	-	а	б	г	а
23	Коновальця, 24	1.3а	б	а	а	а	б	-	б	г	г	в
24	Коновальця, 99	1.1а	б	а	а	а	а	г	б	г	г	е
25	Конопницької, 3	1.1а	б	в	а	а	а	б	а	г	г	е
26	Коперника, 42а	1.1д	а	а	д	а	б	-	б	г	а	а

27	Коцюбинського, 11-13	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	Мирного, 1	1.1а	б	в	а	а	а	г	б	г	г	в
29	Мирного, 3	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
30	Мирного, 5	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
31	Мирного, 7	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
32	Мирного, 9	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
33	Мирного, 11	1.1а, 1.1а	а, б	а, в	б, а	б, а	б, а	-, г	б, б	г, г	г, г	а, в
34	Мирного, 11а	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
35	Мирного, 14	1.1а	б	в	а	а	а	г	б	г	г	в
36	Мирного, 15	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
37	Мирного, 17	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
38	Мирного, 19	1.1а	а	а	б	б	б	-	б	г	а	а
39	Мирного, 21	1.1а	б	в	а	а	а	г	б	г	г	в
40	Мирного, 22	1.1а	б	в	б	а	а	г	б	г	г	в
41	Мирного, 23	1.1а	а	а	а	б	б	-	б	г	а	а
42	Мирного, 25	1.1а	а	а	а	б	б	-	б	г	а	а
43	Мушака, 17	1.1а, 1.3а	б, б	а, а	а, в	а, б	а, а	г, г	б, б	г, г	г, г	в, в
44	Остроградських, 1	1.1а, 1.1а	б, б	а, а	в, а	б, а	б, б	-, -	б, б	г, г	г, г	в, а
45	Професорська, 1	1.1в	б	в	а	а	а	а	а	г	г	а
46	Русових, 4 (проект)	1.1а, 1.3а, 1.3а	а, б, б	а, д, д	в, а, а	б, а, а	а, а, а	г, г, г	а, а, а	г, г, г	а, г, г	д, в, в
47	Самчука, 9	1.3а	б	а	а	а	б	-	а	г	г	в
48	Самчука, 17	1.1а	а	а	б	а	б	-	б	г	б	в

49	Свенціцького, 2	1.1а, 1.1г	а, а	а, а	д, а	а, а	а, б	г, -	а, а	г, г	б, а	а, а
50	Словацького, 1	1.1б	б	в	а	а	б	-	б	а	г	а
51	Стецька, 11	1.3а	б	в	а	а	б	-	а	г	г	а
52	Стрийська, 50-76	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	Стрийський парк (кіоск фірми "Саротті")	1.1д	а	а	а	а	б	-	а	г	в	е
54	Стрийський парк (павільйон Земського кредитного банку)	1.3а	а	а	а	б	б	-	б	г	а	в
55	Стрийський парк (павільйон Пациківської фабрики)	1.1в	а	в	б	а	б	-	б	г	а	в
56	Стрийський парк (павільйон "підкова")	1.1а	б	в	а	б	б	-	а	г	г	е
57	Стрийський парк (павільйон Польського промислового банку)	1.2а	а	г	а	б	а	г	а	г	а	в
58	Стрийський парк (павільйон Рільництва та лісівництва)	1.2а	а	а	б	б	б	-	а	г	а	д
59	Тютюнників, 2	1.4	б	д	а	а	б	-	б	г	г	в
60	Устяновича, 5	1.1в, 1.1в	а, б	а, а	а, а	б, а	а, а	в, в	а, а	г, г	в, г	д, д
61	Франка, 23	1.1д	б	в	а	а	б	-	а	г	г	а
62	Франка, 150	1.1б, 1.2в	а, а	а, а	а, г	б, б	б, б	-, -	б, а	г, г	в, в	а, в

63	Франка, 157	1.1a, 1.1a	б, б	а, б	а, в	а, б	б, б	-, -	а, а	Г, Г	Г, Г	а, а

Таблиця В.1.3

Класифікація ордеру на фасадах будівель Львова радянського періоду (I)				
Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак		К-сть дослідж ених ордерів	Приклади
1	2		3	4
I. Характеристика ордеру				
1. Вид ордеру	1.1. класичний ордер	а) тосканський	11	Героїв УПА, 73
		б) доричний	18	Коперника, 33
		в) іонічний	4	Личаківська, 131
		г) коринфський	9	Стрийська (проект учб. корпусу Львівської політехніки)
		д) композитний	9	Свободи просп., 16
	1.2. класичний стилізовани й ордер	а) тосканський стилізований	–	–
		б) іонічний стилізований	1	Чупринки, 130
		в) коринфський стилізований	1	Городоцька, 48
		г) композитний стилізований	11	Городоцька, 85
	1.3. стилізований ордер	а) ³ фітоморфними капітелями	7	Свободи просп., 1-3
б) ³ антропоморфни ми капітелями		–	–	

		в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	7	Коновальця, 50
	1.4. редукований ордер		1	Городоцька, 225
2. Тип використаного ордера	а) колонний		27	Конкурсний проект (Театр Радянської армії)
	б) пілястровий		52	Двірцева, 1
	в) астілярний		2	Гнатюка, 3
II. Види компонування класичного ордера на фасаді				
1. Спосіб розташування ордера на фасаді	а) на головній осі фасаду		27	Чупринки, 101 (проект)
	б) на центральній і бічних осях фасаду		11	Некрасова, 45
	в) на площині усього фасаду		2	Хмельницького, 132
	г) на бічних осях фасаду		24	Стрийський парк (нижня арка-вхід)
	д) довільне розташування		15	Лукаша, 1
2. За місцем розташування ордера на фасаді	а) на площині стіни		43	Героїв УПА, 76
	б) на портику		12	Парк Культури (вхідна арка)
	в) на порталі		5	Гоголя, 8
	г) в обрамленні вікна		11	Любінська, 168
	д) на балконі/ лоджії		8	Степанівни, 52
3. За кількістю охоплених поверхів	а) великий (або колосальний) ордер		46	Лазаренка, 1
	б) малий (або поверховий) ордер		33	Горбачевського (арка-вхід)
III. Морфологія класичного ордера				
	а) повний ордер		21	Мечнікова, 8

1.1. наявністю п'єдестала	За	б) неповний ордер	58	Парк Культури (кінотеатр "Дружба")
1.2. За поділом п'єдестала		а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	4	Героїв Майдану, 28а (проект)
		б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	9	Лукаша, 2
		в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	–	–
		г) на 1 частину: тіло п'єдестала	8	Личаківська, 131
2.1. За поділом колони		а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	48	Свенціцького, 2
		б) на 2 частини: капітель, тіло колони	26	Сяйво, 18
		в) на 1 частину: тіло колони	2	Куліша, 6б
		г) на 2 частини: тіло колони, база колони	3	Городоцька, 225
2.2. наявністю канелюр декору колонах/пілястрах	За чи на	а) з канелюрами	3	Городоцька, 48
		б) рустований	9	Двірцева, 1
		в) з декором	11	Мечнікова, 8
		г) без канелюр та декору	56	Героїв УПА, 78
2.3. перерізом колони/пілястри	За	а) колона кругла в перерізі	9	Коновальця, 50
		б) колона квадратна/прямокутна в перерізі	11	Степанівни, 52
		в) напівколона/колона в 3/4	5	Парк Культури (кінотеатр "Дружба")
		г) пілястра прямокутна в перерізі	51	Чупринки, 130
		д) колона багатокутна в перерізі	3	Конкурсний проект (Театр Радянської армії)

3.1. За поділом антаблемента	а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	36	Героїв Майдану, 28а (проект)
	б) на 2 частини: архітрав, карниз	11	Городоцька, 85
	в) на 2 частини: фриз, карниз	26	Степанівни, 35а
	г) на 1 частину: архітрав	–	–
	д) на 1 частину: фриз	–	–
	е) на 1 частину: карниз	6	Свободи просп., 18

Таблиця В.2.3

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (I)												
Вид характеристики		Характеристика ордера (I)		Види компонування класичного ордера на фасаді (II)			Морфологія класичного ордера (III)					
№	Адреса	Вид ордера (1)	Тип використаного ордера (2)	Спосіб розташування ордера на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.2)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах (2.2)	За перерізом колони/пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
1	Героїв Майдану, 28а (проект)	1.1а, 1.1а, 1.1г, 1.1г,	б, б, а, а,	г, г, г, г, а, а	а, а, д, д,	а, б, а, б, а, б	а, б, а, б,	а, -, а, -,	а, а, а, а,	г, г, г, г, г, г	г, г, б, б, г, г	а, а, б, б,

		1.1г, 1.1г	б, б		а, а		а, б	а, -	а, а			б, б
2	Героїв УПА, 73	1.1а	б	а	а	б	б	-	б	г	г	в
3	Героїв УПА, 76	1.3а, 1.1а	б, б	д, д	а, а	а, б	б, б	-, -	б, б	г, г	г, г	а, в
4	Героїв УПА, 78	1.3а, 1.3а, 1.3в, 1.1а	а, б, б, б	г, б, а, г	д, а, в, а	а, а, б, б	б, б, б, б	-, -, -, -	а, а, б, б	г, г, г, г	г, г, г, г	а, а, а, в
5	Гнатюка, 3	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Гоголя, 8	1.1а, 1.1б	б, б	г, а	в, а	б, б	а, а	б, , б	б, б	г, г	г, г	а, в
7	Горбачевського (арка-вхід)	1.3в, 1.3в	а, б	а, г	б, а	б, б	б, б	-, -	б, б	г, г	а, б	а, а
8	Городоцька, 48	1.2в	б	д	а	а	б	-	а	а	г	а
9	Городоцька, 85	1.1б, 1.2г, 1.2г, 1.2г, 1.2г, 1.2г, 1.1б	б, б, а, б, б, а, б	д, д, д, д, д, д, д	в, а, д, г, а, а, а	б, а, а, б, а, а, б	а, б, б, б, б, б	г, -, -, , -, -, -, -	а, а, а, а, а, б, б	г, г, г, г, г, г, г	г, г, б, г, г, в, г	в, б, б, в, в, в, е
10	Городоцька, 225	1.4	а	б	б	а	б	-	г	г	б	е
11	Двірцева, 1	1.1б	б	г	а	а	б	-	в	б	г	а
12	Конкурсний проект (Театр Радянської армії)	1.3в	а	а	б	а	б	-	а	г	д	а
13	Коновальця, 50	1.3в, 1.3в	а, а	а, а	д, д	б, б	а, а	б, , б	б, б	б, б	а, а	б, а
14	Коперника, 33	1.1б	б	а	г	б	б	-	г	в	г	а

15	Куліша, 6б	1.1б	б	а	а	а	б	-	в	Г	Г	а
16	Лазаренка, 1	1.1б	б	д	а	а	б	-	Г	в	Г	е
17	Личаківська, 131	1.1в, 1.1в	а, б	а, Г	а, а	а, а	б, а	-, Г	а, а	Г, Г	а, Г	в, в
18	Лукаша, 1	1.1д, 1.1а	б, б	д, д	а, Г	а, б	б, а	-, б	а, а	б, б	Г, Г	а, а
19	Лукаша, 2	1.1д, 1.1а	б, б	д, д	а, Г	а, б	б, а	-, б	а, а	б, б	Г, Г	а, а
20	Любінська, 168	1.3а, 1.1д, 1.2г, 1.1д, 1.2г, 1.2г	а, а, б, а, б, б	а, б, б, б, б, Г	б, Г, Г, Г, Г	а, б, б, б, б, б	б, б, б, б, б, б	-, -, -, -, -, -	б, б, б, б, б, б	а, Г, Г, Г, Г, в	а, в, Г, в, Г, Г	а, е, е, в, в, б
21	Мечнікова, 8	1.1б, 1.1б	б, б	Г, Г	а, а	а, б	а, а	б, , б	а, б	в, в	Г, Г	в, а
22	Некрасова, 45	1.1б	б	б	а	а	б	-	а	Г	Г	а
23	Остроградських, 18	-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Парк Культури (вхідна арка)	1.1д, 1.3а	а, а	в, Г	б, б	а, б	б, б	-, -	а, а	Г, Г	д, б	б, а
25	Парк Культури (кінотеатр "Дружба")	1.2г, 1.2г	а, б	а, а	б, а	а, а	б, б	-, -	а, а	в, в	в, д	в, в
26	Пекарська, 50	1.1г, 1.1г, 1.1г, 1.2г, 1.1д, 1.1б, 1.3а	а, а, б, а, б, б, б	а, Г, а, а, а, Г, Г	б, б, а, в, в, Г, Г	а, а, а, а, б, б, б	б, б, б, а, б, б, б	-, -, -, а, а, -, -, -	а, а, а, а, а, б, б	Г, а, Г, Г, в, Г, в	а, б, Г, в, Г, Г, Г	а, а, а, в, в, а, а
27	Свенціцького, 2	1.1а, 1.1г	а, а	а, а	а, а	а, а	а, б	Г, -	а, а	Г, Г	б, а	а, а

28	Свободи просп., 1-3	1.3а	б	г	а	б	б	-	а	г	г	а
29	Свободи просп., 16	1.1д	б	а	а	а	б	-	а	г	г	а
30	Свободи просп., 18	1.1д, 1.1б	б, б	а, г	а, а	б, б	б, б	-, -	а, а	г, г	г, г	а, е
31	Степанівни, 35а	1.1д	б	г	а	а	б	-	а	г	г	в
32	Степанівни, 52	1.1в	а	а	д	а	б	-	а	г	б	в
33	Стрийська (проект учбового корпусу Львівської політехніки)	1.1г	а	а	б	а	б	-	а	г	а	а
34	Стрийський парк (нижня арка-вхід)	1.1в, 1.1б	а, а	г, г	б, б	а, а	а, а	г, г	а, а	г, в	а, б	б, б
35	Сяйво, 18	1.1б, 1.1б, 1.1б	б, б, б	б, б, б	а, а, а	а, а, а	а, а, а	г, г, г	б, б, б	г, б, б	г, г, г	в, в, в
36	Тарнавського, 107 (проект)	1.1б	а	б	д	а	б	-	а	в	б	в
37	Хмельницького, 132	1.1а	б	в	а	а	а	б	а	г	г	в
38	Чупринки, 101 (проект)	1.1б	б	а	а	а	б	-	а	г	г	а
39	Чупринки, 130	1.3в, 1.2б, 1.1а	б, б, б	а, г, г	а, а, а	а, а, а	б, б, б	-, -, -	а, а, б	г, г, г	г, г, г	в, а, в

Таблиця В.1.4

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (II)				
Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак	К-сть дослідж ених ордерів	Приклади	
1	2	3	4	
I. Характеристика ордера				
1. Вид ордера	1.1. класичний ордер	а) тосканський	–	–
		б) доричний	–	–
		в) іонічний	–	–
		г) коринфський	–	–
		д) композитний	–	–
	2.2. класичний стилізовани й ордер	а) тосканський стилізований	–	–
		б) іонічний стилізований	–	–
		в) коринфський стилізований	–	–
		г) композитний стилізований	–	–
	1.3. стилізований ордер	а) ³ фітоморфними капітелями	–	–
		б) ³ антропоморфни ми капітелями	–	–
		в) ³ з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	–	–
		1.4. редукований ордер	6	Левицького, 67
2. Тип використаного ордера	а) колонний	2	Любінська, 168	
	б) пілястровий	4	Чупринки, 85	
	в) астілярний	–	–	

II. Види компонування класичного ордеру на фасаді				
1. Спосіб розташування ордеру на фасаді	а) на головній осі фасаду	–	–	
	б) на центральній і бічних осях фасаду	–	–	
	в) на площині усього фасаду	5	Стрийська, 35	
	г) на бічних осях фасаду	–	–	
	д) довільне розташування	1	Коперника, 40	
2. За місцем розташування ордеру на фасаді	а) на площині стіни	4	Стрийська, 109	
	б) на портику	2	Любінська, 168а	
	в) на порталі	–	–	
	г) в обрамленні вікна	–	–	
	д) на балконі/ лоджії	–	–	
3. За кількістю охоплених поверхів	а) великий (або колосальний) ордер	5	Чупринки, 85	
	б) малий (або поверховий) ордер	1	Коперника, 40	
III. Морфологія класичного ордеру				
1.1. наявністю п'єдестала	За а) повний ордер	2	Левицького, 67	
	б) неповний ордер	4	Стрийська, 35	
1.2. За поділом п'єдестала	а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	–	–	
	б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	–	–	
	в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	–	–	
	г) на 1 частину: тіло п'єдестала	2	Левицького, 67	
2.1. За поділом колони	а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	–	–	
	б) на 2 частини: капітель, тіло колони	–	–	
	в) на 1 частину: тіло колони	4	Любінська, 168а	
	г) на 2 частини: тіло колони, база колони	2	Чупринки, 85	
2.2. наявністю канелюр чи	За а) з канелюрами	–	–	
	б) рустований	–	–	
	в) з декором	–	–	

декору колонах/ пілястрах	на	г) без канелюр та декору	6	Стрийська, 109
2.3. перерізом колони/ пілястри	За	а) колона кругла в перерізі	1	Коперника, 40
		б) колона квадратна/ прямокутна в перерізі	1	Любінська, 168а
		в) напівколона/ колона в 3/4	–	–
		г) пілястра прямокутна в перерізі	4	Чупринки, 85
		д) колона багатокутна в перерізі	–	–
3.1. За поділом антаблемента		а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	–	–
		б) на 2 частини: архітрав, карниз	1	Левицького, 67
		в) на 2 частини: фриз, карниз	–	–
		г) на 1 частину: архітрав	5	Коперника, 40
		д) на 1 частину: фриз	–	–
		е) на 1 частину: карниз	–	–

Таблиця В.2.4

Класифікація архітектурного ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (II)												
Вид характеристики		Характеристика ордера (I)		Види компонування класичного ордера на фасаді (II)			Морфологія класичного ордера (III)					
№	Адреса	Вид ордера (1)	Тип використаного ордера (2)	Спосіб розташування ордера на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.2)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах (2.2)	За перерізом колони/пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
1	Коперника, 40	1.4	а	д	б	б	б	-	в	г	а	г
2	Левицького, 67	1.4	б	в	а	а	а	г	г	г	г	г
3	Любінська, 168а	1.4	а	в	б	а	б	-	в	г	б	г
4	Стрийська, 35	1.4	б	в	а	а	б	-	в	г	г	г
5	Стрийська, 109	1.4	б	в	а	а	б	-	в	г	г	г
6	Чупринки, 85	1.4	б	в	а	а	а	г	г	г	г	г

Таблиця В.1.5

Класифікація ордера на фасадах будівель Львова періоду незалежності					
Класифікаційні ознаки	Види класифікаційних ознак		К-сть досліджених ордерів	Приклади	
1	2		3	4	
I. Характеристика ордера					
1. Вид ордера	1.1 класичний ордер	а) тосканський	15	Барвінських, 3	
		б) доричний	3	Драгоманова, 2	
		в) іонічний	–	–	
		г) коринфський	1	Повстанська, 4	
		д) композитний	2	Соборна пл., 14	
	1.2. класичний стилізований ордер	а) тосканський стилізований	–	–	
		б) іонічний стилізований	–	–	
		в) коринфський стилізований	–	–	
		г) композитний стилізований	–	–	
	1.3. стилізований ордер	а) з фітоморфними капітелями	1	Повстанська, 4	
		б) з антропоморфними капітелями	–		
		в) з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами	1	Русових, 3	
		1.4. редукований ордер		7	Костомарова, 1-3
	2. Тип використаного ордера	а) колонний		11	Козельницька, 4
б) пілястровий		19	Героїв УПА, 72		
в) астілярний		8	Гнатюка, 12а		

II. Види компонування класичного ордеру на фасаді			
1. Спосіб розташування ордеру на фасаді	а) на головній осі фасаду	9	Драгоманова, 2
	б) на центральній і бічних осях фасаду	–	–
	в) на площині усього фасаду	7	Вороного, 2
	г) на бічних осях фасаду	8	Рутковича, 11а
	д) довільне розташування	6	Личаківська, 72
2. За місцем розташування ордеру на фасаді	а) на площині стіни	19	Заклинських, 18
	б) на портику	4	Повстанська, 4
	в) на порталі	–	–
	г) в обрамленні вікна	5	Свободи, 45
	д) на балконі/ лоджії	2	Вороного, 2
3. За кількістю охоплених поверхів	а) великий (або колосальний) ордер	9	Кубанська, 8
	б) малий (або поверховий) ордер	21	Самчука, 26
III. Морфологія класичного ордеру			
1.1. За наявністю п'єдестала	а) повний ордер	14	Соборна пл., 14
	б) неповний ордер	16	Фредра, 5
1.2. За поділом п'єдестала	а) на 3 частини: карниз, тіло п'єдестала, база	5	Русових, 3
	б) на 2 частини: карниз, тіло п'єдестала	3	Рутковича, 11а
	в) на 2 частини: тіло п'єдестала, база	–	–
	г) на 1 частину: тіло п'єдестала	6	Личаківська, 72
2.1. За поділом колони	а) на 3 частини: капітель, тіло колони, база колони	10	Русових, 3
	б) на 2 частини: капітель, тіло колони	10	Драгоманова, 2
	в) на 1 частину: тіло колони	8	Вороного, 2
	г) на 2 частини: тіло колони, база колони	2	Парк Культури (Ресторан "Парк")
2.2. За наявністю канелюр чи	а) з канелюрами	–	–
	б) рустований	1	Героїв УПА, 72
	в) з декором	5	Барвінських, 3

декору колонах/ пілястрах	на	г) без канелюр та декору	24	Заклинських, 18
2.3. перерізом колони/ пілястри	За	а) колона кругла в перерізі	6	Валова, 15
		б) колона квадратна/ прямокутна в перерізі	3	Вороного, 2
		в) напівколона/ колона 3/4	1	Костомарова, 1- 3
		г) пілястра прямокутна в перерізі	18	Зубрівська, 1а
		д) колона/ пілястра багатокутна в перерізі	2	Самчука, 26
3.1. За поділом антаблемента		а) на 3 частини: архітрав, фриз, карниз	6	Соборна пл., 14
		б) на 2 частини: архітрав, карниз	–	–
		в) на 2 частини: фриз, карниз	11	Зубрівська, 1а
		г) на 1 частину: архітрав	1	Валова, 15

Таблиця В.2.5

Класифікація ордеру на фасадах будівель Львова періоду незалежності													
Вид характеристики		Характеристика ордеру (I)		Види компонування класичного ордеру на фасаді (II)			Морфологія класичного ордеру (III)						
№	Адреса	Класифікаційні ознаки	Вид ордеру (1)	Тип використаного ордеру (2)	Спосіб розташування ордеру на фасаді (1)	За місцем розташування на фасаді (2)	За кількістю охоплених поверхів (3)	За наявністю п'єдестала (1.1)	За поділом п'єдестала (1.2)	За поділом колони (2.1)	За наявністю канелюр чи декору на колонах/пілястрах (2.2)	За перерізом колони/пілястри (2.3)	За поділом антаблемента (3.1)
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Барвінських, 3		1.1a	б	г	а	б	а	г	а	в	г	е
2	Валова, 15		1.4, -	а, в	а, -	б, -	б, -	б, -	-, -	в, -	г, -	а, -	г, -
3	Вороного, 2		-, 1.1a, 1.4	в, а, а	-, в, в	-, а, д	-, б, б	-, а, б	-, б, -	-, г, в	-, г, г	-, б, б	-, д, д
4	Героїв УПА, 72		1.1a, 1.1a	б, б	в, в	а, а	а, б	б, б	-, -	б, а	б, г	г, г	е, в
5	Гнатюка, 12а		-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Городоцька, 26		-	в	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Драгоманова, 2		1.4, 1.1б	а, б	а, а	б, г	б, а	б, а	-, г	в, б	г, г	а, г	ж, ж
8	Заклинських, 18		1.1б	б	а	а	а	а	г	б	г	г	в
9	Зубрівська, 1а		1.1a, 1.1a, 1.1a	б, б, б	г, г, а	а, а, а	б, б, б	б, б, б	-, - , -	в, в, в	г, г, г	г, г, г	в, в, в
10	Козельницька, 4		1.1a	а	г	б	б	а	б	б	г	б	д

Додаток Г

Модульний та пропорційний аналіз ордеру на фасадах будівель

Львова ХХ – початку ХХІ століття

Таблиця Г.1.1

Модульний та пропорційний аналіз ордеру на фасадах будівель Львова початку ХХ століття							
Класичний ордер							
Тосканський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Григоренка пл., 3	10 2/3	12	1/2	3/5	2 2/3	3
2	Коновальця, 102	15 3/5	12	2 3/4	2 1/6	4	3
3	Коциловського, 15	14 1/3	12	5 2/5	4 1/2	2 1/6	1 4/5
4	Міцкевича пл., 8	18 6/5;	12;	4 4/5;	3;	6 3/5;	4 1/5;
		18 6/5;	12;	4 4/5;	3;	6 3/5;	4 1/5;
		15 2/5	12	4 2/3	3 3/5	6 3/4	5 1/4
5	Руська, 16	9;	12;	1 1/4;	1 2/3;	2 1/6;	2 5/6,
		10 2/3	12	1 2/3	1 3/4	2 5/6	3 1/6
Доричний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
6	Гавришкевича, 4	20 3/5;	12;	3;	1 4/5;	3 1/2;	2;
		14 5/6	12	6 2/5	5 1/5	2 2/3	2 1/6
7	Замарстинівська, 11	14;	12;	4 1/2;	3 5/6;	4 3/4;	4;
		6 2/3;	12;	3 1/2;	6 1/3;	3 1/6;	5 3/5;
		14 1/4;	12;	3;	2 2/3;	1 3/4;	1 1/2;
8	Ковжуна, 11	14 1/5	12	7 3/5	6 2/5	–	–
		8 2/3;	12;	1/3;	3/4;	5 1/2;	7 3/5;
9	Конопницької, 14	11 1/5	12	2/5	1/2	–	–
		13 5/6;	12;	1 1/2;	1 1/3;	4 1/2;	3 5/6;
10	Коперника, 4	19 1/6	12	2	1 1/4	–	–
		8 4/5	12	3	4	1 1/5	1 3/5

11	Менцинського, 3	7	12	2/3	1 1/6	–	–
12	Руська, 16	10 5/6	12	2 1/2	2 3/4	1 1/2	1 2/3
13	Саксаганського, 5	12 3/4	12	1/2	2/5	–	–
14	Свободи просп., 12	10 1/2	12	2	2 1/3	–	–
15	Театральна, 6 (проект)	21 3/5	12	1 2/5	3/4	2 2/5	1 1/3
16	Франка, 144	10 5/6	12	5 1/4	5 5/6	5	5 1/2
17	Чупринки, 67	19 2/3; 11 2/3	12; 12	5/6; 5	1/2; 5	–, –	–, –
18	Чупринки, 69	9 4/5	12	4	5	–	–
19	Чупринки, 94	15 2/3	12	4 1/6	3 1/5	–	–
20	Шевченка просп., 17-19	15 1/2; 18 1/3	12; 12	3; 4	2 1/3; 2 3/5	–; 2 1/5	–; 1 2/5
Іонічний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
21	Вороного, 6	22 1/3	12	4 1/4	2 1/3	–	–
22	кн. Романа, 12	14 3/4	12	6 4/5	5 1/2	–	–
23	Конопницької, 14	13 1/6	12	6	5 1/2	5 1/4	4 4/5
24	Коперника, 4	19 1/6	12	2 2/5	1 1/2	2 1/2	1 3/5
25	Міцкевича пл., 8	20 5/6	12	4 2/5	2 1/2	–	–
26	Ожешко, 9	9 3/4	12	2 2/3	3 1/3	2 2/3	3 1/3
27	Підвальна, 3	19 1/4; 21 1/2	12; 12	2 1/2; 2 2/3	1 1/2; 1 1/2	3 1/3; 3 1/2	2; 2
28	Саксаганського, 5	16 2/3	12	4 3/5	3 1/3	2 1/4	1 3/5
29	Свободи просп., 12	14	12	6 4/5	5 5/6	–	–
30	Свободи просп., 35	18 4/5	12	5	3 1/5	5 1/5	3 1/3
31	Франка, 136	16 1/3	12	4 3/5	3 2/5	5 3/4	4 1/4
Коринфський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини

32	Богданівка	21 2/3	12	4 1/2	2 1/2	4 1/4	2 2/5
33	Вороного, 6	19 1/2	12	4 2/3	2 5/6	2 1/2	1 1/2
34	Менцинського, 3	18	12	4	2 2/3	–	–
35	Міцкевича пл., 5	20	12	4	2 1/2	3 1/4	2
Композитний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
36	Дорошенка, 19	17 2/5	12	1 3/4	1 1/6	–	–
Стилізований класичний ордер							
Тосканський стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
37	Городоцька, 15	21 1/2	12	3	1 2/3	–	–
38	Дудаєва, 17	11 1/2	12	2 1/6	2 1/5	1 1/2	1 1/2
39	Коциловського, 15	14 1/3	12	3	2 1/2	–	–
40	Лесі Українки, 13-15	18 3/4; 9 5/6	12; 12	2 1/2; 4 1/4	1 3/5; 5 1/5	2 1/2; –	1 3/5; –
41	Підвальна, 3	14	12	2/5	1/3	–	–
42	Яворського пл., 1	16 1/2	12	4 1/2	3 1/4	3 1/3	2 2/5
Іонічний стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
43	Бандери, 5	15 1/2	12	2 1/6	1 2/3	2	1 1/2
44	Бандери, 20	19 4/5	12	2 3/4	1 1/6	–	–
45	Валова, 9	16 4/5	12	1 1/2	1	–	–
46	Гонти, 4	20 1/5	12	4 4/5	2 5/6	–	–
47	Григоренка пл., 3	22 4/5	12	3 3/4	2	–	–
48	кн. Романа, 34	25 1/4	12	3 3/5	1 2/3	–	–
49	Костюшка, 6	26	12	3 1/5	1 1/2	–	–
50-51	Левицького, 11, 11а, 15	26	12	1 5/6	5/6	4	1 5/6

52	Листопадового Чину, 8	18 2/3	12	5 2/5	3 1/2	2 1/3	1 1/2
53	Мартовича, 2	25 1/2	12	2 2/3	1 1/4	–	–
54	Павлова, 7	21 3/4	12	3/4	2/5	–	–
55	Пекарська, 17	21 1/5	12	1	1/2	–	–
56	Рилєєва, 8	18 2/5	12	4 3/4	3	–	–
57	Свенціцького, 13	22 1/5	12	4 1/2	2 2/5	9 1/2	5
58	Франка, 144	19 3/4	12	4 3/4	2 4/5	2 3/4	1 2/3
59	Шевченка просп., 17-19	19 5/6	12	3 3/5	2 1/6	4 2/3	2 5/6
Стилізований ордер							
Стилізований ордер з фітоморфними капітелями							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
60	Вороного, 6	19 1/2	12	4 2/3	2 5/6	2 1/2	1 1/2
61	Ковжуна, 11	10 1/2	12	4 2/5	5	–	–
62	Свободи просп., 45	24 3/4	12	1 1/6	3/5	–	–
Стилізований ордер з антропоморфними капітелями							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
63	Коциловського, 15	13 5/6	12	3 1/6	2 3/4	1 5/6	1 3/5
Стилізований ордер з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
64	Куліша, 34	22 1/5	12	3 3/4	2	2 1/6	1 1/6
65	Шевченка просп., 13 (проект)	23 1/6	12	4 1/3	2 1/4	–	–
66	Шевченка просп., 17-19	10 2/3	12	3/4	5/6	–	–
67	Шота Руставелі, 2	14	12	1 1/3	1 1/6	1 1/2	1 1/3

Таблиця Г.1.2

Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова міжвоєнного періоду							
Класичний ордер							
Тосканський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Басараб, 1	11	12	1/2	1/2	-	-
2	бр. Міхновських, 4	9 3/5	12	3/5	3/4	1 4/5	2 1/5
3	Городоцька, 276	9 2/5	12	1 1/2	2	2 4/5	3 3/5
4	Городоцька, 278	8 2/5	12	2	2 2/3	2	2 5/6
5	Городоцька, 280	11	12	1	1 1/5	2 1/3	2 1/2
6	Квітнева, 6	12 1/6	12	1 5/6	1 4/5	5 4/5	5 3/4
7	Коновальця, 99	9 3/4	12	3/5	3/4	1 1/2	1 4/5
8	Конопницької, 3	30 2/3	12	10 2/3	1 4/5	2	4 1/6
9-10	Мирного, 1, 14	17 3/5	12	2 2/5	1 2/3	2 3/4	1 5/6
11-12	Мирного, 21, 22	11 1/5; (16 1/6 проект)	12; (12 проект)	1 2/3; (2/3 проект)	1 3/4 (1/2 проект)	2 1/3 (1 3/5 проект)	2 1/2 (1 1/5 проект)
13	Мирного, 11	16 2/3; 14 1/2	12; 12	2 1/3; 2 1/5	1 1/2; 1 5/6	2 3/5; -	1 5/6; -
14-18	Мирного, 11а, 15, 17, 19, 25	14 1/5; (16 проект)	12; (12 проект)	2 2/5; (1 5/6 проект)	2; (1 2/5 проект)	- ; (3 1/2 проект)	- ; (2 2/3 проект)
19-23	Мирного, 3, 5, 7, 9, 23	14	12	2 1/3	2	-	-
24	Мушака, 17	18 1/2	12	2	1 1/4	2	1 1/3
25	Остроградських, 1	12 1/6; 14 1/3	12; 12	2 1/2; 2	2 2/5; 1 2/3	- ; -	- ; -
26	Русових, 4	12 1/6	12	3 1/6	3 1/6	2 1/5	2 1/5
27	Самчука, 17	17	12	2	1 2/5	-	-

28	Свенціцького, 2	16	12	4 1/2	3 1/3	3 1/4	2 1/3
29	Стрийс. парк (павільйон рільництва та лісівництва)	12	12	3 4/5	3 4/5	-	-
30	Франка, 157	22 1/3; 15 1/5	12; 12	3 2/3; 3 2/3	2; 2 5/6	-; -	-; -
Доричний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
31	Замарстинівська, 134	12 1/2; 11 1/6	12; 12	4 1/5; 6	4; 6 3/5	2 1/6; 2 2/3	2 1/6; 3
32	Словацького, 1	16	12	5	3 3/4	-	-
33	Франка, 150	16	12	3 4/5	2 5/6	-	-
Іонічний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
34	Бой-Желенського, 5	19 1/2	12	4	2 1/2	-	-
35	Грюнвальдська (проект фабрики)	18 1/2	12	2 1/3	1 1/2	2 1/6	1 2/5
36	Професорська, 1	16 2/3	12	3 5/6	2 3/4	3	2 1/5
37	Стрийс. парк (павільйон Пациківської фабрики)	16 1/5	12	4 1/2	3 1/3	-	-
38	Устияновича, 5	18 1/3	12	4	2 2/3	2 3/4	1 4/5
Коринфський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
39	Свенціцького, 2	20	12	5 1/2	3 1/3	-	-

Композитний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
40	Вітовського, 35	20 1/3	12	4	2 1/3	4	2 1/3
41	Ковжуна, 10	18	12	2 1/2	1 2/3	-	-
42	Коперника, 42а	19 2/3	12	4 1/3	2 2/3	-	-
43	Стрийс. парк (кіоск фірми «Саротті»)	16	12	1 2/5	1	-	-
44	Франка, 23	22 1/2	12	4 5/6	2 1/2	-	-
Стилізований класичний ордер							
Тосканський стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
45	Дорошенка, 26	13	12	9 1/4	8 1/2	-	-
46	Стрийс. парк (павільйон Польського промислового банку)	10 1/6	12	2	2 2/5	1 2/3	2
Іонічний стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
47	Заводська, 23	25 1/3	12	5	2	9 1/5	4 1/3
Коринфський стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
48	Франка, 150	20	12	3 1/3	2	-	-
Композитний стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
49	пл. Галицька, 15	22 1/3	12	3 5/6	2	4 1/2	2 2/5

50	Заводська, 23 (проект)	34 1/3	12	6 2/5	2 1/5	2 1/2	5/6
Стилізований ордер							
Стилізований ордер з фітоморфними капітелями							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
51	Антоновича, 47	21	12	3 1/3	1 5/6	-	-
52	Городоцька, 42	22 4/5	12	2 1/2	1 1/3	-; -	-; -
53	Грюнвальдська, 11а	18	12	5	3 1/2	-	-
54	Дудаєва, 19	18 5/6	12	3 1/4	2	-	-
55	Коновальця, 24	22 2/5	12	3 1/6	1 2/3	-	-
56	Мушака, 17	11 2/5	12	2 1/2	2 2/3	8	8 2/5
57	Русових, 4	12;	12;	1 3/4;	1 3/4;	3;	3;
		15 1/2	12	2 1/3	1 3/4	4	3
58	Самчука, 9	20 1/5	12	3 2/3	2 1/6	-	-
59	Стецька, 11	21 1/4	12	4 3/4	2 2/3	-	-
60	Стрийс. парк (павільйон Земського кредитного банку)	13 4/5	12	10 1/2	9 1/6	-	-
Стилізований ордер з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
61	Городоцька, 132	22 1/2	12	4 1/2	2 1/3	3	1 2/3

Таблиця Г.1.3

Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (І)							
Класичний ордер							
Тосканський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Героїв Майдану, 28а (проект)	11 2/3; 8 1/4	12; 12	1 3/4; 2 3/5	1 3/4; 3 3/4	2 1/2; -	2 1/2; -
2	Героїв УПА, 73	4 1/2	12	1 3/5	4 1/4	-	-
3	Героїв УПА, 76	8 1/6	12	3 1/4	5 1/2	-	-
4	Гоголя, 8	10 1/5	12	1 1/2	1 3/4	4	4 2/3
5	Лукаша, 1	12 2/5	12	2 2/5	2 1/4	3 3/4	3 3/5
6	Лукаша, 2	15	12	2 5/6	2 1/4	4 1/2	3 3/5
7	Свенціцького, 2	16	12	4 1/2	3 1/3	3 1/4	2 1/3
8	Хмельницького, 132	18	12	3 2/5	2 1/4	3 5/6	2 3/5
9	Чупринки, 130	10 1/6	12	2	2 2/5	-	-
Доричний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
10	Гоголя, 8	9 4/5	12	3 1/2	4 1/3	2 2/3	3 1/4
11	Городоцька, 85	11 4/5; 9 1/2	12; 12	2 2/3; 5/6	2 2/3; 1	3 1/6; -	3 1/6; -
12	Коперника, 33	8	12	3 2/5	5 1/6	-	-
13	Куліша, 6б	21 1/3	12	5	2 4/5	-	-
14	Мечнікова, 8	15; 4 1/6	12; 12	2 1/5; 3	1 3/4; 8 2/3	1 5/6; 2 1/6	1 1/2; 6 1/3
15	Некрасова, 45	16	12	3	2 1/3	-	-
16	Пекарська, 50	19 3/5	12	4 3/4	3	-	-
17	Свободи просп., 18	12 3/4	12	2	1 5/6	-	-

18	Стрийський парк (нижня арка-вхід)	13	12	2	1 5/6	1 1/3	1 1/4
19	Сяйво, 18	16; 8 1/2; 14 1/2	12; 12; 12	1 1/3; 2/3; 1 1/5	1; 1; 1	1 3/5; 5/6; 1 1/2	1 1/5; 1 1/5; 1 1/5
20	Тарнавського, 107 (проект)	14 1/4	12	2 2/3	2 1/4	-	-
21	Чупринки, 101 (проект)	20	12	2 5/6	1 3/4	-	-
Іонічний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
22	Личаківська, 131	17 1/2; 17 1/2	12; 12	3 1/2; 3 1/2	2 2/5; 2 2/5	-; 3 1/3	-; 2 1/3
23	Степанівни, 52	22	12	5 1/6	2 5/6	-	-
24	Стрийський парк (нижня арка-вхід)	16 3/5	12	2 3/5	1 5/6	1 2/3	1 1/4
Коринфський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
25	Героїв Майдану, 28а (проект)	20 3/4; 16 1/2	12; 12	3; 5 1/6	1 3/4; 3 3/4	4 2/5; -	2 1/2; -
26	Пекарська, 50	17 4/5; 17 1/2; 19	12; 12; 12	4 1/5; 4 1/4; 4 1/5	3; 3; 3	-; -; -	-; -; -
27	Свенціцького, 2	20	12	5 1/2	3 1/3	-	-
Композитний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
28	Городоцька, 48	22	12	2 1/6	1 1/6	-	-
29	Лукаша, 1	17 4/5	12	5 3/5	3 3/4	-	-
30	Лукаша, 2	21 4/5	12	6 3/5	3 2/3	-	-
31	Любінська, 168	33 1/6;	12;	3 2/5;	1 1/4;	-;	-;

		34 3/5	12	5 1/2	1 4/5	-	-
32	Парк Культури (вхідна арка)	16 1/5	12	3 5/6	2 5/6	-	-
33	Пекарська, 50	20 1/4	12	3	1 3/4	-	-
34	Свободи просп., 16	18 2/3	12	5	3 1/4	-	-
35	Свободи просп., 18	24 5/6	12	5 5/6	2 4/5	-	-
36	Степанівни, 35а	21	12	4 5/6	2 3/4	-	-
Стилізований класичний ордер							
Іонічний стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
37	Чупринки, 130	17 2/5	12	3 2/3	2 1/2	-	-
Композитний стилізований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
38	Городоцька, 85	20 1/2;	12;	2 5/6;	1 2/3;	-;	-;
		20 1/2;	12;	3 1/3;	2;	-;	-;
		12 1/2;	12;	3;	2 5/6;	-;	-;
		13 1/4;	12;	5 1/2;	5;	-;	-;
		17	12	7	5	-	-
39	Любінська, 168	22 1/3;	12;	2 1/3;	1 1/4;	-;	-;
		50;	12;	7 5/6;	1 4/5;	-;	-;
		9 1/4	12	3 2/5	4 2/5	-	-
40	Парк Культури (кінотеатр «Дружба»)	не зберігся	12; 12	не зберігся	2; 2	-; -	-; -
41	Пекарська, 50	17 1/2	12	4	2 2/3	6 1/5	4 1/4
Стилізований ордер							
Стилізований ордер з фітоморфними капітелями							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
42	Героїв УПА, 76	20 1/2	12	4 1/3	2 1/2	-	-

43	Героїв УПА, 78	19; 19	12; 12	5 1/6; 5 1/6	3 1/4; 3 1/4	-; -	-; -
44	Любінська, 168	18 2/3	12	6 3/4	4 1/3	-	-
45	Парк Культури (вхідна арка)	19	12	4 1/3	2 3/4	-	-
46	Пекарська, 50	17	12	4	3	-	-
47	Свободи, 1-3	15 2/5	12	7	5 1/2	-	-
Стилізований ордер з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
48	Горбачевського (арка-вхід)	20;	12;	5;	3;	-;	-;
		21	12	5	2 5/6	-	-
49	Коновальця, 50	10 3/4;	12;	2 2/3;	3;	3;	3 1/3;
		12 1/2	12	3 1/3	3 1/5	3	2 5/6
50	Чупринки, 130	17 3/4	12	3 1/2	2 2/5	-	-
Редукований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
51	Городоцька, 225	22 1/6	12	3/4	2/5	-	-

Таблиця Г.1.4

Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова періоду незалежності							
Класичний ордер							
Тосканський ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Барвінських, 3	7 2/3	12	2/3	1	1 5/6	3
2	Вороного, 2	3 1/2	12	1 1/6	3 5/6	3/5	2

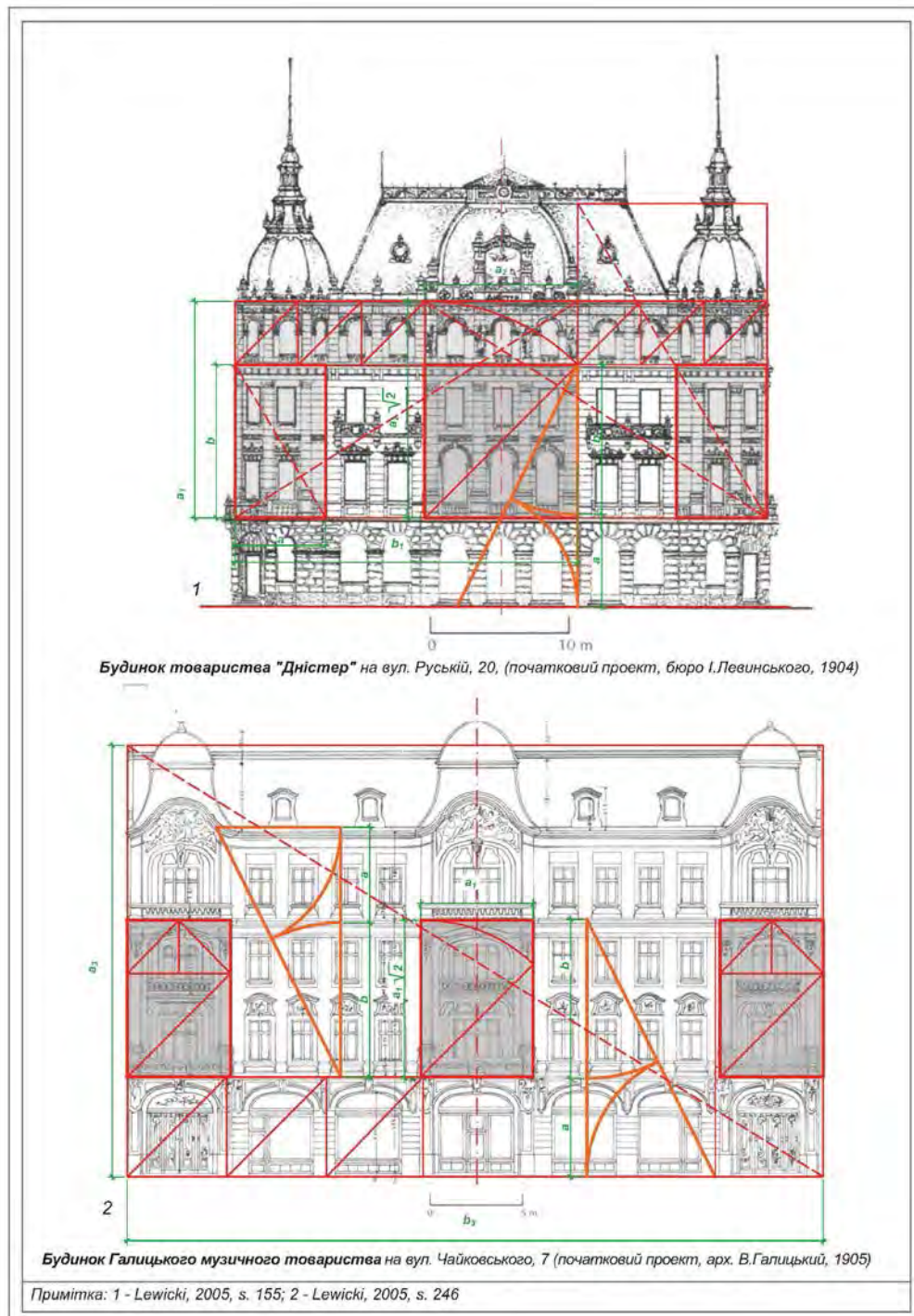
3	Героїв УПА, 72	17; 20	12; 12	1 1/3; 9 3/4	1; 5 5/6	-; -	-; -
4	Зубрівська, 1а	6 2/3; 13 5/6; 20 1/3	12; 12; 12	1 2/5; 3; 2 3/4	2 3/5; 2 1/2; 1 3/5	-; -; -	-; -; -
5	Козельницька, 4	7 1/6	12	2	3 1/3	1 1/6	2
6	Кубанська, 8	13; 7 5/6	12; 12	2/3; 3 5/6	3/5; 5 5/6	-; -	-; -
7	Рутковича, 11а	18 2/5; 16 2/5	12; 12	4 2/5; 4	2 5/6; 2 5/6	-; 2 4/5	-; 2
8	Самчука, 26	10 3/4	12	3 1/2	3 5/6	-	-
9	Фредра, 5	14 2/3	12	6	4 5/6	-	-
Доричний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
10	Драгоманова, 2	28 3/5	12	6 4/5	3	5	2
11	Заклинських, 18	52	12	7 5/6	1 4/5	8 1/6	1 5/6
12	Кубанська, 8	33 1/2	12	3/4	1/4	-	-
Композитний ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
13	Свободи, 45	11	12	4 2/5	4 4/5	-	-
14	Соборна пл., 14	17 2/5; 16	12; 12	4 5/6; 5	3 1/3; 3 4/5	6 5/6; 8 5/6	4 3/4; 6 3/5
Стилізований ордер							
Стилізований ордер з фітоморфними капітелями							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
15	Повстанська, 4	20	12	2 1/5	1 1/3	3	1 4/5
Стилізований ордер з капітелями з геометричними або абстрактними мотивами							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
16	Русових, 3	13 1/5	12	2	1 3/4	1 3/4	1 3/5

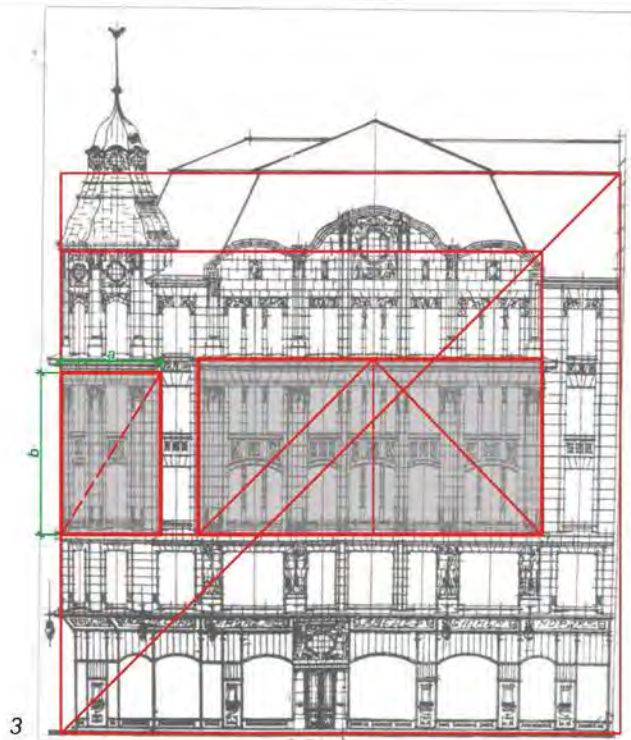
Редукований ордер							
№	Назва вулиці	Колона		Антаблемент		П'єдестал	
		Модулі	Частини	Модулі	Частини	Модулі	Частини
17	Валова, 15	27	12	11 4/5	5 1/4	-	-
18	Вороного, 2	7	12	6 3/5	11 1/3	-	-
19	Костомарова, 1-3	11 5/6; 13 3/4	12; 12	2; 4 3/4	2; 4 1/6	2; 2 1/6	2; 1 5/6
20	Личаківська, 72	13; 13	12; 12	3 3/5; 3 3/4	3 1/3; 3 1/2	4; -	3 4/5; -
21	Парк Культури (Ресторан "Парк")	11 5/6	12	5	5	-	-

Додаток Д

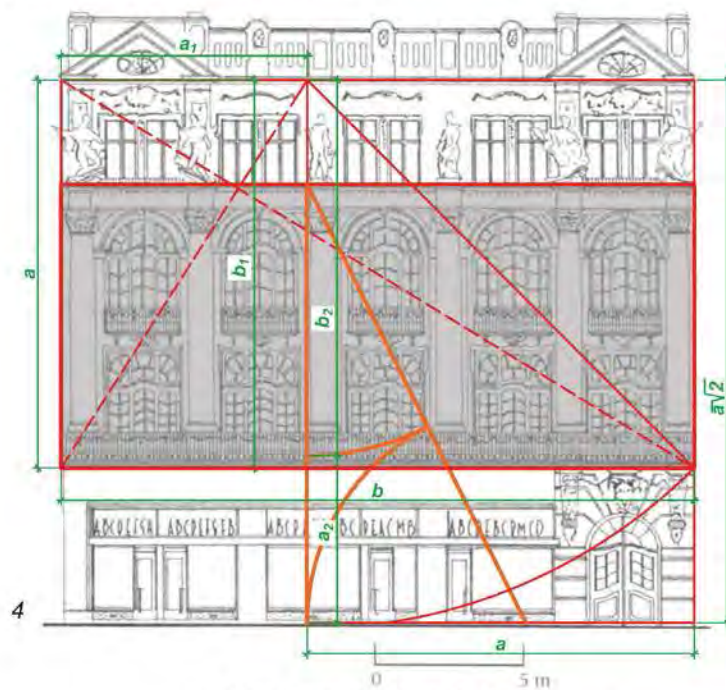
Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття та
аналіз розташування ордера на фасаді (схеми)

Д.1. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова початку ХХ століття та
аналіз розташування ордера на фасаді

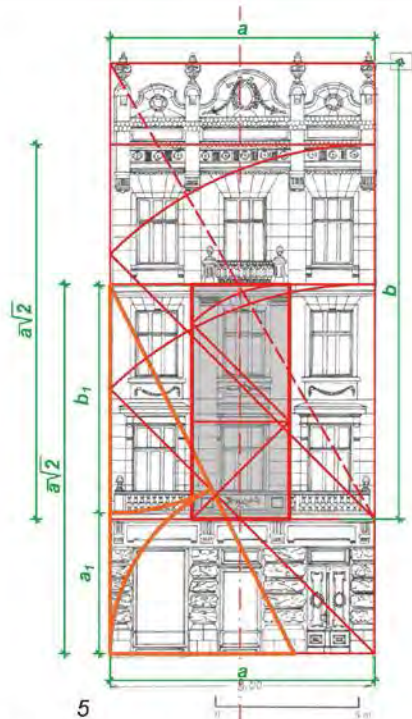

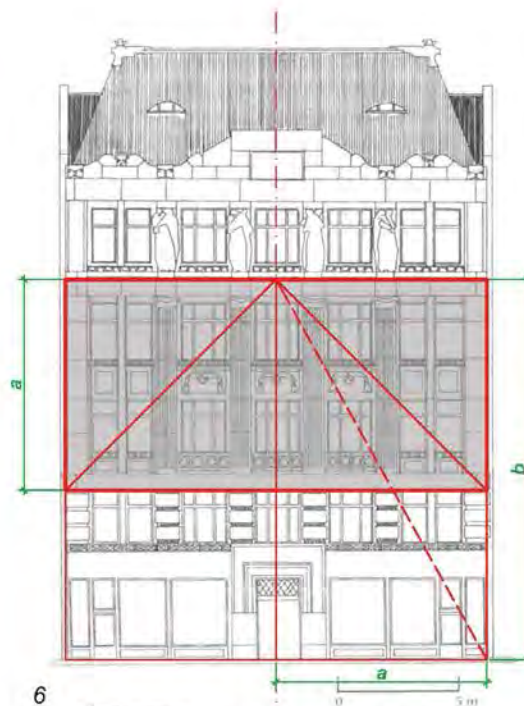
3
Прибутковий будинок, вул. Валова, 7 (арх. А. Захаревич, Ю. Сосновський, 1910)

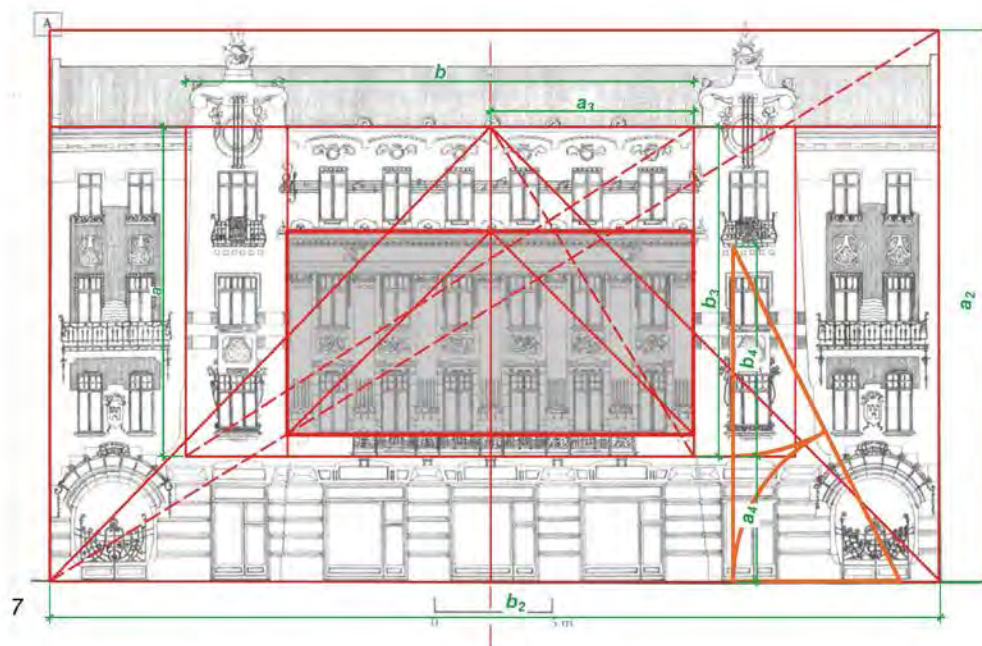
4
Прибутковий будинок Е. Ландау
 на вул. Дорошенка, 19 (арх. В. Подгородецький, 1908-1909)

5
Кам'яниця графині Софії, вул. Театральна, 6 (арх. І. Левинський, 1908 р.)

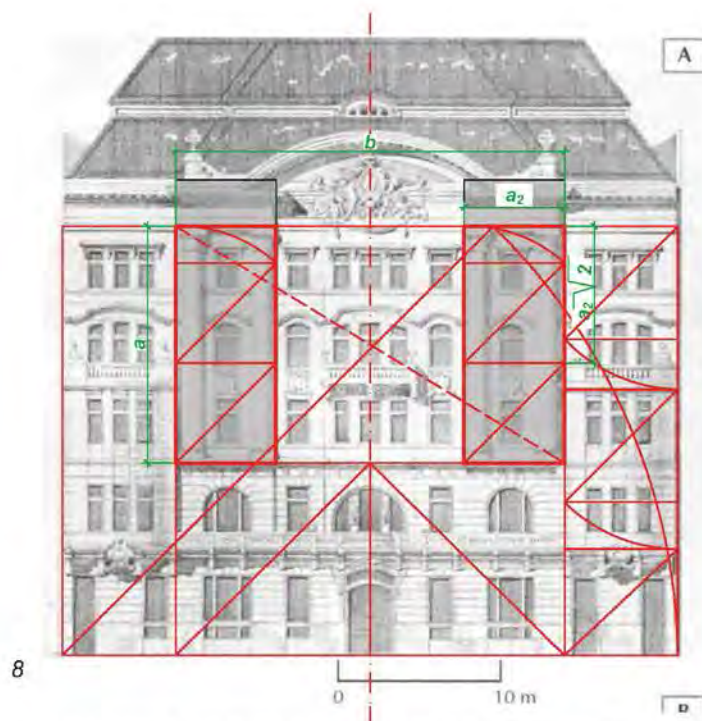

6
Банк «Львівський» (тепер відділ Ощадного банку) вул. Валува, 9 (арх. А. Захаревич, 1909р.)

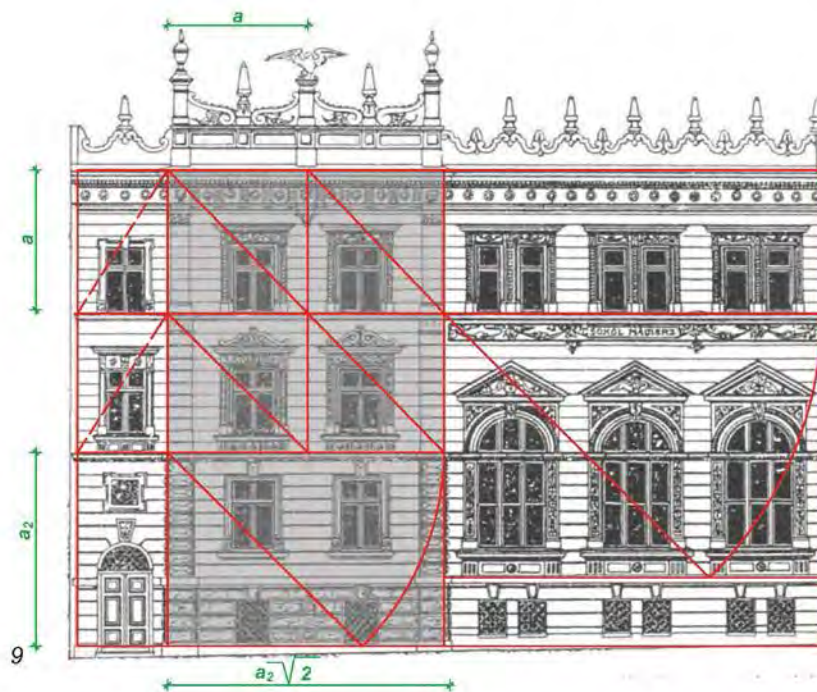

7
Будинок Галицького музичного товариства на вул. Чайковського, 7 (арх. В. Садловський, 1907)

Примітка: 5 - Lewicki, 2005, s. 234; 6 - Lewicki, 2005, s. 342; 7 - Lewicki, 2005, s. 247

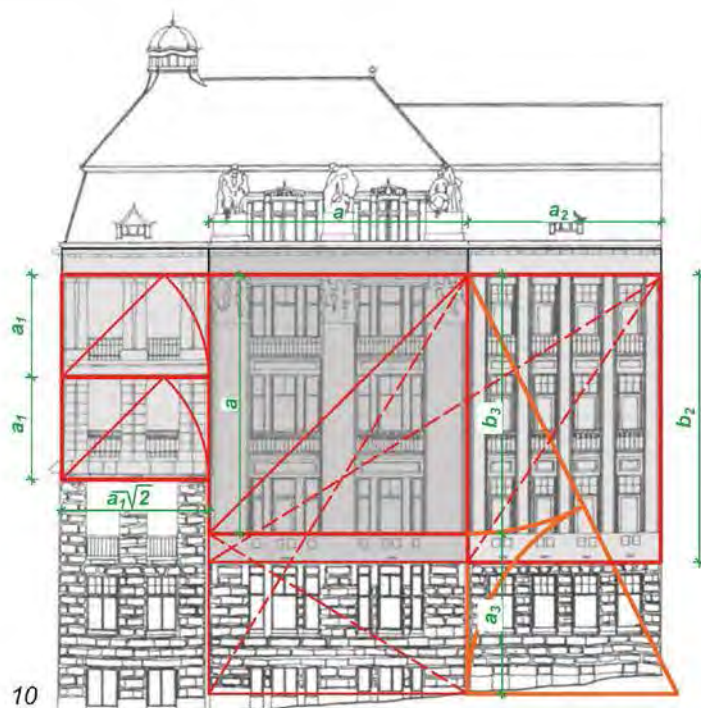

Міське казино, просп.Шевченка, 13 (проект, арх. С. Данковський, 1910 р.)

Гімнастичне товариство «Сокіл», вул. Ковжуна, 11 (арх. А. Каменобродський, 1907р.)

Примітка: 1 - Lewicki, 2005, s. 162; 2 - Lewicki, 2005, s. 144

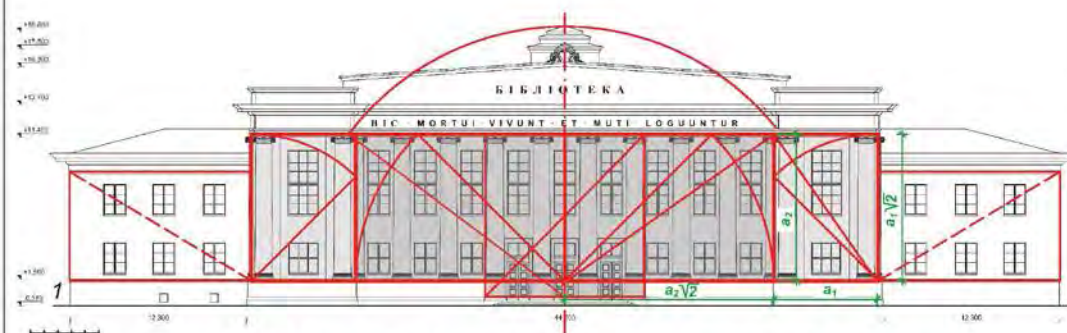

10
 Прибутковий будинок Ф. Пінкерфельда, вул. Коциловського, 15
 (арх. Г. Заремба та Ю. Пінкерфельд, 1911 р.)

11
 Цегельня «Бєлевско», вул. Коциловського, 15 а (сьогодні стаціонар № 1 львівського міського
 психоневрологічного диспансера)

Д.2. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова міжвоєнного періоду та аналіз розташування ордера на фасаді

Наукова бібліотека Львівської політехніки на вул. Професорській, 1 (вул. Нікоровича),
(арх. Т. Обмінський, 1928-1930 рр.)

Фабрика Я. Буяка на розі вул. Грюнвальдської та Антоновича (проект фасаду, 1925 р.)

Примітка: 1 - креслення автора; 2 - Богданова, 2008, с.555

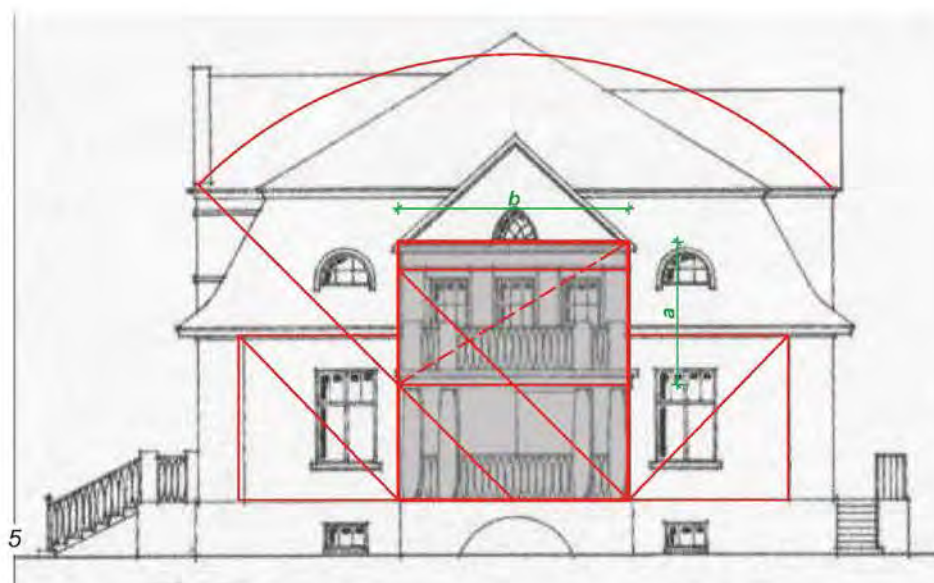

Кондитерська фабрика «HAZET» (філіал фабрики «Світоч»), вул. Заводська, 23 (Паненська)
(проект, арх. І.-М. Собель, 1922)

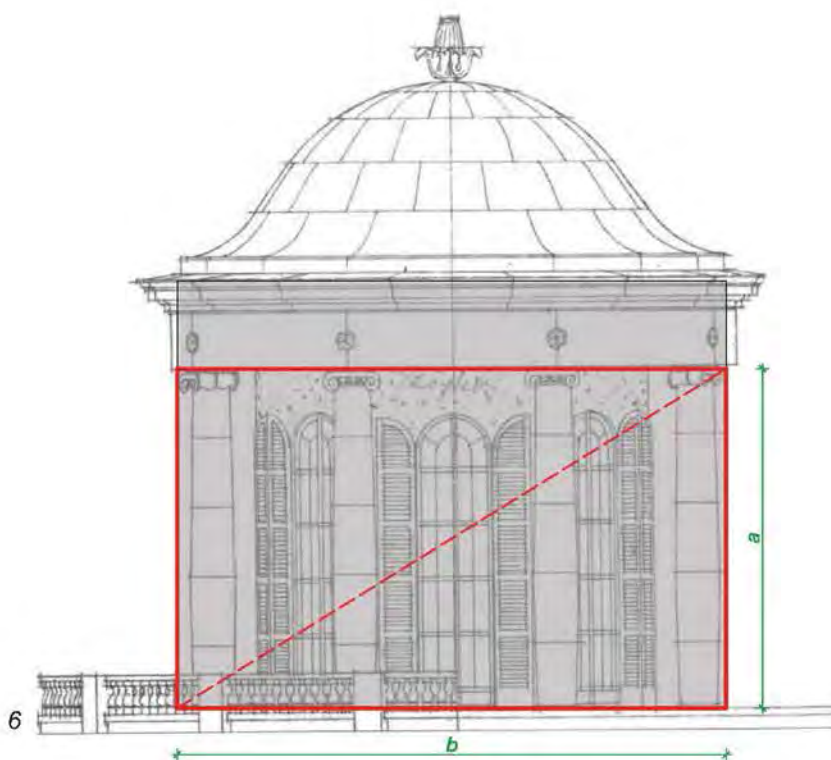

«Будинок емігранта» (тепер гінекологічне відділення П'ятої лікарні) на розі вул. Русових, 4 (вул. Вишньовецьких) та вул.
Коновальця, 12 (вул. 29 Листопада) (проект буд. фірми Г. Заремби, 1920-ті рр., при реалізації у 1930 р. значно спрощений)

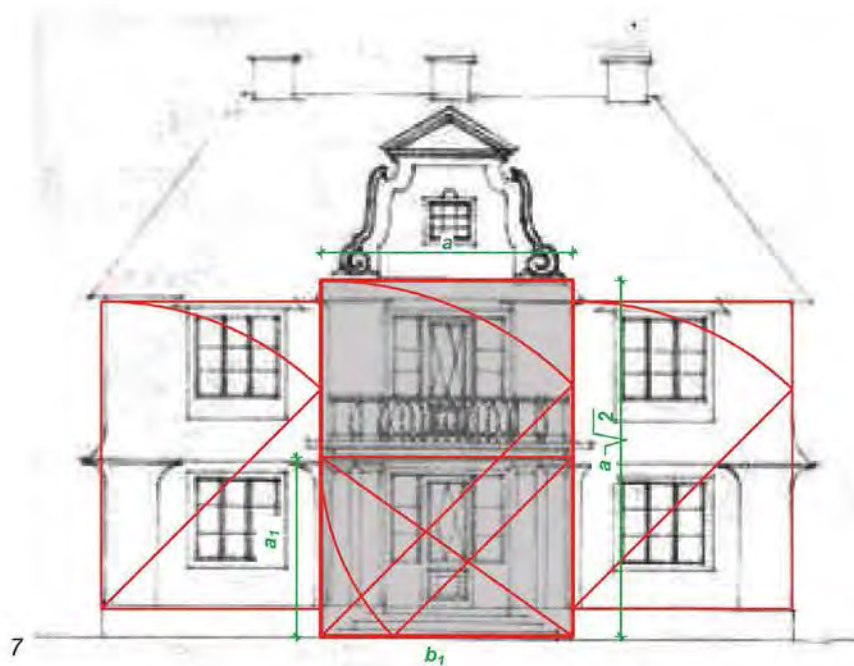
Примітка: 3 - Богданова, 2008, с.554; 4 - Богданова, 2008, с.560

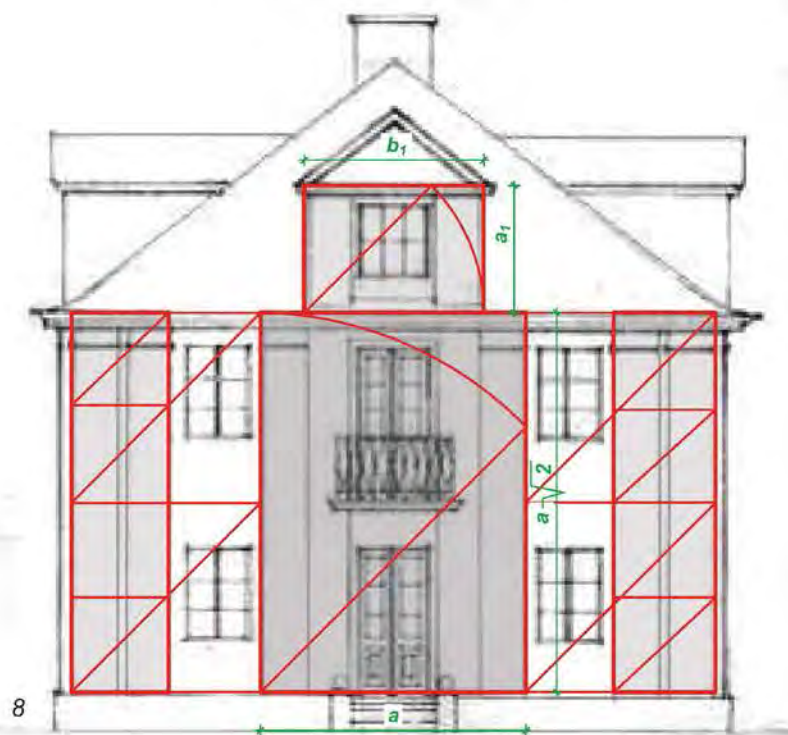
*Вілла (тепер навч. корпус №29 Національного університету "Львівська політехніка")
на вул. Квітневій, 6 (арх. Ч. Міллер, 1925)*

Ротонда Пацковської фабрики на Східних торгах у Стрийському парку

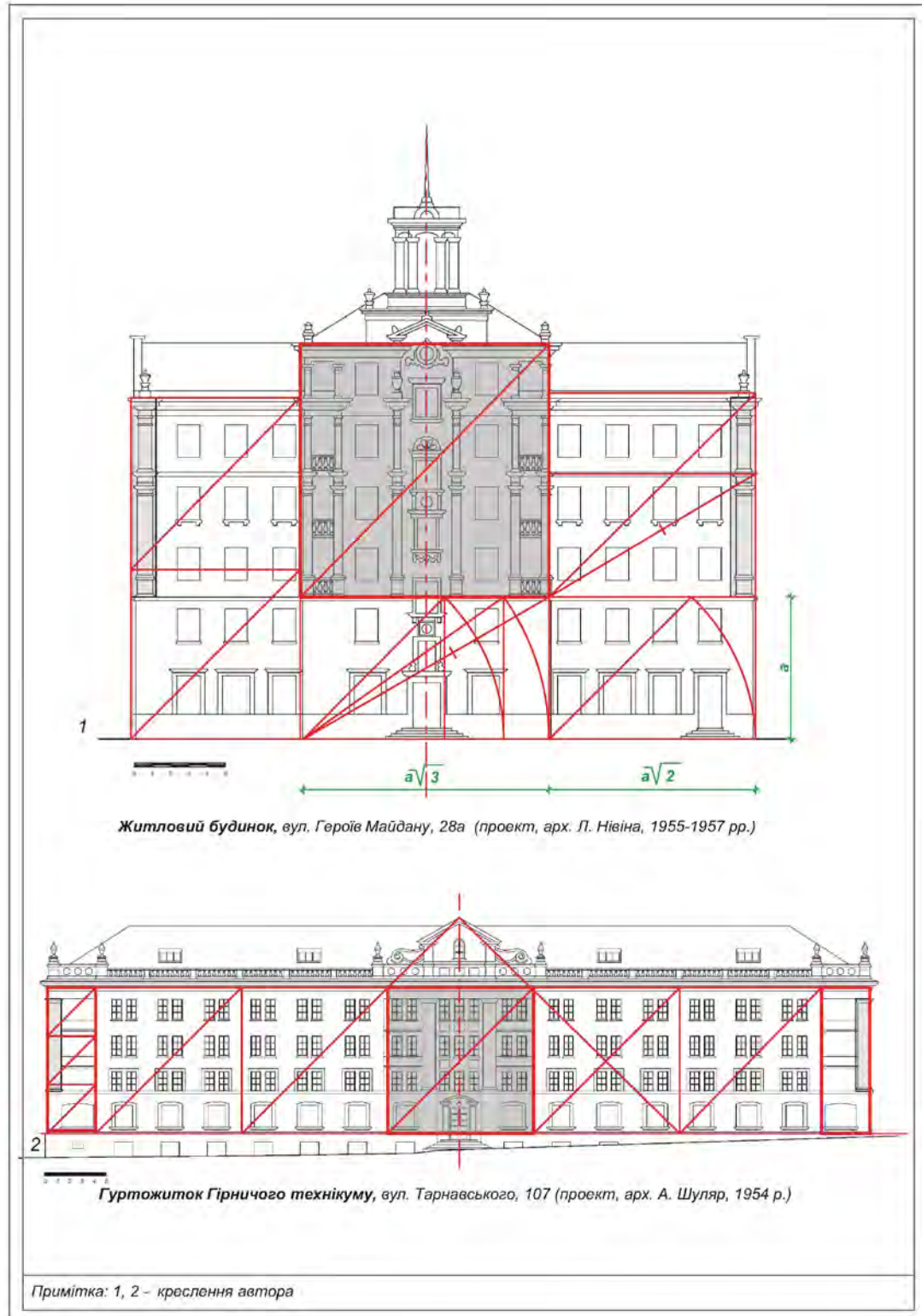

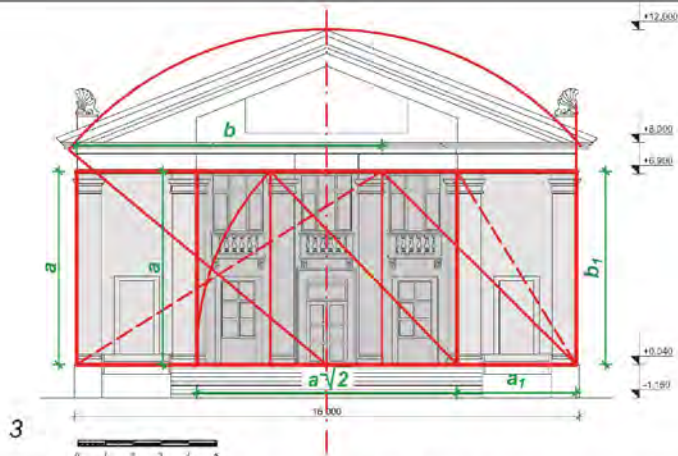
Будинок адвоката доктора Юзефа Баха, вул. П. Мирного, 17
(арх. К. Вайсс, 1925-1934 рр.)

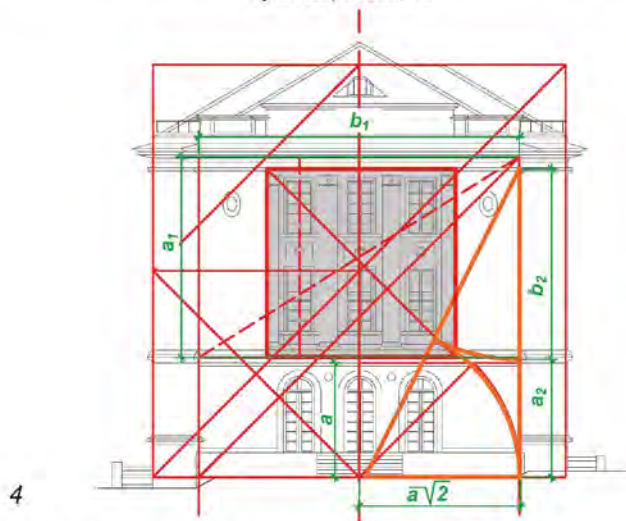
Вілла (частина житлового кооперативу "Власна Стріха"), вул. П. Мирного, 22
(типовий проект № 3, арх. К. Вайсс, 1925-1933 рр.)

Д.3. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова радянського періоду (І) та аналіз розташування ордера на фасаді

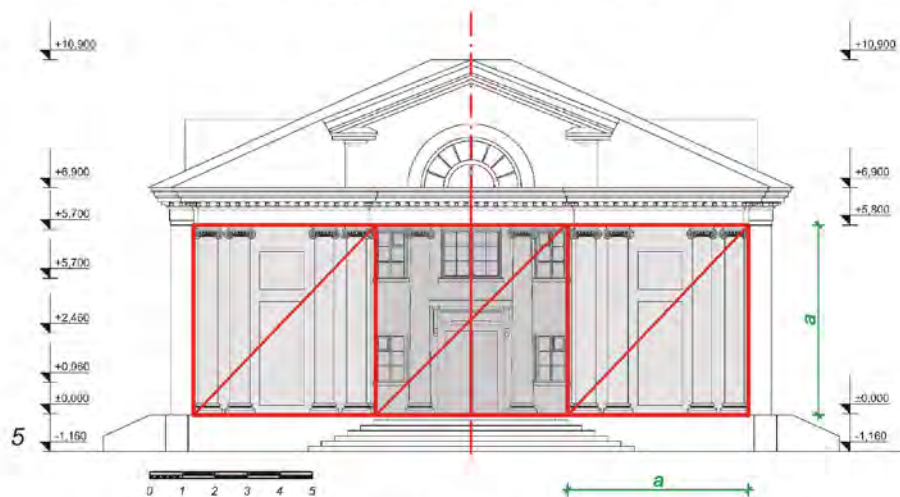

3
Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих,
вул. Некрасова, 45

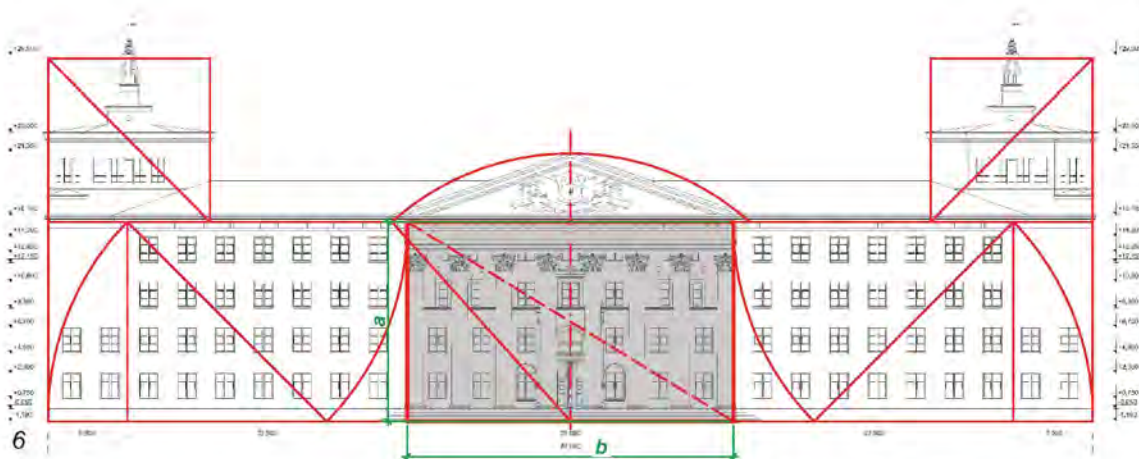

4
Бібліотека Львівського лісотехнічного інституту,
вул. Ген. Чупринки, 101 («Облпроект», 1950 р.)

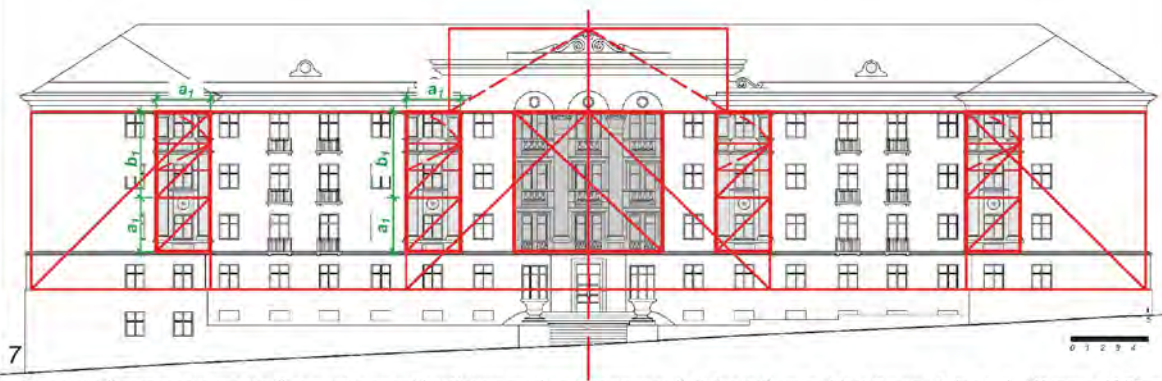

5
Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана», вул. Личаківська, 131 (1955 р.)

Примітка: 3 - 5 - креслення автора

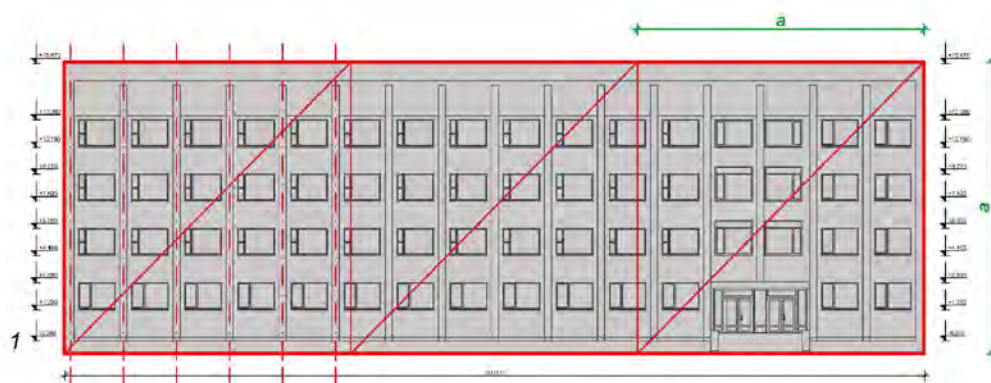
Львівська державна академія ветеринарної медицини ім. Гжицького на перехресті вул. Пекарської, 50 і вул. Тершаківці (Марченка) (майстерня арх. І. Жолтовського, 1954-1961 рр.)

Колишній гуртожиток обласної партійної школи (нині пологовий будинок), вул. Мечнікова, 8 (арх. А. Шуляр, 1953 р.)

Примітка: 6 - 7 - креслення автора

Д.4. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова радянського періоду (II) та аналіз розташування ордера на фасаді

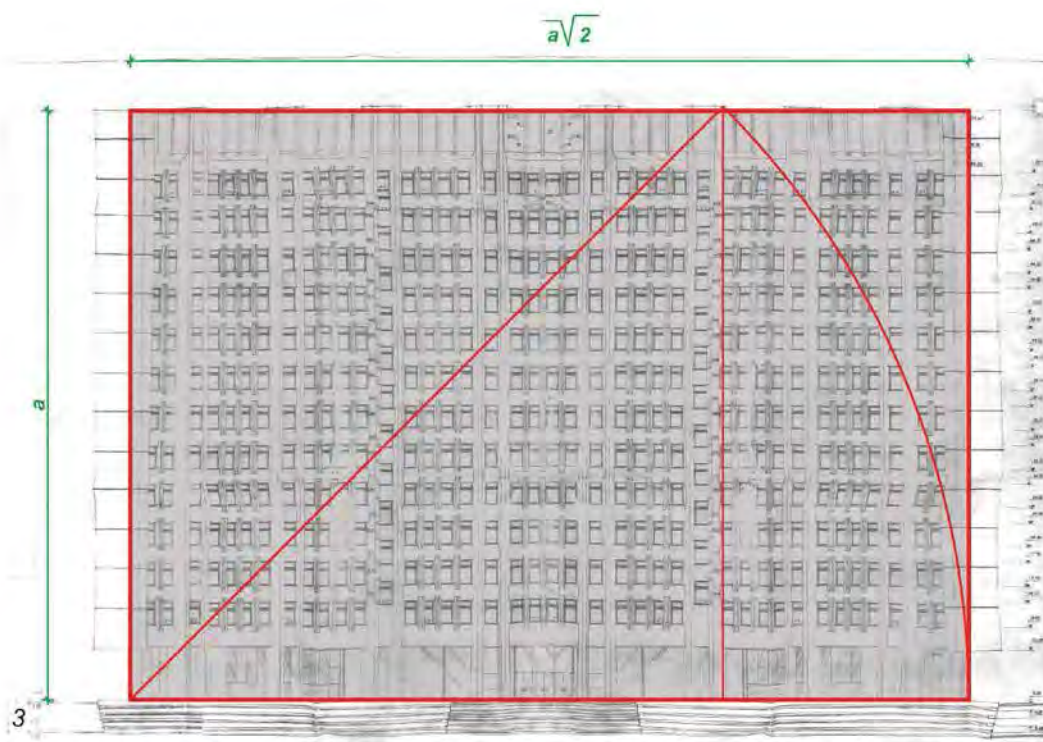

Адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету Комуністичної партії Радянського союзу (КПРС), вул. К. Левицького, 67 (1971-1973 рр.)

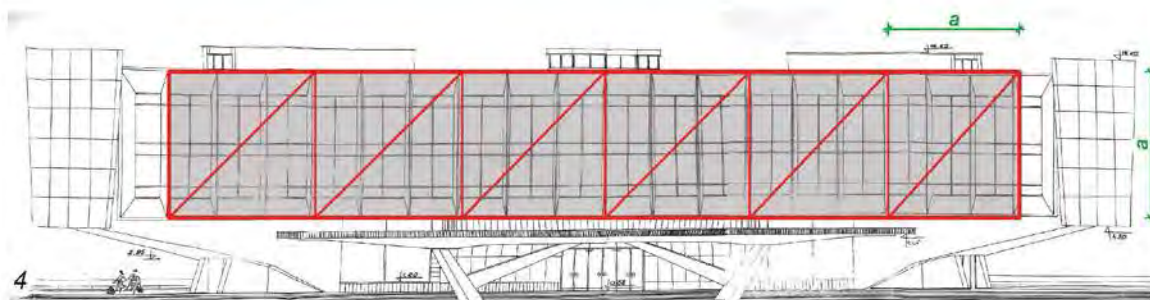

Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85

Примітка: 1, 2 - креслення автора

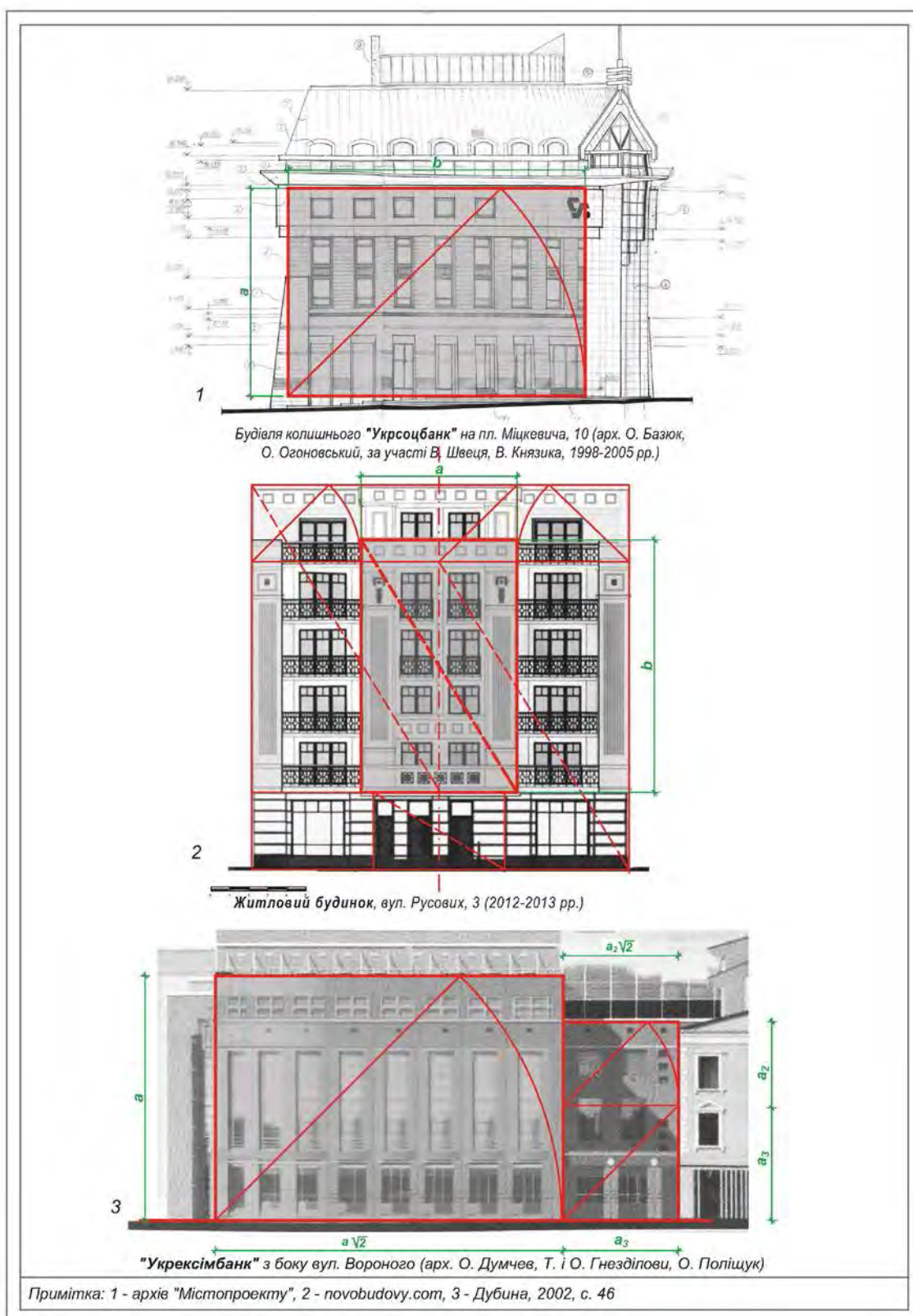
Будинок обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 35 (арх. О. Базюк, В. Каменщик, М. Кошло, З. Підлісний, 1986-1996 рр.)

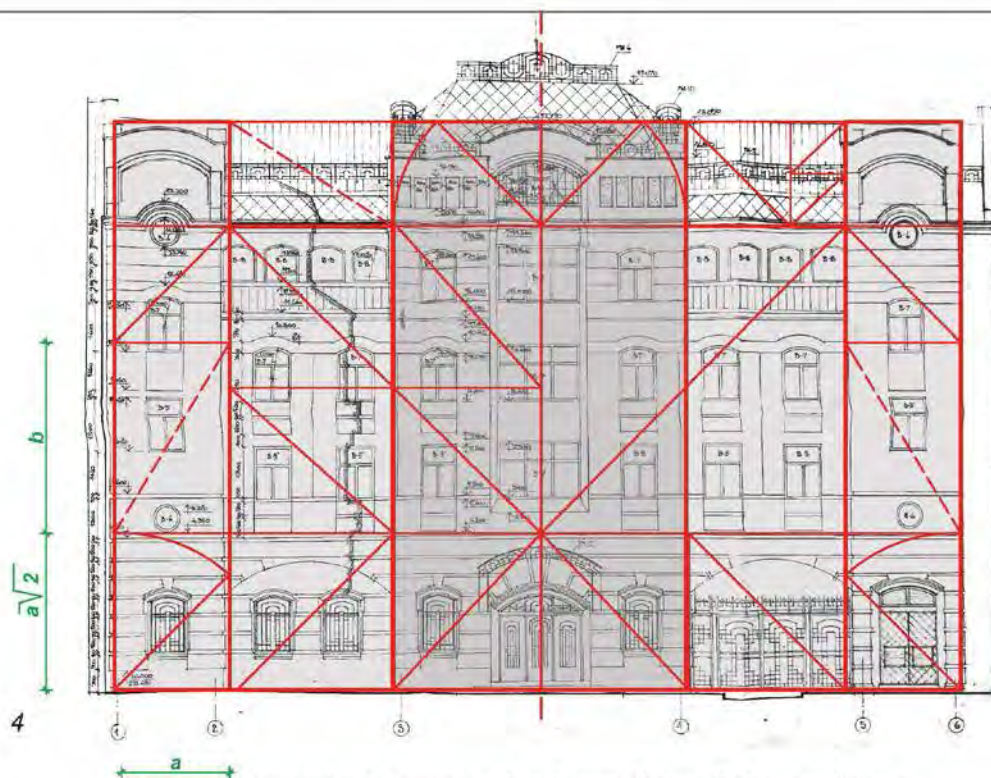

Автовокзал «Львів» на вул. Стрийській, 109 (арх. В. Сагайдаківський, М. Столяров, інженери В. Бойків, А. Єфремов, 1976-1980 рр.)

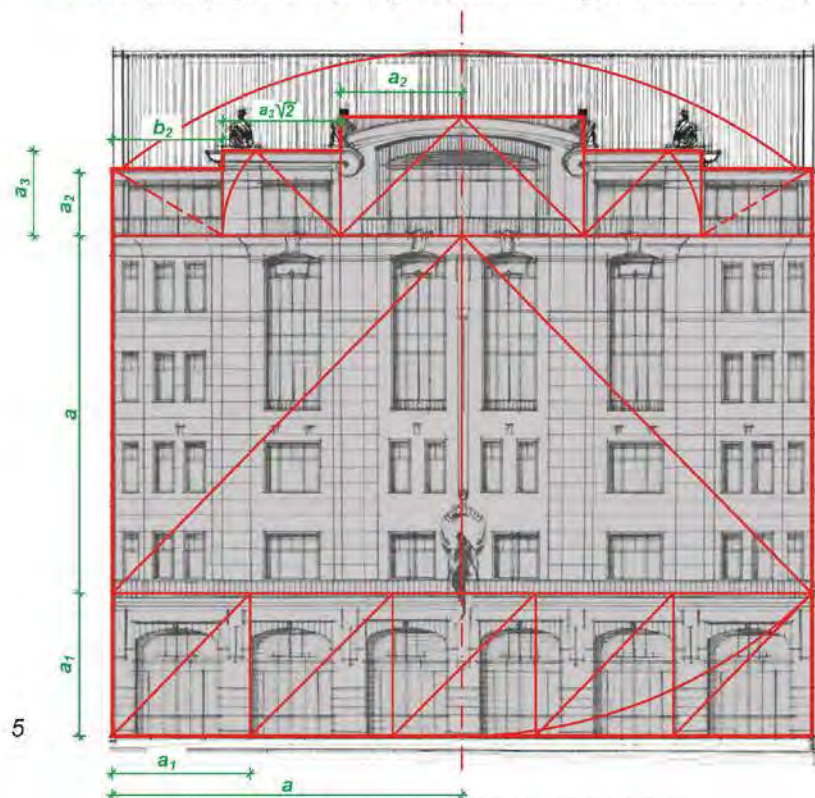
Примітка: 3, 4 - архів "Містопроект"

Д.5. Пропорційний аналіз фасадів будівель Львова періоду незалежності та аналіз розташування ордера на фасаді

Інститут внутрішніх справ, вул. Городоцька, 26 (арх. Ю. Джигіль, 2001 р.)

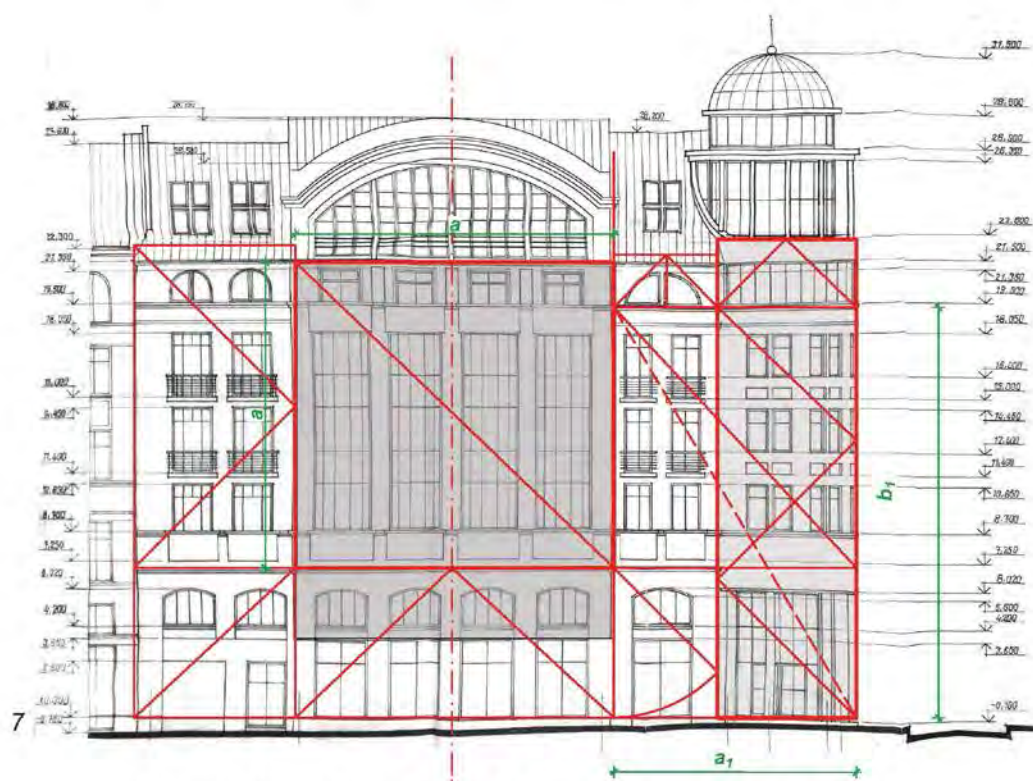

Нобіліс готель, вул. Фредра, 5 (арх. Б. Гой, Г. Шульга, О. Савельєв, Н. Храпцьо, 2009 р.)

Примітка: 4 - архів "Містопроєкту", 5 - архів арх. Б. Гоя

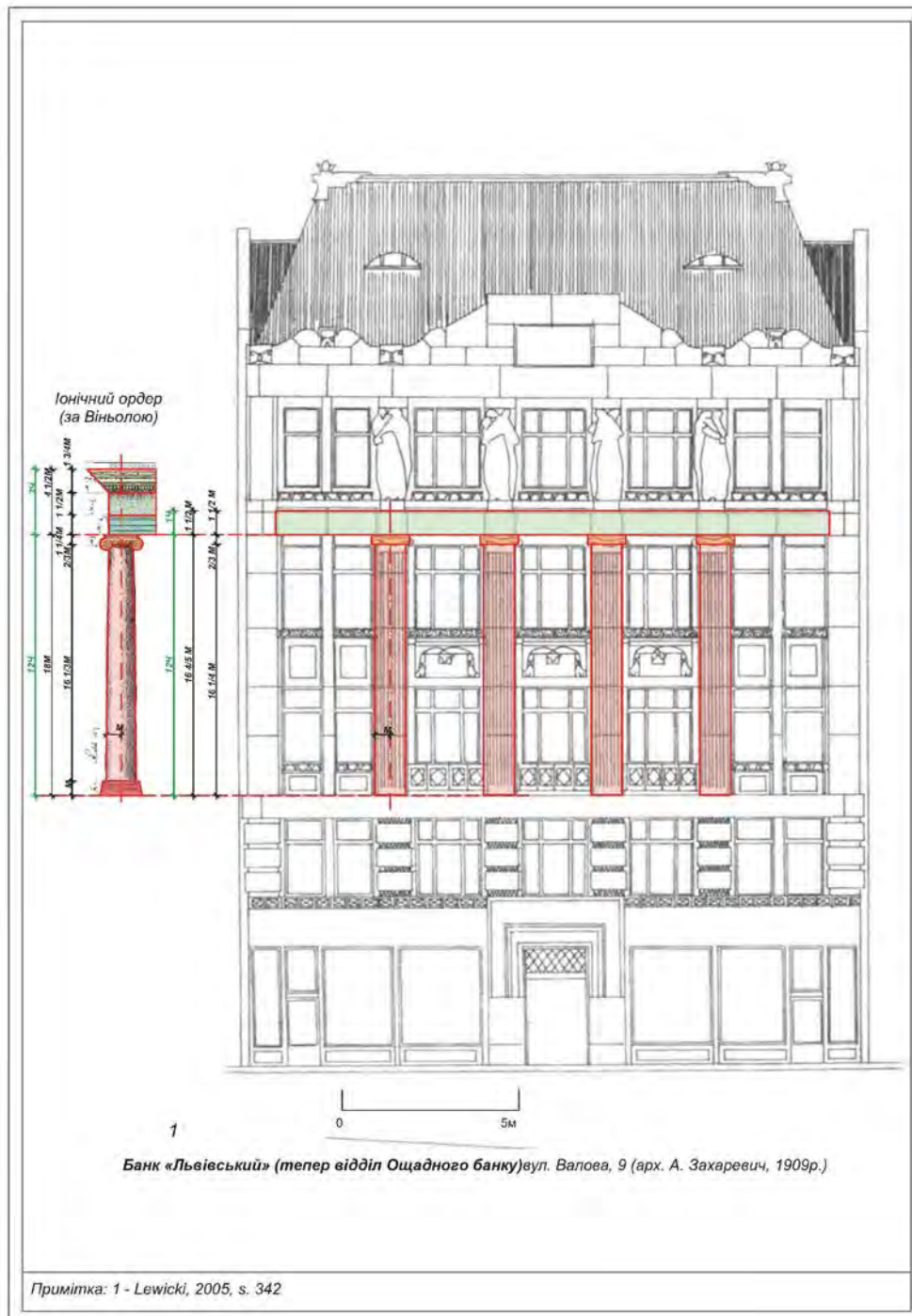
Сихівський відділ соціального захисту на просп. Червоної Калини, 66

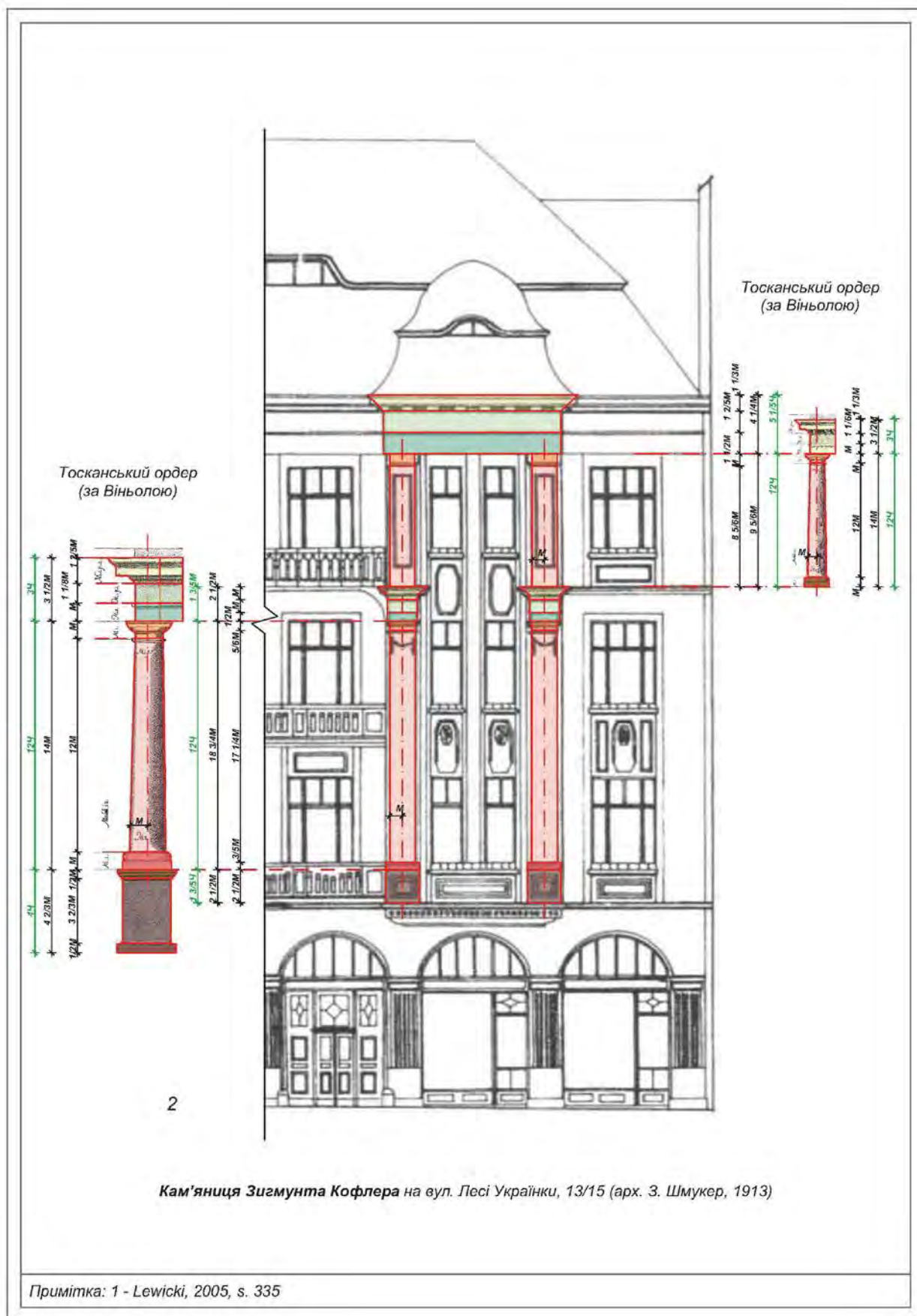

Офісний будинок на вул. Валова, 15 («Містопроєкт» арх. О. Базюк, 2002 р.)

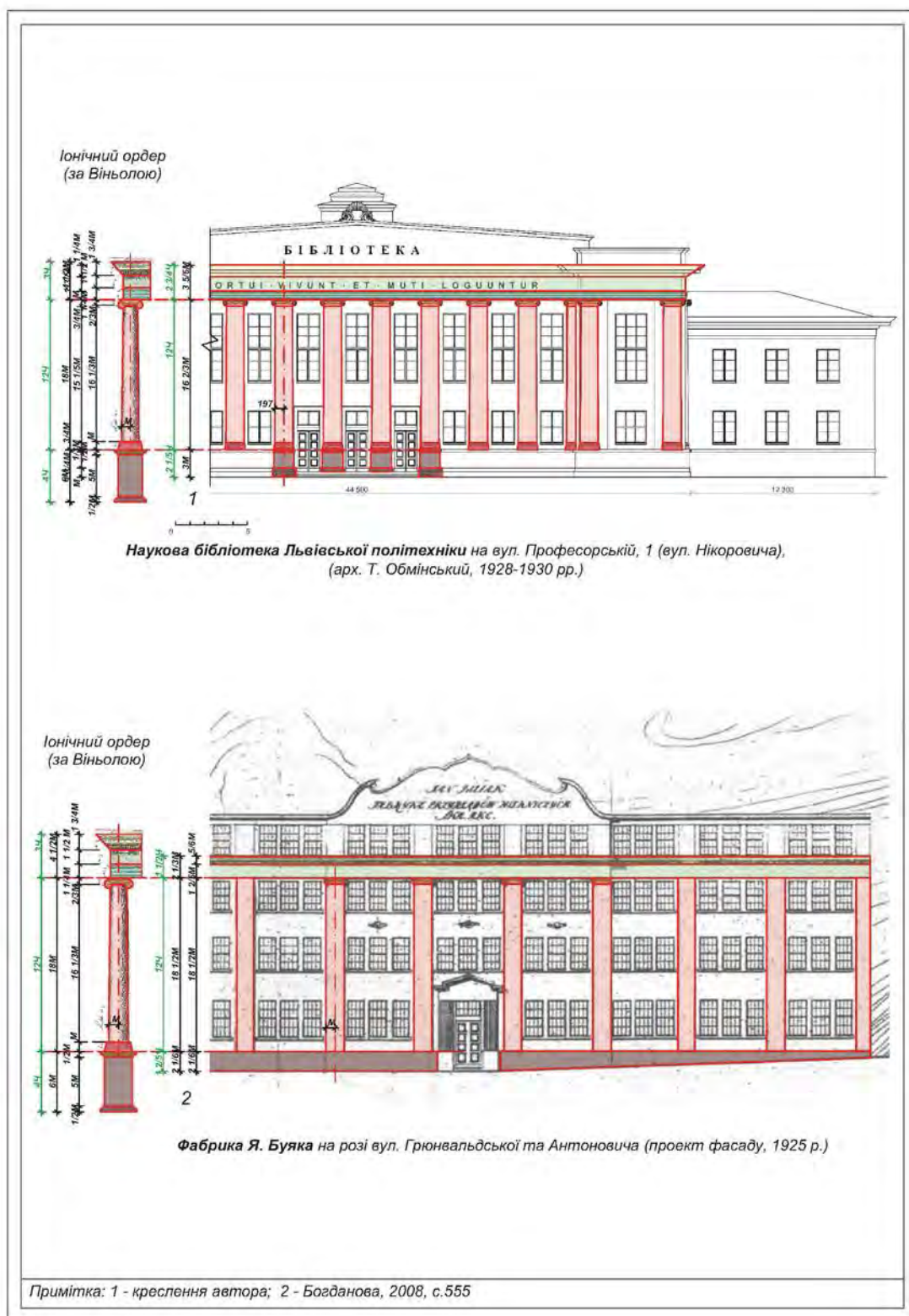
Примітка: 6 - креслення автора, 7 - архів "Містопроєкту"

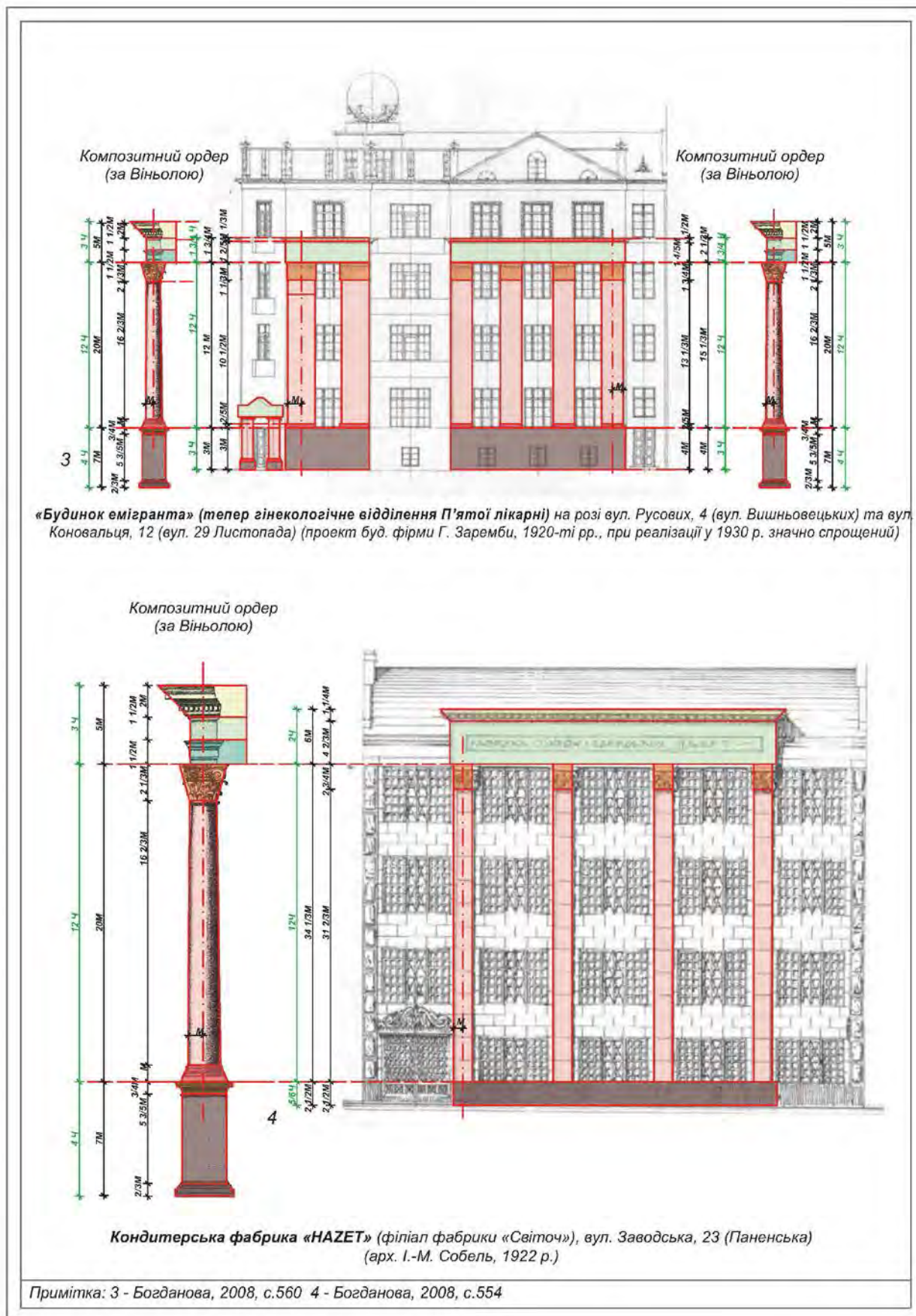
Додаток Е

**Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова
XX – початку XXI століття (схеми)****Е.1. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова
початку XX століття**

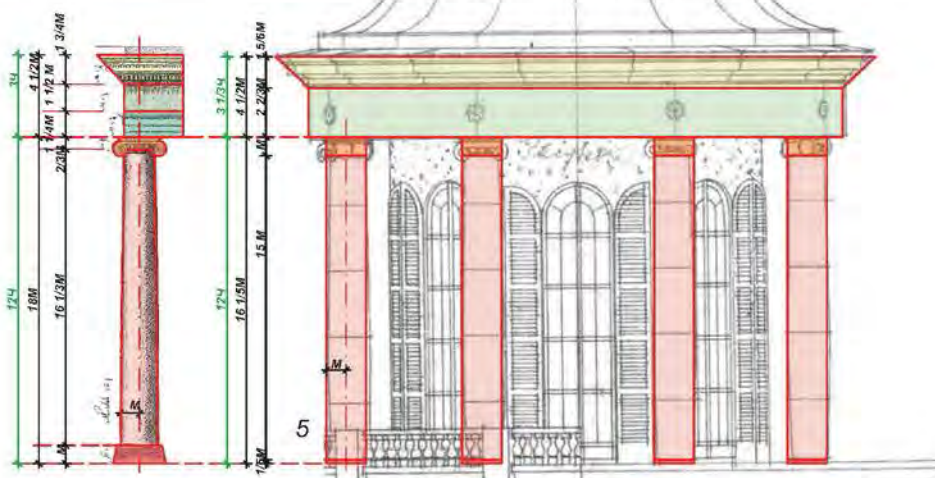

Е.2. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова міжвоєнного періоду

Іонічний ордер
(за Віньолю)

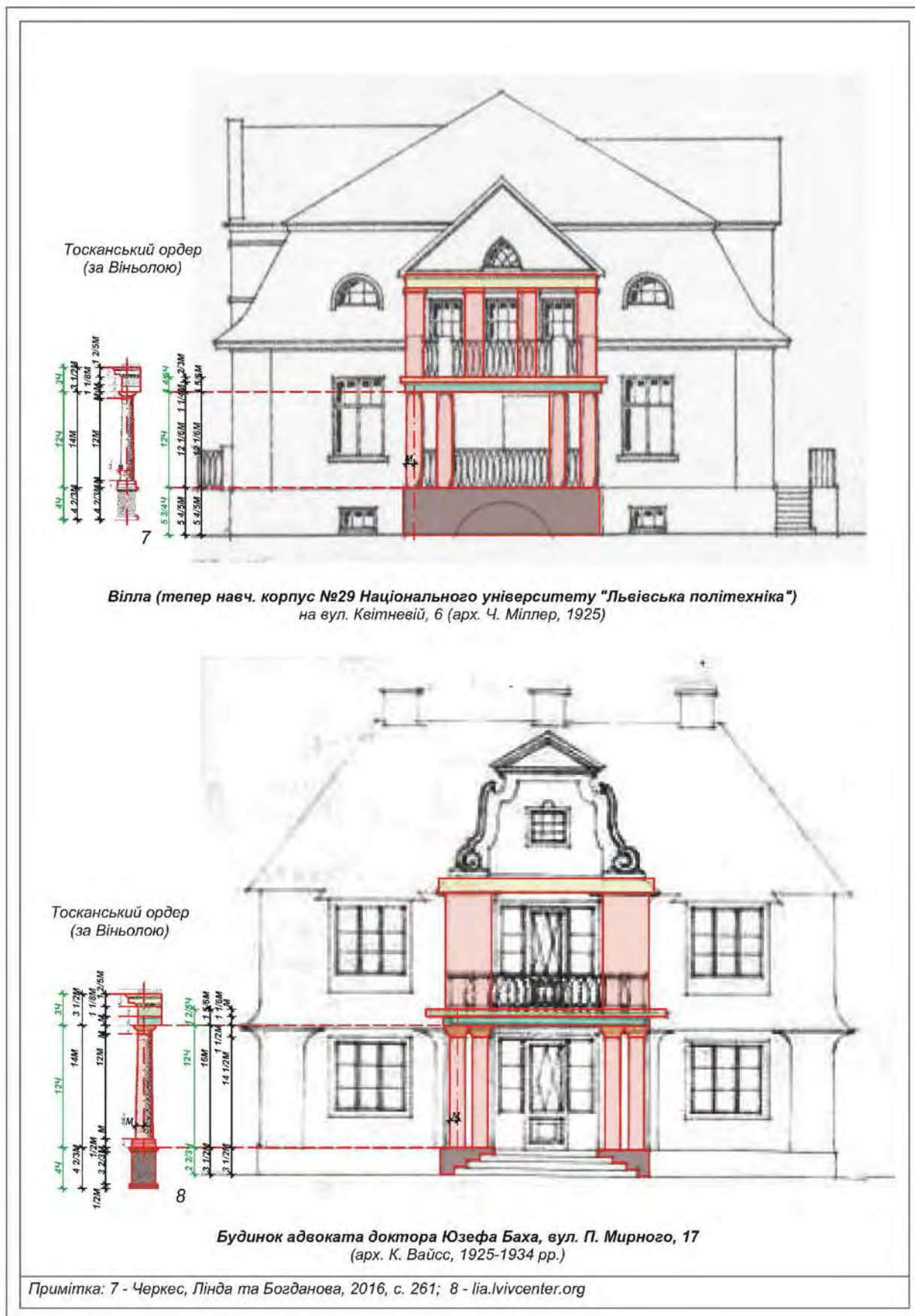
Ротонда Паціковської фабрики на Східних торгах у Стрийському парку

Тосканський ордер
(за Віньолю)

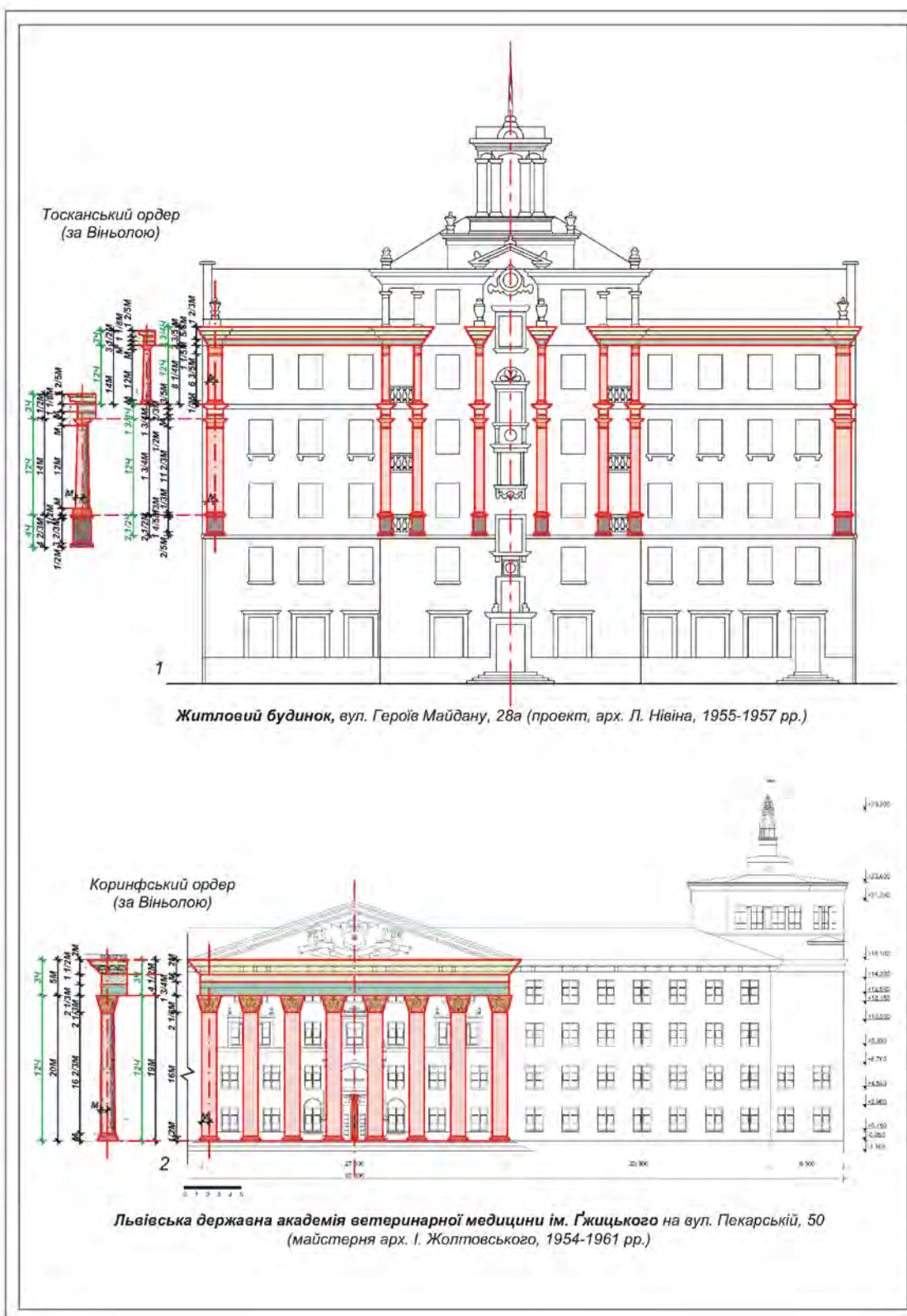

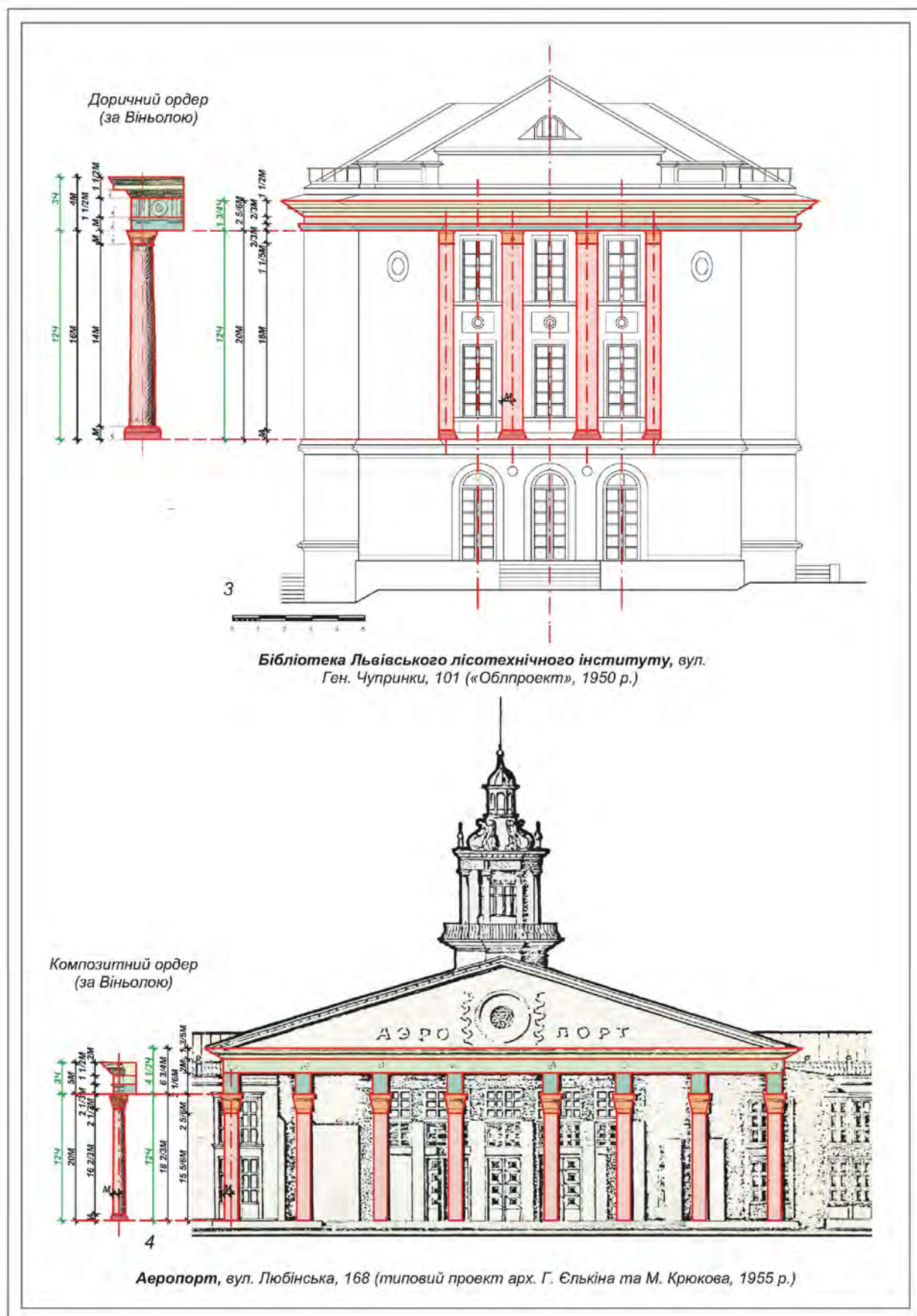
Вілла (частина житлового кооперативу "Власна Стріха"), вул. П. Мирного, 22
(типовий проект № 3, арх. К. Вайсс, 1925-1933 рр.)

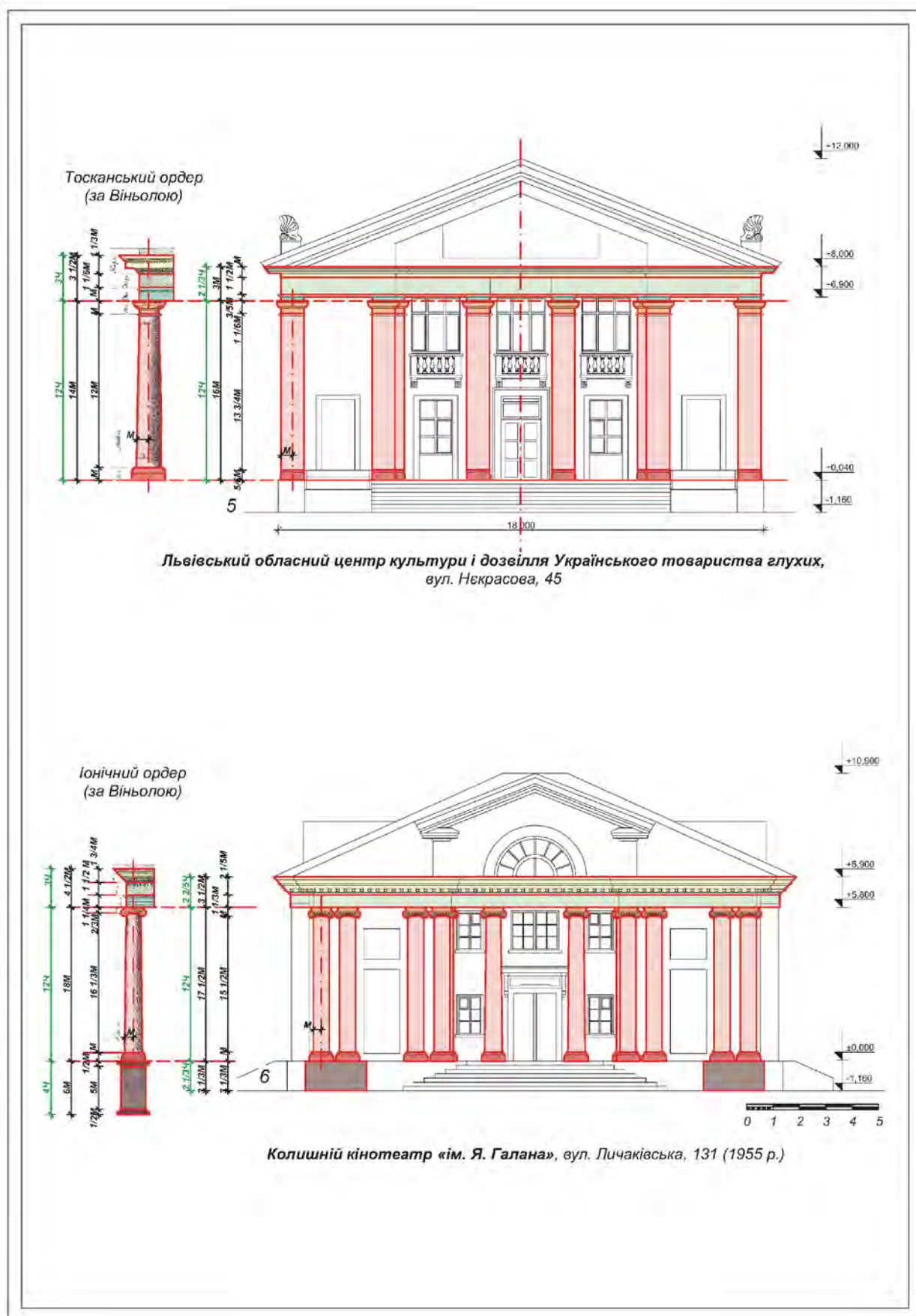
Примітка: 5 - Бірюльов, 2010, с. 311; 6 - lia.lvivcenter.org

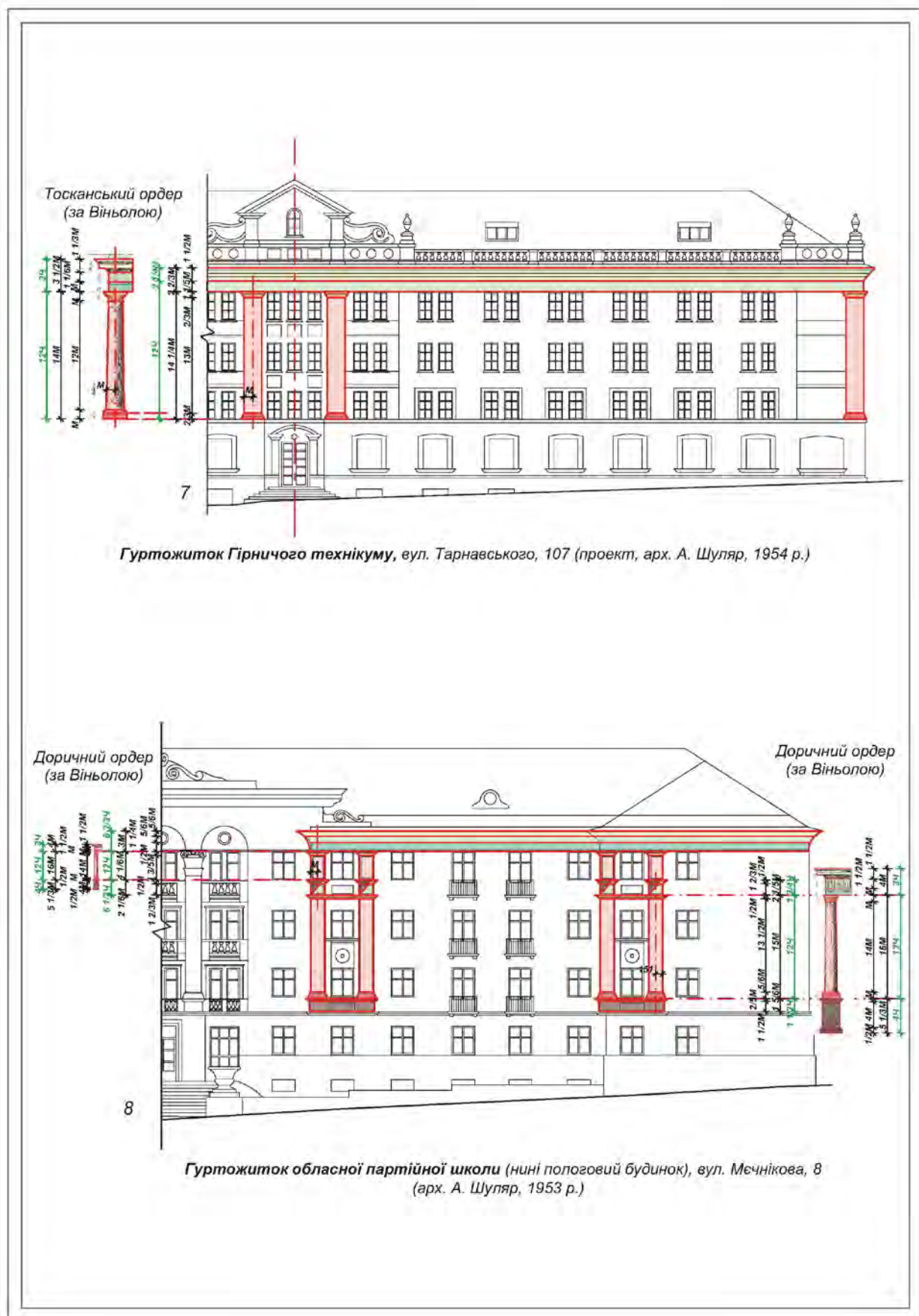

Е.3. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (І)

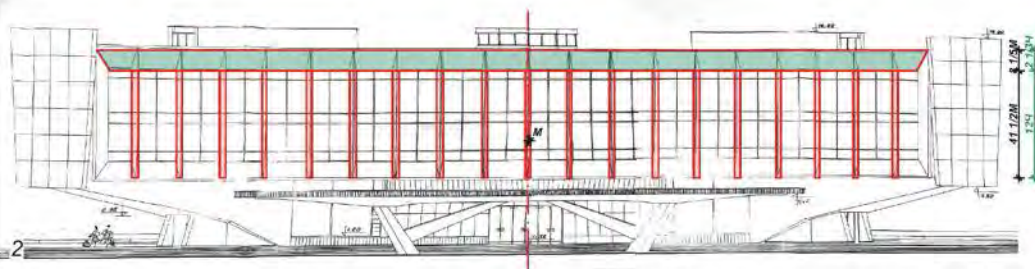

Е.4. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова радянського періоду (II)

Будинок обласної адміністрації (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція) на вул. Стрийській, 35 (арх. О. Базюк, В. Каменчик, М. Кошло, З. Підлісний, 1986-1996 рр.)

Автовокзал «Львів» на вул. Стрийській, 109 (арх. В. Сагайдаківський, М. Столяров, інженери В. Бойків, А. Єфремов, 1976-1980 рр.)

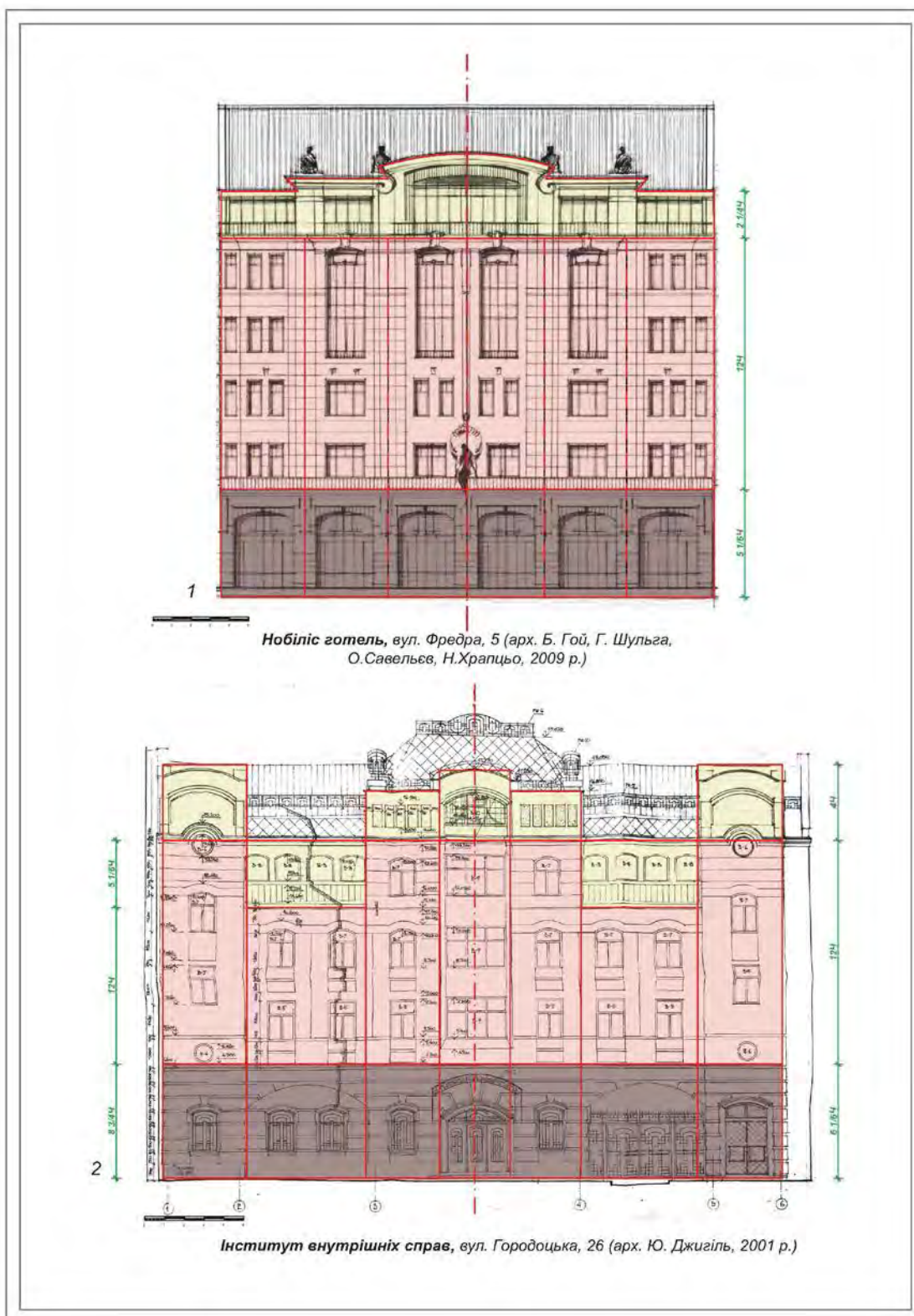

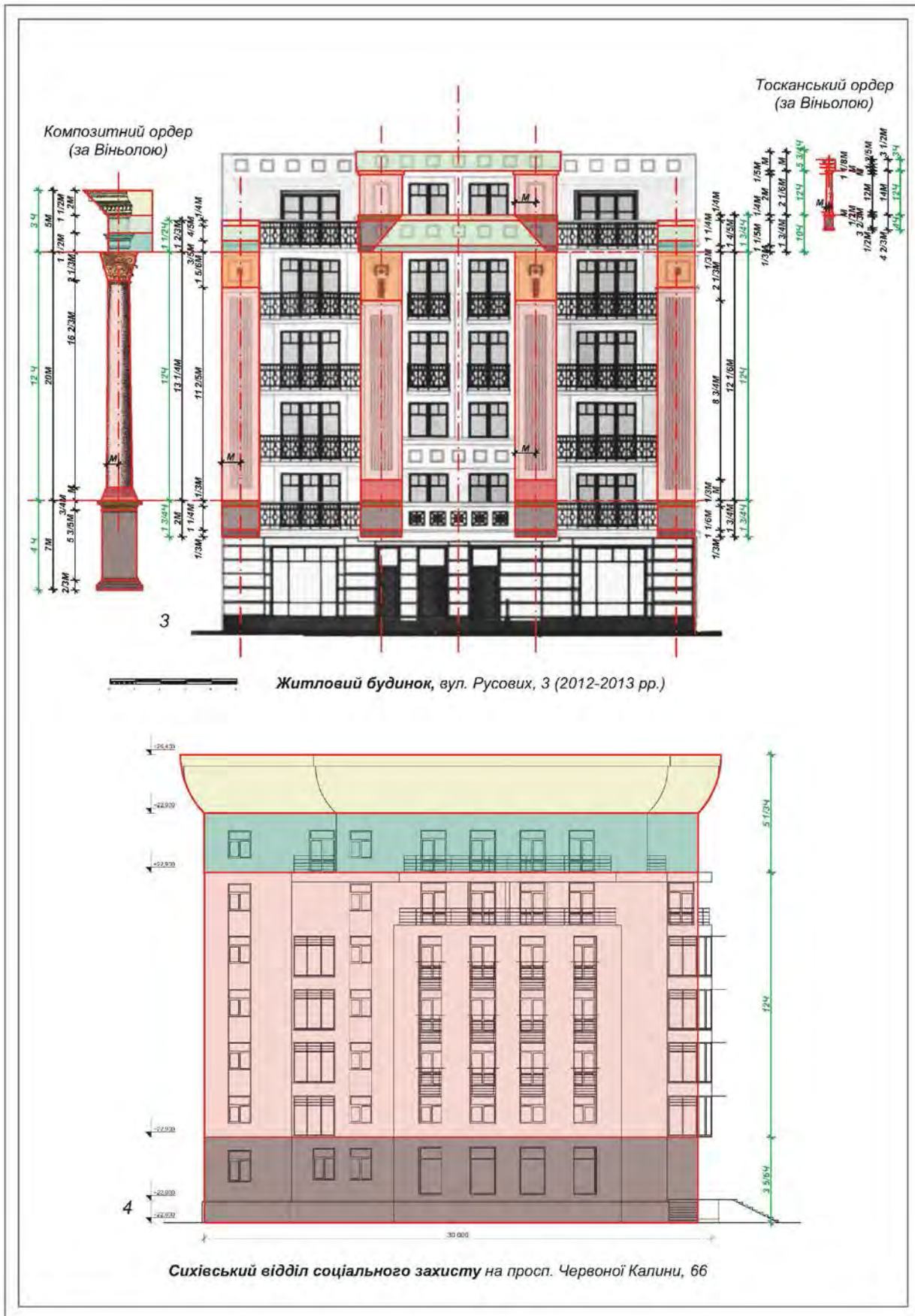
Адміністративний корпус Червоноармійського районного комітету Комуністичної партії Радянського союзу (КПРС), вул. К. Левицького, 67 (1971-1973 рр.)

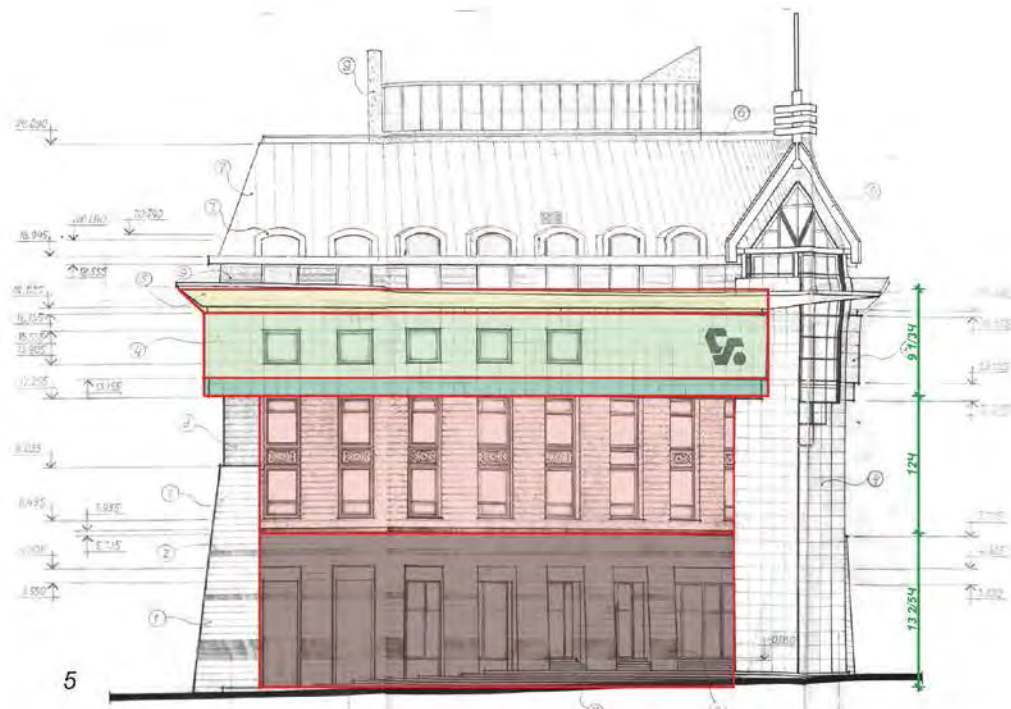

Франківська райадміністрація, вул. Ген. Чупринки, 85

Е.5. Модульний та пропорційний аналіз ордера на фасадах будівель Львова періоду незалежності

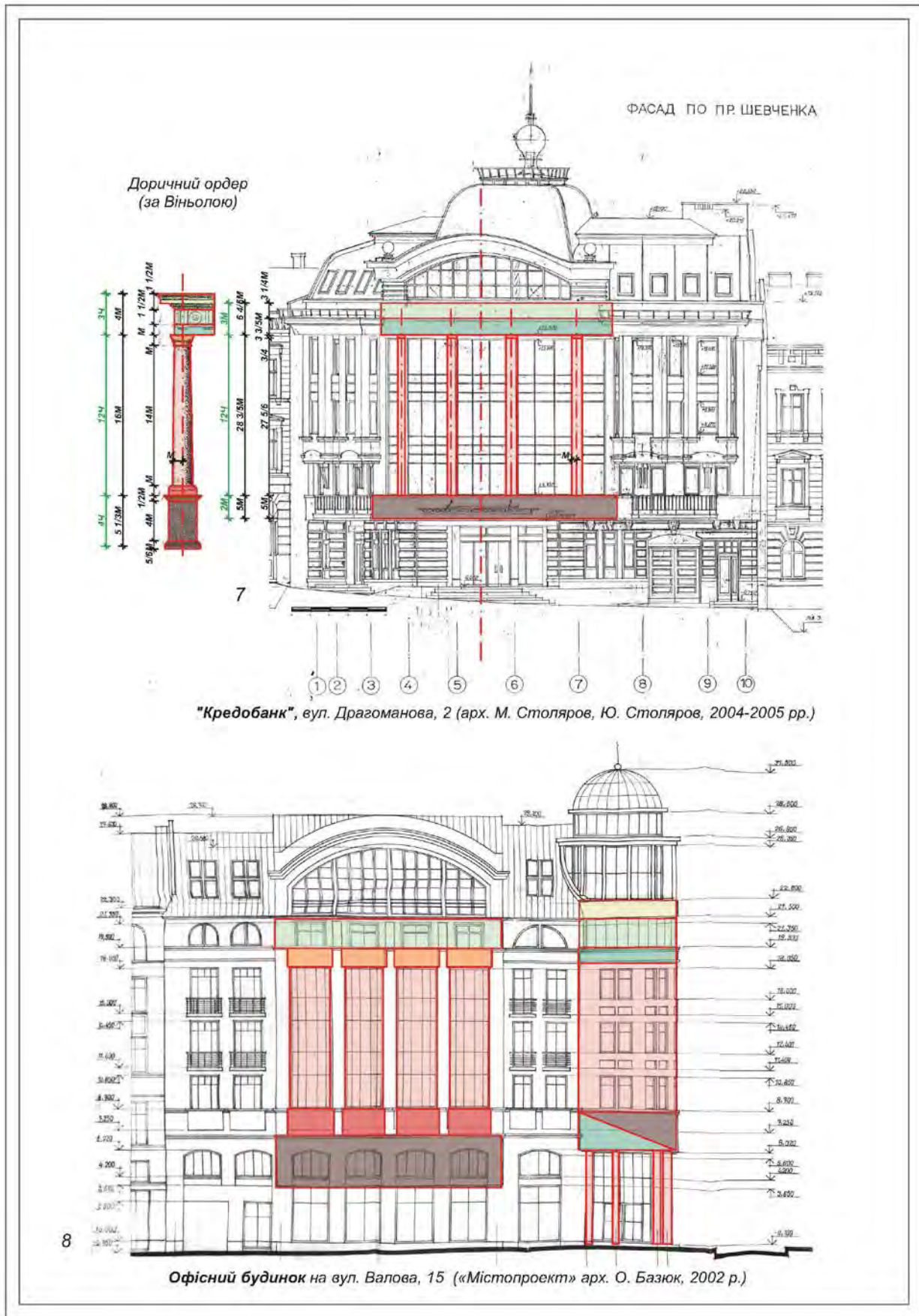

"Укрсоцбанк" на пл. Міцкевича, 10 (арх. О. Базюк,
О. Огоновський, за участі В. Швеця, В. Князика, 1998-2005 рр.)

"Укркресімбанк" з боку вул. Вороного (арх. О. Думчев, Т. і О. Гнезділови, О. Поліщук)

Додаток Ж

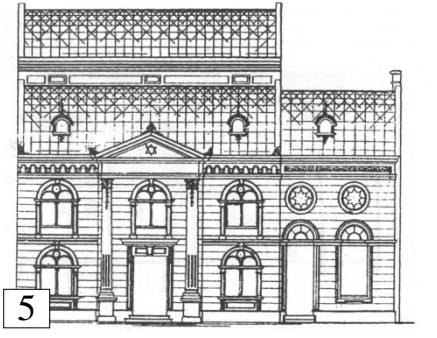
Перелік досліджених будівель Львова ХХ – початку ХХІ століття з використанням ордера на фасаді

Ж 1. Досліджені будівлі Львова початку ХХ століття (1900 – 1918 рр.) з використанням ордера на фасаді

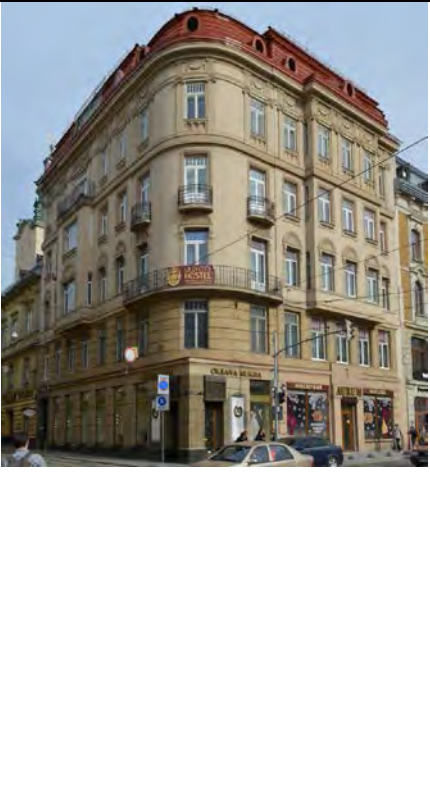
№	Адреса	Назва	Архітектор	Рік будівництва	Фото автора
1	2	3	4	5	6
Громадські будівлі					
Адміністративні будівлі					
1	вул. Городоцька, 24	Управління поліції та казарми (тепер навчальний корпус Львівського державного університету внутрішніх справ)	А. Шлеєн	1903	
2	вул. Мартовича, 2	Поштове відділення № 5 (тепер поштове відділення № 5 та Галицький райвідділ поліції)		1909	

3	вул. Руська, 20 (початковий проект)	Будинок товариства «Дністер»	Бюро І. Левинського	1904	
4	вул. Чупринки, 67	Житловий будинок	А. Захаревич	1911-1913	
5	просп. Шевченка, 17-19 (проект)	Торгово-промислова палата	І нагорода – Ю. Пйонтковський і М. Мацялек,	1907	
6	просп. Шевченка, 17-19	Торгово-промислова палата (тепер прокуратура Львівської області)	А. Захаревич і Т. Обмінський	1907-1910	
Освітні споруди					
7	вул. Дудаєва, 17	Дім Педагогічного товариства	В. Дердацький і В. Мінкевич	1911	

8	вул. Замарстинівська, 11	Школа ім. Яна III Собеського (тепер СШ №87)	М. Лужецький, А. Піллер	1903-1904	
9	вул. Ковжуна, 11	Гімнастичне товариство «Сокіл»	А. Каменобродський	1907	
10	вул. Мельника, 1-3	XI гімназія (тепер СШ №17)	А. Захаревич і Ю. Сосновський	1914	
11	вул. Самчука, 11	Бурса для дівчат фундації Феліції Боберської	проект Т. Мостовського, будувала фірма Е. Жиховича	1912	

12	пл. Шашкевича, 5	Музичний інститут українського товариства «Просвіта» ім. М. Лисенка	бюро І. Левинського, арх. Є. Червінський	1913-1916	
Культурно видовищні споруди					
13	вул. Чайковського, 7 (початковий проект)	Будинок Галицького музичного товариства	арх. В. Галицький,	1905	
14	вул. Чайковського, 7	Будинок Галицького музичного товариства (тепер будинок філармонії та музичного училища)	В. Садловський	1905-1907	
15	просп. Шевченка, 13 (проект)	Міське казино	І нагорода – арх. С. Данковський	1910	
Сакральні споруди					
16	Богданівка (проект)	Синагога	Я. Ерделі	1901	

Фінансово-кредитні споруди					
17	пл. Григоренка, 3	Акційний кооперативний банк (тепер Управління МВС України у Львівській області)	А. Захаревич	1911	
18	вул. Коперника, 3	Дім Страхової компанії Трієста (сьогодні Львівська державна фінансова академія)	А. Захаревич	1908- 1910	
19	вул. Коперника, 4	Кредитне товариство землевласників (тепер обласне відділення Національного банку)	бюро Ю. Сосновьког о і А.Захареви ча	1912- 1914	

20	вул. Листопадового Чину, 8	Австро- Угорський банк (тепер готель «Bankhotel»)	фірма Е. Жиховича за проектом М. Лужецьког о	1912- 1913	
21	вул. Саксаганського, 13.	Галицько- фінансова прокуратура та військова інспекція	спроєкт. у Відні, перероблени й в арх. бюро М. Уляма,	1913, 1921	
22	просп. Свободи, 12	Банк «Уніон»	невід. арх., можливо А. Софер) у бюро М. Уляма	1909	

Лікувальні споруди					
23	вул. Пекарська, 69	Дерматологічна клініка (тепер будинок адміністрації Медуніверситету)	невідомий арх.	1910-1912	
Торгівельні споруди					
24	вул. Вороного, 6	Вхід до пасажу Міколяша (пасаж зруйнований 1941р.) (нині навчальний корпус Львівського коледжу легкої промисловості)		1905	
25	вул. Городоцька, 2	Торгова біржа	Ю. Пйонтковський	1910-1913	
Житлові будівлі					
26	вул. Бандери, 5	Кам'яниця Александра	Ймовірно проект А. Піллера	1910	

27	вул. Бандери, 20	Житловий будинок			
28	вул. Бандери, 24	Житловий будинок	Ф. Касслер	1913	
29	вул. Братів Рогатинців, 12	Житловий будинок			

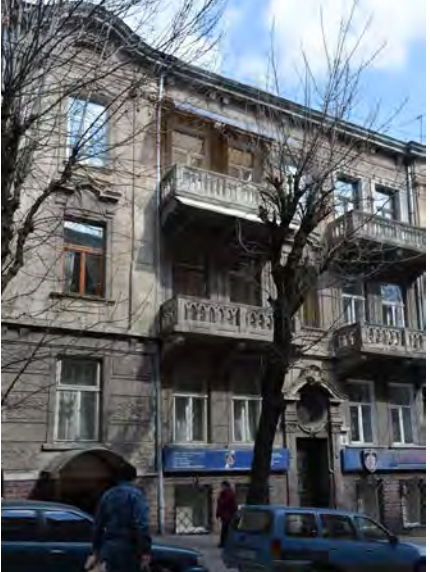

30	вул. Валова, 9	Банк «Львівський» (тепер відділ Ощадного банку)	А. Захаревич	1911	
31	вул. Гавришкевича , 4,	Кам'яниця З. Кофлера,	З. Шмукер	1912	
32	вул. Гонти, 4	Житловий будинок			
33	вул. Гонти, 6	Житловий будинок			

34	вул. Городоцька, 15	Готель «Асторія»	Т. Гартеля для фірми А. Піллера	1912- 1914	
35	вул. Грабовського, 6	Житловий будинок			
36	вул. Дорошенка, 19	Прибутковий будинок Едварда Ландау	В. Подгородецький	1908- 1909	

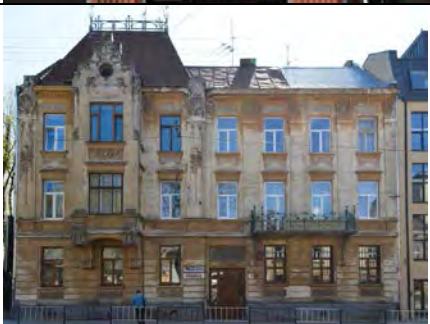
37	вул. Драгоманова, 38	Житловий будинок			
38	вул. кн. Романа 12/14	Готель «Австрія»	А. Богохвальський	1900-1901	
39	вул. Кн. Романа, 24	Житловий будинок			

40	вул. Кн. Романа, 34	Житловий будинок	С. Улейський і Ю. Пйонтковський	1912	
41	вул. Коновальця, 102	Вілла "Гражина" (тепер кафедра дизайну Львівського національного лісотехнічного університету)	Т. Обмінський (1906 р.) А. Піллер (1913 перебудова)	1906, 1913 (перебудова)	
42	вул. Конопницької, 10	Житловий будинок			
43	вул. Конопницької, 14	Житловий будинок Мейлеха Розеблюта	Ю. Авін (Бірюльов, 2008, с.489)	1913	
		Кам'яниця Якуба і Сабіни Лоевенхецкув,	Ф.Каслер (Ю. Фейвл) (Lewicki, 2005, s.91)	1912	

44	вул. Коперника, 5	Прибутковий дім Ізидори Шутц (з грудня 1944 р. у будинку розміщена Львівська державна музична школа № 2 ім. Миколи Колесси)	Р.Фелінськ ий	близ ько 1911	
45	вул. Коперника, 12	Житловий будинок	Е. Жихович та М. Лужецький	1908	
46	вул. Коперника, 14	Житловий будинок	Е. Жиховича т а М. Лужецький	1908	

47	вул. Костюшка, 6	Житловий будинок	бюро будівельної фірми Ю. Сосновсько го та А. Захаревича	1909- 1910	
48	вул. Коциловсько го, 15	Прибутковий будинок Ф. Пінкерфельда	Г. Заремба та Ю. Пінкерфель д	1911	
49	вул. Коцюбинсько го, 6	Житловий будинок			
50	вул. Куліша, 34	Житловий будинок			

51	вул. Левицького, 11	Кам'яниця Нарбута Атляса	Ф. Касслер	1911	
52	вул. Левицького, 11а	Кам'яниця Нарбута Атляса	Ф. Касслер	1911	
53	вул. Левицького, 15	Кам'яниця Нарбута Атляса	Ф. Касслер	1911	

54	вул. Лесі Українки, 11	Житловий будинок			
55	вул. Лесі Українки, 13/15	Кам'яниця Зигмунта Кофлера	З. Шмукер	1913	
56	вул. Личаківська, 70	Житловий будинок			

57	вул. Ференца Ліста, 2	Прибутковий будинок Едварда Гелвіга	В. Шульман	1909-1910	
58	вул. Менцинського, 3	Житловий будинок			
59	пл. Міцкевича, 5 (проект відновлення головного фасаду)	Готель «Французький»	С. Улянецький	1904	
60	вул. Міцкевича, 8	Кам'яниця Йона та Жизель Шпрехерів		1914-1924	
61	вул. Наливайка, 18	Житловий будинок			

62	вул. О. Новаківського , 8/10	Житловий будинок	Я. Багенськ ий	1912- 1914	
63	вул. Ожешко, 9	Житловий будинок			
64	вул. Павлова, 7	Житловий будинок	І. Віняж	1912	
65	вул. Академіка Павлова, 9	Житловий будинок			

66	вул. Пекарська, 1	Житловий будинок			
67	вул. Пекарська, 1а	Житловий будинок, збудований для Товариства взаємного страхування урядовців	М. Лужецький	1913	
68	вул. Пекарська, 5	Житловий будинок	Ю. Пйонтковсь кий	1911- 1912	

69	вул. Пекарська, 17	Житловий будинок	Ю. Пйонтковсь кий	1911- 1912	
70	вул. Підвальна, 3	Будинок Шпрехерів	К. Боублік	1910- 1912	
71	вул. Рилєєва, 8	Житловий будинок			
72	вул. Руська, 16	Житловий будинок	А. Шлеєн, Л. Граф (Бірюльов, 2008, с. 494)	1907- 1908	

73	вул. Руська, 18	Житловий будинок	Т. Мостовськ ий (Бірюльов, 2008, с. 494)	1912	
74	вул. Саксаганськог о, 3	Житловий будинок	Е. Жихович	1909	
75	вул. Саксаганськог о, 5	Житловий будинок			

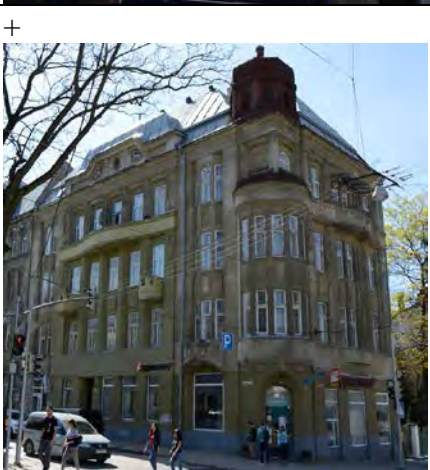
76	вул. Саксаганського о, 7	Житловий будинок			
77	вул. Саксаганського о, 11	Прибутковий будинок Едварда Ландау	В. Подгородецький	1911- 1912	
78	вул. Свенціцького, 11	Житловий будинок	А. Піллер	1911- 1912	

79	вул. Свенціцького, 13	Житловий будинок	А. Піллер	1911- 1912	
80	просп. Свободи, 35	Житловий будинок з крамницями і комплекс «Пасажу Феллерів»	А. Шлеєн, Ф. Каслер, архітектурн е бюро Міхала Уляма	1902- 1903, 1908- 1909	
81	просп. Свободи, 45	Готель «Нью- Йорк»	Р. Фелінський	1911	
82	вул. Сербська, 13	Житловий будинок			

83	вул. Словацького, 2	Кам'яниця Генрика Барда	Ю. Авін	1912	
84	вул. Словацького, 4	Кам'яниця Генрика Барда	Ю. Авін	1912	
85	пл. Старий Ринок, 2	Житловий будинок			

86	вул. Театральна, 6	Кам'яниця графині Софії	І. Левинський	1908	
87	вул. Франка, 7	Кам'яниця Рауха		1911- 1912	
88	вул. І. Франка, 33 (колишня адреса — вул. Зиблікевича, 3)	Житловий будинок	А. Опольськи й	1913	

89	вул. І. Франка, 46	Житловий будинок	А. Вартересєв ич- Слонєвськи й	1910- 1912	
90	вул. І. Франка, 136 (колишня адреса — вул. Святої Софії, 52)	Житловий будинок		1911- 1914	
91	вул. І. Франка, 144, (колишня адреса — вул. Святої Софії, 56а)	Житловий будинок	З. Федорськи й	1913	

92	вул. Фредра, 4	Житловий будинок	Р. Фелінський у фірмі М. Уляма	1911	
93	вул. Фредра, 4а	Житловий будинок	Р. Фелінський у фірмі М. Уляма	1911	
94	вул. Чернігівська, 2	Кам'яниця Сулима і Сабіни Шенфельдів	Ф.Каслер	1911-1912	

95	вул. Чупринки, 69	Житловий будинок			
96	вул. Ген. Чупринки, 94	Особняк	арх. фірма М. Уляма	1911- 1912	
97	просп. Шевченка, 5	Житловий будинок			
98	вул. Шота Руставелі, 2 (і нша адреса — вул. Зелена, 6)	Житловий будинок	В. Підгородецький	1901	

99	пл. Яворського, 1	Житловий будинок		1912	
Промислові споруди					
100	вул. Коциловськог о, 15а	Цегельня «Белевско» (сьогодні стаціонар № 1 львівського міського психоневрологі чного диспансера)			

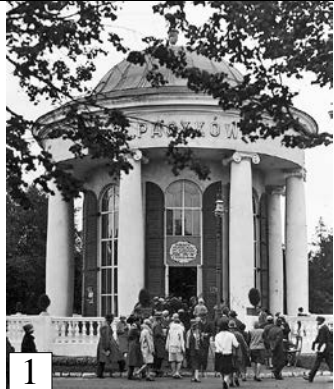
Ж 2. Досліджені будівлі Львова міжвоєнного періоду (1918-1939 рр.)

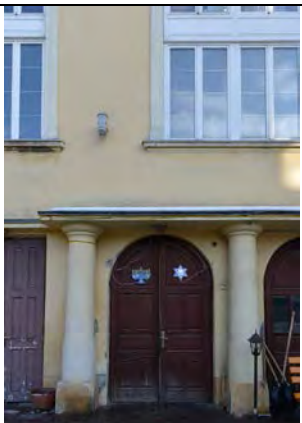
з використанням ордера на фасаді

№	Адреса	Назва	Архітектор	Рік будівництва	Фото автора
1	2	3	4	5	6
Громадські будівлі					
Адміністративні будівлі					
1	вул. Вітовського, 55 (вул. Пелчинська)	Будинок адміністрації Міських електричних закладів (тепер управління СБУ)	Т. Врубель, Л. Карасінський	1935-1936	
2	вул. Городоцька, 132	Акціонерне товариство рафінерії спирту на Богданівці	А. Захаревич, Є. Червінський	1922-1924	
3	вул. Дорошенка, 26 (вул. Сикстутська)	Телефонна станція	Є. Червінський	1926	
4	вул. Дудаєва, 19 (вул. Зіморовича)	Будинок дирекції Ходорівського цукрового заводу	Є. Червінський	1924	

5	вул. Словацького, 1	Головний поштамт	Є. Червінський, А. Захаревич	1923 (відбудова знищеної війною буд.)	
Освітні споруди					
6	вул. Бой-Желенського, 5 (вул. Абрагамовичів)	Виховний заклад ім. Абрагамовичів	М. Нікодемівич	1928-1930	
7	вул. Кирила та Мефодія, 17 а (вул. Длугоша)	Гімназія с.с. василіянок (тепер Львівська Лінгвістична гімназія)	Л. Левинський	1926	
8	на вул. Мушака, 17 (вул. Дверницького)	Будинок VIII гімназії (тепер Богословська академії)	В. Дердацький	1924-1926	

9	вул. Тютюнників, 2 (вул. Гауке-Боссака)	Гімназія св. Урсули (сьогодні СШ №28)	Т. Врубель та Л. Карасінський	1932	
10	вул. Устияновича, 5 (вул. К. Уейського)	Лабораторний корпус механічного факультету	В. Мінкевич	1925–1927	
Культурно-видовищні заклади					
11	вул. Антоновича, 47 (вул. Задвужанська)	Будинок профспілки машиністів (тепер Центр дитячої творчості «Веселка»)	М. Мацялко (Архітектор а Львова, 2008, 545)	1922–1929	
12	вул. Конопницької, 3	Будинок Лікарської палати	Т. Врубель, Л. Карасінський	1935–1937	
13	вул. Професорська, 1 (вул. Нікоровича)	Наукова бібліотека Львівської політехніки	Т. Обмінський, спорудження було закінчене В. Мінкевичем у 1932 р.	1928–1930	

14	вул. Самчука, 9	Дім академічний студентів медицини (тепер Корпус Львівської комерційної академії)	М. Нікодемовича	1936	
15	вул. Свенціцького, 2 (вул. Дверницького)	Будинок Історичного товариства	Т. Солецький	1938	
16	Стрийський парк	Кіоск фірми «Саротті»	Т. Врубель	1925	
17	Стрийський парк	Павільйон Земського кредитного банку (збережений з частковими перебудовами) (зараз ДЮСШ «Енергія»)	Я. Новорита	1921	
18	Стрийський парк	Павільйон-ротонда пацківської фабрики порцеляни і теракоти		1930-і	

19	Стрийський парк	Павільйон Головний або «Підкова» (пізніше Хімічний) павільйон (не збережений)	Я. Багенський, Б. Віктор	грудень 1921	
20	Стрийський парк	Павільйон Польського промислового банку (збережений з частковими перебудовами) (зараз Бібліотека-філія № 18 ЦБС для дорослих м. Львова та депо Львівської дитячої залізниці)	Г. Заремба	літо 1921	
21	Стрийський парк	Павільйон рільництва та лісівництва (збережений з частковими перебудовами)	Я. Новорита	літо 1921	
Сакральні споруди					
22	вул. братів Міхновських, 4 (вул. короля Лещинського)	Синагога добродчинного товариства «Цорі Гілод»	А. Кортнблота	1923-1925	

23	вул. Замарстинівська, 134	Костел св. Франциска Ассізького монастиря капуцинів (церква св. Йосафата)	Я. С. Зубжицький	проект виконаний 1904 р. та доповнений 1921-1925 рр.	
Житлове будівництво					
24	вул. Басараб, 1	Гуртожиток Зооветеринарного інституту — Дім студентів ветеринарії		1930-і	
25	вул. Вітовського, 35	Вілла С. Бачевського	В. Якімовський	1924	
26	пл. Галицька, 15	палац Бєсядецьких	І. Багенський		
27	вул. Городоцька, 42	Житловий комплекс для офіцерів	Р. Індрух	1926-1930	
28	вул. Городоцька, 276	Житловий комплекс для військового фонду Скнилівського летовища	Г. Обмінський	1928	

29	вул. Городоцька, 278	Житловий комплекс для військового фонду Скнилівського летовища	Т. Обмінський	1928	
30	вул. Городоцька, 280	Житловий комплекс для військового фонду Скнилівського летовища	Т. Обмінський	1928	
31	вул. Грюнвальдська, 11а			1925	
32	вул. Квітнева, 6	Вілла (тепер навчальний корпус №29 Національного університету «Львівська політехніка»)	Ч. Міллер	1925	
33	на вул. Коновальця, 24	Будинок	Я. Зільбер	1927	

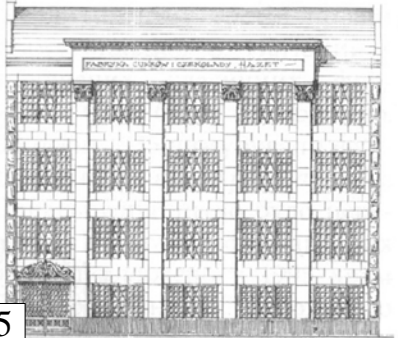

34	вул. Коновальця, 99	Особняк інженера Болеслава Ноймана	А. Захаревич	1926-1927	
35	вул. Коперника, 42 а	Палац Бельських	І. Багенський	1923 (реконструкція)	
36	вул. Коцюбинського, 11-13 (вул. Супинського)	Житловий комплекс для викладачів Університету ім. Яна-Казимира	М. Нікодемович, М. Штадлер	1927	
37	вул. П. Мирного, 1	Особняк		1928–1932	
38	вул. П. Мирного, 3	Особняк		1925–1933	

39	вул. П. Мирного, 5	Особняк		1925– 1933	
40	вул. П. Мирного, 7	Особняк		1925– 1933	
41	вул. П. Мирного, 9	Особняк		1925– 1933	
42	вул. П. Мирного, 11	Особняк		1925– 1933	
43	вул. П. Мирного, 11 а	Особняк		1925– 1933	

44	вул. П. Мирного, 14				
45	вул. П. Мирного, 15	Особняк		1925– 1933	
46	вул. П. Мирного, 17	Особняк адвоката доктора Юзефа Баха (споруджений за типовим проектом № 2)	К. Вайсе	1925– 1933	
47	вул. П. Мирного, 19	Особняк		1925– 1933	
48	вул. П. Мирного, 21	Особняк		1925– 1933	

49	Вул. П. Мирного, 22	Особняк Станіслава Обмінського (споруджений за типовим проектом № 3)	К. Вайсс	1925–1933	
50	вул. П. Мирного, 23	Особняк		1925–1933	
51	вул. П. Мирного, 25	Особняк Яніни Рачковської з Пілішевських та Тадеуша Пілішевського (споруджений за типовим проектом № 2)	К. Вайсс	1925–1933	
52	Остроградських, 1	Міський будинок сиріт (тепер Санаторна школа - інтернат імені Б. І. Антонича)			
53	на розі вул. Русових, 4 (вул. Вишньовецьких) та вул. Коновальця, 12 (вул. 29 Листопада)	«Будинок емігранта» (гінекологічне відділення П'ятої лікарні)	(проект буд. фірми Г. Заремби, 1920-ті рр., при реалізації у 1930 р. значно спрощений)	1920-і, 1930	

54	вул. У. Самчука, 17.	Вілла директора банку Казимира Ноймана	А. Захаревич, Є. Червінський	1921-1922	
55	вул. Я. Стецька, 11	Житловий будинок	Є. Червінський	1920-і	
56	вул. Стрийська, 50-76	Житловий комплекс (т. зв. Міські будинки)	М. Риба	1930	
57	вул. І. Франка, 23 (вул. Панська)	Житловий блок для службовців Поштової ощадної каси (РКО)	Є. Червінський	1926	
58	вул. І. Франка, 150 (вул. Понінського, 2)	Вілла-палац підприємця А. Увери	І. Багенський	1923–1925	
59	вул. І. Франка, 157 (вул. Понінського, 33)	будинок Президента Львова Ю. Ноймана (тепер - Палац шлюбів)	К. Вейсс	1926	

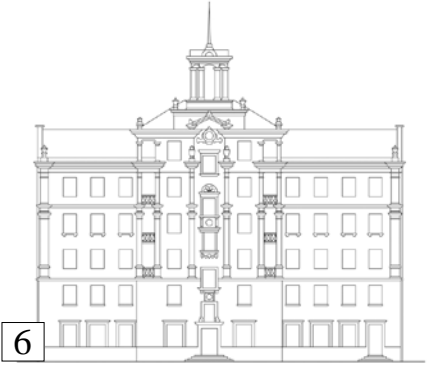

Промислові споруди					
60	на розі вул. Грюнвальдської та Антоновича (вул. Задвужанська) (проект)	Фабрика приладів для вимірювання Яна Буяка	В. Равський, 1925 р., перебудова у 1935 р. – В. Дайчак)	1925, перебудова у 1935	4
61	вул. Заводська, 23 (Паненська)	Кондитерська фабрика «HAZET» (філіал фабрики «Світоч»)	І.-М. Собель	1922	
62	вул. Заводська, 23 (Паненська) (проект)	Кондитерська фабрика «HAZET» (філіал фабрики «Світоч»)	І.-М. Собель	1922	5
63	вул. Ковжуна, 10 (вул. Сокола)	Видавництво «Wiek Nowy» («Новий вік»)	Є. Червінський	1925	

**Ж 3. Досліджені будівлі Львова радянського періоду (I)
(1940 – 1956 рр.) з використанням ордера на фасаді**

№	Адреса	Назва	Архітектор	Рік будівн ицтва	Фото автора
1	2	3	4	5	6
Громадські будівлі					
Адміністративні будівлі					
1	вул. Свенціцького І., 2	Колишній будинок Польського історичного товариства (зараз будинок «Укренерго»)			
Освітні споруди					
2	вул. Пекарська, 50	Корпус Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. Гжицького	майстерня арх. Жолтовськог о	1954– I.1961 рр. (проект т опраць овано у 1950- х рр.)	
3	просп. Свободи, 16	Колишній механічний технікум (тепер частина школи №62)			
4	просп. Свободи, 18	Колишній Львівський будівельний технікум (тепер Економічний факультет Львівського національного			

		університету ім. Івана Франка)			
5	вул. Стрийська	Проект нового учбового корпусу нафтового факультету Львівської політехніки	М. Микула, А. Бахматов, В. Сагайдаківський	1952-1953	
6	вул. Сяйво, 18	Залізнична школа № 5 (тепер Середня школа № 67)		1956	
7	вул. Хмельницького Б 132	Середня школа №7		1957	
8	вул. Чупринки Генерала, 101	Реконструкція з добудовою бібліотеки Львівського лісотехнічного інституту	«Облпроект»	1950	
9	вул. Чупринки Генерала, 130	Учбовий корпус Електромеханічного технікуму (сьогодні Технологічний коледж Національного університету «Львівська політехніка»)	Л. Тимченко, П. Конт	1957	

Культурно-видовищні споруди					
10	вул. Городоцька, 225	Будинок культури заводу «Львівхімсілг оспмаш»		поч. 1950-х	
11	Конкурсний проект	Театр Радянської армії, конкурсний проект	Л. Нівіна	1954	2
12	вул. Личаківська, 131	Колишній кінотеатр «ім. Я. Галана» (з 1990-х кінотеатр «ім. І. Миколайчука» (сьогодні не експлуатується))		1955	
13	вул. Некрасова, 45	Львівський обласний центр культури і дозвілля Українського товариства глухих			
14	Парк ім. І. Франка	Кінотеатр «Парк»		1943-1944	3
15	Парк Культури (вул. Вітовського, 43а)	Кінотеатр «Дружба»	типовий проект, автор прив'язки арх. С. Соколов	1952	4

16	Святоюрська гора	Тимчасовий цирк-шапіто		1949	
Транспортні споруди					
17	вул. Двірцева, 1	Будинок привокзальної пошти		1950-і	
18	вул. Любінська, 168	Аеропорт	типовий проект арх. Г. Єлькіна та М. Крюкова	1955	
Житлові будівлі					
19	вул. Героїв Майдану, 28а (проект)	Багатоквартирний житловий будинок	Л. Нівіна	1953	
20	вул. Героїв УПА, 76	Житловий будинок для робітників та інженерів електролампового заводу (пізніше заводу «Кінескоп»)	І. Персіков	1952-1953	
21	вул. Героїв УПА, 78	Житловий будинок для робітників та інженерів електролампового заводу (пізніше заводу «Кінескоп»)	І. Персіков	1952-1953	

22	вул. Гнатюка, 3	Багатоквартирний житловий будинок	М. Микула	1955-1957	
23	вул. Гоголя, 8	Багатоквартирний житловий будинок			
24	вул. Городоцька, 48	Багатоквартирний житловий будинок	Я. Назаркевич	1950-1955	
25	вул. Городоцька, 85	Гуртожиток	П. Конт, Л. Нівіна	поч. 1950-х	
26	вул. Коновальця, 50	Багатоквартирний житловий будинок	В. Сагайдаківський	1950-1955	

27	вул. Коперника, 33	Багатоквартирний житловий будинок			
28	вул. Куліша, 6б	Багатоквартирний житловий будинок		1950-і	
29	вул. Лазаренка, 1	Багатоквартирний житловий будинок		1950-і	
30	вул. Лукаша, 1	Гуртожиток №7 Національного університету «Львівська політехніка»	автор проекту – Шевцов, 1953 р., типовий проект Діпровузу	1954-1955	

31	вул. Лукаша, 2	Гуртожиток №9 Національного університету «Львівська політехніка»	автор проекту – Шевцов, 1953 р., типовий проект Діпровузу	1954-1956	
32	вул. Мечнікова, 8	Колишній гуртожиток обласної партійної школи (сьогодні пологовий будинок)	А. Шуляр	1953	
33	вул. Остроградських, 18	Багатоквартирний житловий будинок			
34	просп. Свободи, 1-3	Багатоквартирний житловий будинок	М. Микула	1951 р. – реконструкція з надбудовою четвертого пов.	
35	вул. Степанівни, 35а	Багатоквартирний житловий будинок		1955 Л. Нівіна	

36	вул. Степанівни, 52	Гуртожиток Львівського локомотиворе- монтного заводу		1950-і	
37	вул. Тарнавськог о, 107	Гуртожиток Гірничого технікуму (тепер Природничий коледж Львівського національного ун-ту ім.І.Франка)	А. Шуляр	1954 (спрош- чений при будівн ицтві)	
Промислові будівлі					
38	вул. Героїв УПА, 73	Електролампов ий завод		1954	
Паркові споруди					
39	Горбачевського, 24	Портик-вхід до спортивного комплексу «Медик»	Я. Новаківсь кий	1955	
40	Парк Культури	Парадна арка- вхід (нижня) до Парку культури	Г. Швецько- Вінецький	1952 (Вуйци к та Липка, 1987)	
41	Стрийський парк	Вхідна аркада до Стрийського парку	Г. Швецький -Вінецький	1952 (Вуйци к та Липка, 1987)	

**Ж 4. Досліджені будівлі Львова радянського періоду (II)
(1956-1991 рр.) з використанням ордера на фасаді**

№	Адреса	Назва	Архітектор	Рік буді вни цтва	Фото автора
1	2	3	4	5	6
Громадські будівлі					
Адміністративні будівлі					
1	вул. К.Левицького, 67	Адміністратив ний корпус Червоноармійс ького районного комітету Комуністичної партії Радянського союзу (КПРС) та районної ради депутатів трудящих (сьогодні Личаківська райадміністрац ія)		1971- 1973	
2	вул. Стрийська, 35	Будинок обладміністрац ії (сьогодні Обласна податкова адміністрація та інспекція)	О. Базюк, В. Каменщик, М. Кошло, З. Підлісний	1986- 1996	
3	вул. Ген.Чупринки , 85	Франківська райадміністрац ія			

Освітні споруди					
4	вул. Коперника, 40			1971- 1972	
Транспортні споруди					
5	вул. Стрийська, 109	Автовокзал «Львів»	В. Сагайдаківс ький, М. Столяров, інженери В. Бойків, А. Єфремов	1976- 1980	
Готелі та ресторани					
6	вул. Любінська, 168а	Готель «Тустань»		кін. 80-х рр. XX ст.	

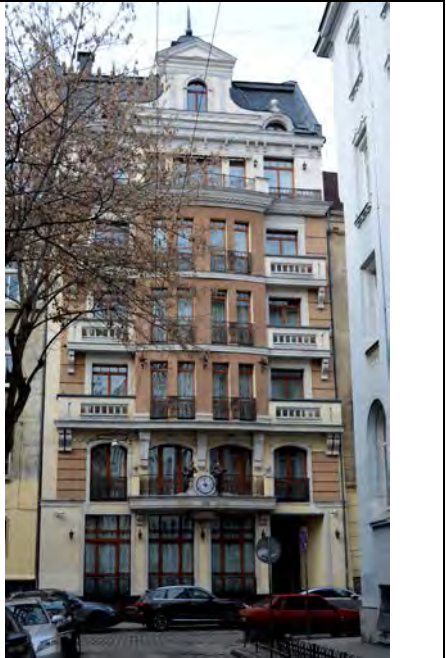

**Ж 5. Досліджені будівлі Львова періоду незалежності (1991 р. – дотепер)
з використанням ордера на фасаді**

№	Адреса	Назва	Архітектор	Рік буді вни цтва	Фото автора
1	2	3	4	5	6
Громадські будівлі					
Адміністративні будівлі					
1	просп. Червоної Калини, 66	Сихівський відділ соціального захисту			
Освітні споруди					
2	вул. Городоцька, 26	Інститут внутрішніх справ	Ю. Джигіль	2001	
Сакральні споруди					
3	вул. Заклинських, 18	Монастир	О. Ярема		

4	вул. Зубрівська, 1а (Сихів)	Собор св. Івана Хрестителя (УГКЦ)		2015	
5	вул. Козельницька , 4	Церква Святої Софії — Премудрості Божої	І. Бережницький	2016	
Фінансово-кредитні заклади					
6	вул. Вороного, 2	«Укресімбанк» (тильна сторона)	О. Думчев, Т. О. Гнезділові О. Поліщук	2005	
7	пл. Міцкевича, 10	Львівська філія «Укрсоцбанку»	О. Базюк, О. Огоновський, за участі В. Швеця, В. Князика	1998- 2005	
8	вул. Уласа Самчука, 26	УкрСибБанк	В. Следзь, А. Биков («Є» 2006, №2, С. 8)	2005	

9	на розі просп. Шевченка і вул. Драгоманова, 2	«Кредобанк»	М. Столяров, Ю. Столяров,	2004-2005	
Багатофункціональні та офісні споруди					
10	вул. Героїв УПА, 72 (корпус 8)	Офісна будівля			
11	вул. Гнатюка, 12а	Багатофункціональний комплекс			
12	вул. Личаківська, 72	Офіс компанії мобільного зв'язку Lifecell:) (Будівля зведена у 1960-х у стилі радянського конструктивізму, 2005-го будівлю цілковито перероблено)		2005 (переробл.)	

13	вул. Наукова, 76	Бізнес-центр Оптіма-Плаза		2008	
14	пл. Соборна, 14	ТЦ Роксолана	Інститут «Укрзахідпро ектреставраці я», гол. арх. З. Лагуш	2014 (реко нстру кція з надбу дово ю)	
15	вул. Угорська, 14	Бізнес центр Домінант плаза			
Готелі та ресторани					
16	Парк культури	Ресторан “Park. Art of rest”		2017 (реко нстру кція)	

17	просп. Свободи, 45	Готель PANORAMA Lviv Hotel (реконструкція готелю «Дніпро» з добудовою)		2006 (мас штаб на рекон струк ція з надбу дово ю)	
18	вул. Фредра, 5	Нобіліс готель (збудований на місці неокласичного житлового будинку, спорудженого після 1905 р.)	Б. Гой, Г. Шульга, О.Савельєв, Н.Храпцьо	2009	
Житлові будівлі					
19	вул. Барвінських, 3	Однородинний житловий будинок	Інститут проектування Комфортбуд	2014	

20	вул. Валова, 15	Багатоквартирний житловий будинок	«Містопроект», арх. О. Базюк	2002	
21	вул. Костомарова, 1-3	Багатоквартирний житловий будинок			
22	вул. Кубанська, 8	ЖК Зелена тераса		2011	

23	вул. Повстанська, 4	Однородинний житловий будинок			
24	вул. Русових, 3	Багатоквартир ний житловий будинок		2012- 2013	
25	вул. Рутковича, 11а	Багатоквартир ний житловий будинок	Проект центр	2010- 2013	

Додаток К

Фотофіксація об'єктів дослідження

К 1. Досліджені будівлі Львова початку ХХ століття (1900 – 1918 рр.)

Вул. Мартовича, 2 (фото автора)

Просп. Шевченка, 17-19 (фото автора)

Просп. Свободи, 12 (фото автора)

Вул. Замарстинівська, 11 (фото автора)

Вул. Валова, 9 (фото автора)

Вул. Листопадового Чину, 8 (фото автора)

Вул. Вороного, 6 (фото автора)

Вул. Міцкевича, 8 (фото автора)

Вул. Пекаська, 5 (фото автора)

Вул. Саксаганського, 5 (фото автора)

Просп. Шевченка, 5 (фото автора)

Пл. Яворського, 1 (фото автора)

Вул. Підвальна, 3 (фото автора)

Вул. Мельника, 1-3 (фото автора)

К 2. Досліджені будівлі Львова міжвоєнного періоду (1918–1939 рр.)

Вул. Городоцька, 132 (фото автора)

Вул. Бой-Желенського, 5 (фото автора)

Вул. Вітовського, 35 (фото автора)

Пл. Галицька, 15 (фото автора)

Вул. Городоцька, 42 (фото автора)

Вул. Городоцька, 132 (фото автора)

Вул. Ковжуна, 10 (фото автора)

Вул. Професорська, 1 (фото автора)

Вул. Самчука, 9 (фото автора)

Вул. Стецька, 11 (фото автора)

Вул. Франка, 23 (фото автора)

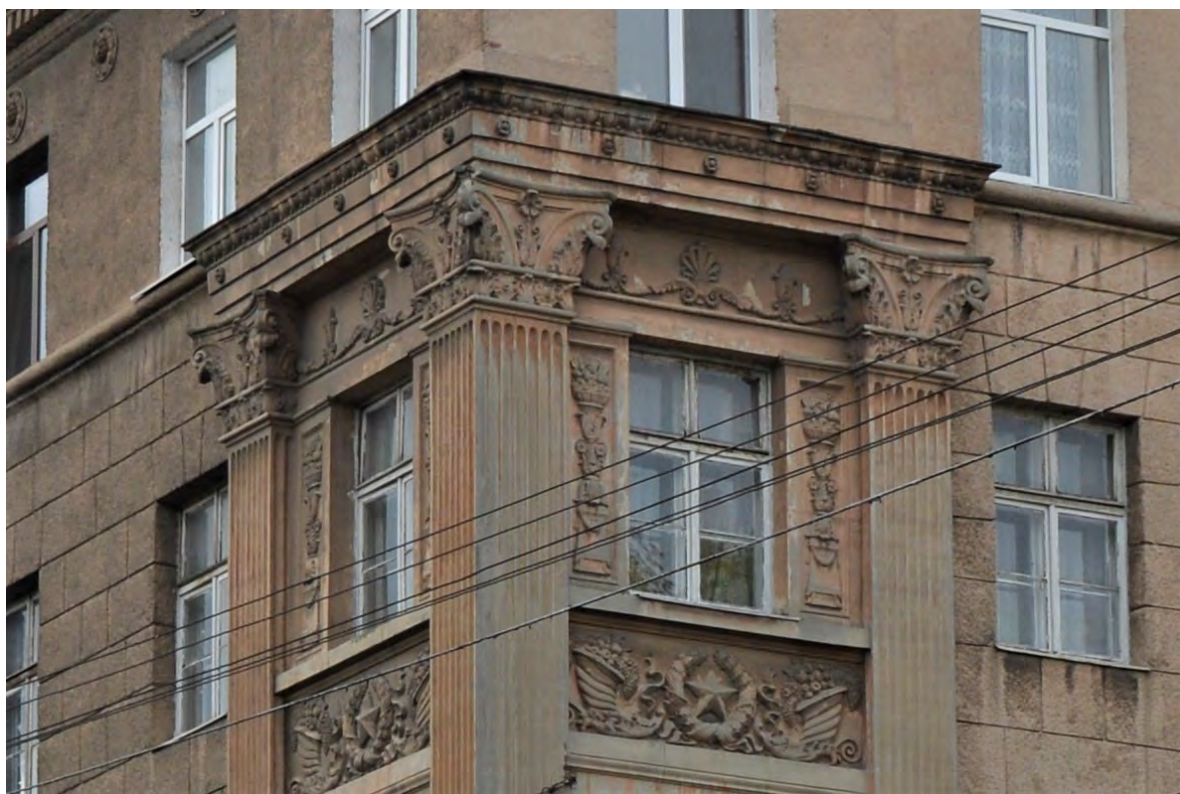

Вул. Франка, 150 (фото автора)

К 3. Досліджені будівлі Львова радянського періоду (І) (1939–1956 рр.)

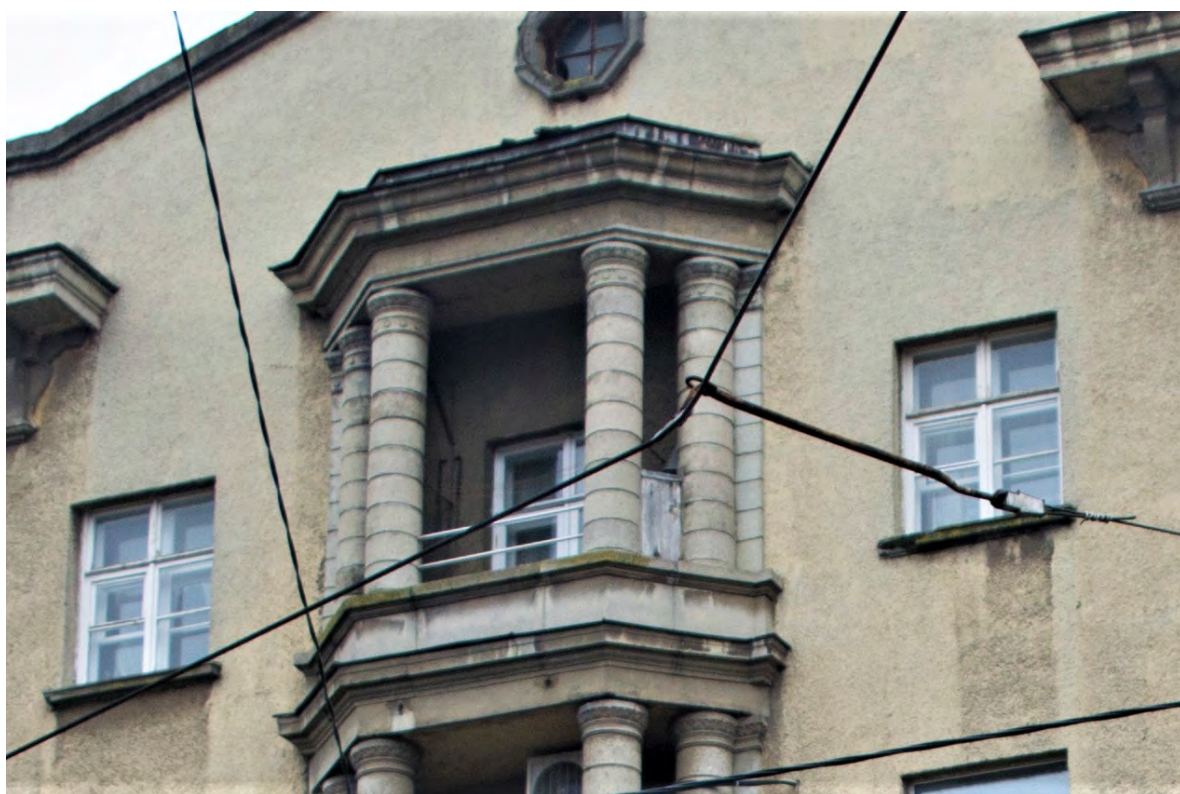
Вул. Ген. Чупринки, 130 (фото автора)

Вул. Городоцька, 48 (фото автора)

Вул. Городоцька, 85 (фото автора)

Вул. Коновальця, 50 (фото автора)

Вул. Коперника, 33 (фото автора)

Вул. Лукаша, 2 (фото автора)

Вул. Любінська, 168 (фото автора)

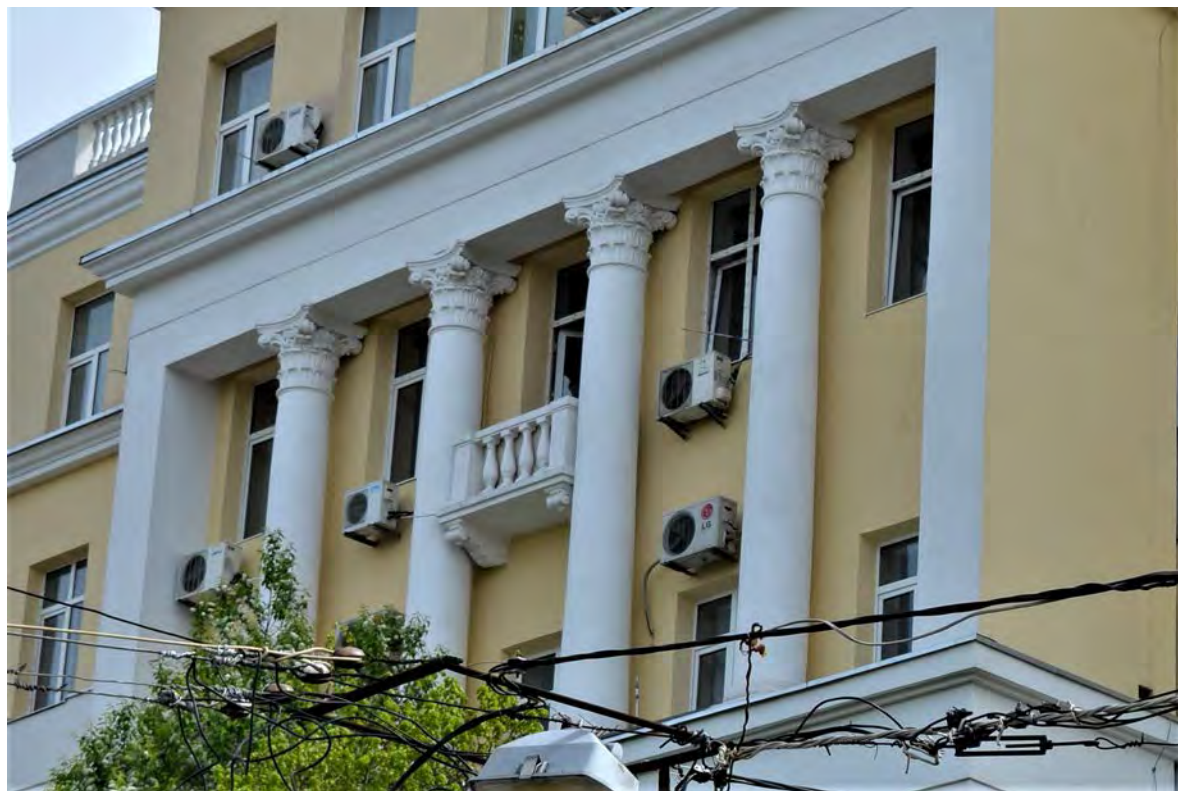
Вул. Мечнікова, 8 (фото автора)

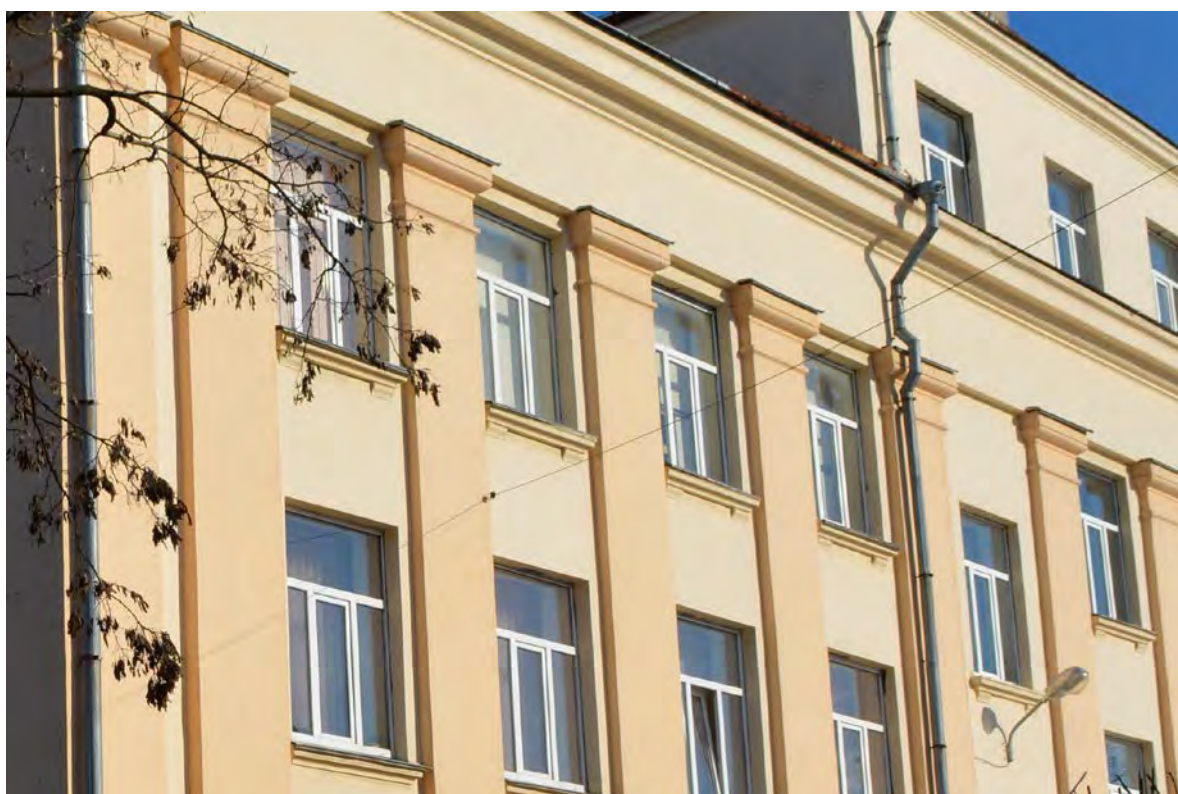
Парк культури та відпочинку імені Б. Хмельницького (фото автора)

Вул. Пекарська, 50 (фото автора)

Вул. Свенціцького, 2 (фото автора)

Вул. Хмельницького, 132 (фото автора)

К 4. Досліджені будівлі Львова радянського періоду (II) (1956–1991 рр.)

Вул. Ген. Чупринки, 85 (фото автора)

Вул. Коперника, 40 (фото автора)

К 5. Досліджені будівлі Львова періоду незалежності (1991 р.–дотепер)

Вул. Вороного, 2 (фото автора)

Вул. Вітовського, 43а (фото автора)

Вул. Драгоманова, 2 (фото автора)

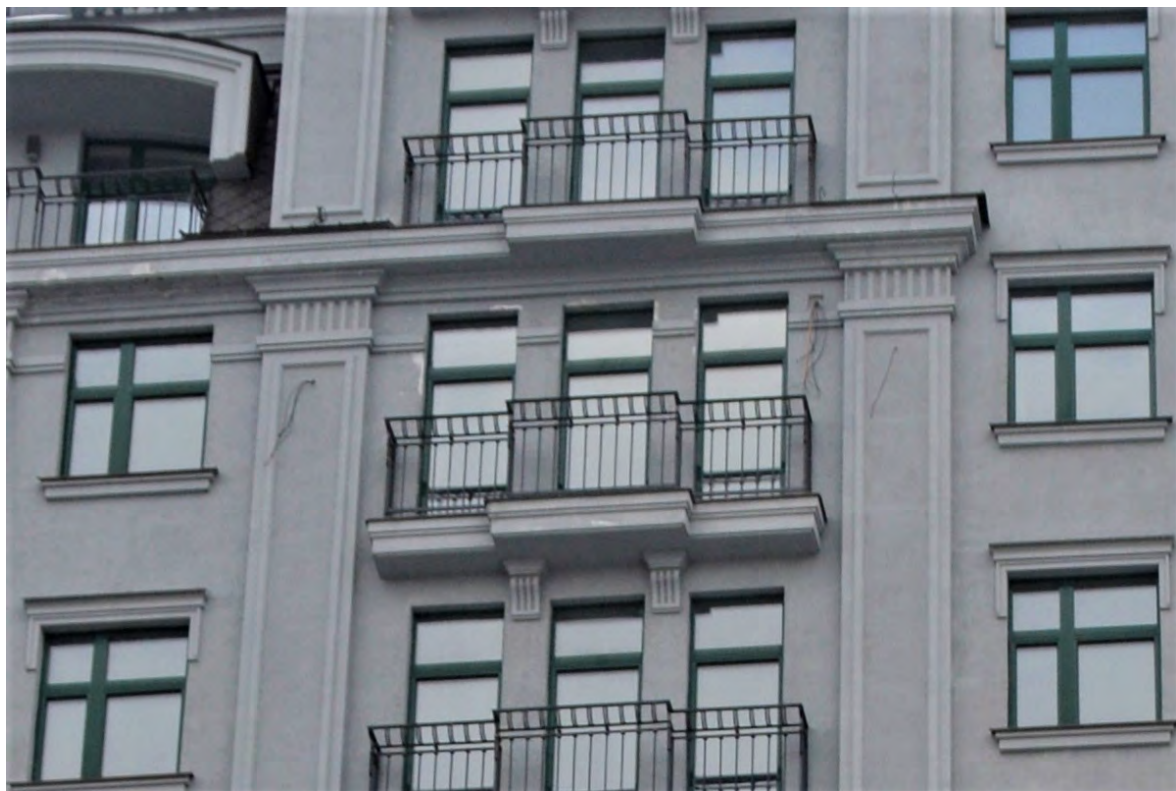
Вул. Костомарова, 1-3 (фото автора)

Вул. Героїв УПА, 72 (фото автора)

Вул. Зубрівська, 1а (фото автора)

Вул. Кубанська, 8 (фото автора)

Вул. Личаківська, 72 (фото автора)

Вул. Наукова, 7б (фото автора)

Вул. Повстанська, 4 (фото автора)

Вул. Русових, 3 (фото автора)

Вул. Самчука, 26 (фото автора)

Додаток Л
Анкета опитування
Зразок заповненої анкети

Анкета

Ордер і його значення в сучасній архітектурі Львова

1. Прізвище, ім'я, по батькові Юлі Богдан
Володимирівна

2. Чи використовуєте Ви ордер/ ордерні співвідношення (членування) в своїх роботах? Якщо так, назвіть приклади своїх робіт так
потім це був Фредра у Львові,
мимові думки на вул. І.Френка,
багряно у с. Конопинці тощо.

Якщо не використовуєте, то чому? —

3. Чому ордер так довго залишався актуальним? В чому, на Вашу думку, секрет його довголіття? Він концентрує в собі
всю необхідну культури та ордерні риси
класичної модської універсальності

4. Чи, на Вашу думку, ордер є актуальним в наш час? так
 Чому? Він необхідний елемент т.з. "експот
архітектури" і у сучасній архітектурі тех

5. Чому в сучасній архітектурі Львова практично не використовується ордер? В той же час в інших містах України, таких як Дніпро, Київ та ін. досить широко використовується ордер в постмодерністській архітектурі. У сучасній
архітектурі Львова є ще багато "не класичної" як
як історичного середовища з "контраст" з сучасною
ліно

лимух саюіть (реставраційний підрозділ)

6. Як Ви вважаєте, чи потрібно використовувати ордер/ ордерні співвідношення (членування) в сучасній забудові Львова? Так, потрібно

7. Як Ви вважаєте, яка подальша доля ордера, зокрема в Україні та у Львові?

На виступає мене для розширення і
вдосконалення реальних українських рекомендацій
щодо проектування у історико-архітектурних
лінійках України і світу

Додаток М

Перелік опублікованих праць, акти впровадженнь та апробації результатів дисертації

М.1. Перелік опублікованих праць за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Павлова, А.В.,* 2014. Семантика архітектурного ордеру. *Архітектурний вісник КНУБА*, 4, с. 84-91.
2. Павлова, А.В.,* 2015b. Особливості архітектурного ордеру епохи постмодернізму. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 40, с. 162-171.
3. Павлова, А. В.* та Лінда, С. М., 2016. Особливості використання поняття “ордер” у розвитку архітектури. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 45, с. 269–281.
4. Павлова, А.В.,* 2017а. Ордер в архітектурних трактатах від античності до початку ХІХ століття. *Архітектурний вісник КНУБА*, 11, с. 111-120.
5. Павлова, А.В.,* 2017b. Ордер в європейській архітектурній теорії ХІХ – початку ХХІ століття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 878, с. 11-17.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних:

6. Pavlova, A.,* 2016. Order in Decoration of the Façades of Lviv Administrative Buildings of Historicism Period. *Przestrzeń i forma*, 28, pp. 255-270.
7. Pavlova, A.,* 2019. Structural Morphological Analysis of Order System in Lviv Architecture of Interwar Period. *Przestrzeń i forma*, 37, pp. 17-30.

* Прізвище Павлова змінено на Знак згідно свідоцтва про шлюб № 406911 від 30.11.2019 р.

Публікації матеріалів міжнародних конференцій:

8. **Павлова, А.В.,*** 2015а. Архітектурний ордер в громадських спорудах епохи тоталітаризму в забудові Львова. В: *Актуальні питання сучасної науки. III міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 16-17 жовтня 2015. Херсон: Видавничий дім «Гельветика».

9. **Павлова, А.В.,*** 2016. Ордер в архітектурі постмодернізму. In: *Scientific innovations theory and practice. Materials of the 1st International Scientific and Research Conference*. [online] Vienna, Austria, 10 March 2016. Available at: <https://www.confml.org/files/Conf_1_2016.pdf> [Accessed 03 April 2017].

10. **Павлова, А.В.,*** 2017с. Етапи еволюції архітектурного ордера. In: *Zbiór artykułów naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Obiecujące osiągnięcia naukowe»*. Warszawa, Polska, 30 września 2017. Warszawa: “Diamond trading tour”.

М.2. Довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження

НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА АРХІТЕКТОРІВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

79008, м. Львів, вул. Підвальна, 4
тел. (032) 276 51 62

р/р UA 113253210000026004053715365 ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» МФО 325321
Код ЄДРПОУ ДРФО 02922169

9.04.2020 № 17 на _____ № _____ від _____

У спеціалізовану Вчену раду
№ Д 35.052.11 при
Національному університеті
“Львівська політехніка”

Довідка про впровадження

Львівська обласна організація Національної спілки архітекторів України підтверджує, що результати досліджень, виконаних асистентом кафедри дизайну та основ архітектури Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» Знак Анною Володимирівною в її дисертаційній роботі «Інтерпретація класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття», а саме: типологія класичного ордеру та визначення зміни морфології ордеру в архітектурі фасадів Львова ХХ – початку ХХІ століття, були використані:

- при підготовці лекційної програми виставкового проєкту «Metropolis. Минулі утопії майбутнього» (львівська репрезентація), що був відкритий 23 жовтня 2018 року у Центрі архітектури, дизайну та урбаністики «Порохова ВЕЖА» (м. Львів, вул. Підвальна, 4);
- при розробленні архітектурних квестів у рамках Міжнародного фестивалю архітектури та мистецтв «Вежа», що проходив 27 червня – 3 липня 2019 року у Центрі архітектури, дизайну та урбаністики «Порохова вежа»;
- при проведенні екскурсій у рамках програми року Івана Левинського у Львові у 2019 році.

Голова ЛОО НСАУ,
кандидат архітектури

Богдан Гой

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY POLYTECHNIC OF LVIV
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

Bandera str. 12, Lviv, 79646, Ukraine
tel./fax: +38 032 258 22 39
e-mail: tschers@polynet.lviv.ua

LITTERIS-ET-ARTIBVS

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІНСТИТУТ АРХІТЕКТУРИ

вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79646, Україна
тел./факс: +38 032 258 22 39
e-mail: tschers@polynet.lviv.ua

№ 15-09.06.20

на № _____

У спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.11
при Національному університеті
«Львівська політехніка»

Довідка про впровадження

Інститут архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» підтверджує, що результати досліджень, виконаних асистентом кафедри «Дизайн та основи архітектури» Інституту архітектури та дизайну Знак Анною Володимирівною в її дисертаційній роботі «Інтерпретація класичного ордеру в архітектурі Львова ХХ – початку ХХІ століття» на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури, а саме принципи застосування та способи інтерпретації класичного ордеру в архітектурі, впроваджено в навчальних програмах для спеціальностей 191 Архітектура та містобудування та 022 Дизайн Інституту архітектури та дизайну у лекційних курсах «Історія світової архітектури» – I семестр та «Історія мистецтва та архітектури» (частина 2) – II семестр для освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Директор Інституту архітектури
професор, доктор архітектури

Черкес Б. С.

М.3. Апробації результатів дисертації на конференціях

